

DANES-PICTA.COM

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

**AKADEMIA
SZTABU GENERALNEGO**
IM. GENERAŁA BRONI
KAROLA ŚWIERCZEWSKIEGO

~~TAJNE~~

Egz. Nr. 01

Mjr dr Jerzy PAWLIK

**FIZYCZNE ZWALCZANIE
TERRORYZMU W POLSCE.
OPTIMALIZACJA ROZWIĄZAŃ
ORGANIZACYJNYCH I TAKTYCZNYCH**

Rozprawa habilitacyjna

PF 49213

**AKADEMIA
SZTABU GENERALNEGO**
IM. GENERAŁA BRONI
KAROLA ŚWIERCZEWSKIEGO

~~TAJNE~~

Egz. Nr 01

Mjr dr Jerzy PAWLIK

**FIZYCZNE ZWALCZANIE
TERRORYZMU W POLSCE.
OPTIMALIZACJA ROZWIĄZAŃ
ORGANIZACYJNYCH I TAKTYCZNYCH**

Rozprawa habilitacyjna

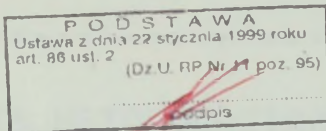
~~PF~~ 49213

AKADEMIA
SZTABU GENERALNEGO WP

IM. GENERALA BRONI
KAROLA ŚWIERCZEWSKIEGO

PRZEKLASYFIKOWANO

Protokół Nr 54305

Egz. Nr 01

Przevl Prof. 779/21.08.95 Jb

Mjr dr Jerzy PAWLIK

FIZYCZNE ZWALCZANIE
TERRORYZMU W POLSCE.
OPTYMALIZACJA ROZWIĄZAŃ
ORGANIZACYJNYCH I TAKTYCZNYCH

Rozprawa habilitacyjna

S P I S T R E Ś C I

	str.
WSTĘP	7
Rozdział I - ZAGADNIENIA METODOLOGICZNE	10
Rozdział II - RZECZYWISTE I POTENCJALNE ZAGROŻENIE KRAJU ZJAWISKIEM TERRORYZMU	18
1. Rodzime zagrożenie terroryzmem	19
2. Zagrożenie terroryzmem z zewnątrz	30
Rozdział III - PODSTAWOWE UNORMOWANIA PRAWNE OBOWIĄ- ZUJĄCE W POLSCE W DZIEDZINIE ZWALCZA- NIA TERRORYZMU	34
1. Akty prawne rangi ponadresortowej	35
2. Resortowe przepisy prawne	37
Rozdział IV - POZAWOJSKOWE ORGANY FIZYCZNEGO ZWAL- CZANIA TERRORYZMU W POLSCE ORAZ STO- SOWANA PRZEZ NIE TAKTYKA W TYM ZAKRE- SIE	
1. Jednostki i ogniwa Milicji Obywatelskiej reali- zujące zadania fizycznego zwalczania terroryz- mu	44
a. Taktyczne zasady prowadzenia milicyjnych dzia- łań penetracyjno-pościgowych	49
b. Organizowanie zasadzek	52
c. Taktyka negocjacji z osobami przetrzymującymi zakładników	52
d. Taktyka szturmowania wnętrz pomieszczeń i środków komunikacyjnych	55
e. Zatrzymywanie uzbrojonych przestępców w te- renie odkrytym	66

f. Zasady wyjaśniania i likwidowania terrorystycznych zagrożeń o charakterze pirotechnicznym	67
g. Taktyka realizowanych przez milicję antyterrorystycznych działań prewencyjnych	70
h. Taktyka prowadzenia działań odśrodkowych w agresywnym tłumie oraz izolacji jego przywódców	74
i. Udział funkcjonariuszy MO w akcjach ratowniczych	75
j. Zasady taktyczne poszukiwań podwodnych	76
k. Taktyka prowadzenia działań na wysokościach ..	78
l. Zasady pełnienia specjalnej służby ochronnej na pokładach rejsowych samolotów	79
ł. Nietatowe pododdziały specjalne o przeznaczeniu antyterrorystycznym	81
m. Formy zapobiegania terroryzmowi stosowane przez załogi komisariatów MO w portach lotniczych ..	82
n. Sposoby realizacji zadań antyterrorystycznych przez wydziały WSK WUSW	83
2. Antyterrorystyczne zadania Biura Ochrony Rządu MSW oraz taktyka stosowana w toku ich realizacji	85
a. Taktyka ochrony osobistej	86
b. Zasady ochrony miejsc przebywania osób ochraniających	90
c. Przedsięwzięcia ochronne podejmowane w czasie podróży osób ochraniających	92
3. Przedsięwzięcia antyterrorystyczne realizowane przez agendy lotnictwa cywilnego	93

a. Taktyka zwalczania terroryzmu skierowanego na lotnictwo komunikacyjne	94
b. Sposoby antyterrorystycznej ochrony lotnisk, lądowisk i statków powietrznych lotnictwa niekomunikacyjnego	97
 Rozdział V - FUNKCJE I FORMY TAKTYCZNE ZWALCZANIA DYWERSJI ORAZ TERRORYZMU REALIZOWANE PRZEZ JEDNOSTKI WOJSKA POLSKIEGO	
1. Ochrona przeciwdywersyjna w pracach Komitetu Obrony Kraju	100
2. Problematyka wewnętrznego bezpieczeństwa państwa oraz porządku publicznego jako przedmiot zainteresowań Sztabu Generalnego WP	106
3. System obrony przeciwdywersyjnej realizowany przez wydzielone jednostki Warszawskiego Okręgu Wojskowego	112
4. Antyterrorystyczne funkcje Wojskowej Służby Wewnętrznej	114
5. Przeciwdywersyjne i antyterrorystyczne zadania Nadwiślańskich Jednostek Wojskowych MSW	118
6. Zadania obrony przeciwdywersyjnej oraz zwalczania terroryzmu realizowane przez Wojska Ochrony Pogranicza	122
7. Pożądana kierunki ewolucji taktyki przeciwdywersyjnej i antyterrorystycznej stosowanej przez formacje wojskowe	126
 Rozdział VI - OPTIMALIZACJA ROZWIĄZAŃ ORGANIZACYJNYCH I TAKTYCZNYCH W WALCE Z TERRORYSTAMI	
1. Podmioty walki z terroryzmem oraz zakresy ich kompetencji	133

2. Optymalizacja struktur organizacyjnych milicyjnych formacji przewidzianych do fizycznej walki z terroryzmem	138
3. Zakres operacyjnego wykorzystywania pododdziałów specjalnych MO	154
4. Uruchamianie sił przewidzianych do fizycznego zwalczania terroryzmu	156
5. Nowe elementy taktyki działań antyterrorystycznych	159
6. Podstawowe przesłanki podnoszenia wartości bojowej formacji o przeznaczeniu antyterrorystycznym	171
Rozdział VII - OPTYMALIZACJA SZKOLENIA ANTYTERRORYSTYCZNEGO I PRZECIWDYWERSYJNEGO	
1. Szkolenie antyterrorystyczne realizowane w resorcie spraw wewnętrznych	174
a. Szkolenie bojowe w pododdziałach specjalnych MO	174
b. Doskonalenie zawodowe w Biurze Ochrony Rządu MSW	194
2. Problemy szkolenia przeciwdywersyjnego w wydzielonych oddziałach WP	197
Rozdział VIII - OPTYMALIZACJA ZAOPATRZENIA MATERIAŁOWO-TECHNICZNEGO JEDNOSTEK I OGNIW POWOŁANYCH DO ZWALCZANIA TERRORYZMU I DYWERSJI	
1. Umundurowanie oraz środki ochrony osobistej ..... funkcjonariuszy /żołnierzy/ formacji antyterrorystycznych /przeciwdywersyjnych/.....	202
2. Uzbrojenie sił antyterrorystycznych oraz przeciwdywersyjnych	208

	str.
3. Inny sprzęt specjalistyczny o zastosowaniu antyterrorystycznym /przeciwdywersyjnym/	218
a. Sprzęt spadochronowy	218
b. Sprzęt wysokościowy	219
c. Sprzęt wodny	220
d. Sprzęt pirotechniczny	222
e. Sprzęt ogólnotechniczny	228
4. Urządzenia łączności stosowane przez formacje antyterrorystyczne i przeciwdywersyjne	229
5. Środki transportowe w pododdziałach o przeznaczeniu antyterrorystycznym i przeciwdywersyjnym	232
WNIOSKI	236
ANEKS	
<u>Załącznik nr 1</u> - Wypis z decyzji nr 001 Komendanta Głównego MO z dnia 28 marca 1985 r. dotyczący zakresu przedmiotowego aktywności operacyjnej pododdziałów specjalnych Milicji Obywatelskiej.....	244
<u>Załącznik nr 2</u> - Wykaz pododdziałów specjalnych MO oraz obszarów ich odpowiedzialności operacyjnej, określonych w decyzji nr 001 Komendanta Głównego Milicji Obywatelskiej z dnia 28 marca 1985	245
<u>Załącznik nr 3</u> - Wyposażenie specjalistyczne pododdziałów specjalnych MO /tablice poglądowe/	247
<u>Załącznik nr 4</u> - Bibliografia.....	248
<u>Załącznik nr 5</u> - Wykaz aktów prawnych	261
<u>Załącznik nr 6</u> - Wykaz innych źródeł badawczych	266

WSTĘP

System fizycznego¹ zwalczania terroryzmu został wyodrębniony w milicji w stopniu bardziej wyraźnym² dopiero w roku 1976, tj. z chwilą powołania pierwszej jednostki antyterrorystycznej o charakterze szturmowym - Wydziału Zabezpieczenia byłej Komendy Stołecznej MO. Od tego czasu zdążył on umocnić się wewnętrznie, a także zintegrować pod względem strukturalno-funkcyjnym z innymi specjalistycznymi jednostkami i ogniwami zarówno resortowymi jak i spoza tego kręgu. Kilkuletnie służba autora przedłożonej rozprawy na rzecz doskonalenia zorganizowanego systemu, nabyta w jej trakcie świadomość niedostatków i dróg ich skutecznego wyeliminowania, skłoniły go do zajęcia się problematyką na płaszczyźnie także naukowej.

Praktyka operacyjna w dziedzinie fizycznego zwalczania terroryzmu przywodzi na myśl jej duże podobieństwo zewnętrzne z wojskowymi działaniami przeciwdywersyjnymi oraz przeciwpartyzanckimi. Spodziewane formy zagrożeń wszystkich trzech typów wydają się być bardzo do siebie zbliżone, co w prostej

---

1. Całokształt przedsięwzięć w dziedzinie zwalczania terroryzmu zarządzenie nr 0054 Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 30 sierpnia 1984 r. "w sprawie zadań resortu spraw wewnętrznych w zakresie walki z terroryzmem", stanowiący zasadniczy akt prawny regulujący to zagadnienie w organach podległych MSW, dzieli na rozpoznawcze oraz właśnie fizyczne, tj. prewencyjno-ochronne i bojowe /szturmowe/.

2. Przed rokiem 1976 istniały tylko komisariaty MO w portach lotniczych, lecz ich funkcje nie były tak ukierunkowane na przeciwdziałanie aktom terrorystycznym w komunikacji lotniczej, jak obecnie.

konsekwencji determinuje wzajemne przenikanie form taktycznych ich zwalczania, a także, jeśli nie wspólny, to w każdym razie zbliżony mianownik ich szkolenia i wyposażenia bojowego.

Wypracowane w okresie minionego kilkunastolecia w milicyjnych pododdziałach specjalnych o przeznaczeniu antyterrorystycznym formy organizacyjne i taktyczne, a także metodologia szkolenia bojowego oraz model wyposażenia specjalistycznego, stanowią niewątpliwie duży postęp. Determinowała go dość "barwna" sytuacja operacyjna w kraju, śmiałe sięgnięcie po organizacyjno-taktyczno-techniczne i metodologiczne wzorce zagraniczne /spowodowane renomą niektórych antyterrorystycznych jednostek na Zachodzie/, a także swoisty entuzjazm funkcjonariuszy, którym przyszło tworzyć zręby systemu praktycznie od podstaw, bez obciążeń wynikających z powiązania ze starymi strukturami.

Rezultat tych przedsięwzięć organizacyjnych i szkoleniowych - choć daleki od doskonałości - z całą pewnością zasługuje na przedstawienie środowisku wojskowemu i poddanie fachowej ocenie jego specjalistów, pod względem możliwości adaptacji niektórych elementów wypracowanego w milicji systemu do celów wojskowych, w szczególności przeciwdywersyjnych i zwiadowczych. Być może zainteresowanie się zaprezentowaną w pracy problematyką przez oficerów Wojska Polskiego umożliwi w przyszłości, poprzez wzajemną konsultację, osiągnięcie wzajemnych korzyści w dziedzinie organizacji, taktyki

a także szkolenia i wyposażenia bojowego sił specjalnych obu resortów. W tym sensie przedstawiona rozprawa może stać się przyczynkiem do rozwoju praktyki w dziedzinie zwalczania zagrożeń powodowanych działalnością zbrojnych ugrupowań przestępczych /nieprzyjacielskich/, w szczególności jako dostateczny punkt wyjścia do prowadzenia dalszych, bardziej ukierunkowanych badań podjętej problematyki, i to zarówno w resorcie obrony narodowej, jak i spraw wewnętrznych.

Zaprezentowana praca składa się z 8 rozdziałów. Pierwsze trzy, poświęcone kolejno: zastosowanym metodom badawczym, zagrożeniu terroryzmem oraz aktualnemu stanowi prawnemu, stanowią wprowadzenie do zasadniczej części rozprawy. Pięć rozdziałów kolejnych tworzy rozwinięcie opracowania, jego meritum. Dotyczą one: organizacji oraz taktyki fizycznego zwalczania terroryzmu /i dywersji/ w resorcie spraw wewnętrznych oraz poza nim /ze szczególnym uwzględnieniem Wojska Polskiego/, propozycji usprawnień taktycznych w tych dziedzinach, a także optymalizacji szkolenia i wyposażenia antyterrorystycznego. Pracę wieńczą liczne wnioski o charakterze zarówno uogólniającym, jak i postulatywnym. Załączony jest do niej również stosowny aneks.

R o z d z i a ł I

ZAGADNIENIA METODOLOGICZNE

Podstawowymi celami prezentowanej pracy są:

1. usystematyzowanie możliwie wszystkich podmiotów odpowiedzialnych w Polsce za fizyczne zwalczanie terroryzmu,
2. przejrzyste uporządkowanie nałożonych nań zadań antyterrorystycznych oraz przegląd typowych metod taktycznych służących ich realizacji,
3. przedstawienie optymalnych rozwiązań organizacyjnych i taktycznych, pozwalających udoskonalić obowiązujący system,
4. przedstawienie pożądanych kierunków rozwoju bazy i metodologii szkolenia bojowego rodzimych formacji o przeznaczeniu antyterrorystycznym oraz udoskonalenie specjalistycznego wyposażenia pozostającego w ich dyspozycji¹.

Podstawę podjęcia badań nad problematyką określoną tematem pracy stanowi założenie, iż brak kompleksowego uregulowania organizacyjno-prawnego rangi ustawy, słaby poziom współdziałania międzyresortowego, stosowanie taktyki nieadekwatnej do współczesnych form zjawiskowych terroryzmu, mało efektywne szkolenie bojowe sił o przeznaczeniu antyterrorystycznym oraz generalnie mało nowoczesne ich wyposażenie specjalistyczne, czynią zorganizowany w Polsce system fizycznej walki z terroryzmem /a także dywersją/ niedostatecznie

---

1. Nie ulega wątpliwości, że taktyka antyterrorystyczna pozostaje we wzajemnym związku ze szkoleniem w tej dziedzinie oraz wyposażeniem technicznym. Dlatego też autor rozprawy uznał za celowe poddać w pracy analizie i ocenie takie zagadnienia szkolenia i wyposażenia antyterrorystycznego, których kierunki rozwoju z jednej strony inspirowane są przez praktykę bojową, z drugiej zaś mają wpływ na przyjęte rozwiązania organizacyjne i taktyczne.

sprawnym, a więc nadającym się jak najbardziej do zreformowania.

Weryfikacja postawionej powyżej hipotezy roboczej dokonana została z wykorzystaniem metod badawczych, w szczególności:

- a. analizy i oceny literatury fachowej /polsko- i obcojęzycznej/,
- b. analizy i oceny danych statystycznych,
- c. analizy i oceny aktów prawnych regulujących problematykę objętą badaniami,
- d. analizy i oceny przebiegu oraz wyników akcji bojowych,
- e. wywiadów z przedstawicielami praktyki,
- f. obserwacji,
- g. badań poligonowych wybranych elementów taktycznych, głównie w formie modelowania,
- h. porównywań kierunków i metod szkolenia bojowego rodzimych oraz obcych sił o przeznaczeniu antyterrorystycznym,
- i. analizy światowych trendów w rozwoju wyposażenia technicznego formacji antyterrorystycznych.

Ad. a/ Zgłębienie wiedzy na temat problematyki stanowiącej przedmiot pracy nastąpiło m. in. na podstawie analizy ponad dwustu pozycji literatury fachowej, w przeważającej części publikacji zawartych w periodykach. Liczne z nich to pozycje obcojęzyczne. Bardzo modny w okresie ostatnich 20 lat temat terroryzmu zaowocował tysiącami publikacji fachowych, poświęconych jednakże głównie aspektom: ideologicznym, politycznym, społecznym i psychologicznym zjawiska. Prace dotyczące terroryzmu i jego zwalczania, ujmujące zagadnienia od

strony organizacyjnej, taktycznej, a także technicznej, stanowią jak dotąd zaledwie margines literatury na poruszany temat. Niemal wszystkie one powstały za granicą, nieliczne też z nich doczekały się przetłumaczenia na język polski i rozpowszechnienia /oczywiście, w minimalnym nakładzie, w zamkniętym obiegu zainteresowanych problematyką resortów/.

Ad.b/ Dla zobrazowania rozmiarów zagrożenia zjawiskiem terroryzmu w Polsce, niezbędne było odwołanie się do statystyk odnoszących się do stwierdzonych przypadków przestępstw stricte terrorystycznych oraz innych czynów zabronionych, spokrewnionych z nimi pod względem form zjawiskowych ich występowania. Dane te, zaczerpnięte ze statystyk kilku zainteresowanych resortów, /spraw wewnętrznych, obrony narodowej, a także finansów/ mogą stanowić - w zestawieniu z wynikami analizy pewnych trendów polityczno-społecznych - dość rzetelną podstawę do określenia prognoz odnoszących się do rozmiarów badanego zagrożenia na najbliższe lata. Zakładany stan zagrożenia w naszym kraju, określony tą metodą, stanowi z kolei bazę do wysuwania wniosków dotyczących optymalizacji rodzimego systemu przeciwdziałania terroryzmowi, w szczególności co do właściwych proporcji jego wielkości i struktury do rozmiarów zagrożenia.

Ad.c/ Ogólne zasady organizacji krajowego systemu antyterrorystycznego, uczestniczące w nim podmioty i zakresy ich kompetencji, formy działania itd., wynikają z określonych uregulowań prawnych. Usystematyzowanie tych aktów oraz analiza

ich treści, m. in. pod względem zakresowym, pozwalają na stwierdzenie wszelkich niespójności stworzonego systemu, przypadków nakładania się zadań i wewnętrznych sprzeczności. Luki i inne niedostatki prawne, ujawnione dzięki przeprowadzonej analizie dostępnych unormowań, skonfrontowane z praktyką organizacyjno-dowódczą, pozwalają wypracować model organizacyjno-prawny w dziedzinie zwalczania terroryzmu, bliski optimum.

Ad.d/ Bazą praktyczną wojskowych badań naukowych są m. in. doświadczenia wyniesione z operacji bojowych, w których badacz nie uczestniczył osobiście. Poddane metodycznej syntezie i uogólnione, stanowią cenny materiał faktyczny, na którego podstawie można wysnuć wiele praktycznych i teoretycznych wniosków, przydatnych w prowadzonych badaniach naukowych o charakterze wojskowym². Analiza licznych relacji z przebiegu operacji zbrojnych przeciwko terrorystom i uzbrojonym bandytom kryminalnym, przeprowadzonych współcześnie w kraju i poza jego granicami ma tę przede wszystkim wartość, że wszystkie one cechują się przecież niepowtarzalnością zarówno uwarunkowań taktycznych, przebiegu, jak i skutków działań.

Ad.e/ Cenną metodą badawczą, zastosowaną w pracy są wywiady z przedstawicielami praktyki - funkcjonariuszami i żołnierzami formacji resortów spraw wewnętrznych oraz obrony narodowej, realizującymi zadania z dziedziny zwalczania terroryzmu lub przeciwdziałania dywersji. Ich opisy i oceny faktów związanych z nabytym doświadczeniem zawodowym, zarówno

---

2. Por. Metodyka wojskowych badań naukowych, pr. zbiorowa, wyd. ASG, Warszawa 1983, s. 32-33.

w dziedzinie bojowej /taktycznej/, jak i szkoleniowej oraz technicznego zabezpieczenia działań, a także spostrzeżenia z zakresu organizacji i dowodzenia, zweryfikowane wynikami badań prowadzonych innymi metodami, dają bliski rzeczywistości obraz badanych sytuacji obecnych oraz pozwalają sformułować trafne wnioski na przyszłość, zmierzające do poprawy istniejącego stanu rzeczy.

Ad. f/ Cechą swoistą walki zbrojnej, badanej przez nauki wojskowe jest przede wszystkim to, że jako przedmiot poznania fizycznie w zasadzie nie istnieje w czasie pokoju, a więc nie stanowi obiektywnej rzeczywistości³. Inaczej jest w wypadku zbrojnego zwalczania terrorystów. Przebieg i wyniki a nawet przygotowywanie rzeczywistych akcji bojowych wobec tego rodzaju przeciwnika pozwala siłom o przeznaczeniu antyterrorystycznym zebrać bezcenne doświadczenia operacyjne, inspirowane do stosowania udoskonaleń taktycznych i technicznych, a także optymalizacji metodyki szkolenia bojowego. Praktyka milicyjna odnotowała setki bynajmniej nie stymulowanych akcji bojowych antyterrorystycznych formacji MO, podejmowanych wobec autentycznie niebezpiecznych, uzbrojonych /co najmniej w ostre przedmioty/, przeciwników, w wielu wypadkach działających zza osłony wziętych wcześniej zakładników. Ta realna i rzeczywista praktyka stanowi doskonały materiał badawczy. Jest on zwłaszcza cenny, gdy analizujący go badacz

---

3. Por. Tamże, s. 34.

miał możliwość - z racji służbowego usytuowania - nie tylko bezpośredniej obserwacji prowadzonych działań bojowych, ale także uczestniczenia w ich przygotowaniu i realizacji /np. jako dowódca/.

Ad.g/ Swoistą cechą wojskowych badań naukowych jest ograniczoność ich rzeczywistej bazy praktycznej, wyrażająca się m. in. niemożliwością w pełni wiernego odtworzenia warunków działań bojowych/przeszłych lub przyszłych/ w realiach poligonowych. Niemniej, znaczenie ćwiczeń i wszelkiego rodzaju badań poligonowych /np. eksperyment wojskowy/, pomimo dużych uproszczeń warunków ich realizacji, nigdy nie podlegało większej kwestii. Szeroko rozumiana praca sztabowa, uogólnione doświadczenia wyniesione z zabezpieczeń o charakterze prewencyjnym, przerzuty sił różnymi środkami transportu, taktyczne ćwiczenia poligonowe, badania właściwości bojowych broni i innych elementów wyposażenia technicznego, służy zdobywaniu doświadczeń wojskowych i milicyjnych, a także - przy zastosowaniu odpowiednich metod badawczych - wzbogacaniu wiedzy naukowej z charakteryzowanej dziedziny.

Ad.h/ Literatura fachowa obcojęzyczna, ale także inne źródła wiedzy na temat szkolenia bojowego w dziedzinie zwalczania terroryzmu, realizowanego przez oddziały zagraniczne /filmy, materiał fotograficzny, przekazy ustne/, w porównaniu ze stanem i metodami podobnego szkolenia prowadzonego w kraju, dały podstawę do wysnucia szeregu wniosków organizacyjnych i praktycznych /dydaktycznych/, stanowiących pożądane

kierunki optymalizacji w tym zakresie. W prowadzonych tą metodą badaniach wykorzystano w dużym zakresie liczne materiały filmowe /nagrania dokumentalne, głównie magnetyczne/, a także ustne charakterystyki przedstawicieli wielu narodowych formacji antyterrorystycznych z krajów Europy Wschodniej i Zachodniej, Azji, a nawet Ameryki Łacińskiej.

Ad. i/ Ocena bojowo-technicznego wyposażenia rodzimych pododdziałów o przeznaczeniu antyterrorystycznym wymaga konfrontacji jego stanu ze standardami w tej dziedzinie, odnoszącymi się do zagranicznych formacji o podobnym charakterze, a także z ofertą handlową firm światowych specjalizujących się w produkcji i obrocie tym specjalistycznym sprzętem. Zasadniczymi źródłami wiedzy na ten temat są tematyczne albumy, ilustrowane artykuły zamieszczane w specjalistycznych periodykach obcojęzycznych, filmy /dokumentalne, reklamowe a nawet fabularne/, ale także prospekty z organizowanych w wielu krajach Zachodu ekspozycji sprzętu policyjnego i wojskowego oraz z dziedziny security.

Zastosowanie w pracy wymienionych i scharakteryzowanych powyżej metod badawczych pozwoliło potwierdzić przyjęte wcześniej założenia organizacyjno-prawne i taktyczne, odnoszące się do fizycznej walki z terroryzmem, a także z zagrożeniami pokrewnymi w sensie form tj. dywersją zbrojną i partyzantką. Oparta o wyniki przeprowadzonych badań analiza problematyki, prowadzona z uwzględnieniem różnych uwarunkowań organizacyjnych i sytuacyjnych, pozwoliła także na przedsta-

wienie wielu rozwiązań optymalizujących badany system, zarówno pod względem strukturalno-funkcjonalnym, jak i taktyczno-bojowym, a także szkoleniowym.

Zagrożenie zjawiskami terroryzmu i kwantiternyżmu stanowi może - z uwagi na zakres teoretyczny niniejszej pracy - jedynie jej tło, zalety analizowanych dla powiązania zawartych w niej rozwiązań organizacyjno-taktycznych z określonymi realiami socjologiczno-kryminologicznymi i polityczno-społecznymi o nawet międzynarodowymi.

Z względu na przewidywane miejsce przeznaczonych w pracy na analizę statystyczną wspomnianego zagrożenia, musi być ona organizowana chociażby lat wybitniej współczesnych, wyznaczających naszą teraźniejszość państwową, wobec tego, że lata osiemdziesiąte, zwłaszcza początek tego okresu, charakteryzowały się powolną destabilizacją życia polityczno-społecznego /początek okresu oficjalnej działalności MSZ "Solidarność" oraz trwanie stanu wojennego/, że reprezentatywny dla oceny bezpieczeństwa państwa i porządku publicznego przyjęty materiał okresu 1981-1987, w pracy wiodącej podjęto statystyczną analizę współczesnego przebiegu terroryzmu w naszym kraju za lata 1984-1987.

Tak rozumianych statystycznych, dotyczących obecnego rodzaju zagrożenia terroryzmu, wyznaczają naszą powolną stabilizację i rozwój wiedzy na ten temat /zobacz zbiory informacyjnych MSZ i MON/ oraz najdotychczas kierunki tego

R o z d z i a ł   I I

RZECZYWISTE I POTENCJALNE ZAGROŻENIA KRAJU ZJAWISKIEM TERRORYZMU

Zagrożenie zjawiskami terroryzmu i quasiterroryzmu stanowić może - z uwagi na zakres tematyczny niniejszej pracy - jedynie jej tło, zaledwie zasignalizowane dla powiązania zawartych w niej rozważań organizacyjno-taktycznych z określonymi realiami socjologiczno-kryminologicznymi i polityczno-społecznymi a nawet międzynarodowymi.

Ze względu na szczupłość miejsca przeznaczonego w pracy na analizę statystyczną wspomnianego zagrożenia, musi być ona organiczona czasowo do lat najbardziej współczesnych, wyznaczających naszą teraźniejszość państwową. Wobec tego, że lata osiemdziesiąte, zwłaszcza początek tego okresu, charakteryzowały się poważną destabilizacją życia polityczno-społecznego /pierwszy okres oficjalnej działalności NSZZ "Solidarność" oraz trwanie stanu wojennego/, za reprezentatywny dla oceny bezpieczeństwa państwa i porządku publicznego przyjąć należało okres zapoczątkowany rokiem 1984. W pracy więc poddano statystycznej analizie współczesne przejawy terroryzmu w naszym kraju za lata 1984-1987.

Tok rozważań statystycznych, dotyczących obecnego rodzimego zagrożenia terrorystycznego, wyznaczać muszą ponadto usytuowanie źródeł wiedzy na ten temat /odrębność zbiorów informacyjnych MSW i MON/ oraz najgłówniejsze kierunki tego

zagrożenia /opozycja rodzima stosująca metody terrorystyczne¹, a także liczne ugrupowania - przede wszystkim arabskie - reprezentujące tzw. terroryzm międzynarodowy/.

1. Rodzime zagrożenie terroryzmem

Zagrożenie czynami o charakterze terrorystycznym i quasi-terrorystycznym² we wspomnianym wyżej przedziale czasowym, w

---

1. Działająca nielegalnie w okresie stanu wojennego w Polsce oraz po jego zniesieniu opozycja polityczna, bynajmniej nie preferowała walki zbrojnej. Niemniej, niektóre jej ekstremalne ugrupowania dopuszczały w założeniach programowych i stosowały w praktyce środki terrorystyczne: napaści na działaczy partyjnych, żołnierzy WP i funkcjonariuszy resortu spraw wewnętrznych, zastraszanie ich środowisk, niszczenie mienia /także metodami pirotechnicznymi/ oraz masowe anonimowe pogróżki.

2. Trzeba w tym miejscu uczynić uwagę, że zajmujący się w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych analizą zagrożenia terrorystycznego były Departament III chyba zbyt szeroko traktował kategorię "czynu o znamionach terrorystycznych". Mianowicie zaliczał on do tego rodzaju zachowań - obok tak niewątpliwie terrorystycznych przestępstw /przynajmniej pod względem kryterium technicznych metod i środków działania sprawców/ jak: spowodowanie eksplozji urządzenia wybuchowego, zbrodnicze podpalenie, uprowadzenie statku powietrznego lub zamach z pobudek politycznych na życie osoby - także inne czyny popełnione z pobudek politycznych, choć w wyrażnie mniejszym, niż w wypadku działań wymienionych poprzednio, ciężarze gatunkowym albo występki o tle wątpliwym, np.: niszczenie flag i innych dekoracji, uszkodzanie nagrobków i pomników, pogróżki anonimowe /często przecież wysuwane z pobudek chuligańskich/ czy nielegalne posiadanie broni lub amunicji /mające zwykle związek ze swoistym militarystycznym hobby/. Te wszystkie bardziej błaha, w sensie dozy społecznego niebezpieczeństwa, występki trudno jest łączyć w jedną kategorię z prawdziwie zbrodniczymi czynami terrorystycznymi "dużego kalibru". Por. też: T. Hanaušek: W sprawie pojęcia współczesnego terroryzmu, "Problemy Kryminalistyki" 1980, nr 143, s. 37-38.

odniesieniu do osób cywilnych, obrazują dane liczbowe zawarte w tabeli nr 1.

Tabela nr 1

Czyny przestępne podlegające jurysdykcji powszechnej, popełnione z pobudek politycznych, polegające na zastosowaniu przemocy, odnotowane w Polsce w latach 1984 - 1987³

Czyny o charakterze stricte terrorystycznym	L a t a			
	1984	1985	1986	1987
1	2	3	4	5
Podłożenie urządzenia wybuchowego lub przygotowanie do takiej zbrodni	22	32	49	39
Zbrodnicze podpalenie	18			
Urowadzenie statku powietrznego lub przygotowanie do popełnienia takiego czynu	3/14/ ⁴	-/10/	1/10/	1/10/
Czyny o charakterze quasiterrorystycznym				
Celowe uszkodzenie budynku	26	12	5	2
Uszkodzenie pomników	34	30	23	2
Profanacja grobów	8	3	11	2
Niszczenie flag i innych dekoracji	113	67	56	12
Pobicie z pobudek politycznych	2	6	-	1
Pogróżki anonimowe	94	91	76	102

3. Oceny zagrożenia terroryzmem politycznym w latach 1984, 1985, 1986 i 1987, Departament III MSW, /tajne/.

4. W nawiasach odnotowano liczbę przypadków usiłowania uprowadzenia statku powietrznego.

c.d. tabeli nr 1

1	2	3	4	5
Nielegalne posiadanie broni palnej, amunicji lub materiałów wybuchowych	23	87	166	196
Przynależność do organizacji, zakładających m. in. prowadzenie działalności terrorystycznej	18	9	8	5
R a z e m	375	347	404	373

Zaprezentowane w tabeli nr 1 zestawienie liczb wskazuje, że stan zagrożenia terrorystycznego uległ w badanych latach, wraz z dość wyraźną stabilizacją polityczną w kraju, dostrzegalnej poprawie i to w prawie wszystkich wyodrębnionych formach zjawiskowych. Liczbowe wskaźniki roczne określające zagrożenie globalne są na przestrzeni okresu poddanego analizie bardzo do siebie zbliżone i wahają się w zakresie od 373 /w 1987 r./ do 404/w 1986 r./ czynów. Systematyczny i bardzo wyraźny wzrost liczby odnotowywanych w skali roku przypadków dostrzegalny jest jedynie w kategorii "nielegalne posiadanie broni palnej, amunicji lub materiałów wybuchowych"/kolejno: 23,87,166 i 196 przypadków/. Jednakże, według opinii funkcjonariusza byłego Departamentu III MSW prowadzącego statystykę zagrożeń terrorystycznych, zaobserwowane zjawisko należy tłumaczyć - pamiętając o trudnej do określenia w naszym kraju lecz niewątpliwie olbrzymiej /wynoszącej szacunkowo kilkadziesiąt tysięcy/ liczbie przypadków nielegalnego

posiadania środków niebezpiecznych - nie tyle stałym wzrostem zagrożenia w tym względzie, co wyraźnym zintensyfikowaniem działań poszukiwawczo-wykrywczych na tym odcinku.

Z przedstawionego powyżej, ogólnie korzystnego obrazu liczbowego charakteryzowanego zjawiska, nie należy jednakże wyciągać pochopnie optymistycznych wniosków. Przeciwno tak pogodnej postawie przemawia groza niektórych odnotowanych w badanym okresie, bulwersujących opinię publiczną lub środowiskową faktów, np.:

- w dniach 22-29.10.1984 r. ujawniono w Warszawie szereg anonimowych dokumentów kierowanych do władz kościelnych, administracyjnych, organów ścigania i zakładów przemysłowych, zapowiadających powołanie tzw. Brygad Odwetu Robotniczego /BOR/ w przypadku nie wyjaśnienia okoliczności związanych z uprowadzeniem ks. J. Popiełuszki;⁵
- w okresie od września 1982 r. do marca 1984 r. na terenie woj. gdańskiego odnotowano ogółem 32 akty podpaleń drzwi wejściowych do mieszkań działaczy społecznych i politycznych, zakładów pracy oraz instytucji państwowych Trójmiasta. Sprawcy przestępstw posługiwali się materiałami łatwopalnymi w postaci rozpuszczalników do farb olejnych, benzyny oraz innych środków petrochemicznych. Przeprowadzone rozpracowanie operacyjne doprowadziło do ustalenia 4-osobowej grupy sprawców tych czynów, ściśle powiązanych z byłym podziemiem "Solidarności"⁶;

---

5. Z. Bielecki, Z. Nawrocki: op. cit., s. 39

6. Tamże, s. 10-12.

- w dniu 11.03.1986 r. z lotniska sanitarnego w Przylepie k. Zielonej Góry uprowadzony został, pozostawiony bez nadzoru, samolot sanitarny typu "Jak 12". Przestępstwa tego dokonał były pilot Aeroklubu Kieleckiego 33-letni Edward K., któremu kilka miesięcy przedtem cofnięto ze względów kontrwywiadowczych licencję pilota. Po krótkim locie uciekinier wylądował bez przygód na zachodniobermlińskim lotnisku wojskowym Tempelhof.⁷
- 24.04.1986 r. na dachu jednego z budynków okalających Rynek Główny w Krakowie przypadkowo ujawniono 2 dziewięciolufowe wyrzutnie skierowane na płytę Rynku. 14 luf urządzenia załadowanych było oryginalnymi granatami łzawiącymi typu UGŁ-200 a 1 inna pakietami ulotek w ogólnej liczbie ok. 4000 sztuk, adresowanych do uczestników zbliżającej się manifestacji pierwszomajowej. Wyrzutnia miała być odpalona zdalnie - drogą radiową. Zawartość jej luf miała spaść na głowy 110-tysięcznej rzeszy zgromadzonych na Rynku manifestantów pierwszomajowych. Prowadzone w tej sprawie działania wykrywcze pozwoliły ustalić, że sprawcami przygotowań była 13-osobowa grupa opozycyjna wywodząca się ze struktur tzw. Oddziału Małopolskiego Liberalno-Demokratycznej Partii "Niepodległość";⁸
- w lutym 1987 r. w koszu na śmieci usytuowanym w bezpośrednim pobliżu wejścia do budynku Komitetu Miejskiego PZPR w Gdyni eksplodowało, podłożone tam w celach terrorystycznych, urządzenie wybuchowe zaopatrzone w zegarowy system zwłoczny. Wybuch spowodował lekkie obrażenia ciała strzegącego budynku portiera oraz nieznaczne szkody materialne.⁹

---

7. Ocena stanu zagrożenia terroryzmem politycznym w 1986 roku, s. 9-10.

8. Tamże, s. 10-12.

9. Ocena stanu zagrożenia terroryzmem politycznym w 1987 roku, s. 10.

- 14.03.1987 r. odnotowano próbę podpalenia dystrybutorów na stacji benzynowej w Strzelcach woj. gorzowskie;¹⁰
- 15.06.1987 r. młodociąży Artur S., mieszkaniec woj. tarnobrzeskiego, uprowadził w Warszawie dalekobieżny autobus PKS z kilkudziesięcioosobową grupą pasażerów i skierował go na teren lotniska Okęcie w celu zawładnięcia - pod osłoną przetrzymywanych zakładników - samolotem pasażerskim. Wielogodzinne pertraktacje prowadzone z terrorystą doprowadziły do stopniowego zmniejszenia liczby osób przetrzymywanych przez sprawcę, aż do tylko jednej osoby. Próba obezwładnienia powiodła się połowicznie - terrorysta na moment przedtem zdążył zdetonować jeden z samodiałowych granatów, zawieszonych na szyi zakładnika, co spowodowało u ofiary poważne obrażenia głowy.¹¹

Uzupełnienie faktów odnotowywanych przez statystykę resortu spraw wewnętrznych stanowią dane wojskowe, uzyskane w Szefostwie Wojskowej Służby Wewnętrznej. Dotyczą one w głównej mierze przypadków dezercji z bronią oraz innych form zaboru wojskowych środków bojowych a więc sytuacji jeśli nie wprost powodujących zagrożenie terrorystyczne, to w każdym bądź razie mogących takie zagrożenie stworzyć. Skalę tego zagrożenia obrazują dane zawarte w tabeli nr 2.

---

10. Tamże.

11. Tamże.

Tabela nr 2

Dezercje z bronią oraz inne postacie zaboru środków walki, odnotowane na obszarze kraju w latach 1984-1987¹²

Rodzaj czynu przestępnego	L a t a			
	1984	1985	1986	1987
Dezercje z bronią	17+3 ¹³	6+2 ¹³	14+3 ¹³	24+1 ¹³
Zabór środków walki, w tym:				
- pistoletów sygnałowych,	4	11	5	-
- pistoletów,	15	22	6	8
- pistoletów i karabinów maszynowych,	30	29	25	33
- karabinów,	1	1	-	-
- granatników p.panc.,	-	-	1	-
- amunicji,	5666	1340	12.000	10.558
- granatów,	-	5	155	97
- petard,	9	666	630	11
- materiałów wybuchowych	-	22 kg	26 kg	22 kg

Jak wynika z informacji liczbowych zawartych w tabeli nr 2, skala bardzo groźnego dla porządku publicznego zjawiska dezercji z bronią, oraz niekontrolowanych "przecieków" z wojska stosowanych tam środków walki, jest niebagatelna. Nawet przy założeniu, że - jak zapewniają Szefostwo WSW MON

12. Dane statystyczne Szefostaw WSW MON oraz Zarządu WSW Jednostek MSW.

13. Dodatkowo wyodrębnione liczby dotyczą żołnierzy bratnich armii /w 8 przypadkach - Północnej Grupy Wojsk Radzieckich i w 1 - Czechosłowackiej Armii Ludowej/, którzy dopuściwszy się dezercji z bronią, ukrywali się na terytorium Polski.

i Zarząd WSW Jednostek MSW - wszystkie utracone w wojsku w ciągu ostatnich kilku lat egzemplarze broni palnej zostały ostatecznie odzyskane, to jednak sam fakt pozostawiania ich poza wszelką kontrolą w przestępczych rękach przez całe dni, tygodnie i miesiące, stanowi wystarczający powód do niepokoju. Jak wskazują informacje zaczerpnięte z Wojskowej Służby Wewnętrznej na temat utraconych przez wojsko innych niż broń środków walki /wszelkiego rodzaju amunicji oraz granatów a także materiałów wybuchowych/, to praktycznie udaje się je odzyskiwać tylko po części.

O ile sam zabór środków walki nie musi w rzeczywistości oznaczać zamiaru użycia ich przez sprawcę do celów zbrodniczych /np. terrorystycznych/, to dezercja z bronią każdorazowo łączy się z takim zamiarem co najpóźniej na zasadzie ewentualności. Wypadki takie zasługują na najbardziej poważne traktowanie, bowiem doświadczenie uczy, że ich dalszy rozwój pójść może w trudnym do przewidzenia kierunku, np.:

- w dniu 28 lipca 1987 r. dwaj żołnierze JW 3878 z Grudziądza, szer. Zbigniew W. oraz szer. Bogdan S., zawładnęli bezprawnie 2 pistoletami maszynowymi kbkaK /9 magazynków po 30 szt. naboju/ i 2 pistoletami P-64 /4 magazynki po 6 szt. naboju/, sterroryzowali kolegów przebywających w wartowni jednostki a następnie samowolnie oddalili się w kierunku Bydgoszczy, chcąc z tamtejszego lotniska wprowadzić samolot. Po drodze - pomiędzy Grudziądem a Malborkiem - zatrzymali przygodny autobus PKS, zatrzymując jego pasażerów jako zakładników. Część z nich /kobiety i dzieci/ po jakimś czasie uwolnili. Pomimo przygotowanej

blokady z kolczatką drogową, kontynuowali ucieczkę autobusem. Ostrzeliwali się. Dopiero w Kwidzynie zatrzymali się na kolejnej blokadzie zaimprovizowanej z ciężarówek. Ponawiane apele oficerów WSW doprowadziły ostatecznie do poddania się dezertersów;

- 28 listopada 1988 r. z TSWL w Zamościu oddalił się samowolnie szer. Zbigniew P., zabierając ze sobą pistolet maszynowy AKMS /6 magazynków po 30 naboji/. Bezpośrednio potem wszedł do pobliskiego sklepu spożywczego, gdzie zatrzymał w charakterze zakładników kilkanaście przebywających tam osób. Użył - prawdopodobnie na postrach - - broni. Zażądał samochodu z kierowcą, w celu przewiezienia go do Austrii. W czasie przemieszczania się do podstawionego pojazdu został niespodziewanie obezwładniony przez będących w pobliżu żołnierzy WSW i milicjantów.

Pewne zagrożenie terrorystyczne dotyczące naszego państwa może mieć - pomimo rodzimego charakteru - swoje źródła poza granicami Polski. Dotyczy to odnotowywanych przez służby graniczne prób przemytu /tj. wwozu bez zgłoszenia władzom celnym/ do kraju niebezpiecznych urządzeń i substancji, których niekontrolowane wykorzystywanie mogłoby posłużyć do prowadzenia działalności terrorystycznej. Dane statystyczne zaczerpnięte w Wydziale Informatyki i Statystyki Głównego Urzędu Cei, dotyczące tego zagadnienia, prezentuje tabela nr 3.

Tabela nr 3

Przedmioty niebezpieczne dla życia i zdrowia zakwestionowane przez władze celne w latach 1985 - 1987¹⁴

Zakwestionowane przedmioty	L a t a		
	1985	1986	1987
pistolety gazowe i sygnałowe	299	462	11
karabinki pneumatyczne	-	2	-
naboje	10.900	14.218	134
proch strzelniczy	-	15 kg	-
areozolowe miotacze gazu	97	54	16
noże sprężynowe	-	8	2
bagnety	-	1	-
pałki	-	1	-
kajdanki	-	12	6

Przytoczone w tabeli nr 3 dane nie wydają się być co prawda alarmujące, niemniej zdać sobie trzeba sprawę z istnienia pewnej liczby, odnoszącej się do tych wszystkich przypadków przemytu środków niebezpiecznych wwożonych na terytorium Polski, które nie zostały ujawnione przez urzędników celnych. Ponadto, liczby wielokrotnie większe dotyczą przypadków legalnego wwozu do kraju urządzeń samobrony i sygnałowych, a także broni myśliwskiej i sportowej, które będąc co prawda zarejestrowane przez organy porządkowe /sekcje zezwoleń wydziałów ogólnych wojewódzkich

14. Wydział Informatyki i Statystyki GUC nie dysponował danymi na ten temat za rok 1984.

urzędów spraw wewnętrznych/, pozostają w rękach tysięcy osób prywatnych¹⁵, które - co wykazują kontrole tego zagadnienia oraz potwierdzają okoliczności przypadków utraty broni przez te osoby - przechowują je często w warunkach umożliwiających dostanie się ich w ręce osób niepowołanych, co stwarza realną możliwość wykorzystania tych środków w celach przestępnych, np. terrorystycznych.

Zauważalny w danych zawartych w tabeli, wyraźny spadek liczbowy przypadków ujawnień nielegalnego wwozu pistoletów specjalnych /głównie gazowych/ i amunicji /także na ogół specjalnej: gazowej, myśliwskiej i sportowej/ w roku 1987 ma niewątpliwie związek z wejściem w życie rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z 12.12.1986 r. w sprawie rozciągnięcia niektórych przepisów o broni, amunicji i materiałach wybuchowych na pistolety, rewolwery i inne przedmioty do miotania chemicznych środków obездwładniających oraz odstrzeliwania amunicji alarmowej i sygnałowej /Dz.Urz. nr 1, poz. 6, z 16.01.1987 r./, które umożliwia obywatelom polskim legalne posiadanie, a więc także legalny wwóz urzędów specjalnych służących do samoobrony.

---

15. Jak informują dane Wydziału Prezydialnego Gabinetu Ministra Spraw Wewnętrznych, na koniec roku 1987 osoby fizyczne posiadały globalnie: 3400 jednostek krótkiej broni wojskowej, 131.477 - broni myśliwskiej /śrutowej i kulowej/, 4.407 - sportowej oraz 1114 pistoletów sygnałowych.

2. Zagrożenie terroryzmem z zewnątrz

Jak już zostało to nadmienione na wstępie rozdziału, zewnętrzne zagrożenie Polski zjawiskiem terroryzmu może - obok źródeł rodzimych - wynikać także z rozgrywek obcych ugrupowań terrorystycznych np. arabskich, chorwackich czy irlandzkich, niekiedy zaś służb specjalnych nieprzyjaznych Polsce państw.

Polska nie jest wolna od zagrożeń terroryzmem międzynarodowym w ścisłym tego określenia znaczeniu. Zmieniający się w dużym /w ostatnich latach coraz większym/ tempie układ sił politycznych na świecie, komplikowanie się na tym tle stosunków międzypaństwowych, utrzymujące się w wielu regionach trendy narodowowyzwoleńcze i separatystyczne, stanowią dogodny klimat do zakrojonej na szeroką skalę międzynarodowej działalności terrorystycznej, która zmierza do osiągnięcia swoich, lokalnych na ogół, celów w dogodnych operacyjnie warunkach światowej przestrzeni.

Ostatnie lata działalności naszych rządów oznaczają się m. in. intensyfikacją nawiązywania wszechstronnych kontaktów z różnymi krajami oraz ponownym rewidowaniem stanowiska wobec państw, z którymi Polska nie utrzymywała dotychczas stosunków dyplomatycznych. Ponadto stała liberalizacja przepisów paszportowych i wizowych, stawianie na obustronną turystykę zagraniczną oraz gospodarczą współpracę z Zachodem, stwarza dogodne warunki do przenikania na terytorium kraju osób niepożądanych, w tym terrorystów. M. in. Departament II /kontrwywiad/ MSW

dysponuje danymi o faktach odwiedzin - pod fałszywymi nazwiskami - naszego kraju przez niektórych czołowych przedstawicieli tak znanych ugrupowań ekstremistycznych, jak Ilicza Ramireza Sanczeza /Carlosa/, Abu Nidala, Rote Armee Fraktion, a także niedoszłego zabójcy papieża - zakonnika Krona. Choć cel pobytu tych osób w Polsce nie został dokładnie wyjaśniony, to jednak musi poważnie niepokoić sam fakt ich obecności na naszym terytorium.

Najbardziej jednakże wymowną ilustracją niebezpieczeństwa płynącego z niekontrolowanych wizyt obcych terrorystów, ujawnianych od czasu do czasu w Polsce, jest następujący kazus:

1.08.1981 r. do przebywającego w kawiarni hotelu "Victoria" w Warszawie przywódcy ekstremistycznego ugrupowania palestyńskiego "Czarny Wrzesień", odpowiedzialnego m. in. za próbę uprowadzenia i zabójstwo olimpijczyków izraelskich w czasie igrzysk monachijskich w 1972 r., Abu Dauda /Muhammada Dauda Odeka/, legitymującego się fałszywym paszportem irackim, nieznanego sprawca, z wyglądu Arab, oddał szereg strzałów z pistoletu, raniąc go ciężko w twarz, klatkę piersiową, brzuch oraz rękę. Napastnik zdołał zbiec. Ranna została także przypadkowa kobieta. Abu Daud po rekonwalescencji opuścił Polskę /kilka lat później zginął w zamachu bombowym we Francji, zlikwidowany prawdopodobnie przez izraelski Mossad/.

Nosicielami idei terrorystycznych są niektórzy przedstawiciele arabskich grup studenckich, uczących się w polskich uczelniach /głównie cywilnych, ale także wojskowych/. Środowiska te, trudne do infiltracji operacyjnej, skłócone są często wewnętrznie, co prowadzi do prób wzajemnego zastraszania się a

nawet bójek. Istotny problem dla polskich organów porządkowych stanowią np. obserwowane od lat właśnie prowadzące do naruszeń porządku prawnego, będące udziałem irackich studentów skupionych wokół rządzącej partii BAAS /Socjalistycznej Partii Odrodzenia Arabskiego/ oraz zwolenników tzw. Frontu Demokratycznego, skupiającego opozycyjne ugrupowania polityczne Iraku, tj. partie: komunistyczną, socjalistyczną oraz kurdyjską.

Według oceny polskiego kontrwywiadu, wielu studentów arabskich studiujących w Polsce jest "zamrożonymi" członkami różnych międzynarodowych ugrupowań terrorystycznych, m. in. Abu Nidala.

Personel Sekcji Interesów Izraela, akredytowanej od 1986 r. w Warszawie, kilkakrotnie sygnalizował polskim władzom o faktach obserwowania przez Arabów osób narodowości żydowskiej /m. in. utrzymuje, że studentom arabskim studiującym w Polsce zlecił ktoś systematyczną obserwację synagog stołecznych, w celu rozpoznania osób z nich korzystających/.

Wiele sygnałów o rzekomym zagrożeniu i obaw przekazują Protokołowi Dyplomatycznemu polskiego Ministerstwa Spraw Zagranicznych oraz wprost organom bezpieczeństwa, mające swe siedziby w Warszawie, ambasady Turcji, Libii, Syrii i Iraku, także Przedstawicielstwo Dyplomatyczne Organizacji Wyzwolenia Palestyny. Z końcem 1988 r. podobną obawę wobec władz polskich wyraził przedstawiciel nowopowstającego w Warszawie Południowokoreańskiego Biura Handlowego.

Oddzielny problem stanowią radzieckie przedstawicielstwa dyplomatyczne, handlowe, kulturalne i lotnicze usytuowane w naszym kraju. Na przestrzeni ostatnich lat ich personel był wielokrotnie niepokojony anonimami pogróżkowymi. Odnotowane były demonstracje i zamachy na mienie o wydźwięku antyradzieckim. Sprawcami tych zagrożeń byli przedstawiciele antyradzieckiego nurtu opozycji polskiej, niemniej realne zagrożenie placówek przedstawicielskich ZSRR w Polsce nie ma źródła wyłącznie rodzimego. Np. Biuro Radzieckich Linii Lotniczych "Aeroflot" wielokrotnie wyrażało wobec władz polskich obawy o swoje bezpieczeństwo w związku z pogróżkami kierowanymi pod jego adresem ze strony nielegalnych, nacjonalistycznych organizacji ukraińskich i ormiańskich, a także przedstawicieli ugrupowań afgańskich.

R o z d z i a ł   I I I

PODSTAWOWE UNORMOWANIA PRAWNE OBOWIĄZUJĄCE W POLSCE W DZIEDZINIE ZWALCZANIA TERRORYZMU

W Polsce nie doczekano się jeszcze, wzorem niektórych innych państw, np. Republiki Federalnej Niemiec, Włoch, Wielkiej Brytanii, Francji, specjalnych ustaw antyterrorystycznych. Występowanie zjawiska terroryzmu na skalę dotąd wyraźnie mniejszą, niż we wskazanych wyżej państwach, nie uzasadniało dotąd takiej potrzeby. Niemniej, w związku z wystąpieniem w naszym kraju pewnej liczby aktów terrorystycznych, m. in. zamachów na osoby i obiekty użyteczności publicznej a przede wszystkim uprowadzeń statków powietrznych, także drogowych środków komunikacji publicznej, zrodziło ideę wyodrębnienia w polskim prawie przepisów /lub przepisu/ karnych, uwzględniających w swojej dyspozycji napotykanę w praktyce stany określane potocznie czynem terrorystycznym. Prace przygotowawcze w dziedzinie nowelizacji w tym kierunku polskich przepisów prawnych podjęła Komisja ds. Reformy Prawa Karnego przy Ministrze Sprawiedliwości, powołana w 1987 r. zarządzeniem Prezesa Rady Ministrów, która m. in. odpowiedzieć ma na pytanie, czy wobec aktualnego niewyodrębnienia w polskich przepisach karnych przestępstwa /przestępstw/ terroryzmu, konieczność taka zachodzi. W wypadku odpowiedzi twierdzącej, Komisja ma przygotować projekt przyszłej nowelizacji kodeksu karnego w tym zakresie. Prace nad zagadnieniem są w toku.

1. Akty prawne rangi ponadresortowej

Tylko nieliczne przepisy prawne regulujące zagadnienia mające związek ze zwalczaniem terroryzmu wydane zostały przez ponadresortowe organy administracji. Należą do nich trzy zarządzenia Prezesa Rady Ministrów: nr 78 i 84 z 1974 roku oraz nr 29 z 1983 roku.

Pierwsze z wymienionych - zarządzenie nr 78 z dnia 21 września 1974 roku w sprawie zgłaszania, zabezpieczania i unieszkodliwiania materiałów wybuchowych i innych przedmiotów niebezpiecznych /publikowane/, definiuje pojęcia materiałów wybuchowych i przedmiotów niebezpiecznych oraz nakłada na różne jednostki organizacyjne zadania w zakresie neutralizowania zaistniałych zagrożeń, w szczególności poprzez powiadomienie i współdziałanie ze specjalistami wojskowymi odpowiedzialnymi za rozminowanie terenu.

Zarządzenie nr 84 Prezesa Rady Ministrów z dnia 9 października 1974 r. w sprawie ochrony lotnictwa cywilnego przed aktami terroru i sabotażu /poufne/ obarcza odpowiedzialnością za całość problematyki Ministrów Spraw Wewnętrznych i Komunikacji, a także powołuje Zespół do Spraw Bezpieczeństwa Lotnictwa Cywilnego, w składzie:¹

- wyznaczony przez Ministra Komunikacji /obecnie: Transportu i gospodarki Morskiej - przyp. J.P./ Podsekretarz Stanu - jako przewodniczący,

---

1. Na wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych, decyzją Prezesa Rady Ministrów z dnia 23.08.1982 r. skład ten został uzupełniony o: przedstawiciela Obrony Powietrznej Kraju, dyrektora Departamentu III MSW, dyrektora Zarządu Ruchu Lotniczego i Lotnisk Komunikacyjnych Ministerstwa Komunikacji /obecnie Przedsiębiorstwa Państwowego "Porty Lotnicze" i dyrektora naczelnego Polskich Linii Lotniczych "LOT".

- Komendant Główny Milicji Obywatelskiej,
- Dowódca Wojsk Ochrony Pogranicza,
- Dyrektor Biura Prewencji KGMO²,
- Dyrektor Centralnego Zarządu Lotnictwa Cywilnego Ministerstwa Komunikacji³.

Ostatnie /z dnia 23 września 1983 r./, wydane przez Prezesa Rady Ministrów, zarządzenie dotyczące zwalczania terroryzmu oznaczone jest numerem 29. Dotyczy ono faktu powołania przy Ministrze Spraw Zagranicznych i zakresu działania Międzyresortowego Zespołu Antyterrorystycznego. Jest to tajny przepis, wydany w kilka miesięcy po incydencie berneńskim z końca 1982 r., kiedy to grupa 4 terrorystów pochodzenia polskiego zawładnęła pomieszczeniami i personelem Ambasady Polskiej w Szwajcarii. Na mocy zarządzenia, w skład powołanego Zespołu wchodzi przedstawiciele ministerstw: Handlu Zagranicznego⁴, Obrony Narodowej, Sprawiedliwości, Spraw Wewnętrznych i Spraw Zagranicznych, a jego zadaniem jest koordynowanie i opiniowanie działań zapobiegających aktom terroru, skierowanym przeciwko placówkom i ich pracownikom oraz likwidacji stanu zagrożenia placówek i ich personelu, a w przypadku gdy taki akt nastąpi - inicjowanie i koordynowanie działań mających na celu jego likwidację i minimalizację jego skutków.

---

2. Obecnie, wskutek zmiany zakresu kompetencji - Dyrektor Biura Operacyjnego KGMO.

3. Obecnie wskutek zmiany nazw instytucji - Główny Inspektor Lotnictwa Cywilnego Ministerstwa Transportu i Gospodarki Morskiej.

4. Obecnie - Współpracy Gospodarczej z Zagranicą.

2. Resortowe przepisy prawne

Najbogatszy zestaw przepisów prawnych, normujących zagadnienie zwalczania terroryzmu, wydany został w resorcie spraw wewnętrznych. Proces ich wydawania, ujęty chronologicznie, zapoczątkowany został porozumieniem Ministrów Spraw Wewnętrznych i Komunikacji z dnia 1 grudnia 1975 r. o współdziałaniu w zakresie ochrony lotnictwa cywilnego przed aktami terroru i sabotażu /akt poufny/. Przepis ten określa przede wszystkim wzajemne obowiązki stron porozumienia, zarówno w sferze zapobiegania zagrożeniom, jak i podejmowania interwencji w obliczu faktycznie zaistniałych zamachów lub ich usiłowań.

Bezpośrednio potem, bo już 2 grudnia 1975 roku, wydane zostało zarządzenie Ministrów Spraw Wewnętrznych i Komunikacji w sprawie powołania lokalnych zespołów ds. bezpieczeństwa w portach lotniczych i na cywilnych lotniskach niekomunikacyjnych/tzw. ogólnego użytku/⁵ oraz określenia ich składu i zadań /także poufne/. W myśl tego przepisu, posiedzenia lokalnych zespołów ds. bezpieczeństwa zwoływane powinny być nie rzadziej, niż raz na kwartał.

11 czerwca 1981 r. Minister Spraw Wewnętrznych wydał dwa przepisy dotyczące problematyki ochrony czołowych przedstawicieli życia politycznego. Jeden z nich - zarządzenie

---

5. Mianem tym określa się wszystkie lotniska cywilne poza komunikacyjnymi /pasażerskimi/ a więc: sportowe /aeroklubowe/, rolnicze /agro/, sanitarne, zakładowe /doświadczalne/ itp.

nr 0023/81 precyzuje zasady "ochrony osób zajmujących kierownicze stanowiska w PRL oraz ochrony członków delegacji zagranicznych zajmujących stanowiska równorzędne". Drugi - zarządzenie nr 0024/81 określa "zakres działania i organizację Biura Ochrony Rządu".

Dyrektor Biura Prewencji Komendy Głównej MO wydał, sygnowaną datą 10 stycznia 1982 r., tajną instrukcję w sprawie zasad wykonywania przez funkcjonariuszy MO służby w patrolach specjalnych /latających/ na pokładach samolotów PLL "LOT" w rejsach krajowych. Ten szczegółowy akt określa warunki organizacyjne i zasady taktyczne służby ochronnej na pokładach samolotów pasażerskich w relacjach krajowych a także wskazuje obowiązki i uprawnienia członków patroli specjalnych MO.

Załącznik do tajnego zarządzenia nr 40/83 Ministra Spraw Wewnętrznych stanowi instrukcja Dowództwa WOP w sprawie rozpoznania pirotechnicznego i radiologicznego w lotniczych przejściach granicznych. Wskazuje ona m. in. na technikę prowadzenia rozpoznania i kontroli, zasady postępowania w wypadku wykrycia materiałów wybuchowych i innych środków niebezpiecznych, organizację szkolenia specjalistycznego, obowiązujące przepisy BHP itd.

Minister Spraw Wewnętrznych zarządzeniem nr 0054 z dnia 30 sierpnia 1984 r. w sprawie zadań resortu spraw wewnętrznych w zakresie walki z terroryzmem /akt tajny spec. znaczenia/ dokonał szczegółowego podziału kompetencji w dziedzinie działań antyterrorystycznych pomiędzy

wszystkie zainteresowane problematyką resortowe służby i ogniwa. W przepisie tym zawarta została także, obowiązująca obecnie w resorcie, definicja aktu terrorystycznego⁶.

Przepisem wykonawczym do powyższego zarządzenia jest - także opatrzona cechą "tajne spec. znaczenia" - decyzja nr 001/85 Komendanta Głównego Milicji Obywatelskiej z dnia 28 marca 1985 r. "w przedmiocie realizacji zarządzenia nr 0054/84 Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie zadań resortu spraw wewnętrznych w zakresie walki z terroryzmem". Akt ten dotyczy w głównej mierze usytuowania organizacyjnego pododdziałów specjalnych MO powołanych do fizycznego zwalczania terroryzmu, kompetencji wyższych przełożonych w zakresie ich uruchamiania do działań, ustanowienia rejonów odpowiedzialności operacyjnej poszczególnych tego typu jednostek a także formułuje przypadki, w których ich wykorzystanie bojowe jest dozwolone.

5 kwietnia 1985 r. weszło w życie zarządzenie /poufne/ nr 23 Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie zasad ochrony lotnictwa cywilnego przed aktami terroru i sabotażu. Wskazuje ono poszczególne cele ochrony lotnictwa cywilnego oraz precyzuje przedsięwzięcia organizacyjno-techniczne na rzecz tej ochrony, podejmowane zarówno w lotnictwie komunikacyjnym jak i niekomunikacyjnym /ogólnego użytku/.

---

6. Według tej definicji, za akt terrorystyczny uważa się wszelkiego rodzaju działania przestępne, których istotnym elementem jest stosowanie przemocy i zastraszenia dla osiągnięcia celów politycznych/.

W tym samym roku Departament III MSW opracował tajną "Instrukcję do prowadzenia rozmów w sprawie uwalniania zakładników".

W roku 1986 Biuro Operacyjne KGMO wydało, opatrzone cechą "poufne", wskazówki pomocnicze w sprawie warunków dokonywania przez funkcjonariuszy MO kontroli lądowisk i samolotów rolniczych. Stanowią one instruktaż skutecznego egzekwowania od pilotów i służb lotniskowych, a także właścicieli lotnisk ogólnego użytku, właściwego zabezpieczenia stacjonujących tam statków powietrznych.

Wydany przez Departament Szkolenia i Doskonalenia Zawodowego MSW w sierpniu 1986 roku "Program szkolenia i doskonalenia zawodowego funkcjonariuszy pododdziałów specjalnych Milicji Obywatelskiej" określa główne cele i kierunki tego procesu oraz godzinowe limity zajęć z poszczególnych dziedzin specjalistycznej wiedzy i umiejętności, realizowanych w ciągu roku. Formułuje także ogólne zasady planowania i organizowania szkolenia tej grupy funkcjonariuszy.

W 1987 roku weszło w życie rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 12 grudnia 1986 r. w sprawie rozciągnięcia niektórych przepisów ustawy o broni, amunicji i materiałach wybuchowych na pistolety, rewolwery i inne przedmioty do miotania chemicznych środków obездwładniających oraz odstrzeliwania amunicji alarmowej i sygnałowej.

Zarząd Główny Aeroklubu PRL wprowadził w życie pismem okólnym nr 25/75 poufny załącznik zatytułowany "Wytyczne

w sprawie zabezpieczenia sprzętu lotniczego". Zawiera on szereg szczegółowych wskazówek technicznych z tej dziedziny, adresowanych do wszystkich użytkowników lotniczego sprzętu sportowego, pozostającego w gestii Aeroklubu.

W styczniu 1987 roku wydany został przez byłe Ministerstwo Komunikacji i zatwierdzony przez Wiceprezesa Rady Ministrów /także poufny/ "Program bezpieczeństwa lotnictwa cywilnego dotyczący ochrony przed aktami terroru i sabotażu⁷".

Część przepisów wydanych na szczeblu ministerstw, które regulują zagadnienia składające się na system przedsięwzięć antyterrorystycznych w Polsce, opracowanych zostało w Ministerstwie Obrony Narodowej.

Poufna instrukcja o zasadach prowadzenia bojowych działań przeciwdywersyjnych, wydana w 1974 roku przez Inspektorat Obrony Terytorialnej MON reguluje to zagadnienie w różnych aspektach taktycznych. Wiele ze wskazanych w niej zasad stanowi podstawę bojowego przeciwdziałania potencjalnemu zagrożeniu terrorystycznemu i fizycznego zwalczania jego przejawów, zwłaszcza w warunkach pozamiejskich.

Instrukcja "Oczyszczanie terenów z przedmiotów wybuchowych i niebezpiecznych", opracowana w Szefostwie Wojsk Inżynieryjnych MON, dotyczy organizacji tego przedsięwzięcia,

---

7. Warto tutaj zaznaczyć, że Międzynarodowa Organizacja Lotnictwa Cywilnego /IATA/, opracowała z początkiem lat 80. "Instrukcję w sprawie zapobiegania bezprawnym aktom w lotnictwie cywilnym", którą rozkolportowała na wszystkie 188 członkowskie towarzystwa lotnicze. Obowiązuje ona także Polskie Linie Lotnicze "LOT".

trybu zgłaszania ujawnionych zagrożeń pirotechnicznych oraz procedury rozpoznania, klasyfikacji, przewożenia a także niszczenia ustalonych przedmiotów wybuchowych i niebezpiecznych, Część jej formułuje zasady tworzenia i utrzymywania minerskich patroli oczyszczania terenu. Przedmiot ich interwencji zawężony jest jednak - w myśl instrukcji - - tylko do materiałów /np. niewybuchów/ pochodzenia wojennego oraz innych wojskowych środków walki /także współczesnych/. Nie wchodzi zatem w jego zakres materiały i urządzenia pirotechniczne pochodzenia pozawojskowego, np. typu górniczego lub środki samodiałowe /tzn. domowej produkcji/, których bezprawne stosowanie wiąże się niekiedy z przestępczością terrorystyczną.

Doświadczenia stanu wojennego, trwającego w Polsce w latach 1981-1983, stanowiły bezpośrednią inspirację do opracowania w 1982 roku tajnych "Zasad wykorzystania sił Wojska Polskiego delegowanych do wspierania działań prewencyjnych, zwalczania terroru i w sytuacjach szczególnych" oraz "Zasad wykorzystania sił Wojskowej Służby Wewnętrznej do służby prewencyjnej i działań w warunkach naruszenia porządku i bezpieczeństwa publicznego".

Istotnym przepisem z grupy aktów prawnych regulujących zagadnienie przeciwdziałania wewnętrznemu zagrożeniu państwa jest także, opracowana w 1983 roku przez Inspektorat Obrony Terytorialnej i Wojsk Obrony Wewnętrznej MON, "Instrukcja o zasadach prowadzenia działań ochronno-obronnych, część I, /kompania - pluton - drużyna/".

Wreszcie, w 1984 r. Ministerstwo Obrony Narodowej opracowało tajne "Zasady działania oddziałów zwartych Sił Zbrojnych PRL w zakresie pomocy oddziałom i pododdziałom Milicji Obywatelskiej w działaniach podejmowanych w celu zapewnienia bezpieczeństwa państwa lub przywrócenia porządku publicznego", określające sytuacje, tryb, formy oraz inne reguły współdziałania sił obu resortów w takich okolicznościach.

W tym celu, w rozdziale poprzednim, zarządzenie nr 0054/84 Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie zadań resortu spraw wewnętrznych w zakresie walki z terroryzmem. Przepis ten precyzuje także kompetencje poszczególnych jednostek i organów resortowych w zakresie walki z terroryzmem oraz wyznacza ich podstawowe kierunki działań i ogólną formę organizacyjno-taktyczną w walce z tymi zjawiskami.

Zasady ogólne określone w zarządzeniu nr 0054/84, odnoszące się do podziału kompetencji w dziedzinie walki z terroryzmem prowadzonej przez resort spraw wewnętrznych jest to, iż /§ 2 przepisu/ "... Koordynacja zadań ... należy do obowiązku:

1. Podsekretarza Stanu w MON - Szefa Służby Bezpieczeństwa w zakresie służby operacyjnej,
2. Szefa Służby Milicji Obywatelskiej - Komendanta Głównego Milicji Obywatelskiej w zakresie łączności z oddziałami terroryzmu ...

Zadania resortu spraw wewnętrznych w sferze łączności z oddziałami terroryzmu, należącymi do Milicji Obywatelskiej, realizuje...

R o z d z i a ł   I V

POZAWOJSKOWE ORGANY FIZYCZNEGO ZWALCZANIA TERRORYZMU W POLSCE ORAZ STOSOWANA PRZEZ NIE TAKTYKA W TYM ZAKRESIE

1. Jednostki i ogniwa Milicji Obywatelskiej realizujące zadania fizycznego zwalczania terroryzmu

Zakres antyterrorystycznych przedsięwzięć resortu spraw wewnętrznych określa, wspomniane już w rozdziale poprzednim, zarządzenie nr 0054/84 Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie zadań resortu spraw wewnętrznych w zakresie walki z terroryzmem. Przepis ten precyzuje także kompetencje poszczególnych jednostek i ogniw resortowych we wskazanej dziedzinie oraz wyznacza dla nich podstawowe kierunki działań i ogólne formy organizacyjno-taktyczne w walce z tym negatywnym zjawiskiem.

Zasadą generalną określoną w zarządzeniu nr 0054/84, odnoszącą się do podziału kompetencji w dziedzinie walki z terroryzmem prowadzonej przez resort spraw wewnętrznych jest to, iż /§ 2 przepisu/ ..." Koordynacja zadań ..... należy do obowiązku:

1. Podsekretarza Stanu w MSW - Szefa Służby Bezpieczeństwa w zakresie służby operacyjnej,
2. Szefa Służby Milicji Obywatelskiej - Komendanta Głównego Milicji Obywatelskiej w zakresie fizycznego zwalczania terroryzmu ...".

Zadania resortu spraw wewnętrznych w sferze fizycznego zwalczania terroryzmu, nałożone na Milicję Obywatelską, reali-

zowane są głównie przez wyspecjalizowane jednostki i ogniw pionu operacyjnego MO, którego działanie na szczeblu centralnym koordynuje Biuro Operacyjne KGMO, a dokładniej: tzw. Wydział IV /do Walki z Terroryzmem/ tego Biura. Ta właśnie komórka organizacyjna sprawuje nadzór ogólny nad szkoleniową i operacyjną działalnością utworzonych w kraju w latach 1976 - 1978¹ dziesięciu pododdziałów specjalnych Milicji Obywatelskiej /w Warszawie, Białymstoku, Gdańsku, Katowicach, Krakowie, Łodzi, Poznaniu, Rzeszowie, Szczecinie i Wrocławiu/, jedenastu komisariatach MO w portach lotniczych /w Warszawie-Okęcie, Gdańsku-Rębiechowie, Katowicach-Pyrzowicach, Koszalinie-Zegrzu Pomorskim, Krakowie-Balicach, Poznaniu-Ławicy, Rzeszowie-Jasionce, Słupsku-Rędzikowie, Szczecinie-Goleniowie, Wrocławiu-Strachowicach oraz w Zielonej Górze-Babimoście /, a także koordynuje animatorską działalność w zakresie fizycznego przeciwdziałania terroryzmowi wyznaczonych inspektorów wydziałów WSK /wojewódzkich stanowisk kierowania/ wszystkich 49 urzędów spraw wewnętrznych szczebla wojewódzkiego.

Najbardziej specyficznym i zapewne najistotniejszym elementem milicyjnych jednostek oraz ogniw powołanych do fizycznej walki z terroryzmem są pododdziały specjalne MO. Wiodący z nich /i zarazem najstarszy/, Wydział Zabezpieczenia Stołecznego Urzędu Spraw Wewnętrznych, to jednostka

---

1. Z wyjątkiem byłego plutonu specjalnego ZOMO w Białymstoku, sformowanego później, bo w marcu 1985 r.

zbliżoną wielkością do batalionu /etat: 237 funkcjonariuszy zawodowych/. Pozostałe 9, tj. stacjonujące w terenie kompanie specjalne Oddziałów Prewencji Milicji Obywatelskiej /OPMO/, stanowią niewielkie pododdziały /etat: 31 funkcjonariuszy zawodowych + 14 funkcjonariuszy odbywających w milicji zastępczą służbę wojskową/, podporządkowane bezpośrednio dowództwom niektórych pułków i batalionów OPMO.

Wydział Zabezpieczenia SUSW dzieli się na trzy podstawowe części: Sekcje bojowe / $8 \times 10 = 80$ funkcjonariuszy/, sekcje ochrony lotów / $5 \times 28 = 140$ funkcjonariuszy/ oraz grupę sztabową, w skład której wchodzi kierownictwo jednostki, kilku samodzielnych inspektorów, sekcja administracyjno-techniczna oraz dyżurni pododdziału /ogółem 17 osób².

Rozmieszczone względnie równomiernie na terytorium kraju kompanie specjalne OPMO pomimo tego, że mają przeznaczenie praktycznie takie same /z wyłączeniem funkcji ochrony lotów/, jak Wydział Zabezpieczenia SUSW, to jednak różnią się od niego znacznie, nie tylko wielkością ale także strukturą. Każda z nich składa się z dowódcy, 2 zastępców, szefa plutonu, sekcji zabezpieczenia szkolenia bojowego oraz 2 plutonów: taktycznego i operacyjnego.

Zgodnie z decyzją nr 001/85 Komendanta Głównego Milicji Obywatelskiej, podstawowym zadaniem pododdziałów specjalnych milicji przeznaczonych do fizycznej walki z terroryzmem jest wszechstronne szkolenie i doskonalenie bojowe jej funkcjonariuszy.

---

2. Obecną strukturę Wydziału Zabezpieczenia oparto o wzorzec zachodnioniemiecki /GSG-9/ i fiński /"Karhu" - "Niedźwiedź"/.

Ich aktywność operacyjna ogranicza się praktycznie do zapobiegania i likwidacji najpoważniejszych zagrożeń bezpieczeństwa państwa i porządku publicznego, głównie o charakterze terrorystycznym /załącznik nr 1/ i stanowi w codziennej działalności tych jednostek wyjątek od generalnie obowiązującej ich funkcjonariuszy zasady premanentnego treningu bojowego.

W 1985 r. w Komendzie Głównej MO stworzona została, i wdrożona w całym kraju, koncepcja uruchamiania sił przewidzianych na wypadek zaistnienia aktu terrorystycznego. Została ona oparta na wyodrębnionych na terytorium Polski 10 regionach operacyjnej odpowiedzialności poszczególnych milicyjnych pododdziałów specjalnych /załącznik nr 2/ a jej istota polega na zorganizowaniu współdziałania w sytuacjach alarmowych służb resortu spraw wewnętrznych zainteresowanych problemem a także wsparciu tych służb wyznaczonymi wcześniej jednostkami wojskowymi³.

Określone w przepisach /głównie w decyzji nr 001/85 Komendanta Głównego Milicji Obywatelskiej/ i skrytykowane przez lata praktyki kierunki aktywności operacyjnej pododdziałów specjalnych MO sprowadzić można w pewnym uproszczeniu do następujących:

- a. Fizyczna likwidacja zaistniałych już zagrożeń terrorystycznych,

---

3. Zgodnie z uzgodnionymi w 1982 r. przez resorty obrony narodowej i spraw wewnętrznych "Zasadami wykorzystania sił Wojska Polskiego delegowanych do wspierania działań prewencyjnych, zwalczania terroru i w sytuacjach szczególnych".

- b. przeciwterrorystyczne działania o charakterze prewencyjno-zabezpieczającym, głównie ochronnym,
- c. pościg i zatrzymywanie szczególnie groźnych /uzbrojonych/ przestępców/także kryminalnych/,
- d. udział w akcjach ratunkowych w czasie katastrof i klęski żywiołowej,
- e. obezwładnianie dewiantów psychicznych i innych desperatów,
- f. zatrzymywanie osób przemycających narkotyki i inne środki odurzające,
- g. prowadzenie działań odśrodkowych w agresywnym tłumie oraz izolowanie i zatrzymywanie jego prowodyrów,
- h. przeprowadzanie specjalistycznych interwencji wysokościowych⁴,
- i. poszukiwania podwodne oraz niektóre prace ratownicze podejmowane w środowisku wodnym⁴.

Ze wskazanych wyżej kierunków aktywności operacyjnej pododdziałów specjalnych MO wynika określona taktyka ich działania. Niektóre jej elementy mają charakter uniwersalny, umożliwiające zastosowanie przy różnego typu zaangażowaniu bojowym /np. obezwładnianie przeciwnika przy pomocy tzw. chwytów milicyjnych/, inne zaś specyficzny tylko dla jednego rodzaju zadań /np. taktyka poszukiwań podwodnych w warunkach ograniczonej widoczności/.

Ponadto stosowane przez funkcjonariuszy milicyjnych pododdziałów specjalnych elementy taktyki są w niemałej

---

4. Ta specjalność pododdziałów specjalnych MO, choć nie przewidziana w żadnych przepisach, znalazła w minionych latach wielokrotne - niewątpliwie pożądane - zastosowanie w praktyce.

części powszechniej znane już praktyce milicyjnej i wojskowej /np. zasadzki, pościgi, zapory, szturm/. Wydaje się, że w takich wypadkach celowe będzie jedynie ich zaznaczenie w pracy, ewentualnie zaakcentowanie odmian ich stosowania, wynikających ze specyfiki uwarunkowań. Obok tej standardowej grupy elementów taktycznych w milicyjnych działaniach antyterrorystycznych i przeciwbandyckich, znajduje zastosowanie szereg innych, niepowtarzalnych, opracowanych stosunkowo niedawno, bo kilka lub kilkanaście lat temu i wykorzystywanych w Polsce - jak dotąd - tylko przez pododdziały specjalne MO.

a. Taktyczne zasady prowadzenia milicyjnych działań penetracyjno-pościgowych

Milicyjne działania penetracyjno-pościgowe, do których angażowane są pododdziały specjalne MO, mają zazwyczaj na celu ustalenie miejsca przebywania i ujęcie niebezpiecznego przestępcy lub z reguły małej /2-3 osobowej/ ich grupy.

Działania takie, możliwe w praktyce do realizacji zarówno w mieście jak i terenie wiejskim, łączą się z wykorzystaniem pododdziałów specjalnych głównie wtedy, gdy prowadzone są na obszarze niezurbanizowanym, a osoby ścigane są uzbrojone. Wynika to z faktu, iż odkryty charakter takiego terenu powoduje duże niebezpieczeństwo niespodziewanego ostrzelania patrolu penetracyjno-pościgowego już w chwili ujawnienia obecności przestępców. Ponadto szcze-

gólna sprawność fizyczna funkcjonariuszy tych pododdziałów pozwala na skuteczne przeciwdziałanie próbom dalszej ucieczki poszukiwanych osób. Specyfika działań penetracyjno-poszukiwawczych w mieście, opartych głównie na metodach pracy operacyjnej w rozumieniu milicyjnym⁵, pozwala z reguły na ustalenie wyizolowanej w sensie przestrzennym meliny przestępczej, w której ukrywają się poszukiwani i dopiero później skierowanie tam grupy zatrzymującej, wydzielonej z pododdziału specjalnego MO.

Penetracja zmierzająca do ustalenia aktualnego miejsca przebywania groźnych przestępców, realizowana w terenie pozamiejskim, prowadzona może być z powietrza /śmigłowiec/ oraz na ziemi /pieszo lub z użyciem lekkich pojazdów terenowych/. Jej przestrzenne ramy określone są wcześniej szczegółowo na mapie.

Penetracja z użyciem śmigłowca odbywa się metodą strefową.

Podobne zadania realizowane przez piesze patrole /nie-wielkie, bo zwykle 3-5 osobowe/, wydzielone z pododdziałów specjalnych MO, mają głównie formę przeszukań napotkanych obiektów, które mogą stanowić kryjówkę poszukiwanych przestępców. Czynności te, wykonywane według wcześniej ustalonego porządku, realizowane są w warunkach obostrzonej ostrożności.

---

5. Idzie tutaj o sferę poufnych przedsięwzięć milicyjnych, takich jak: współpraca z poufnymi osobowymi źródłami informacji, skryta obserwacja, podsłuch telefoniczny, perlustracja korespondencji itp..

Penetracyjno-pościgowe patrole zmotoryzowane milicyjnych pododdziałów specjalnych mają przede wszystkim za zadanie kontrolę dróg i duktów leśnych, identyfikację ich użytkowników oraz stawianie zapór drogowych w miejscach określonych przez sztab operacji.

Wszystkie patrole wydzielone z pododdziałów specjalnych MO, uczestniczące w działaniach penetracyjno-pościgowych, wyposażone są w radiotelefony UKF, w celu prowadzenia bieżącej korespondencji radiowej umożliwiającej współdziałanie. Ich funkcjonariusze dysponują także środkami ochrony osobistej /kamizelki kuloodporne i hełmy bojowe/. Uzbrojeni są w broń etatową /rewolwery, pistolety, pistolety i karabiny maszynowe/ oraz specjalną /strzelby gładkolufowe, siatkowe zestawy obezwładniające, wielolufowe ręczne wyrzutnie pocisków specjalnych/.

Niezbędne wyposażenie stanowią w takich sytuacjach również kolczatki drogowe. Mogą być one rozwijane zarówno z samochodu jak i śmigłowca.

Działania penetracyjno-pościgowe, realizowane z udziałem milicyjnych pododdziałów specjalnych, prowadzone są w warunkach wsparcia tzw. pododdziałów zwartych MO, w szczególności OPMO, które w takich wypadkach stosują takie formy taktyczne, jak: zapory na drogach, zmasowane penetracje przestrzeni tyralierą, blokady sektorów leśnych, przeszukania terenu itp.

b. Organizowanie zasadzek

Zasadzki w wykonaniu funkcjonariuszy pododdziałów specjalnych MO w niczym nie różnią się od strony taktycznej od podobnych form realizowanych przez inne służby resortu spraw wewnętrznych oraz wyspecjalizowane jednostki wojskowe /np. WSW/, stąd bliższe ich charakteryzowanie uznać można za niecelowe.

c. Taktyka negocjacji z osobami przetrzymującymi zakładników

Ta dziedzina umiejętności, w przeciwieństwie do organizowania zasadzek, stanowi w taktyce specjalnej wojskowej i milicyjnej prawdziwe novum. Tymczasem rozliczne pozytywne wyniki jej stosowania uzasadniają celowość wszechstronnego rozwoju tej dziedziny, także pod względem praktycznym a więc z odwołaniem się do w miarę uniwersalnych zasad taktycznych, których stosowanie u efektywni podejmowane w różnych sytuacjach kryzysowych wysiłki pertraktacyjne wobec osób przetrzymujących zakładników.

Choć wskazana dziedzina taktyczna wiąże się w bieżących przekazach dziennikarskich i filmowych z interwencjami głównie przeciwterrorystycznymi, to jednak trzeba pamiętać, że znajduje ona nie mniejsze zastosowanie w sytuacjach zawładnięcia zakładnikami przez bandytów kryminalnych /którzy przy ich pomocy próbują osiągnąć określone korzyści majątkowe lub też pod ich osłoną ujść odpowiedzial-

ności karnej za wcześniej dokonane przestępstwa/ albo też przez dewiantów psychicznych lub innych desperatów /np. ściganych dezertarów/.

Taktyka prowadzenia negocjacji z osobami przetrzymującymi zakładników jest bardzo złożona⁶, niemniej wyodrębnić w niej można - czyniąc daleko idące skróty - następujące zasady koronne:

1. rozmowom pertraktacyjnym zmierzającym do uwolnienia przetrzymywanych siłą zakładników w każdym wypadku daje się pierwszeństwo przed ewentualnością zbrojnego ich odbicia;

2. negocjacje ze sprawcami przetrzymywania zakładników są rozpoczynane możliwie natychmiast po nawiązaniu z nimi bezpośredniego kontaktu;

3. osoba pertraktująca cechuje się zwykle wysoką inteligencją, subtelnością, elokwencją, dużym doświadczeniem życiowym, dysponuje podstawową wiedzą z zakresu psychologii i psychiatrii, a także ma tzw. wyobraźnię operacyjną. Z tych względów rekrutuje się ona raczej z grona oficerów milicji lub wojska, w zależności od środowiska, z którego wywodzą się sprawcy;

4. prowadzący pertraktacje występuje generalnie w roli oczekiwanej przez przestępców. Jego domniemany przez nich

---

6. Por. Instrukcja do prowadzenia rozmów w sprawie uwalniania zakładników, wyd. Departament III MSW, Warszawa 1985; J. Pawlik: Negocjacje z osobami przetrzymującymi zakładników, wyd. Departament Szkolenia i Doskonalenia Zawodowego MSW, Warszawa 1989.

status stymuluje ich poczucie względnego bezpieczeństwa w obliczu nieprzyjaznych im szyków otaczających sił interwencyjnych. W praktyce występuje on np. pod legendą lekarza, prokuratora, działacza społecznego, lub administracyjnego, księdza itp.;

5. rozmowę z przedstawicielem sprawców prowadzi się spokojnym tonem, wykorzystując w jej trakcie wszechstronną argumentację przekonującą przestępców do polubownego i bezkrwawego rozstrzygnięcia zaistniałego konfliktu. Szanuje się przy tym godność sprawców i cały czas ma na względzie przede wszystkim bezpieczeństwo zakładników;

6. w czasie całego procesu pertraktacyjnego negocjator dba o bezpieczeństwo własne;

7. w razie wymaganego sytuacją większego dystansu pomiędzy prowadzącymi dialog, negocjator stara się wykorzystywać środki techniczne w postaci telefonu a nawet radiotelefonu oraz tuby rozgłaszającej;

8. rozmowy negocjacyjne prowadzone są wyłącznie w formie dialogu /jeden z jednym/, także w sytuacjach, gdy sprawców jest kilku a za pertraktacje odpowiada kilkuosobowy zespół;

9. Głównym celem negocjacji jest odzyskanie wolności przez zakładników, wypuszczonych dobrowolnie przez sprawców. Taktyka do tego zmierzająca ma w praktyce formę targu - w przypadku przetrzymywania grupy zakładników - bywa niekiedy realizowana etapami;

10. rozmowy pertraktacyjne prowadzi się do skutku lub do chwili, w której okażą się one oczywiście niecelowe. Nawet wtedy jest niekiedy sens kontynuowania ich w celu zapewnienia psychologicznych warunków zrealizowania przez siły interweniujące opcji siłowej /np. poprzez odwracanie uwagi sprawców od bezpośrednich przygotowań do szturmu/;

11. w momencie rozpoczęcia szturmu negocjator wycofuje się z rejonu zagrożonego ewentualnymi skutkami walki.

d. Taktyka szturmowania wewnątrz pomieszczeń i środków komunikacyjnych

Milicyjna taktyka szturmowania pomieszczeń, w tym środków komunikacyjnych, jest w istotnym stopniu odmienna od taktyki stosowanej w takich wypadkach przez wojsko. Zróżnicowanie to wynika z odrębności milicyjnych i wojskowych celów szturmu. O ile szturm w wykonaniu wojskowym łączy się często z współdziałaniem różnego rodzaju wojsk /np. pancernych/, wcześniejszym przygotowaniem ogniowym⁷ oraz zakłada w ostatecznym efekcie zniszczenie przeciwnika a także ewentualnie - bronionego przez niego obiektu, o tyle podobny element taktyczny, realizowany w ramach operacji milicyjnej, ma z reguły znacznie mniejszą skalę, a w jego toku preferuje się jedynie obezwładnienie przeciwnika, starając się wyrzą-

---

7. Por. hasło "Szturm", w: Mała encyklopedia wojskowa, t. III, s. 270.

dzić mu jak najmniejszą krzywdę fizyczną. Podobne założenie dotyczy względnej nienaruszalności szturmowanego obiektu.

Szturm milicyjny na obiekt opanowany przez terrorystów lub bandytów kryminalnych realizowany jest ponadto w bardzo krótkim czasie /od kilkudziesięciu sekund do najwyżej kilku minut/ a ewentualności jego ponowienia w zasadzie nie zakłada się. Ów pośpiech i ostateczność wynika z dyrektywy niepozostawienia przestępcom czasu - na wchodzące w takich sytuacjach w grę - zabójstwo przetrzymywanych zakładników oraz samobójstwo.

Szturm w wykonaniu pododdziałów specjalnych MO cechuje się w każdym niemal wypadku wielokierunkowością natarcia /przy czym wielokierunkowość ta oznaczać może uderzenie nie tylko od czoła, z flanki lub na tyły przeciwnika, ale także z poziomu wyższego lub niższego w stosunku do płaszczyzny jego aktualnego znajdowania się/.

Bezwzględnym wymogiem właściwej realizacji charakteryzowanego elementu taktycznego jest zaskoczenie przeciwnika. Spełnienie tego warunku jest w praktyce niełatwe o tyle, że zanim następuje moment szturmu, otoczeni przez blokujące siły porządkowe przestępcy cały czas jak najbardziej liczą się z jego urzeczywistnieniem. W tej sytuacji funkcjonariusze pododdziałów specjalnych MO odwołują się do następujących zasad postępowania:

1. starają się, o ile to możliwe, zaproponować sztabowi operacji moment rozpoczęcia ataku na porę nocną a jeszcze lepiej - o brzasku /ten dogodny z punktu widzenia taktyki postulat ma jeszcze dodatkowy walor - zakłada minimalizację grupy gapiów towarzyszących zwykle działaniom milicyjnym/.
2. powodują "puste" manewry sił blokujących teren przyszłej interwencji /np. ruch pojazdów służbowych/ lub realizację kierunkowej taktyki negocjacyjnej, odwracającej uwagę przeciwnika,
3. starają się planować przyszłe natarcie na takich kierunkach, które z jednej strony zapewniałyby zaskoczenie okupujących obiekt przestępców, z drugiej zaś łączyły się z szybkim pokonaniem stosunkowo słabych przeszkód fizycznych,
4. tuż przed rozpoczęciem właściwego szturmu inscenizują na jeszcze innym, nie zaplanowanym kierunku atak pozorny, mający na celu m. in. skupienie przestępców w jednym pożądanym miejscu bronionego przez nich obiektu oraz "odciągnięcie" ich od miejsca przetrzymywania zakładników.

Liczebność poszczególnych grup uderzeniowych na danych kierunkach szturmowych wynosi - w zależności od konkretnych potrzeb taktycznych - od 3 do 4 funkcjonariuszy, którym wyznacza się uprzednio ściśle określone zadania bojowe, realizowane aż do momentu podania sygnału /zwykle radiowego/ o zakończeniu operacji.

Najbardziej specyficznymi elementami milicyjnych operacji szturmowych są szczegółowe techniki błyskawicznego, niespodziewanego wdzierania się do bronionych obiektów.

Najczęstszymi obiektami szturmowanymi przez funkcjonariuszy pododdziałów specjalnych MO są pomieszczenia mieszkalne, usytuowane w bloku lub budynku wolnostojącym.

Rozpatrując sytuację w odniesieniu do lokalu usytuowanego w dużym bloku mieszkalnym trzeba wziąć pod uwagę, że miejsce to znajduje się zwykle na wysokości /niekiedy dużej/, przylega do niego balkon a naturalny dostęp do mieszkania jest od strony klatki schodowej. Ściany lokalu są często wykonane z płyt żelbetonowych, praktycznie nie- naruszalnych.

Wypracowane przez milicyjne pododdziały specjalne niestandardowe techniki gwałtownego wdarcia się⁸ do tego typu pomieszczeń przewidują:

- pokonanie okna na ścianie z balkonami, poprzedzone dyskretnym wejściem w jego pobliże z balkonu /balkonów/ usytuowanych poniżej, powyżej lub z boku;
- atak na okno na ścianie pozbawionej balkonów - z okna sąsiedniego, przy pomocy lin z okna na wyższej kondygnacji, z dachu /zjazd np. metodą półwyblinkki/, od dołu

---

8. Trzeba tutaj uczynić uwagę, że "gwałtowne wdarcie się" do pomieszczenia mieszkalnego, w którym znajdują się przestępcy jest w milicyjnej praktyce realizowane dopiero po uznaniu, że nie jest wykonalna opcja tzw. operacyjnego wejścia do mieszkania, np. pod legendą doręczenia przesyłki pocztowej, sprawdzenia jakiejś instalacji domowej, przekazania rzekomej wiadomości do współlokatorów czy z dyskretnym użyciem dorobionego klucza do drzwi lokalu.

- przy pomocy różnych drabin /m. in. hakowej, słupkowej, segmentowej/ oraz liny z kotwicą i tyczki lekkoatletycznej, kosza /gondoli/ podnośnika mechanicznego na podwoziu samochodu a nawet - w przypadku ataku na wysokość I piętra - bez użycia jakichkolwiek środków technicznych,
- wtargnięcia przez okno dokonuje się poprzez zbitcie szyby w pobliżu klamek zabezpieczających je od wewnątrz,
  - atak na zamknięte od wewnątrz drzwi dokonany być może przez:
    - a. wyważenie ich masą ciała funkcjonariusza /funkcjonariuszy/ obciążonego dodatkowo kamizelką kuloodporną typu ciężkiego,
    - b. zastosowanie łomu, siekiery i tym podobnych narzędzi mechanicznych /np. specjalistycznego toporka Force/,
    - c. wybicie zamków zabezpieczających drzwi przy pomocy granatów nasadkowych typu ćwiczebnego, wystrzelonych z bezpośredniej odległości z karabinków AKM GN /salwą/,
    - d. zastosowanie metody pirotechnicznej /małe ładunki plastiku na rygle i zawiasy/. Dla pełnej kontroli czasu odpalenia ładunków stosuje się tutaj wyłącznie elektryczny sposób inicjacji wybuchu,
    - e. wykonanie metodą pirotechniczną dużych /umożliwiających natychmiastowe przejście osób/ otworów w lżejszych ścianach działowych i przepierzeniach oraz w lekkich stropach i dachach - mają tutaj zastosowanie tzw. ładunki wydłużone.

Podobne techniki błyskawicznego wdzierania się do pomieszczeń okupowanych przez niebezpiecznych, uzbrojonych przestępców stosowane są przez milicyjne pododdziały specjalne w odniesieniu do melin usytuowanych w budynkach wolnostojących. Chociaż obiekty takie są z natury rzeczy znacznie niższe od bloków mieszkalnych a więc gama możliwych do zastosowania środków pokonywania wysokości może być tutaj istotnie ograniczona, to jednak odkryta przestrzeń je okalająca bardzo utrudnia a często wręcz uniemożliwia skryte podejście grup szturmujących, narażając je dodatkowo na ostrzał.

Taka sytuacja taktyczna uzasadnia niekiedy użycie desantu śmigłowcowego na dach lub taras budynku, z wykorzystaniem technik linowych⁹ lub też desantu z transportera opancerzonego, który to pojazd w niektórych wypadkach może posłużyć ponadto do staranowania np. bramy wjazdowej, ściany werandy, drzwi wejściowych itp.

Wspominając o roli śmigłowca jako środka wsparcia milicyjnego szturmującego obiekt opanowany przez uzbrojonych przestępców trzeba zastrzec, że możliwa jest próba ostrzeliwania przez przeciwnika zbliżającej się maszyny. Przewidując zawczasu takie zachowanie się terrorystów, ubezpiecza się rozwijający się desant z powietrza "płoszącym" ogniem

---

9. Ta nowoczesna metoda szturmu znalazła w ostatnich latach powszechne zastosowanie w czołowych zagranicznych formacjach zbrojnych o przeznaczeniu antyterrorystycznym. W Niemczech Zachodnich nosi ona nazwę Abseilung, u.

snajperskim lub z karabinu maszynowego, prowadzonym w bezpośrednie pobliże strzeleckich stanowisk napastników.

Zbliżoną, do stosowanej w sytuacjach przestępnego opanowania pomieszczeń stałych, taktykę działania wykorzystuje milicja w wypadkach terrorystycznego zawładnięcia środkami komunikacyjnymi w postaci statku powietrznego lub wodnego albo też pojazdu kołowego, w tym szynowego.

Specyfika takich sytuacji taktycznych czyni je z jednej strony niekorzystnymi /potencjalna zdolność przemieszczania się zagrożonego obiektu bardzo utrudnia przygotowanie jego "odbicia"/, z drugiej zaś - wprost przeciwnie: realna możliwość przemieszczania się w przestrzeni tych środków jest zwykle ograniczona względami technicznymi: potrzeba okresowego poboru paliwa, przeglądu eksploatacyjnego itp. oraz formalnymi: np. trudności związane z przekroczeniem granicy państwowej, stąd stosunkowo łatwo - odwołując się do tych barier - zaaranżować "naturalne" postoje uprowadzonego środka komunikacyjnego, w dogodnym ze względów taktycznych miejscu lub jego ruch korzystnym dla nas kursem.

Najbardziej skomplikowaną sytuację taktyczną stwarza terrorystyczne zawładnięcie samolotem komunikacyjnym /pasażerskim/, bowiem niemal w każdym takim wypadku niesie ono za sobą niebezpieczeństwo katastrofy lotniczej, a ponadto zawsze łączy się z zatrzymaniem zakładników /w postaci co najmniej załogi samolotu/.¹⁰ Z powodu wyjątkowego we współ-

---

10. Wyjątek od tej zasady stanowią mogą bardzo rzadkie, a odnotowane także w Polsce, przypadki uprowadzenia pasażerskich samolotów rejsowych przez pozostających w zмовie członków ich załóg.

czesnej historii Polski zagrożenia tego typu czynami przestępnymi, Milicja Obywatelska ma w dziedzinie ich likwidacji duże doświadczenie taktyczne. Niektóre formy i elementy taktyki przeciwdziałania tym zagrożeniom oraz likwidacji ich form zjawiskowych okazały się na tyle skuteczne, że w ostatnich latach /ostatnie udane uprowadzenie samolotu rejsowego PLL "LOT" miało miejsce w roku 1983/ ogólny poziom bezpieczeństwa naszych narodowych linii lotniczych pod względem antyterrorystycznym znalazł wysokie uznanie m. in. międzynarodowej społeczności przewoźników lotniczych reprezentowanych przez IATA /International Association Transport Aviation - Międzynarodowe Zrzeszenie Transportu Lotniczego/, a najbardziej oryginalne rodzime techniki tego przeciwdziałania wzbudzają od pewnego czasu spore zainteresowanie specjalistów zagranicznych.

Unikatowym taktycznym sposobem przedostania się do wnętrza samolotu pasażerskiego zawładniętego przez terrorystów, opracowanym przez funkcjonariuszy pododdziałów specjalnych MO, jest realizacja tego przedsięwzięcia w fazie kołowania statku powietrznego po płycie lotniska. Samolot taki przez dłuższy czas przemieszcza się z prędkością około 50 km/godz., co umożliwia jazdę w jego ślad samochodu z grupą szturmową. Jadący za samolotem odkryty pojazd kołowy znajduje się cały czas w martwym polu widzenia kogokolwiek we wnętrzu statku powietrznego a drzwi prowadzące w najbardziej rozpowszechnionych na liniach krajowych samolotach typu AN-24 do wnętrza tylnego luku bagażowego, wiodącego

wprost do kabiny pasażerskiej, otwierają się także od zewnątrz. Podobną technikę wejścia stosować można przy pozostających w eksploatacji PLL "LOT" samolotach turbośmigłowych Ił-18, a nawet odrzutowych typu TU-134 i Ił-62M.

Wariant statyczny przedostania się interweniujących funkcjonariuszy milicji na pokład samolotu pasażerskiego, opanowanego przez uzbrojonych terrorystów, zakłada zastosowanie takich elementów taktycznych, jak:

1. odkołowanie zagrożonego samolotu na ustronną stojankę;
2. szczelna blokada rejonu stojanki i osłona snajperska tego miejsca,
3. próba wejścia grupy interwencyjnej na pokład samolotu z wykorzystaniem pretekstu, np.:
  - konieczności uzupełnienia paliwa,
  - potrzeby wymiany załogi,
  - konieczności udzielenia pomocy lekarskiej,
  - usunięcia usterki technicznej w samolocie,
  - konieczności zamiany statku powietrznego, z uwagi na jego uszkodzenie¹¹.

Założenia milicyjnej interwencji antyterrorystycznej o charakterze szturmowym, podejmowanej wobec przeciwnika przebywającego na statku wodnym, przewidują wykorzystanie tak specyficznych technik przedostania się na pokład pododdziału atakującego, jako desant pływonurkowy oraz niespo-

---

11. R. Gał: Elementy determinujące powodzenie akcji antyterrorystycznej w lotnictwie cywilnym na podstawie doświadczeń Wydziału Zabezpieczenia SUSW, w: materiałach poseminaryjnych pt. "Taktyka specjalna w działaniach antyterrorystycznych", "Zeszyty Naukowe WSO", Szczytno 1988, nr 1/60/, wyd. specjalne, s. 107.

dziewany, szybki desant z innej jednostki /jednostek/ pływającej, metodą abordażu. Celowe jest w takich sytuacjach taktycznych uprzednie unieruchomienie pływającego środka przeciwnika, w drodze np. podwodnego unieruchomienia napędzającej go śruby, chociażby przy pomocy zatopionej w tym celu sieci albo też poprzez jego zablokowanie z użyciem innych jednostek nawodnych.

Pewność dowództwa interweniujących sił, iż na pokładzie opanowanej przez terrorystów jednostki pływającej nie ma osób postronnych w postaci zakładników, umożliwić może zastosowanie jeszcze innego wariantu taktycznego, polegającego na zmuszeniu uciekinierów do zatrzymania statku poprzez skierowanie do nich - przy pomocy urządzeń nagłaśniających - stosownych apeli popartych, po upłynięciu chwilowego ultimatum, ostrzegawczym ogniem z broni strzeleckiej, nakierowanym na pływający obiekt przeciwnika.

Odrębny problem taktyczny stwarza potrzeba zatrzymania uzbrojonych przestępców posługujących się pojazdami drogowymi.

Jeśli korzystają oni z takich pojazdów bez towarzystwa zakładników, to zadanie ich obezwładnienia jest oczywiście łatwiejsze. Jego realizacja sprowadza się praktycznie do zorganizowania dobrze przemyślanej zasadzki bądź w miejscu planowanego postoju pojazdu, bądź też poprzez przygotowanie zapory drogowej w każdym innym dogodnym miejscu. Zapory takie milicja przygotowuje najczęściej z wykorzystaniem kol-

czatek drogowych, uzupełnianych niekiedy przygodnymi cięższymi środkami transportu w postaci np. ciężarówek z przyczepami, pojazdów kontenerowych, samojezdnych maszyn budowlanych itp. Są one sytuowane w miejscach niemożliwych do zaobserwowania z dalszej perspektywy drogi, po której uciekają terroryści /np. za łukiem lub wzniesieniem/ i tak pomyślane, by próba zawrócenia ściganego pojazdu na widok przygotowanej zapory milicyjnej lub próba kontynuowania ucieczki pieszo, z góry skazane były na niepowodzenie.

Ucieczka terrorystów samochodem w warunkach osłony ich bezpieczeństwa w postaci towarzyszących im zakładników to problem bardziej złożony. Nieprzydatne jest w takich wypadkach zastosowanie niespodziewanej dla sprawców zapory drogowej, bowiem zaskoczenie może wyzwolić w nich determinację niebezpieczną dla zakładników. Dąży się raczej do ewentualnego dyskretnego unieruchomienia pojazdu oraz nawiązania kontaktu z uciekającymi przestępcami w miejscu ich zatrzymania z przyczyn naturalnych /wymaga to na ogół asysty radiowozów w trasie/. Takie postoje wykorzystuje się na zintensyfikowane negocjacje a w sytuacjach dogodnych taktycznie - na obezwładnienie terrorystów.

Sedno interwencji antyterrorystycznej realizowanej przez milicję w sytuacjach zatrzymania w charakterze zakładników licznych na ogół pasażerów środków komunikacji publicznej w postaci pociągu, autobusu i tramwaju, stanowi dąże-

nie do jak najszybszego unieruchomienia zagrożonego środka transportu /najlepiej z przyczyn "naturalnych" i w możliwie ustronnym miejscu/.

e. Zatrzymywanie uzbrojonych przestępców w terenie odkrytym

Zdarza się, choć stosunkowo rzadko, że funkcjonariusze milicji decydują się na zatrzymanie niebezpiecznych osobników dysponujących bronią, w przestrzeni otwartej. Taka konieczność wynika zwykle z narzucenia milicji przez przestępców miejsca kontaktu /np. w sprawach okupowych/, albo też z doraźnej sytuacji taktycznej, wynikłej z dyskretnej obserwacji sprawców.

Szczegółowa taktyka postępowania w toku realizacji podobnych zadań, oparta o wieloletnie doświadczenia, jest dobrze znana zarówno funkcjonariuszom milicji jak i żołnierzom WSW¹², stąd nie wydaje się celowe powtarzanie w pracy tych zasad. Niemniej, rekapitulując zasygnalizowany problem, warto podkreślić taktyczne znaczenie wykorzystania psów obronnych do planowanych zatrzymań niebezpiecznych przestępców w terenie odkrytym, zwłaszcza w zasadzkach. Udział takich psów w tego typu przedsięwzięciach taktycz-

---

12. Por. A.P.Bristow: Ocena wypadków postrzelenia i zastrzelenia policjantów, "Służba MO" 1963, nr 37-38; S. Szczepaniak: Organizowanie i zastawianie zasadzek, /cz. I i II/, "Służba MO" nr 33 z 1962 r. i nr 34 z 1963 r.; A. Wałęsa: Planowane zatrzymywanie osób podejrzanych, "Służba MO" 1977, nr 118; C.E.Ehrlich: Niebezpieczne spotkania z przestępcami i sposoby zmniejszania niebezpieczeństwa, /skrót przekładu z "Kriminalistik" nr 12 z 1960 r./, "Służba MO" 1961, nr 23; S. Bordowicz: Zwalczanie przestępców wymuszających okupy, "Problemy Kryminalistyki" 1985, nr 14.

nym niemal gwarantuje ujęcie sprawców, a ponadto stanowi istotny czynnik ubezpieczenia funkcjonariuszy uczestniczących w zatrzymaniu.

f. Zasady wyjaśniania i likwidowania terrorystycznych zagrożeń o charakterze pirotechnicznym

Interwencji w zakresie wyjaśniania i ewentualnej likwidacji terrorystycznych zagrożeń o charakterze pirotechnicznym Milicja Obywatelska dokonuje najczęściej w ścisłym współdziałaniu z saperскими jednostkami Wojska Polskiego, w szczególności wydzielonymi z nich grupami rozminowania terenu.

Wobec tego, że zdecydowana większość zgłoszeń o tego typu zagrożeniach, docierających do milicji, ma charakter anonimowy, ich prawdziwość już z założenia może być wątpliwa. Pomimo tego, niebывały potencjał niebezpieczeństwa związanego z ewentualnością potwierdzenia się zgłoszonych na ten temat informacji, nakazuje każdą z nich bezwzględnie sprawdzić w drodze szczegółowego przeszukania miejsca podanego w anonimowym przekazie. Praktyka dowodzi, że takie sprawdzenia w pewnej /kilkuprocentowej/ części potwierdzają realność zagrożenia, bowiem w konsekwencji doprowadzają do ujawnienia samodiałowych urządzeń wybuchowych.

Poszukiwanie zasygnalizowanego urządzenia wybuchowego, ukrytego w np. obiekcie stałym, odbywa się według następującej taktyki:¹³

- przeszukiwanie budynku każdorazowo poprzedza się przeszukiwaniem jego obejścia /w obrębie wyznaczonej uprzednio strefy zagrożenia/,
- szczególnemu sprawdzeniu poddaje się zawartość bieżących, rutynowych dostaw, adresowanych do zagrożonego obiektu /np. przesyłek pocztowych, produktów żywnościowych, surowców produkcyjnych itd./,
- przeszukiwaniem obejmuje się wszystkie kondygnacje zagrożonego obiektu /od piwnic po strych/. Czynności tej poddawane są wszystkie bez wyjątku pomieszczenia, nisze, kanały wentylacyjne i kominowe, kasety z włącznikami instalacyjnymi itd.,
- grupy przeszukujące mają zwykle skład 3-osobowy /1 wykwalifikowany pirotechnik + 2 funkcjonariuszy doraźnie przybranych, mających jednakże pojęcie o problematyce/. Do zespołów tych dobiera się także - w miarę możliwości -
- po 1 osobie asystującej, wyłonionej w trybie ochotniczym z personelu administracyjnego obiektu,
- stosowana taktyka przeszukiwania poszczególnych pomieszczeń może być oparta na następującym, przykładowym podziale pracy: dwóch członków zespołu pirotechnicznego sprawdza sprzęty przy ścianach i ściany na wysokości mniej więcej do pasa dorosłego mężczyzny, trzeci - kontroluje

---

13. Por. J. Pawlik: Zasady postępowania organów porządku publicznego w sytuacjach zagrożeń bombowych zgłoszonych przez anonimowe źródła, w: materiały poseminaryjne pt. "Taktyka specjalna w działaniach antyterrorystycznych", "Zeszyty Naukowe WSO", Szczytno 1988, nr 1/60/ wyd. specjalne.

wyższe partie ścian i sufit. Sprawdzeń tych dokonuje się wzrokowo, mechanicznie /np. otwierając drzwiczki, odsłaniając żaluzje, przesuwając sprzęty/, a także słuchowo /nasłuchując ewentualnych odgłosów pracy mechanizmu zegarowego/.

- podstawowe wyposażenie pracujących zespołów pirotechnicznych stanowią: latarki elektryczne, stetoskop, lusterka ręczne, a także przybornik zawierający m. in. kilka rodzajów śrubokrętów, szczypce do cięcia drutu, kombinerki i klucz nastawny do śrub,
- w żadnym wypadku nie dotyka się odnalezionego urządzenia wybuchowego lub innych przedmiotów niewiadomego przeznaczenia. W takich wypadkach funkcjonariusze ograniczają się do prowizorycznego odgrodzenia znalezionej urządzenia - w promieniu ok. 1 m - i natychmiastowego powiadomienia o odkryciu przełożonego nadzorującego czynność przeszukania, który kieruje w miejsce znaleziska najbardziej wykwalifikowanego pirotechnika uczestniczącego w operacji, w celu zidentyfikowania i ewentualnej neutralizacji niebezpiecznego urządzenia,
- wcześniejsze, w stosunku do wskazanego przez anonimowego informatora terminu wybuchu podłożonej bomby, zakończenie przeszukania zagrożonego budynku stanowi okazję do zarządzenia ponownego przeszukania tych samych miejsc. W tych jednakże sytuacjach dokonuje się odpowiedniej rotacji zespołów przeszukających,
- w czasie prowadzenia operacji poszukiwawczej unika się we wzajemnym kontaktowniu się wykorzystywania środków łączności bezprzewodowej, które w takich sytuacjach jest o tyle niebezpieczne, że bezwiednie może ono pobudzić nadanym impulsem zapalnik urządzenia wybuchowego sterowany falą radiową, być może zastosowany przez terrorystów.

Preferuje się neutralizację odnalezionych urządzeń wybuchowych w wyizolowanych warunkach poligonowych, chyba że niebezpieczna konstrukcja ma charakter absolutnie uniemożliwiający jej przemieszczenie. W wypadku samopałowych urządzeń typu terrorystycznego, dąży się każdorazowo do ich neutralizacji poprzez delikatne rozbrojenie /tj. oddzielenie systemu inicjującego od masy wybuchowej/, w celu zachowania poszczególnych elementów konstrukcji do dalszych identyfikacyjnych badań kryminalistycznych.

g. Taktyka realizowanych przez milicję antyterrorystycznych działań prewencyjnych

Antyterrorystyczne działania zabezpieczające, realizowane przez pododdziały specjalne Milicji Obywatelskiej z okazji publicznych wystąpień czołowych osobistości życia politycznego w Polsce oraz oficjalnych wizyt w naszym kraju ich zagranicznych odpowiedników, przybierają w praktyce następujące formy:

1. współdział - wspólnie z funkcjonariuszami Biura Ochrony Rządu i żołnierzami wojskowych grup rozminowywania - w przeszukaniach pod względem pirotechnicznym miejsc przyszłego pobytu VIP¹⁴;

---

14. Very Important Person /VIP/ - takim skrótem specjalności od przedsięwzięć security określają osoby wyjątkowo ważne, a więc podlegające szczególnej ochronie.

2. tworzenie tzw. pierścienia zewnętrznego ochrony osobistej dostojnika oraz wzmożona ochrona antyterrorystyczna miejsc jego przebywania;

3. zapewnienie dyskretnej osłony snajperskiej rejonu publicznego wystąpienia dostojnika;

4. służba w formie zmotoryzowanych patroli tzw. osłonowo-pościgowych.

Komentując pierwszą z wymienionych form taktycznych trzeba zaznaczyć, że funkcjonariusze charakteryzowanych formacji specjalizują się w dziedzinie penetracji rejonów przyszłego pobytu i tras przyszłego przejazdu dostojników podlegających szczególnej pieczy, pod względem ewentualnego zagrożenia pirotechnicznego, zwłaszcza w podwodnych /realizowanych metodą płetwonurkową/ przeszukaniach przyczółków i filarów mostów na trasach przejazdu kolumn oraz dna akwenów wodnych, w rejonie których pojawić się mają ochraniane osoby.

Pierścień zewnętrzny ochrony osobistej dostojnika, tworzony niekiedy z funkcjonariuszy pododdziałów specjalnych MO, realizowany jest w ścisłym współdziałaniu z wiodącą rządową służbą ochronną - Biurem Ochrony Rządu MSW. Pierścień ten, w zależności od założeń taktycznych, tworzą funkcjonariusze milicji występujący po cywilnemu /w większości sytuacji/ lub w umundurowaniu komandoskim /dla zademonstrowania siły - przykład: operacje ochronne krypt.

"Zorza" związane z pobytem papieża w Polsce/. Zadania funkcjonariuszy milicyjnych pododdziałów specjalnych, wchodzących w skład pierścienia zewnętrznego, korelują ściśle z obowiązkami funkcjonariuszy BOR, wydaje się zatem celowe potraktowanie ich całościowo w podrozdziale pracy dotyczącym taktyki stosowanej przez Biuro Ochrony Rządu MSW.

Pododdziały specjalne MO mają także swoisty "monopol" na stosowanie snajperskiej osłony rejonów publicznych wystąpień VIP oraz tras ich oficjalnych przejazdów. Miejsca osłanianie przez ich strzelców wyborowych ubezpieczane są przez snajperów dyskretnie usytuowanych na poziomie wyraźnie przewyższającym poziom ziemi /np. na dachach, w oknach wyższych kondygnacji sąsiednich budynków i innych konstrukcji komunalnych/, do zadań których należy:

- obserwacja rejonu osłanianego i jego otoczenia /o pojawieniu się w polu ich widzenia osób zachowujących się podejrzanie lub przebywających w miejscach zastrzeżonych, meldują oni swojemu przełożonemu drogą radiową/,
- w razie bezpośredniego zagrożenia życia osłanianych osób -
  - otworzenie ognia, np. krzyżowego, w kierunku terrorysty /rozkaz użycia broni, na podstawie meldunku snajpera o wynikłym zagrożeniu, podejmuje dowódca operacji ochronnej/.

Stosowane w osłonie snajperskiej posterunki obserwacyjno-strzeleckie składają się zwykle z dwóch funkcjonariuszy: strzelca wyborowego oraz obserwatora, wyposażonego m. in. w lornetkę i radiotelefon.

Specyficznym elementem taktycznym stosowanym przez funkcjonariuszy pododdziałów specjalnych MO w systemie ochrony dostojników państwowych, przemieszczających się oficjalnie w kolumnie pojazdów w terenie miejskim, jest tworzenie tzw. patroli osłonowo-pościgowych. Forma ta polega na wydzieleniu ze składu pododdziału specjalnego jednego lub dwóch patroli zmotoryzowanych, które w czasie przemieszczania się chronionej kolumny asekurowają ją, posuwając się z podobną prędkością ulicami równoległymi, po jednej lub obu stronach oficjalnego orszaku. Kilkuosobowe patrole osłonowo-pościgowe wyposażone są m. in. w broń maszynową, kolczatki drogowe, sprzęt wysokościowy i inny sprzęt specjalistyczny, a do ich zadań należy:

- równoległe przemieszczanie się w miarę ruchu osłanianej kolumny,
- w razie zagrożenia kolumny /sygnalizowanego drogą radiową/ - natychmiastowe wsparcie funkcjonariuszy realizujących jej bezpośrednią ochronę lub
- niezwłoczne rozwinięcie pościgu za ewentualnymi zamachowcami zagrażającymi ochranianej kolumnie lub ściganymi w związku z jej zaatakowaniem, Działanie takie podejmowane jest także na rozkaz sztabu operacji, przekazany drogą radiową.

Patrole osłonowo-pościgowe realizowane są z wykorzystaniem radiowozów nieoznakowanych /na rejestracji "cywilnej"/ a ich precyzyjne przemieszczanie się ulicami miasta odbywa się poprzez "prowadzenie" drogą radiową przez wyznaczonego oficera sztabu operacji /osoba ta z dużą częstotliwością podaje w sposób zakodowany aktualną pozycję przemieszczającego się ochranianego obiektu/.

h. Taktyka prowadzenia działań odśrodkowych w agresywnym tłumie oraz izolacji jego przywódców

Działania odśrodkowe w agresywnie zachowującym się tłumie, poprzez destrukcyjne oddziaływanie na jego uczestników oraz izolację /zatrzymywanie/ dostrzeżonych przywódców, stanowią od dawna ważne zadania dla wyspecjalizowanych służb resortu spraw wewnętrznych, w tym także - na mocy decyzji nr 001/85 Komendanta Głównego MO - milicyjnych pododdziałów specjalnych.

Taktyka takich działań polega ogólnie na stopniowym przeniknięciu do wnętrza agresywnego tłumu większych /minimum dziesięcioosobowych/ grup funkcjonariuszy ubranych po cywilnemu, którzy uwiarygodniając się poprzez zewnętrzne utożsamianie się z innymi demonstrantami, zachowują się podobnie jak i oni. Wykorzystując panujący zwykle w tłumie chaos i zróżnicowane tendencje, starają się poprzez rzucanie haseł i osobisty przykład skłonić demonstrantów do przyjęcia kierunku działania, w perspektywie korzystnego dla realizacji założeń taktycznych milicyjnej operacji zmierzającej do przywrócenia zakłóconego wcześniej porządku publicznego.

Taktyka izolowania /zatrzymywania/ prowodyrów przewodzących agresywnie zachowującemu się tłumowi, polega najczęściej na skoncentrowaniu się w ich pobliżu i w dogodnej chwili - na wydane przez przywódcę działającego zespołu hasło - na niespodziewanym /najlepiej dyskretnym/ ujęciu

ich i doprowadzeniu do najbliższych pozycji sił porządkowych. Bardziej finezyjną odmianą tej taktyki jest uprzednie odwoływanie przywódców tłumu pod sensowną legendą w ustronne miejsce, umożliwiające ich zatrzymanie nie na oczach współdemonstrantów.

i. Udział funkcjonariuszy MO w akcjach ratowniczych

Milicyjne pododdziały specjalne, a także inne wyspecjalizowane służby MO, dysponują znaczną gamą niestandardowego sprzętu, który znajduje dużą przydatność w akcjach ratowniczych podejmowanych w wypadku zaistnienia różnych katastrof i klęsk żywiołowych¹⁵.

Rola wyspecjalizowanych służb milicyjnych w przedsięwzięciach ratowniczych, w szczególności taktyka postępowania ich funkcjonariuszy na miejscach katastrof i klęsk żywiołowych, zdeterminowana jest głównie funkcją posiadanego sprzętu ale wynika również z poziomu kwalifikacji funkcjonariuszy, ich ogólnej kondycji oraz dyspozycyjności służbowej.

Kierunki aktywności ratowniczej, możliwe do realizacji przez wyspecjalizowane służby milicyjne, sprowadzają się do:

- prowadzenia prac inżynieryjno-saperskich na ziemi, w przypadkach np. zawałów gruntu i gruzu oraz zasypań lub zakleśczeń ludzi;

---

15. Por. J. Pawlik: Wyposażenie Milicji Obywatelskiej w sprzęt ratownictwa technicznego oraz możliwości współdziałania MO w akcjach ratowniczych z innymi służbami interwencyjnymi, materiał pokonferencyjny pt. "Ratownictwo techniczne w pożarnictwie", wyd. Centrum Naukowo-Badawcze Ochrony Przeciwpożarowej, Warszawa 1987.

- udziału w operacjach ratowniczych mających na celu likwidację powstałego zagrożenia chemicznego lub radiacyjnego;
- pomocy w sytuacjach powodziowych oraz innych, wymagających wykonywania różnych prac nawodnych lub płetwonurkowych /współdziałal w podniesieniu z dna zatopionego pojazdu/;
- ewakuacji z trudnodostępnych miejsc zagrożonych osób i zwłok oraz bezpieczne docieranie do miejsc położonych wysoko lub głęboko, np. w szczelinach ziemnych, studniach, kanałach technologicznych itp.¹⁶

j. Zasady taktyczne poszukiwań podwodnych

Utrzymywanie w pododdziałach specjalnych MO zespołów płetwonurkowych służy przede wszystkim realizacji potrzeb poszukiwawczych w środowisku podwodnym, wynikających praktycznie w różnych porach roku, także w zimie.

Polskie wody są stosunkowo zimne /również latem/ i na ogół bardzo zanieczyszczone a więc nieprzejrzyste. Te generalnie trudne warunki ich penetrowania mają duży wpływ na taktykę prowadzenia tych działań.

Przedmiotem milicyjnych poszukiwań podwodnych są najczęściej zwłoki /na ogół topielców lecz niekiedy także ofiar zabójstw/ oraz różne przedmioty mające związek z popełnionym wcześniej przestępstwem.

Penetracja większych obszarów podwodnych wymaga uprzedniego podzielenia ich na umowne sektory lub pasy, oznaczone

---

16. Por. tamże, ref. 9, s. 1-2/.

dla orientacji nawodnymi bojami. Stała kontrola porządku poszukiwań a zwłaszcza względy bezpieczeństwa nurkującego funkcjonariusza, oraz potrzeba udzielania mu bieżącej pomocy technicznej, obligują dowodzącego operacją do zorganizowania na powierzchni wody odpowiedniego zespołu asekurującego płetwonurków. Zespoły takie, w zależności od przyjętej taktyki poszukiwań i miejscowych uwarunkowań, mogą instalować się na łodzi, pobliskim moście lub nabrzeżu.

Płetwonurkowie przeszukujący głębiej położone warstwy toni, z powodu panującego tam mroku, korzystają z wodoszczelnych latarek elektrycznych. W środowisku nieklarownym, w którym widoczność bardzo często zbliżona jest do zera, poszukiwania podwodne prowadzone są dosłownie po omacku. W celu uniknięcia pobłądzenia płetwonurka oraz bieżącej kontroli jego ruchów, funkcjonariusze pododdziałów specjalnych MO stosują technikę zabezpieczającą, polegającą na połączeniu płetwonurka z osobą asekurującą go liną i penetrowaniu dna zbiornika wodnego okręgami zataczanymi wokół stanowiska asekuracji, których promień wyznacza długość napiętej liny asekuracyjnej. Negatywny wynik tak prowadzonego przeszukania po okręgu powoduje popuszczenie liny o dalsze 0,5 - 1 m, aż do skutku.

Z reguły bardzo zimna woda przeszukiwanego akwenu, rodzi potrzebę częstych zmian płetwonurków będących w zanurzeniu.

k. Taktyka prowadzenia działań na wysokościach

Techniki pokonywania wysokości zajmują, w całości umiejętności funkcjonariuszy pododdziałów specjalnych MO, dużą część. Stanowią one niemal w zupełności adaptację metod wypracowanych w dziedzinie alpinizmu /stąd zastosowanie standardowego osprzętu i olinowania alpinistycznego/ do działania w warunkach wysokiej zabudowy miejskiej, ale od zasady tej istnieje kilka wyjątków - m. in. technika szybkiego przedostawania się na wyższą kondygnację przy pomocy tyczki lekkoatletycznej, zaczerpnięta ze sportu oraz cały zespół technik spadochroniarskich.

Wobec niecelowości opisywania wspomnianych technik, można poruszoną problematykę skwitować wskazaniem zasadniczych kierunków zastosowania kwalifikacji wysokościowych do przedsięwzięć operacyjnych milicyjnych pododdziałów specjalnych. W praktyce sprowadzają się one do:

- scharakteryzowanych już wcześniej działań antyterrorystycznych wobec zagrożeń usytuowanych na wysokości,
- bojowego współdziałania z załogą śmigłowca,
- wspomnianych już przedsięwzięć ratowniczych, polegających na ewakuacji osób, zwierząt, zwłok i przedmiotów znajdujących się w niedostępnych miejscach, zwłaszcza na wysokości lub głębokości, np.:
- w 1983 r. funkcjonariusze byłej drużyny specjalnej ZOMO z Wałbrzycha uczestniczyli w akcji wydobywania ze studni o głębokości ok. 60 m, znajdujących się tam zwłok studenta,

- latem 1985 r. funkcjonariusze byłego plutonu specjalnego z Katowic, w czasie fali powodziowej na Odrze, uratowali 3-osobową obsługę barki zacumowanej 40 m od brzegu. Posłużyli się oni "rzutką" wystrzeloną z pistoletu sygnałowego z nasadką, przy pomocy której przerzucili na zagrożony obiekt linkę alpinistyczną. Po niej, przy asekuracji kamizelek ratunkowych i karabinków alpinistycznych, udało się zagrożonych marynarzy przyholować do brzegu,
- także w 1985 r. funkcjonariusze byłego plutonu specjalnego z Krakowa przeprowadzili udaną operację zdjęcia z trudno-dostępnej półki skalnej w podkrakowskich kamieniołomach zwłok osobnika, który popełnił samobójstwo poprzez skok w przepaść. Akcja polegała na 30-metrowym zjeździe dwóch funkcjonariuszy w miejsce usytuowania zwłok, włożeniu denata w specjalną uprząż i wydobyciu go oraz 2 funkcjonariuszy na górę¹⁷.
- usuwania haseł antyrządowych i antyustrojowych, eksponowanych przez przedstawicieli opozycji politycznej na trudno-dostępnych, wysokich instalacjach lub do demontażu usytuowanych tam urządzeń propagandowych /np. samoczynnych wyrzutni ulotek, przekaźników nielegalnych radiostacji, aparatury nagłaśniającej itp./.

1. Zasady pełnienia specjalnej służby ochronnej na pokładach rejsowych samolotów

Patrole specjalne MO, realizujące służbę ochronną na pokładzie każdego samolotu PLL "LOT" w rejsach krajowych,

---

17. Informacje dotyczące aktywności operacyjnej pododdziałów specjalnych MO za lata 1983 i 1985, Biuro Operacyjne KGMO.

wykonują swoje zadania najczęściej w składach 2-osobowych, występując w umundurowaniu polowym typu komandoskiego /US-y/. Jeden z członków patrolu pełni służbę w kabinie pasażerskiej, stojąc za plecami pasażerów, w przejściu do tylnego luku bagażowego. Drugi, zamknięty od wewnątrz w przednim luku bagażowym, ukryty jest przed wzrokiem osób podróżujących. Ma on bezpośredni kontakt z załogą pilotów oraz możliwość wglądu na kabinę pasażerską przez wizjer w drzwiach wiodących do tego pomieszczenia.

Na wypadek zagrożenia terrorystycznego, obaj funkcjonariusze wyposażeni są m. in. w rewolwery załadowane nabojami specjalnymi o pociskach typu śrutowego, uniemożliwiających - jako uboczny skutek użycia broni na pokładzie samolotu - rykoszety oraz przebicie poszycia statku powietrznego, grożące dekompresją, która na większym pułapie samolotu oznaczać może jego katastrofę.

Funkcjonariusz pełniący służbę specjalną w kabinie pasażerskiej ma obowiązek podejmowania stosownych interwencji wobec osób samowolnie unoszących się z zajmowanych miejsc /o czym stewardesa przed rozpoczęciem lotu uprzedza wszystkich pasażerów/ lub zachowujących się w inny podejrzany sposób. W razie potrzeby, ukryty w luku bagażowym jego kolega udziela mu bojowego wsparcia.

1. Nieetatowe pododdziały specjalne o przeznaczeniu antyterrorystycznym

System etatowych pododdziałów specjalnych MO uzupełniają obecnie w resorcie spraw wewnętrznych trzy podobnego przeznaczenia formacje nieetatowe:

- najstarsza z nich - grupa specjalna wydzielona z Kompanii Zabezpieczenia Naziemnego Komisariatu MO w Centralnym Porcie Lotniczym Warszawa-Okęcie - specjalizująca się w antyterrorystycznych działaniach interwencyjnych w warunkach lotniskowych,
- Grupa Specjalnego Zabezpieczenia, wydzielona doraźnie ze składu I Wydziału Biura Ochrony Rządu MSW,
- pododdział o kryptonimie SG-2 /Specjalna Grupa nr 2/, powołany w 1986 r. przy Wydziale II /Kontrwywiad/ WUSW w Łodzi, specjalizujący się w przedsięwzięciach antyterrorystycznych nakierowanych na przedstawicieli dużego, miejscowego środowiska arabskiego, podejrzanych o powiązania z terroryzmem międzynarodowym.

Wieloletnia obserwacja bojowej kondycji wymienionych wyżej nieetatowych pododdziałów specjalnych, starających się wzorować na podobnych formacjach etatowych, wskazuje na ich ogólną słabość nie pozwalającą porównywać ich, w sensie poziomu przygotowania bojowego, z pododdziałami w pełni profesjonalnymi. Choć trudno jest kwestionować zasadność istnienia tych potrzebnych skąd inąd grup przygotow-

wanych do działania w bardzo specyficznych środowiskach i warunkach taktycznych, to jednak trzeba spodziewać się, że ograniczenie ich szkolenia specjalistycznego /np. treningu zgrywającego/ do zaledwie kilku godzin w tygodniu, nie pozwoli podnieść w przyszłości ich obecnego, ogólnie niewysokiego, poziomu a więc także traktować ich przyszłej roli operacyjnej w obliczu spodziewanych zagrożeń terrorystycznych zbyt serio.

m. Formy zapobiegania terroryzmowi stosowane przez załogi komisariatów MO w portach lotniczych

Podstawowe zadania antyterrorystyczne, stosowane przez funkcjonariuszy komisariatów MO pełniących codzienną służbę w portach lotniczych, stanowią:

- kontrola ruchu pasażerów korzystających z komunikacji lotniczej, nastawiona głównie na ujawnianie osób podejrzewanych o przygotowywanie zamachu terrorystycznego, w szczególności uprowadzenia samolotu,
- antyterrorystyczna ochrona urządzeń portu lotniczego.

Taktyka służby kontrolnej, realizowanej wobec pasażerów samolotów, polega na ich naziemnej odprawie, w ramach której:

- legitymuje się osoby poddane odprawie przed podróżą,
- sprawdza się ich nazwiska w skorowidzach osób zastrzeżonych do lotów i osób poszukiwanych,
- w uzasadnionych wypadkach - przeprowadza się z "podejrzаныmi" pasażerami rozmowy wyjaśniające, dotyczące np. celu ich podróży, sytuacji osobistej itd.,

- dokonuje się przeszukania osobistego - w takich wypadkach przydatne są bardzo specjalistyczne urządzenia elektroniczne - detektory metali w formie np. tak zwanych bramek elektromagnetycznych i detektorów /magnetometrów/ ręcznych. Celem zasadniczym tych czynności jest ujawnienie ewentualnych przedmiotów niebezpiecznych, których wniesienie na pokład statku powietrznego mogłoby wiązać się z terrorystycznym zagrożeniem rejsu,
- często asystuje się w grupie pasażerów aż do samolotu.

Jak to już zostało nadmienione - niezależnie od zadań antyterrorystycznych podejmowanych wobec osób przygotowujących się do lotu, funkcjonariusze komisariatów MO w portach lotniczych strzegą bezpieczeństwa naziemnych urządzeń lotniskowych. Zadanie to realizują we współdziałaniu z pracownikami Służby Ochrony Lotnisk i Straży Przemysłowej a także - na niektórych lotniskach - żołnierzami Granicznych Placówek Kontrolnych WOP.

n. Sposoby realizacji zadań antyterrorystycznych przez wydziały WSK WUSW

Zadania w zakresie koordynacji lokalnych działań w przedmiocie fizycznego zwalczania terroryzmu na obszarze wszystkich województw, pełnią nieetatowo wyznaczeni inspektorzy miejscowych wydziałów WSK WUSW /SUSW/. Swoje obowiązki w tej dziedzinie wykonują poprzez:

- utrzymywanie bieżącej współpracy z sekcjami ds. zwalczania terroryzmu lokalnych wydziałów ochrony konstytucji WUSW i inspektorami wydziałów WSK WUSW ościennych, zajmujących się tą samą problematyką,
- współdziałanie - w razie potrzeby - z miejscowym pododdziałem specjalnym MO oraz komisariatem w lokalnym porcie lotniczym,
- realizację zleceń wydanych przez Wydział IV Biura Operacyjnego KGMO,
- sprawowanie pieczy nad bezpieczeństwem miejscowych lotnisk i lądowisk niekomunikacyjnych, tzn. sportowych /aeroklubowych/, rolniczych, sanitarnych, przyzakładowych i innych - z wyłączeniem wojskowych,
- gromadzenie i bieżące uaktualnianie podstawowych danych, głównie topograficznych, dotyczących innych jeszcze obiektów newralgicznych, szczególnie zagrożonych ewentualnymi zamachami terrorystycznymi.

W celu uaktywnienia i usprawnienia okresowych kontroli poziomu zabezpieczenia obiektów ze swej natury najbardziej zagrożonych /w tym wspomnianych lotnisk niekomunikacyjnych/, w ostatnich latach upowszechnia się lotnicza forma ich sprawdzania. Organizują ją właśnie inspektorzy wydziałów WSK, którzy zapotrzebowując za pośrednictwem KGMO śmigłowce ze 103 Pułku Lotniczego MSW, oblatują przy ich pomocy często znacznie od siebie oddalone punkty podlegające kontroli. Sprawdzenia takie są niezapowiedziane.

2. Antyterrorystyczne zadania Biura Ochrony Rządu MSW
oraz taktyka stosowana w toku ich realizacji

Do antyterrorystycznych zadań BOR MSW - w myśl zarządzenia nr 0024 Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 11 czerwca 1981 roku w sprawie zakresu działania i organizacji Biura Ochrony Rządu - należy:

1. ochrona osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe i w partiach politycznych ,
2. ochrona członków rządowych i partyjnych delegacji zagranicznych, zajmujących równorzędne lub analogiczne stanowiska do wyżej wymienionych¹⁸ ,
3. ochrona członków byłych władz państwowych,
4. ochrona osób zajmujących inne stanowiska - na polecenie Ministra Spraw Wewnętrznych,
5. ochrona obiektów rządowych, takich jak: Belweder, gmach Parlamentu oraz Urzędu Rady Ministrów,
6. sprawowanie nadzoru ochronnego nad gmachem Ministerstwa Spraw Zagranicznych oraz innymi obiektami /w tym rezydencjami osób ochraniających, wymienionych w poprzednich punktach/.

---

18. Część zadań określona w pkt. 1 i 2 unormowana jest zarządzeniem nr 0023 Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 11.06.1981 r. w sprawie ochrony osób zajmujących kierownicze stanowiska w PRL oraz ochrony delegacji zagranicznych zajmujące stanowiska równorzędne.

Wskazane wyżej zadania Biuro Ochrony Rządu realizuje stosując następujące rodzaje i formy ochrony:

- ochronę osobistą,
- ochronę wewnętrzną i zewnętrzną w miejscu pracy i zamieszkania oraz obiektach czasowego pobytu osób ochraniających,
- ochronę sanitarną i pirotechniczno-dozymetryczną,
- ochronę w czasie przejazdów, przelotów i rejsów wodnych osób ochraniających,
- ochronę wydzielonych środków transportu oraz ochronę realizacji świadczeń i usług na rzecz osób ochraniających,
- przedsięwzięcia rozpoznawczo-zapobiegawcze.

Niektóre z wymienionych form, np. ochrona osobista oraz miejsca pobytu dostojników, a także przedsięwzięcia zabezpieczające ich w czasie przemieszczania się - stanowią kwintesencję działalności BOR¹⁹. Szczegółowsza charakterystyka taktyki stosowanej na codzień przez funkcjonariuszy Biura Ochrony Rządu, zawarta w dalszej części pracy, dotyczyć będzie tych właśnie najgłówniejszych przedsięwzięć ochronnych.

a. Taktyka ochrony osobistej

Ochrona osobista dostojnika może w praktyce być realizowana jako:

---

19. Por. E. Gocał: Antyterrorystyczna ochrona osób i obiektów, /maszynopis/, s. 2-17.

1/ zwykła /wykonywana przeważnie przez jednego funkcyj-
nariusza/,

2/ obostrzona, która polega na zastosowaniu w sytuacjach
szczególnie niebezpiecznych środków nadzwyczajnych
w postaci np.:

- wzmocnienia służb ochronnych dodatkowymi funkcyj-
nariuszami ze stanu BOR,
- zastosowania dodatkowych środków technicznych,
- ograniczenia dostępu do pomieszczeń będących w dyspo-
zycji osoby ochranianej i do niej samej,
- rozszerzenia służb ochronnych o dodatkowe siły ze
stanu MO, WSW lub Nadwiślańskich Jednostek Wojsko-
wych /NJW/ MSW,
- wydania specjalnych zarządzeń porządkowych.

W zależności od potrzeb a także rangi osoby ochra-
nianej, stosuje się ochronę:

1. pojedynczą /związaną, jak już zostało to nadmienione,
z ochroną zwykłą/,
2. grupową /stanowiącą wyższy stopień działań ochronnych,
przysługujący tylko wyższemu kierownictwu rządowemu/
składającą się zazwyczaj z:
  - dowódcy grupy,
  - oficerów ochrony,
  - kierowcy,
  - lekarza /w wypadku przebywania osoby ochranianej
poza miejscem stałego pobytu lub realizacji ochrony
oficjalnej delegacji zagranicznej/.

Generalnym zadaniem ochrony grupowej jest tworzenie wokół dostojnika tzw. klosza ochronnego, którego istotą są rozmieszczone kuliście posterunki, noszące ogólną nazwę skoncentrowanego pierścienia zabezpieczającego, działające w ściśle określonych strefach podlegających nadzorowi. Granice tych stref uzależnione są od fizycznych cech otoczenia osoby ochranianej.

Skoncentrowany pierścień zabezpieczający może dzielić się na:

1. pierścień wewnętrzny /tworzony przez funkcjonariuszy BOR będących w bezpośrednim kontakcie z osobą ochranianą i towarzyszącymi jej oficerami ochrony/.
2. pierścień zewnętrzny /siłą rzeczy szerszy od wewnętrznego a więc nadzorujący większy obszar operacyjny/.

Funkcjonariusze pierścienia wewnętrznego w pewnym sensie dublują działalność oficerów ochrony osobistej, jednakże działają w odległości nieco większej od ochranianego obiektu. Do ich specyficznych zadań należy m. in. przejmowanie od współpracujących z nimi oficerów ochrony osobistej osób, którym pomimo wszystko udało się dotrzeć /na ogół w dobrych intencjach/ do ochranianego dostojnika.

Szczególny ciężar odpowiedzialności, zwłaszcza w sytuacjach publicznych wystąpień ochranianej osoby, spoczywa na wspomnianym pierścieniu zewnętrznym ochrony. Składają się nań zarówno tworzący go funkcjonariusze, jak i system fizycznych przeszkód oraz urządzeń alarmowych.

Podstawowym zadaniem funkcjonariuszy wchodzących w skład pierścienia zewnętrznego jest ciągle, szczegółowe rozpoznawanie pod kątem wszelkich zagrożeń, które mogą ... wyniknąć dla osoby ochranianej. Ponadto, do ich obowiązków w zakresie zapobiegania aktowi terrorystycznemu należy w szczególności:

- niezezwalanie na parkowanie pojazdów w rejonie ochranianym,
- inicjowanie natychmiastowego usunięcia, znajdujących się w pobliżu, wszelkich przedmiotów "niepewnego" przeznaczenia lub zawartości, np. skrzyń, paczek, bagaży itp.,
- legitymowanie i odnotowywanie danych personalnych członków ekip naprawczo-instalatorskich, pracujących w pobliżu oraz stałe obserwowanie ich zachowania się.

Specyficzne zadania spoczywają na funkcjonariuszach pierścienia zewnętrznego w sytuacjach stwierdzonego przez nich zagrożenia terrorystycznego. Podstawowe z nich, to spowodowanie natychmiastowego zaalarmowania o nim dowódcy ochrony osobistej oraz zatrzymanie i obezwładnienie zamachowca podejmującego bezpośrednią próbę ataku na osobę ochranianą. W wypadku ataku zmasowanego, prowadzonego z udziałem licznych napastników wiąże walką zamachowców, dając czas grupie ochrony osobistej na niezwłoczną ewakuację dostojnika z niebezpiecznej strefy.

b. Zasady ochrony miejsc przebywania osób ochranianych

Wśród miejsc przebywania osób ochranianych można wyodrębnić:

1. miejsca stałego pobytu /zamieszkania i pracy/,
2. miejsca pobytu czasowego.

Miejsce stałego pobytu dostojnika ochraniane jest w sposób fizyczny, poprzez posterunki funkcjonariuszy tworzących m. in. także pierścień zewnętrzny. Ich czujność wspomagana jest technicznymi środkami obserwacji i alarmowania, w postaci:

- systemu kamer TV /w obwodzie zamkniętym/, rozmieszczonych wokół ochranianego rejonu oraz monitorów w punkcie dowodzenia ochroną obiektu,
- sygnalizacji działającej na podczerwień,
- sygnalizacji alarmowej wewnątrz obiektu.

Spośród interesantów zamierzających wejść do rezydencji dostojnika można wpuścić wyłącznie osoby, których tożsamość nie budzi wątpliwości oraz tylko na wyraźne polecenie osoby ochranianej.

Potencjalnie znacznie większym zagrożeniem - niż pobyt we własnej rezydencji lub miejscu stałego urzędowania dostojnika - jest jego czasowy pobyt poza tymi obiektami. Zakładając duży stopień niebezpieczeństwa związanego z czasowym pobycem osoby ochranianej w danym miejscu, należy uwzględnić:

- czy środki masowego przekazu podały do publicznej wiadomości udział ochranianego dostojnika w planowanej imprezie /lub czy udział ten - z uwagi na tradycję - jest oczywisty/,
- czy przedział czasu pomiędzy podaniem informacji o imprezie a datą jej zorganizowania jest duży, czy też nie.

Imprezy, w których uczestniczą osoby ochraniane, dzielą się na organizowane w:

1. terenie odkrytym,
2. obiektach zamkniętych.

Chociaż imprezy w terenie odkrytym są zawsze zabezpieczane przy użyciu służb ochronnych, to jednak oficer /grupa/ ochrony osobistej dostojnika musi być w takich wypadkach przygotowany na wszelkie ewentualności. W związku z tym musi on wcześniej:

- zapoznać się z programem imprezy,
- poznać możliwości połączeń telefonicznych,
- zorientować się w organizacji zaplecza imprezy,
- zapoznać się z drogami ewakuacji i przemyśleć jej warianty,
- poinformować się co do usytuowania punktu pomocy medycznej,
- ustalić i zapewnić łączność z kierownicą osoby ochraniającej,
- osobiście przeprowadzić rekonesans w miejscu przyszłej imprezy.

- poznać organizację podjazdu i odjazdu oficjalnych gości.

Dbą się o to, aby osoba ochraniana miała do przebycia jak najkrótszą drogę od samochodu do przewidzianego dla niej miejsca na imprezie.

Oficer ochrony osobistej czasami, wbrew protokołowi obowiązującemu na danej imprezie, dąży zawsze do tego aby cały czas znajdować się w bezpośredniej styczności z tym, kogo chroni.

Nieco inaczej wygląda postępowanie służb ochronnych na imprezach w obiektach zamkniętych. Tu również zabezpiecza się dojsie osoby ochranianej do wyznaczonego jej miejsca. Oficer ochrony osobistej zajmuje miejsce z tyłu za dostojnikiem. Zwraca on m. in. szczególną uwagę na osoby wręczające kwiaty lub upominki. Dbą też o to, aby zanim trafią do osoby ochranianej, przeszły one również przez jego ręce.

c. Przedsięwzięcia ochronne podejmowane w czasie podróży osób ochranianych

Podróże ochranianych dygnitarzy także stwarzają dogodne warunki do zamachów na nich. Przyczynami takiego potencjalnego zagrożenia jest brak możliwości całkowitego odizolowania osoby ochranianej od jej - często przypadkowego - otoczenia oraz niemożność utworzenia w takim wypadku dodatkowego, zewnętrznego pierścienia ochrony /w czasie oficjalnych przejazdów kolumną samochodową rolę

takiego pierścienia spełniają w pewnym sensie służby porządkowe, rozdyslokowane wzdłuż trasy/.

Chociaż w praktyce przemieszczanie się osób ochrania-nych odbywa się różnymi środkami komunikacji, tj. samochodami, samolotami /śmigłowcami/, pociągami i statkami wodnymi, to jednak środkiem lokomocji najczęściej przez nich wykorzystywanym są niewątpliwie - z uwagi na ich podręczność - pojazdy samochodowe.

W wypadkach wyjazdów w trasę poza miasto, oficer ochrony wchodzi we wcześniejszy kontakt ze służbą dyżurną właściwego WUSW, powiadamiając ją m. in. o:

- terminie przybycia osoby ochraniaanej na ich teren,
- programie pobytu,
- dokładnej trasie przejazdu,
- wykorzystywanym środku lokomocji,
- czasie odjazdu.

3. Przedsięwzięcia antyterrorystyczne realizowane przez agendy lotnictwa cywilnego

Poszczególni cywilni przewoźnicy lotniczy, użytkownicy lotnisk i lądowisk a także międzynarodowe organizacje lotnicze wprowadziły w życie, dla zabezpieczenia swoich interesów w zakresie utrzymania bezpieczeństwa /w szczególności antyterrorystycznego/, szereg szczegółowych procedur taktycznych, mających na celu zapobieganie zjawiskom terroryzmu w lotnictwie cywilnym.

a. Taktyka zwalczania terroryzmu skierowanego na lotnictwo komunikacyjne

Jedną z licznych wyspecjalizowanych organizacji ONZ - Międzynarodowa Organizacja Lotnictwa Cywilnego /International Civil Aviation Organization - ICAO/, powołana w 1944 r. w Montrealu, wypracowała i wdrożyła szereg zasad taktycznych, których ścisłe przestrzeganie przez personel lotniczy służy stałemu utrzymywaniu na wysokim poziomie bezpieczeństwa antyterrorystycznego w lotnictwie m. in. komunikacyjnym. Procedury postępowania we wskazanym zakresie ICAO określiła między innymi w materiałach II Europejskiego Seminarium nt. Bezpieczeństwa Lotnictwa, odbytego w dniach 10-14 marca 1986 r. w Paryżu.

Otóż w dokumentach tych zaleca się, w sferze zabezpieczenia naziemnego lotów pasażerskich, realizację następujących przedsięwzięć:

- utrzymywanie zwartego i konsekwentnego systemu sprawdzania tożsamości i innych form kontroli pasażerów, jeszcze przed wejściem ich na pokład samolotu,
- wydzielenie we wszystkich portach lotniczych w pełni wyizolowanych stref pobytu pasażerów już odprawionych do lotu,
- utrzymywanie sprawnie działającej policji lotniskowej,
- powszechne wprowadzenie do użytku tzw. kart pokładowych /boardingowych/, ułatwiających kontrolę stałości stanu odprawionych do lotu pasażerów, aż do momentu startu samolotu,

- opracowanie i okresowe ćwiczenie realizacji planu postępowania personelu lotniczego /pilotów i obsługi naziemnej/ w sytuacjach realnego zagrożenia terrorystycznego,
- wydzielenie ustronnej stojanki dla zagrożonego terrorystycznym atakiem statku powietrznego,
- zapewnienie bezpieczeństwa stref eksploatacyjnych portu lotniczego, m. in. poprzez ich szczelne wygradzenie,
- skoncentrowanie na lotnisku niezbędnych urządzeń służących skutecznemu unieszkodliwieniu środków pirotechnicznych /np. kocy i pojemników przeciwwybuchowych/.

Specyficzną taktykę postępowania w obliczu zamachów terrorystycznych wypracowała i upowszechniła wśród członków załóg pasażerskich statków powietrznych na całym świecie, w tym w Polsce, Międzynarodowa Federacja Stowarzyszeń Pilotów Towarzystw Lotniczych /IFALPA/.

Zgodnie z tymi zasadami, załoga uprowadzonego samolotu komunikacyjnego całym swoim postępowaniem dąży do wytworzenia ogólnej atmosfery spokoju i opanowania, sprzyjającej pomyślnemu zakończeniu incydentu. Między innymi, stara się ona nie okazywać wrogości wobec porywaczy oraz nawiązać kontakt z napastnikami /najlepiej za pośrednictwem stewardessy/, w trakcie którego dąży się do uświadomienia im, iż dla bezpiecznej eksploatacji uprowadzone maszyny niezbędne są kompletna załoga oraz minimum jej swobody na pokładzie.

Jeżeli załoga pilotów opanowanego przez terrorystów samolotu zdoła na czas odizolować się od nich zamykając się w kokpicie, stworzy tym samym warunki do nawiązania radiowego kontaktu z ośrodkiem dyspozycyjnym na ziemi, wyłączenia radiowężła pokładowego itd. Jeśli im się to nie uda, dyskretnie sygnalizuje specjalnym kodem radiowym placówce kontroli lotów ją prowadzącej, iż statek powietrzny jest w niebezpieczeństwie.

Załoga stara się określić dokładnie liczbę porywaczy, wygląd posiadanej przez nich broni oraz inne istotne dla sprawy dane, w celu ich przekazania kompetentnym organom naziemnym, gdy tylko nadarzy się ku temu okazja. W kontaktach z terrorystami stara się ona delikatnie "wybadać", jakie są ich zamiary oraz stawiane żądania, ustalić miejsce docelowe, zakładaną trasę osiągnięcia tego miejsca itd. W rozmowie z nimi eksponuje różne trudności techniczne oraz "zasłania się" decyzjami organów wyposażonych w kompetencje, np. w zakresie zamknięcia przestrzeni powietrznej lotnisk lub odmowy zezwolenia na lądowanie, starając się w ten sposób zwlekać na czasie.

Opanowany przez terrorystów samolot, który wylądował na lotnisku, kieruje się w ustronne i korzystne pod względem taktycznym, wybrane uprzednio miejsce, uzasadniając to wobec porywaczy dogodnością tankowania i obsługi maszyny.

Dąży się z całą mocą, aby samolot - pomimo nacisku terrorystów - nie wzbił się w powietrze. Stosuje się tutaj takie preteksty, jak niezdatność maszyny do dalszej eksploatacji, mały jej zasięg lub zmęczenie /choroba/ załogi, co w konsekwencji skłonić może porywaczy do zmiany samolotu lub jego załogi a więc stworzyć korzystne taktycznie warunki do ich obezwładnienia.

Wskazane powyżej przykładowo zasady taktyczne, wypracowane i wdrożone przez wyspecjalizowane organizacje międzynarodowe o profilu lotniczym, w postaci ICAO, IATA i IFALPA, zostały przyjęte także przez PLL "LOT" i adaptowane do warunków polskich.

b. Sposoby antyterrorystycznej ochrony lotnisk, lądowisk i statków powietrznych lotnictwa niekomunikacyjnego

Wnioski z odnotowanych w okresie powojennym w Polsce licznych przypadków uprowadzeń małych statków powietrznych z lotnisk i lądowisk²¹ niekomunikacyjnych, zrodziły potrzebę wypracowania szczegółowych zasad przeciwdziałania takim ewentualnościom. Zadanie to przypadło organom sprawującym zarząd nad wspomnianymi lotniskami i lądowiskami oraz właścicielom i użytkownikom posadowionych na nich statków powietrznych. Te właśnie podmioty, w drodze wydania sto-

---

21. Lądowiska od lotnisk różnią się - upraszczając sprawę - tym, iż w przeciwieństwie do lotnisk na lądowiskach nie ma stałych obiektów ich wyposażenia w postaci np. MPiS, wieży kontroli lotów i hangarów a ponadto mają one charakter często sezonowy /np. niektóre samoloty agro korzystają z danego lądowiska tylko w sezonie nawożenia lub oprysków pól/.

sownych przepisów wewnętrznych, zobowiązały pilotów i personel obsługi naziemnej lotnisk i lądowisk niekomunikacyjnych do przestrzegania szeregu zasad bezpieczeństwa tej sfery lotnictwa cywilnego, w tym podejmowania przedsięwzięć przeciwterrorystycznych²².

Przedsięwzięcia przeciwterrorystyczne, podejmowane w ramach zabezpieczenia lotnictwa ogólnego użytku, sprowadzają się do:

- 1/ zabezpieczenia lądowisk,
- 2/ zachowania zasad bezpieczeństwa w zakresie funkcjonowania lądowisk, m. in.:
  - niedopuszczenia do przebywania na lądowisku osób postronnych,
  - przestrzegania procedury dysponowania samolotami i śmigłowcami,
  - technicznego zabezpieczenia statku powietrznego pozostającego na stojance przed bezprawnym zawładnięciem, dywersją, lub sabotażem.

Zabezpieczenie lądowisk, w zależności od ich typu²³, polega w szczególności na:

- wygrodzeniu magazynu materiałów pędnych i smarów,
- starannym zabezpieczeniu technicznym magazynu części lotniczych oraz sprzętu pomocniczego, służącego do obsługi i uruchamiania statków powietrznych,

---

22. Ich zakres określony został m. in. we "Wskazówkach metodycznych w sprawie warunków dokonywania przez funkcjonariuszy MO kontroli lądowisk i samolotów rolniczych", wydanych przez Biuro Operacyjne KGMO w maju 1986 r.

23. Mogą to być one bazowe stałe - eksploatowane przez cały rok lub tymczasowe - użytkowane do 50 dni w roku.

- całodobowym funkcjonowaniu dyżurki dozorczy, umożliwia-
jącej obserwację z jej wnętrza samolotów posadowionych
na lądowisku oraz wyposażonej m. in. w telefon i syrenę
alarmową,
- oświetleniu stanowisk postojowych statków powietrznych
oraz wszystkich obiektów naziemnego wyposażenia lądo-
wiska,
- codziennym dowożeniu z magazynu zleceniodawcy paliwa
w ilości potrzebnej do zużycia w ciągu dnia²⁴,
- wprowadzeniu okresowych dyżurów dozorczy /najlepiej
z psem/ w czasie pozostawania na lądowisku samolotów
bez ich załóg²⁴.

Techniczne zabezpieczenie samolotu pozostającego na
stojance przed uprowadzeniem lub zamachem dywersyjnym albo
sabotażem sprowadza się, w zależności od typu maszyny²⁵,
w praktyce do:

- opróżnienia zbiorników paliwa,
- zamknięcia wywietrzników w kabinie oraz zamknięcia
i zaplombowania drzwi wejściowych,
- zaplombowania wlewu /wlewów/ paliwa, kranu zlewu paliwa
i odstojnika,
- wymontowania akumulatora i wyniesienia go z maszyny.

---

24. Dotyczy lądowisk tymczasowych.

25. Przeważającą większość sprzętu lotniczego w cha-
rakteryzowanej kategorii stanowią samoloty typu AN-2,
PZL-106 "Kruk", PZL M-18 "Dromader" i PZL 104 "Wilga" oraz
kolejne ich wersje rozwojowe a także śmigłowce Mi-2, Mi-8,
oraz wprowadzone ostatnio do eksploatacji W-3 "Sokoły".

R o z d z i a ł V

FUNKCJE I FORMY TAKTYCZNE ZWALCZANIA DYWERSJI ORAZ TERRO- RYZMU REALIZOWANE PRZEZ JEDNOSTKI WOJSKA POLSKIEGO

Charakteryzując jednostki organizacyjne Wojska Pol-
skiego, które w zakresie swoich funkcji realizują także
specyficzne zadania o charakterze przeciwdywersyjnym i anty-
terrorystycznym, należy mieć na myśli zarówno niektóre
jednostki podległe ministrowi obrony narodowej /Zarząd I
I Planowania Operacyjnego i Perspektywicznego i II Rozpoz-
nania Ogólnowojskowego i Agenturalnego Sztabu Generalnego
Wojska Polskiego, Oddział IV Warszawskiego Okręgu Wojsko-
wego, oraz Szefostwo Wojskowej Służby Wewnętrznej/, jak i
poszczególne rodzaje wojsk podporządkowanych ministrowi
spraw wewnętrznych /Nadwiślańskie Jednostki Wojskowe oraz
Wojska Ochrony Pogranicza/.

Nie sposób tutaj pominąć także inspiracyjnej roli w
tym zakresie Komitetu Obrony Kraju¹, kolegiального organu
RP do spraw obronności i bezpieczeństwa państwa, w szcze-
gólności jej ogniwa wykonawczego - Sekretariatu KOK.

1. Obrona przeciwdywersyjna w pracach Komitetu Obrony Kraju

Komitet Obrony Kraju wykonuje zadania w zakresie:²

---

1. Został on utworzony na mocy Ustawy z 21.11.1967 r.
jako organ rządowy podporządkowany pierwotnie prezesowi Ra-
dy Ministrów, a obecnie na mocy art. 32 f.1.5. Ustawy o zmia-
nie konstytucji z dnia 7.04.1989 r. - prezydentowi Rzeczyo-
spolitej Polskiej.

2. Słownik podstawowych terminów wojskowych, MON, War-
szawa 1977, s. K-10/.

- ustalania generalnych /strategicznych - przyp. J.P./ założeń obrony i bezpieczeństwa państwa oraz kierowania całokształtem prac dotyczących tej problematyki,
- rozpatrywania zagadnień obronności i bezpieczeństwa państwa oraz wytyczania kierunków działania w tym zakresie,
- ustalania założeń organizacji sił zbrojnych i samoobrony ludności,
- koordynowania działalności naczelnych i terenowych organów administracji państwowej w zakresie obronności i bezpieczeństwa kraju.

Wskazane powyżej przedsięwzięcia Komitet Obrony Kraju podejmuje w oparciu o prognozy zagrożenia suwerenności i bezpieczeństwa państwa, m. in. działaniami specjalnymi³ przeciwnika.

Najważniejszym organem /sztabem/ KOK, zajmującym się planowaniem i bieżącą organizacją podejmowanych przedsięwzięć obronnych, jest jego Sekretariat.

Terenowymi odpowiednikami Komitetu Obrony Kraju są wojewódzkie komitety obrony /WKO/, na czele których stoją wojewodowie. Posiedzenia WKO odbywają się - w zależności od potrzeb - co kilka miesięcy, a ich tematyka wynika z lokalnych problemów z zakresu obronności i bezpieczeństwa województwa.

---

3. Pod tą nazwą rozumie się np. działania podejmowane w ramach wojny psychologicznej, dywersyjne, terrorystyczne i partyzanckie.

Wśród ogółu problemów stanowiących przedmiot prac Komitetu Obrony Kraju znajdują się m. in. strategiczne założenia obrony przeciwdywersyjnej. Wobec tego, że wskazywane w licznych definicjach znamiona dywersji⁴ pokrywają się w znacznej części z cechami wyodrębniającymi terroryzm⁵, a nawet obie te formy walki są ze sobą niekiedy utożsamiane⁶, z wypracowywanych przez KOK generalnych założeń przeciwdziałania dywersji i zwalczania jej przejawów, wysnuwać należy wnioski bezpośrednio przydatne w planowaniu i realizacji przedsięwzięć antyterrorystycznych.

W celu kompleksowego uregulowania omawianego zagadnienia, Zarząd I MSW opracował projekt uchwały Komitetu Obrony Kraju "w sprawie obrony przeciwdywersyjnej Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej". Chociaż treść tego dokumentu została szeroko uzgodniona i akceptowana przez kilka resortów zainteresowanych problematyką, do stycznia 1990 r. nie był on rozpatrywany przez KOK.

---

4. Por. np. Uchwała Komitetu Obrony Kraju w sprawie obrony przeciwdywersyjnej Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej /projekt/, Zarząd I MSW, Warszawa 1985, s. 1; Mała encyklopedia wojskowa, wyd. MON, Warszawa 1967, t. 1, s. 349-350; D. Kubajewski: Bojowe działania przeciwdywersyjne - właściwości taktyki, organizacji i prowadzenia działań /skrypt/ wyd. ASG WP, Warszawa 1977.

5. Por. np. zarządzenie nr 0054 Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 30 sierpnia 1984 r. w sprawie zadań resortu spraw wewnętrznych w zakresie walki z terroryzmem; T. Hanausek: W sprawie pojęcia współczesnego terroryzmu, "Problemy Kryminalistyki" 1980, nr 143; K. Sławik: "Z zagadnień współczesnego terroryzmu", "Problemy Kryminalistyki" 1979, nr 138.

6. Por. np. P. Bois: Włochy wstrząsane przestępczymi aktami gwałtu, /wg "Le Figaro" z 31.01.1978 r./, w: Terroryzm we Włoszech, "Zeszyty Dokumentacyjne PAP" 1978, nr 129, s. 58.

7. Uchwała Komitetu Obrony Kraju .../projekt/..., s. 2.

Wspomniany projekt uchwały KOK wskazuje następujące, kierunkowe zadania obrony przeciwdywersyjnej⁷:

- 1/ przeciwdziałanie politycznemu, ideologicznemu i psychologicznemu oddziaływaniu przeciwnika zewnętrznego i wewnętrznego⁸ na społeczeństwo,
- 2/ ideowe, polityczne i psychologiczne przygotowanie społeczeństwa do skutecznego przeciwstawiania się działalności dywersyjnej przeciwnika,
- 3/ operacyjne /specjalne/ rozpoznanie wywiadowcze i kontrwywiadowcze oraz działalność rozpoznawcza innych służb, a także niewyspecjalizowanych sił, zapobiegająca przedsięwzięciom dywersyjno-rozpoznawczym przeciwnika, neutralizowanie jego systemu wywiadowczego i zapobieganie penetracji interesujących go obiektów,
- 4/ przeciwdziałanie organizowaniu się w kraju ośrodków podziemia politycznego i zbrojnego, stanowiących bazę do działalności dywersyjnej,
- 5/ przygotowanie sił i środków do skutecznego przeciwstawienia się dywersyjnej działalności przeciwnika,
- 6/ przeciwdywersyjne działania operacyjne /specjalne/⁹ i zbrojne zwalczanie sił dywersyjnych przeciwnika zewnętrznego i wewnętrznego, w ramach przeciwdywersyjnych zaczepnych działań bojowych i ochronno-obronnych¹⁰.

---

8. W nowych realiach politycznych "przeciwnik wewnętrzny" musi być niewątpliwie określony inaczej, niż do roku 1989. Terminem tym oznaczyć należy takie ugrupowania i pojedyncze osoby, które pozostając w opozycji do aktualnej władzy, stosują sabotaż, sywersję lub terroryzm w celu destrukcyjnego oddziaływania na ustrój państwa, jego zdolność obronną, bezpieczeństwo i porządek publiczny, a także system swobód demokratycznych obywateli. Przy czym jest rzeczą drugorzędą baza ideologiczna i przynależność polityczna takiego "przeciwnika".

9. Działania operacyjne /specjalne/ stanowią zespół przedsięwzięć polegających na stosowaniu niekonwencjonalnych metod walki z przeciwnikiem w celu sparaliżowania jego działalności oraz likwidacji; por., tamże, s. 4-5.

10. Bojowe działania przeciwdywersyjne polegają na pro-

Zadania wchodzące w zakres obrony przeciwdywersyjnej realizowane są w ramach stałej oraz podwyższonej gotowości obronnej państwa, w czasie pokoju i wojny.

Głównym organizatorem i koordynatorem przedsięwzięć realizowanych w ramach obrony przeciwdywersyjnej - z wyjątkiem działań politycznych, propagandowych i kontrpropagandowych - na szczeblu centralnym jest Minister Spraw Wewnętrznych, a na szczeblu terenowym - szefowie wojewódzkich urzędów spraw wewnętrznych.

Problemy odnoszące się do sfery fizycznej obrony przeciwdywersyjnej, podejmowane przez resort spraw wewnętrznych, sprowadzać się mają według powołanego powyżej projektu uchwały KOK, w czasie pokoju do:¹¹

- 1/ zapewniania ochrony lądowych granic państwowych przed przenikaniem sił dywersyjnych przeciwnika oraz współuczestniczenia w lądowej obronie przeciwdywersyjnej w obszarze wybrzeża morskiego, poprzez udział w ujawnianiu i zwalczaniu sił dywersyjnych przeciwnika,
- 2/ zapewniania obrony przeciwdywersyjnej wyznaczonych stanowisk kierowania naczelnymi, centralnymi i terenowymi organów politycznych, władzy i administracji pań-

---

wadzeniu walki zbrojnej z siłami dywersyjnymi przeciwnika zewnętrznego i wewnętrznego oraz na ochronie i obronie obiektów mających szczególne znaczenie dla obronności kraju, gospodarki narodowej i komunalnej oraz kultury narodowej. Działania te mają na celu wykrycie, zniszczenie lub wzięcie do niewoli /zatrzymanie - przyp. J.P./ sił przeciwnika, a także zagwarantowanie skutecznej ochrony i obrony obiektów; Por. tamże, s. 5/.

11. Por. tamże, s. 8-9 .

stwowej oraz zapewniania ochrony bezpośredniej i swobody poruszania się osób zajmujących kierownicze stanowiska polityczne i państwowe,

- 3/ zapewnianie obrony przeciwdywersyjnej wyznaczonych innych obiektów, mających szczególne znaczenie dla obronności kraju i gospodarki narodowej oraz szczególnie ważnych dla gospodarki komunalnej i kultury narodowej,
- 4/ prowadzenia przeciwdywersyjnych działań operacyjnych /specjalnych/,
- 5/ zbrojnego zwalczania sił dywersyjnych przeciwnika zewnętrznego i wewnętrznego¹².

Ten sam resort, w myśl planów na czas wojny, obowiązany jest w omawianym zakresie dodatkowo do zapewnienia obrony przeciwdywersyjnej dróg przegrupowania wojsk własnych i sojuszniczych.

Jeśli idzie o zadania przeciwdywersyjne w sferze fizycznej, realizowane w czasie pokoju przez niektóre organy resortu obrony narodowej, to w zakresie swojego działania obowiązane byłyby one - w myśl wspomnianego projektu uchwały - we współdziałaniu m. in. z właściwymi organami politycznymi oraz jednostkami resortu spraw wewnętrznych, do¹³:

---

12. Warto zauważyć, że wskazany zakres zadań przeciwdywersyjnych resortu spraw wewnętrznych podejmowanych w sferze fizycznej /a nie operacyjnej w rozumieniu rozpoznawczo-wykrywczym/ bardzo ściśle odpowiada zakresowi przedsięwzięć tego resortu w dziedzinie zwalczania terroryzmu, co stanowi jeszcze jeden argument na uzasadnienie tezy o bliskim pokrewieństwie zjawisk dywersji i terroryzmu oraz wynikającym z niego jedności środków i sposobów przeciwdziałania im.

13. Por., tamże, s. 11.

- 1/ prowadzenia obrony przeciwdywersyjnej od strony morza,
- 2/ uniemożliwiania siłom dywersyjnym przeciwnika przenikania na terytorium państwa, a także do udziału w zwalczaniu tych sił i zbrojnego podziemia,
- 3/ prowadzenia obrony przeciwdywersyjnej wyznaczonych obiektów mających szczególne znaczenie dla obronności państwa,
- 4/ zapewniania obrony przeciwdywersyjnej wyznaczonych stanowisk kierowania naczelných organów politycznych, władzy i administracji państwowej,
- 5/ prowadzenia przeciwdywersyjnych działań operacyjnych /specjalnych/.

Z przytoczonego zakresu odpowiedzialności organów resortu obrony narodowej w dziedzinie obrony przeciwdywersyjnej, realizowanej zwłaszcza w czasie pokoju wynika, że jest on bardzo zbliżony do katalogu zadań nałożonych w tym zakresie na resort spraw wewnętrznych. Zróżnicowanie dotyczy zasadniczo poszczególnych odcinków tej obrony.

2. Problematyka wewnętrznego bezpieczeństwa państwa oraz porządku publicznego jako przedmiot zainteresowań Sztabu Generalnego Wojska Polskiego

Sztab Generalny WP, jako podstawowe ogniwo naczelnego dowództwa wojskowego i głównego organu planowania strategiczno-operacyjnego oraz dowodzenia całością Sił Zbrojnych¹⁴,

---

14. Por. Mała encyklopedia wojskowa..., t. 3, s. 264.

podjął w ostatnich latach współpracę z Milicją Obywatelską, planując wojskowe wsparcie oddziałów i pododdziałów zwartych MO w podejmowanych przez nie działaniach na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa państwa oraz przywrócenia zakłóconego porządku publicznego. Choć ustalone zasady pomocy świadczonej we wskazanej wyżej dziedzinie przez wojsko, nie określają wyraźnie planowanych przedsięwzięć jako "antyterrorystyczne"¹⁵, to jednak analizując je, nie można mieć wątpliwości co do tego, że udział oddziałów Sił Zbrojnych w likwidacji niektórych zagrożeń terrorystycznych jest jak najbardziej przewidywany.

Nie wnikając w rozpoznawcze funkcje Zarządu II Sztabu Generalnego, warto rozwinąć zagadnienie prac Zarządu I /Planowania Operacyjnego i Perspektywicznego/. On właśnie reprezentował stronę wojskową w przygotowaniu, sygnowanych ostatecznie 29 sierpnia 1984 r. przez Ministrów Obrony Narodowej i Spraw Wewnętrznych, "Zasad działania Sił Zbrojnych PRL w zakresie pomocy oddziałom i pododdziałom Milicji Obywatelskiej w działaniach podejmowanych w celach zapewnienia bezpieczeństwa państwa lub przywrócenia porządku publicznego".

---

15. Resort spraw wewnętrznych w latach 80. kilkakrotnie przedstawiał centralnym organom wojskowym projekty porozumień pomiędzy obu ministerstwami m. in. "dotyczące sił i środków Ministerstwa Obrony Narodowej do wspierania sił Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w działaniach antyterrorystycznych", "w sprawie wykorzystania wydzielonych sił Wojska Polskiego delegowanych do wspierania działań milicyjnych w służbie prewencyjnej, zwalczania terroryzmu i w sytuacjach szczególnych" oraz dotyczące "zasad wykorzystania sił Wojskowej Służby Wewnętrznej do służby prewencyjnej i działań w warunkach naruszenia porządku i bezpieczeństwa publicznego". Kompetentni przedstawiciele MON, pomimo pewnych uzgodnień, nie podpisywali przedstawianych projektów. Wyjątek stanowiły tylko doraźne ustalenia dotyczące wspierania sił milicyjnych w antyterrorystycznych przedsięwzięciach o charakterze prewencyjno-ochronnym, podejmowanych w szczególnie prestiżowych, szeroko zakrojonych sprawach /przykład: operacje krypt. "Zorza", związane z wizytą papieża w Polsce/.

Zawarte pomiędzy obu resortami porozumienie, choć w swojej treści nie mówi wprost o współpracy w dziedzinie zwalczania terroryzmu, jednoznacznie dotyczy także tej sfery zagadnień, bowiem przewiduje świadczenie przez siły zbrojne na rzecz Milicji Obywatelskiej wszechstronnej pomocy w zakresie:

- 1/ ochrony i obrony wytypowanych obiektów państwowych o szczególnym znaczeniu,
- 2/ osłony /izolacji/ i patrolowania określonych obiektów, dróg, wydzielonych ulic lub kwartałów miejskich, a także dużych aglomeracji lub dużych zakładów przemysłowych,
- 3/ ochrony ciągów komunikacyjnych i punktów przeładunkowych PKP,
- 4/ udzielania pomocy władzom zakładów karnych i aresztów śledczych.

Określone powyżej przedsięwzięcia wspierające działania MO przez jednostki Wojska Polskiego organizowane są i realizowane według następujących zasad:

- Ad.1: - ochronę i obronę wytypowanych obiektów państwowych o szczególnym znaczeniu organizuje się w celu ich normalnego funkcjonowania lub niedopuszczenia do bezprawnego opanowania,
- oddziały sił zbrojnych organizują ochronę obiektów samodzielnie lub wchodząc w dotychczasowy system ochrony, realizowany siłami własnymi tych obiektów lub siłami MSW;

Ad.2: - osłonę /izolację/ ochranianego obszaru lub obiektu organizuje się oraz prowadzi oddziałami zwartymi sił zbrojnych, samodzielnie lub przy współdziałaniu z oddziałami i pododdziałami MO, w celu:

- a/ uniemożliwienia wjazdu lub wejścia osób nieuprawnionych do podlegającego ochronie /blokadzie/ rejonu,
- b/ udaremnienia próby wynoszenia z osłanianego obiektu lub rejonu określonych środków materiałowych, a zwłaszcza broni, amunicji, materiałów wybuchowych itp.,
- c/ zatrzymywania pojazdów i osób będących w zainteresowaniu MSW,
- d/ zapewnienia przejezdności wyznaczonych tras komunikacyjnych,

- w działaniach osłonowych określonych rejonów, organizowanych wspólnie z oddziałami i pododdziałami MO, oddziałom zwartym sił zbrojnych wyznacza się samodzielne odcinki /rejon/ wykonywania zadań lub powierza rolę zabezpieczenia działań funkcjonariuszy MO /kordony izolujące rejon/ ich działań, dokumentowanie działań przestępnych, pomoc w zatrzymywaniu osób, udaremnianie czynnej napaści na funkcjonariuszy MO itp./,

- patrolowanie określonych rejonów prowadzi się w pierwszej kolejności siłami organicznymi WSW lub odwodów prewencji WSW,
- do samodzielnego patrolowania wyznacza się nie mniej niż drużynę, a do wspólnego z MO - nie mniej niż trzech żołnierzy;

Ad.3: - ochronę węzłów i ciągów komunikacyjnych realizuje się poprzez:

- a/ patrolowanie stacji towarowych PKP,górek rozrządowych, punktów załadowniczych i wyładunkowych oraz rejonów postojów pociągów pod semaforami,
- b/ stosowanie zasadzek w przewidywanych rejonach nielegalnego rozładunku wagonów i obserwacji tych rejonów;

Ad.4: - pomocy udziela się, gdy własne siły zakładów penitencjarnych lub pomoc organów MO nie są wystarczające do przeciwdziałania ucieczce, opanowania buntu, osób osadzonych /zatrzymanych/ lub w przypadku prób wtargnięcia do tych zakładów /aresztów/ osób z zewnątrz,

- udzielona przez oddziały sił zbrojnych pomoc może polegać na:

- a/ tworzeniu zapory uniemożliwiającej osobom osadzonym ucieczkę z zakładu karnego lub aresztu śledczego i wejście do nich osobom postronnym,

b/ udziale w akcji pościgowej w razie grupowej ucieczki z zakładu penitencjarnego osadzonych w nim osób.

Przedsięwzięcia wspierające na rzecz Milicji Obywatelskiej oddziały WP realizują, stosując następujące sposoby /formy/ działań:

- obserwacja /posterunki obserwacyjno-meldunkowe/,
- ochrona /stałe posterunki wartownicze i patrole ruchome/,
- kontrola ruchu drogowego i kierowanie nim /pierścienie posterunków ruchu drogowego: kontrolne, blokujące i regulacji/,
- patrolowanie /patrole piesze i zmotoryzowane/,
- praca propagandowo-agitacyjna /prowadzona za pomocą środków elektroakustycznych/,
- izolacja zagrożonych obiektów lub miejsc gromadzenia się tłumu /poprzez kordony jedno- i wielorzutowe/,
- dokumentowanie działań przestępnych /za pomocą aparatury utrwalającej obraz i dźwięk/,
- usuwanie blokad organizowanych przez element przestępczy,
- blokowanie dróg i dojazdów /za pomocą środków technicznych w postaci ciężkich pojazdów, zapór, kolczatek drogowych, przenośnych znaków drogowych itp./.

W toku realizacji wyszczególnionych powyżej form taktycznych, żołnierze Wojska Polskiego stosować mogą następujące środki przymusu:

- siła fizyczna,
- pałki gumowe /dotyczy tylko żołnierzy WSW/,
- środki gaśnicze, dymne i obezwładniające,
- ręczne miotacze gazu,
- kolby broni osobistej,
- oddawanie strzałów z wykorzystaniem amunicji "ślepej".

3. System obrony przeciwdywersyjnej realizowany przez wydzielone jednostki Warszawskiego Okręgu Wojskowego

Choć, jak to już zostało podkreślone poprzednio, zasadniczy ciężar walki z dywersją w naszym kraju przejął resort spraw wewnętrznych /pułki manewrowe MSW przewidziane do podejmowania bojowych działań dywersyjnych/, to jednak przewidywana potrzeba stworzenia, w sytuacji zagrożenia wojną, frontu wewnętrznego, stała się przesłanką do wydzielienia przez Ministra Obrony Narodowej z sił Wojsk Lądowych odpowiednich jednostek ochrony, które w stanie "W" planuje się rozwinąć do etatu wojennego i skierować do bojowych działań przeciwdywersyjnych: ochronno-obronnych¹⁶ i zaczepnych¹⁷.

---

16. Działania ochronno-obronne stanowią wg D. Kubajewskiego pomocniczy rodzaj przeciwdywersyjnych działań bojowych. Polegają one na zapewnieniu skutecznej, bezpośredniej ochrony i obrony obiektów, które mogą stanowić przedmiot rozpoznania /naprowadzania lotnictwa/ i ataków sił dywersyjnych nieprzyjaciela. Por. D. Kubajewski: Bojowe działania przeciwdywersyjne - właściwości taktyki, organizacji i prowadzenia działań, skrypt, wyd. ASG, Warszawa 1977, s. 31.

17. W działaniach zaczepnych /manewrowych/ stosowane są takie sposoby walki jak: przeszukiwanie, pościg, wypad, zasadzka, zaporą i okrążenie. Por. Obrona terytorium kraju, /podręcznik/, pr. zbiorowa, wyd. ASG, Warszawa 1981, s. 114.

Funkcje obrony przeciwdywersyjnej, zwłaszcza obrony i ochrony stanowisk kierowania, realizowane do niedawna /do 1 czerwca 1989 r./ przez wydzielone jednostki podległe byłemu Oddziałowi III Inspektoratu Obrony Terytorialnej i Wojsk Obrony Wewnętrznej, przejął obecnie Warszawski Okręg Wojskowy /WOW/. Zadania w tym zakresie organizuje Sztab WOW, a konkretniej jego Oddział IV, w szczególności Wydział I /Operacyjny/.

Ze struktury Warszawskiego Okręgu Wojskowego wydzielone zostały ogółem, w miejsce rozformowanych jednostek tzw. centralnego przeznaczenia byłych Wojsk Obrony Wewnętrznej, trzy Pułki Ochrony w:

- Górze Kalwarii,
- Krakowie /5 Pułk Strzelców Podhalańskich/,
- oraz Olsztynie¹⁸.

Obszar działania operacyjnego wydzielonych pułków ochrony WOW dotyczyć może całego terytorium państwa lub jego części. W stanie "W" mają być one podporządkowane Dowództwu Zgrupowania Jednostek Zabezpieczenia Stanowisk Kierowania.

Zadanie zwalczania dywersji nowo sformowane jednostki ochrony realizować mają we współdziałaniu z wyspecjalizowanymi w tej dziedzinie oddziałami resortu spraw wewnętrznych w warunkach, gdy powstałe zagrożenie przerasta możli-

---

18. Jak wiadomo, jednostka ta leży na obszarze Pomorskiego Okręgu Wojskowego, niemniej podlega ona - dla ujednoczenia kierowania - Dowództwu WOW/.

wości operacyjne tych sił. Zakładany udział tych formacji w akcjach ratowniczych, w wypadkach ataku jądrowego, byłby koordynowany przez Dowództwo Obrony Cywilnej.

Standardowa struktura utworzonych jednostek ochrony wyodrębnia po 3 bataliony zmotoryzowanej piechoty oraz kompanię rozpoznania.

Przyszłe działania zaczepne wskazane jednostki WOW realizować mają - w zależności od potrzeb operacyjnych - - różnej wielkości pododdziałami, do batalionu włącznie.

W okresie pokoju podstawową funkcją charakteryzowanych oddziałów jest doskonalenie bojowe, w tym w warunkach współdziałania z innymi jednostkami /wojskowymi i milicyjnymi/, o zbliżonym przeznaczeniu.

4. Antyterrorystyczne funkcje Wojskowej Służby Wewnętrznej

Wojskowa Służba Wewnętrzna realizuje w systemie przedsięwzięć antyterrorystycznych dwie funkcje:

- 1/ jest odpowiedzialna za ściganie dezertków, w tym uzbrojonych /jako najbardziej niebezpiecznych dla porządku publicznego/,
- 2/ zapewnia ochronę osobistą dwóm /obecnie/ przedstawicielom władz centralnych - prezydentowi RP i ministrowi obrony narodowej - tę szczególną funkcję realizuje Oddział VII Szefostwa WSW.

Organizacją całokształtu przeciwdziałania i ścigania dezercji¹⁹ /w tym rozpoznawaniem zamiarów dopuszczenia się jej, prowadzeniem działań pościgowo-blokadowych, poszukiwawczych i zatrzymywaniem dezertów/ zajmują się właściwe miejscowo lokalne zarządy Wojskowej Służby Wewnętrznej.

Ściganie dezertów, w ocenie specjalistów z Szefostwa WSW, jest w skali kraju źle zorganizowane a więc mało efektywne, powodujące nadmierny nakład pracy w stosunku do realnej sytuacji operacyjnej wywołanej dezercją. Bezpośrednią tego przyczyną jest zbyt wolny obieg pierwszych informacji na temat zdarzenia. Praktyka mianowicie wskazuje, że pierwsza wiadomość o dezercji dociera do organu Wojskowej Służby Wewnętrznej najwcześniej w kilka godzin po fakcie, zwykle w kilkanaście a niekiedy nawet kilkadziesiąt godzin później²⁰. Do tego jeszcze doliczyć trzeba czas na dotarcie informacji - za pośrednictwem oficera operacyjnego Szefostwa WSW - do Stanowiska Kierowania KGMO oraz uruchomienie milicyjnego systemu posterunków zaporowych. Te

---

19. Rozpoznanie zagrożenia dezercją i jej przeciwdziałanie, jako zespół przedsięwzięć wyprzedzających, WSW realizuje głównie w drodze działań agenturalnych, prowadzonych w środowiskach żołnierskich. Samo ściganie dezertów określone zostało w tajnej "Instrukcji o organizacji i zasadach prowadzenia poszukiwań przez Wojskową Służbę Wewnętrzną" wydanej we wrześniu 1972 r. przez Szefostwo WSW/.

20. Ta szkodliwa, dla efektywności poszukiwań uciekiniera, praktyka bierze się stąd, że dowództwa jednostek z których oddalił się dezert, wbrew obowiązującym w tej mierze zasadom, poświęcają zwykle pewien czas na "wewnętrzne dochodzenie", zmierzające do potwierdzenia faktu dezercji oraz ustalenia miejsca pobytu dezertera i zatrzymania go "na własną rękę".

okoliczności wystarczająco sugestywnie wskazują na typowe uwarunkowania poszukiwań dezertera oraz związane z nimi trudności operacyjne.

Niemetodycznie prowadzone są zwykle także same działania pościgowe. Praktyka wskazuje, że pierścienie blokad stosowanych w ich ramach, miast zawężać się w miarę postępu operacji, często ulegają wydatnemu rozszerzeniu²¹.

Nie najlepiej układa się współdziałanie WSW z siłami milicyjnymi, zaangażowanymi do operacji mających na celu poszukiwanie dezertarów. Zasadniczą tego przyczyną jest niedostatecznie precyzyjne określenie ogólnych reguł tego współdziałania, w szczególności zakresu kompetencji dowództw sił wojskowych i milicyjnych. Istniejący w tych warunkach swoista "dwuwładza", przeczy zasadzie jednorodności dowodzenia, co w sposób oczywisty godzi w sprawność prowadzonych działań. Wreszcie odczuwany jest przez oficerów dowodzących podobnymi operacjami niewielki, ich zdaniem, zakres kompetencji - np. decyzja użycia broni wobec ostrzeżliwego się, uzbrojonego dezertera podejmowana jest na szczeblu centralnym a jej wypracowanie trwa zwykle na tyle długo, że przymusowy impas w sprawie pogarsza ogólną sytuację operacyjną.

---

21. To zjawisko stanowi ostre odzwierciedlenie swois- tego "miotania się" dowództwa operacji poszukiwawczej, mającego niekiedy kłopoty z ustaleniem choćby przybliżonego rejonu ukrywania się dezertera.

Jeśli idzie o samo zatrzymywanie zdecydowanych na wszystko uzbrojonych dezertersów, to według zgodnej opinii praktyków zarówno z WSW jak i milicji, operacje takie powinny być realizowane przez pododdziały specjalne MO. Dotyczy to zwłaszcza sytuacji, w których zlokalizowani już, ostrzeliwujący się dezertersi, dopuścili się w przedtem zbrodni przeciwko osobom cywilnym. W takim razie siły WSW spełniałyby rolę osłonową, a oficerowie tej służby realizowałiby w miejscu zatrzymania dezertera rutynowe czynności procesowe. Oni też przejęliby zatrzymanego niezwłocznie po jego obezwładnieniu przez milicyjną grupę szturmową. U podstaw takich rozwiązań leżą dwie zasadnicze przesłanki: po pierwsze: - pododdziały specjalne MO stanowią obecnie jedyne formacje w kraju, w pełni przygotowane do tego rodzaju akcji, po drugie zaś - neutralizacja niebezpiecznego dezertera stanowi jednocześnie położenie kresu zagrożeniu ludności cywilnej, za bezpieczeństwo której odpowiada właśnie milicja.

Inną, specyficzną funkcją o charakterze antyterrorystycznym, realizowaną przez Wojskową Służbę Wewnętrzną, jest ochrona osobista wybranych przedstawicieli władz centralnych. Zadanie to spoczywa bezpośrednio na kilkudziesięciosobowej grupie żołnierzy Oddziału VII Szefostwa WSW. Aktualnie obejmują oni statutową ochronę osobistą prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej i ministra obrony narodowej.

Stosunkowo niewielkie ogniwo służbowe, jakie stanowi Oddział VII, realizuje w całości tylko zadanie ochrony osobistej Ministra Obrony Narodowej. Jeśli idzie o podobne zadanie w odniesieniu do Prezydenta RP, to ogranicza je ono do sfery życia prywatnego i kontaktów nieoficjalnych osoby ochranianej. Warunki bezpieczeństwa publicznych występów prezydenta wymagają z reguły wsparcia etatowej grupy jego ochrony, rekrutującej się spośród żołnierzy WSW, funkcjonariuszami Biura Ochrony Rządu MSW.

Pozbawione większego sensu organizacyjnego wyodrębnienie tak małego ogniwa służbowego, jakim jest Oddział VII Szefostwa WSW /ochrona osobista 2 przedstawicieli władz centralnych i ich najbliższych rodzin/, stwarza oczywistą fikcję: kilkudziesięciu jego żołnierzy szkoli się i zaopatrzuje w BOR, a w zakresie realizacji szeregu zadań ochronnych okazują się oni mało samodzielni organizacyjnie, wymagają zatem wsparcia funkcjonariuszami równie wyspecjalizowanej lecz zdecydowanie większej /etat około 1000 osób/ jednostki, jaką stanowi Biura Ochrony Rządu.

5. Przeciwdywersyjne i antyterrorystyczne zadania Nadwiślańskich Jednostek Wojskowych MSW

Rola Nadwiślańskich Jednostek Wojskowych MSW w systemach obrony przeciwdywersyjnej i zwalczania terroryzmu sprowadza się zasadniczo do realizacji zadań:

1/ochrony wskazanych stanowisk kierowania,

2/ manewrowych,

3/ rozpoznania i interwencji pirotechnicznych.

Pierwsze dwie z wymienionych funkcji Nadwiślańskie Jednostki Wojskowe MSW realizują siłami piechoty zmotoryzowanej /przykład: Warszawska Brygada NJW MSW/. Ostatnia z nich - rozpoznanie i interwencje pirotechniczne - to domena specjalistycznych pododdziałów /grup rozpoznania pirotechnicznego/ podległych Oddziałowi Inżynieryjnemu NJW.

Największa formacja Nadwiślańskich Jednostek Wojskowych MSW - Warszawska Brygada, wyodrębnia obecnie w swojej strukturze 4 bataliony²². Żołnierze dwóch z nich, na zmianę, zapewniają ochronę i reprezentację licznych obiektów rządowych²³ zlokalizowanych w centrum stolicy i na jej obrzeżach²⁴, trzeci wydziela załogi ochronne podobnych punktów poza Warszawą /w Jadwisinie, Juracie, Łańsku, Ostrowinie, Otwocku, Rudzie Tarnawskiej, Rybakach, Ryni i Szczytnie/, czwarty zaś spełnia rolę odwodową, tj. zapewnia bieżące uzupełnianie stanów ochronnych oraz wydziela - w razie potrzeby - siły do działań manewrowych.

---

22. W okresie wojny ma ich mieć 6.

23. Zwanych także, w systemie obrony przeciwdywersyjnej, stanowiskami kierowania.

24. W stanie wojny, po rozśrodkowaniu stanowisk kierowania /SK/, funkcje obronno-ochronne wydzielonych oddziałów NJW MSW dotyczyć mają - wg założeń - zorganizowanych odpowiednio w ich miejsce, tzw. zapasowych miejsc pracy /ZMP/.

Ochrona stanowisk kierowania, realizowana przez żołnierzy Nadwiślańskich Jednostek Wojskowych, organizowana jest w formie wart i załóg ochronnych²⁵.

Etatowy batalion Warszawskiej Brygady NJW liczy w okresie pokoju 661 żołnierzy i dzieli się zasadniczo na 5 kompanii piechoty zmotoryzowanej. Każda z nich posiada etat 122 żołnierzy, w tym: 5 oficerów /dowódca, zastępca, 3 dowódców plutonów/, 1 podoficer zawodowy /szef kompanii/, 12 podoficerów służby zasadniczej /dowódcy drużyn/ oraz 104 szeregowych.

Dowództwo Warszawskiej Brygady NJW MSW wysunęło w 1988 r. ciekawy projekt wydzielenia ze stanu tej jednostki, specjalnie przygotowanej pod względem bojowym, kompanii rozpoznania. Miałaby ona w przyszłości spełniać pod względem opracyjnym funkcje rozpoznawcze oraz manewrowe, a także stanowić odwód dowódcy brygady.

Pododdział ten, dotąd jeszcze nie sformowany²⁶ ma być znacznie mniejszy od standardowej kompanii piechoty. Jego etat ma wynosić w okresie pokoju ogółem 69 żołnierzy /dowódca kompanii i jej szef, dowódcy plutonów, technik-mechanik, radiotelegrafista, sanitariusz, kierowcy, drużyna gospodarcza oraz zwiadowcy zorganizowani w 3 plutonach/.

---

25. Załogi ochronne formowane są na wszystkich SK zlokalizowanych poza Warszawą, ale także mogą być zorganizowane - w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa państwa - w chronionych obiektach samej stolicy. Ich istotą jest trwałe kwaterowanie wydzielonej grupy żołnierzy w strzeżonym obiekcie. 26. Głównie ze względów finansowych: fatalny stan budżetu resortu spraw wewnętrznych roku 1989 nie umożliwił zabezpieczenia przyszłej kompanii rozpoznania względnie bogatego wyposażenia bojowego, przewidzianego dla tego pododdziału.

W stanie "W" liczba żołnierzy kompanii rozpoznania miałyby wzrosnąć do 94; pododdział zostałby powiększony o czwarty, dodatkowy pluton zwiadu oraz drużynę remontową.

Przykładem pododdziału realizującego w strukturach Nadwiślańskich Jednostek Wojskowych MSW funkcję rozpoznania i interwencji pirotechnicznych jest, zlokalizowana w Warszawie, kompania pirotechniczna, podporządkowana - jak już zostało to nadmienione - Oddziałowi Inżynieryjnemu NJW. Obok niej, wydzielona została w stolicy dodatkowo odwodowa drużyna pirotechniczna.

Charakteryzowana kompania podzielona została na grupy rozpoznania pirotechnicznego, pełniące na zmianę całodobowy dyżur bojowy, odpowiadając operacyjnie za bezpieczeństwo stanowisk kierowania, podlegających ochronie Nadwiślańskich Jednostek Wojskowych.

W skład każdej z takich grup wchodzi:

- dowódca /oficer/,
- pomocnik dowódcy /chorąży lub podoficer zawodowy/,
- 3-4 pirotechników /żołnierze służby zasadniczej/,
- przewodnik psa tropiącego /żołnierz służby zasadniczej/.

6. Zadania obrony przeciwdywersyjnej oraz zwalczania terroryzmu realizowane przez Wojska Ochrony Pogra- nicza

W ogólnym podziale zadań przeciwdywersyjnych Wojskom Ochrony Pogranicza przypadł - zgodny z ich generalnymi kompetencjami - obowiązek organizowania, we współdziałaniu z właściwymi miejscowo jednostkami resortu spraw wewnętrznych, obrony przeciwdywersyjnej, ograniczonej jednakże do pasa strefy nadgranicznej. W stanie wojny szerokość owego pasa określona jest na 10 km, licząc od linii granic włąb terytorium Polski.

Działania przeciwdywersyjne, przewidziane do realizacji przez jednostki WOP, prowadzone mają być według taktyki zwalczania takiego zagrożenia, wypracowanej przez wydzielone oddziały Wojsk Lądowych, specjalizujące się w zwalczaniu grup dywersyjnych.

Zaistniały w 1985 r. na przejściu granicznym w Gubinie, woj. zielonogórskie incydent terrorystyczny²⁷ stał się bezpośrednim impulsem do wydania przez Dowództwo WOP

---

27. Pojawił się tam w biały dzień osobnik, który dopuścił się sterroryzowania jednego z chorążych miejscowej Granicznej Placówki Kontrolnej posiadającym granatem, zamknął się w jednym z pomieszczeń służbowych GPK i zażądał - grożąc śmiercią pojmanego zakładnika - podstawienia samochodu z kierowcą, którym miał zamiar dotrzeć do Berlina Zachodniego /dystans około 100 /. Choć kilkugodzinne pertraktacje z terrorystą doprowadziły do uwolnienia przetrzymywanego zakładnika i poddania się przestępcy /posiadany przez niego granat okazał się atrapą/, to jednak cały incydent ujawnił szereg problemów, do rozwiązywania których żołnierze granicznych placówek kontrolnych nie byli w ogóle przygotowani.

wytycznych "w sprawie postępowania w przypadku zaistnienia aktów terrorystycznych w granicznych placówkach kontrolnych Wojsk Ochrony Pogranicza"²⁸.

Wprowadzone w GPK zasady organizacyjno-taktyczne, obowiązujące w obliczu bezpośredniego zagrożenia aktem terrorystycznym, przewidują m. in. inspirowanie szczegółowej kontroli celno-osobistej, bagażu i środków transportu podejrzewanych osób, w celu ewentualnego wykrycia broni, materiałów wybuchowych bądź innych środków mogących stanowić narzędzia terroru, dokonywanie wnikliwej i wszechstronnej analizy ich dokumentów uprawniających do przekroczenia granicy oraz przeprowadzanie z nimi indywidualnych rozmów sondażowych.

Wytyczne zawierają też zadania o charakterze prewencyjnym, których realizacja ma zapobiec incydentom terrorystycznym w granicznej placówce kontrolnej. Przewidują one między innymi:

- 1/ wydzielenie na każdej zmianie służby przeszkolonego żołnierza do prowadzenia obserwacji toku życia, porządku i wydarzeń w rejonie GPK,
- 2/ wyposażenie kontrolerów na stacjonarnych stanowiskach w ręczne miotacze gazowe,
- 3/ ustalenie odpowiednich sygnałów alarmowych,

---

28. Zostały one wprowadzone zarządzeniem nr 071 Dowódcy WOP z dnia 11 października 1985 r.

- 4/ zamykanie od wewnątrz wszelkich pomieszczeń służbowych,
- 5/ zapewnienie bezwzględniego porządku w rejonie odpraw granicznych, w celu niedopuszczenia w te miejsca osób niepowołanych,
- 6/ wyznaczenie spośród kadry żołnierza /znającego język obcy/, który w przyszłości mógłby spełnić rolę negocjatora realizującego kontakt pomiędzy terrorystami, a kierującym przebiegiem akcji interwencyjnej.

Powoływany dokument Dowództwa WOP zaleca, aby w wypadku wystąpienia realnego zagrożenia aktem terrorystycznym:

- 1/ spowodować natychmiastowe zatrzymanie przestępców siłami własnymi, usuwając jednocześnie z najbliższego otoczenia postronne osoby i pojazdy, w celu niedopuszczenia do ucieczki terrorystów,
- 2/ zachować porządek i opanowanie, nie powodować u terrorystów wzmożonej agresji /szczególnie w przypadkach zatrzymania przez nich zakładników/, utrzymać spokój i przeciwdziałać powstaniu paniki,
- 3/ nawiązać bezpośredni lub telefoniczny kontakt z terrorystami, zapewniając możliwość ciągłego negocjowania z nimi, w warunkach bezpieczeństwa własnego i osób ubezpieczających,
- 4/ zablokować z obu stron wjazd na teren placówki /w uzgodnieniu ze stroną sąsiednią/,

- 5/ wzmóc ochronę newralgicznych pomieszczeń placówki /m. in. magazynu broni, stacji szyfrowej itp./,
- 6/ w zależności od rodzaju zagrożenia, przewidzieć możliwość użycia pogotowia ratunkowego, straży pożarnych, grupy rozminowywania itp.,
- 7/ z chwilą przybycia pododdziału odwodowego z brygady /batalionu/ celem zablokowania rejonu, jako przewodników przy rozwijaniu blokady wykorzystać żołnierzy GPK,
- 8/ wybierając odpowiedni moment zaskoczenia, przeprowadzić akcję likwidującą zagrożenie /przy pomocy zwinnych żołnierzy, dobrze znających technikę walki wręcz/:
  - obezwładniając terrorystów za pomocą etatowych chemicznych środków obezwładniających,
  - wykorzystując psy służbowe,
  - używając broni /gdy inne środki przymusu zawiodą lub nie mogą być zastosowane/.

Akcją, zmierzającą do likwidacji wynikłego zagrożenia, kieruje dowódca GPK lub wyznaczony przez niego żołnierz zawodowy, do czasu ewentualnego przybycia oficera wyznaczonego przez dowództwo właściwej brygady WOP. Całość działań na szczeblu brygady koordynować ma jej dowódca lub szef sztabu. W wypadku, gdy kontrola graniczna odbywa się poza granicami państwa /na terytorium państwa sąsiedniego/, akcją dowodzi osoba wyznaczona przez przełożonych organów ochrony granic państwa sąsiedniego.

Oceniając przedstawioną koncepcję Dowództwa WOP w zakresie likwidacji zagrożeń terrorystycznych, przewidywanych w obrębie granicznych placówek kontrolnych trzeba stwierdzić, że choć stanowi ona znaczny krok w dziedzinie uregulowania tego problemu, niektóre jej elementy, np. brak współdziałania z milicją czy powierzenie zadania bezpośredniej likwidacji zagrożenia "plutonowi specjalnemu" WOP, złożonemu "ze zwinnych żołnierzy, dobrze znających technikę walki wręcz", wskazują na brak realizmu. Szanując kompetencje WOP w zakresie bezpieczeństwa granic państwowych, należałoby mimo wszystko przewidzieć w komentowanych "Wytycznych" wykorzystanie do bezpośredniej neutralizacji zagrożeń omawianego typu na przejściach granicznych, milicyjnych pododdziałów specjalnych, gwarantujących - jako jedyne - skuteczność i względne bezpieczeństwo tych trudnych przedsięwzięć operacyjnych.

7. Pożądane kierunki ewolucji taktyki przeciwdywersyjnej i antyterrorystycznej stosowanej przez formacje wojskowe

Bardzo istotnym elementem krajowego systemu obrony przeciwdywersyjnej, jest ewolucja taktyki przeciwdywersyjnej, uwzględniająca obserwowane zmiany w metodach walki dywersyjnej nieprzyjaciela, nowe kanały przenikania dywersantów w rejon ich destrukcyjnego działania, postęp technologii i techniki wykorzystywanej w działaniach dywersyjnych,

zacieranie się różnic w formach zjawiskowych dywersji oraz na przykład terroryzmu współczesnego itd.

Choć w ciągu ostatnich kilkunastu lat były Inspektorat Obrony Terytorialnej i Wojsk Obrony Wewnętrznej wydał kilka instrukcji i podręczników dotyczących taktyki zwalczania różnych form dywersji²⁹, a ponadto problematyka ta stała się przedmiotem opracowań naukowych /w tym prac kwalifikacyjnych/ licznych autorów³⁰, to jednak po zapoznaniu się z nimi odnosi się wrażenie, że rozwój myśli w tej dziedzinie generalnie nie nadąża za postępem form i metod taktycznych walki dywersyjnej, partyzanckiej i terrorystycznej, obserwowanych obecnie na świecie.

W polskich opracowaniach na temat organizacji i prowadzenia bojowych działań przeciwdywersyjnych, opublikowanych w ostatnich latach nadal odczuwa się duże przywiązanie np. do stereotypów taktyki zwalczania zbrojnego podziemia drugiej połowy lat 40. oraz archaicznej wizji przetrwania do Polski wrogich sił specjalnego przeznaczenia

---

29. Por. np. Ochrona i obrona obiektów i tras komunikacyjnych w warunkach zagrożenia dywersyjnego, podręcznik, sygn. IOT-34/69; Instrukcja o zasadach prowadzenia bojowych działań przeciwdywersyjnych, IOT MON, 1974 /poufne/; Instrukcja o zasadach prowadzenia działań ochronno-obronnych, cz. I /kompania-pluton-drużyna/, IOT i WOW MON, sygn. IOT-78/83; Instrukcja o prowadzeniu działań zaczepnych, IOT, i WOW MON, Warszawa 1987.

30. Por. np. J. Galicki: Organizacja i prowadzenie przez Brygadę Manewrową WOWewn. działań przeciwdywersyjnych /przeciwpartyzanckich/ na obszarach opanowanych przez wojska operacyjne, /pr. dyplomowa/, wyd. ASG, Warszawa 1973 /tajne/; D. Kubajewski: op. cit.; D. Kubajewski: Właściwości bojowych działań przeciwdywersyjnych, wyd. MSW, Warszawa 1979; Obrona terytorium kraju, podręcznik, pr. zbiorowa, wyd. ASG, Warszawa 1981; Obrona terytorium kraju. Terminy, struktury organizacyjne, warianty rozwiązań, pr. zbiorowa, wyd. ASG, Warszawa 1983.

drogą desantu powietrznego lub morskiego. Tymczasem współczesne uwarunkowania geopolityczne, komunikacyjne, techniczne itp. uczyniły przesłanki, na których opierała się zasadność taktyki działań przeciwpartyzanckich i przeciwdyweryyjnych sprzed dziesięcioleci, nieaktualnymi.

Nie ulega np. wątpliwości, że współcześni dywersanci i partyzanci atakowaliby przede wszystkim obiekty usytuowane w obrębie aglomeracji miejskich. Tam też znalazłyby prawdopodobne miejsce ich bazy wypadowe. Mniejsza, niż w miastach, anonimowość życia wiejskiego, stosunkowa łatwość penetracji dużych przestrzeni zielonych /w tym lasów/, dzięki upowszechnionym dzisiaj lotnictwu śmigłowcowemu, wysoce manewrowemu transportowi wojskowemu³¹ oraz technicznych urządzeń penetracji, w tym pelengacji, czynią dłuższy pobyt grup dywersyjnych w terenie pozamiejskim mało wyobraźnym.

Te i inne przesłanki oraz uwarunkowania rozwoju współczesnych form dywersji, partyzantki, terroryzmu, a także pospolitego bandytyzmu kryminalnego, bardzo upodobniły do siebie taktykę działania wszelkich sił oddziałujących - - poprzez walkę zbrojną - destrukcyjnie na poszczególne społeczeństwa i państwa. Świadczą o tym dobitnie choćby codzienne doniesienia mass mediów o mnożących się na świecie

---

31. Manewrowość oddziałów przeciwdyweryyjnych akcentuje m. in. D. Kubajewski, w: Bojowe działania przeciwdyweryyjne - właściwości taktyki, organizacji i prowadzenia działań, "Zeszyt Naukowy ASG" 1976, nr 9 /tajne/.

zamachach zbrojnych. Wszystkie one są do siebie pod względem taktycznym dalece podobne, chociaż ich tło, a co za tym idzie, inspiratorzy i wykonawcy /służby specjalne poszczególnych państw, terroryści polityczni i narko-terroryści, partyzanci, mafiosi oraz bandyci kryminalni/, są dla odmiany mocno zróżnicowane.

Odpowiedź na to, kto i z jakich pobudek dopuścił się zamachu lub jego usiłowania, ma niewątpliwie istotne znaczenie dla rozpoznania zagrożenia i jego prognozowania, procesu wykrywania sprawców tych zbrodni oraz późniejszego postępowania dowodowego przed karzącym ich sądem. Nie ma jednakże większego znaczenia dla taktyki bezpośredniego, fizycznego zwalczania zamachowców³². Jest bowiem oczywiste, że dobrze wyposażona i wyszkolona grupa interwencyjna - nieważne wojskowa czy policyjna - jest w stanie wykonać każde zadanie bojowe, polegające na neutralizacji zarówno dywersantów, partyzantów i terrorystów, jak i szczególnie groźnych, uzbrojonych przestępców kryminalnych³³. A zatem sedno sprawności operacyjnej oddziałów zwalczających zbrojne ugrupowania uprawiające dywersję i terror tkwi w pozio-

---

32. Wyjątek stanowi tutaj taktyka prowadzenia negocjacji z osobami przetrzymującymi zakładników, która musi uwzględniać tło incydentu i przynależność środowiskową jego sprawców oraz ich mocodawców.

33. Doświadczenia minionych dziesięcioleci, a także czasu współczesnych wojen wskazują, że sukcesy w działaniach operacyjnych, bez względu na to, czy były prowadzone przeciwko dywersantom, partyzantom, terrorystom czy np. mafii, odnosili zarówno żołnierze, jak i policjanci. Dotyczyło to także niepowodzeń w walce z tymi przeciwnikami.

mie ich przygotowania bojowego, wyrażającego się adekwatnością i bogactwem wyposażenia /w tym uzbrojenia/ oraz wyszkolenia, polegającego na perfekcyjnym doskonaleniu elementów taktycznych najbardziej efektywnych w spodziewanych warunkach przyszłej walki.

Polskie, wojskowe i milicyjne, oddziały oraz pododdziały o charakterze szturmowym, przewidziane do zwalczania zbrojnych grup uprawiających destrukcję w społeczeństwie i państwie, charakteryzują się bardzo dużym zróżnicowaniem wyposażenia bojowego, także uzbrojenia, metod szkolenia oraz wynikającej z nich taktyki zakładanych działań bojowych. Różnice te, jak na względną jedność celów taktycznych³⁴, są nader duże, co niewątpliwie ma wpływ na zróżnicowanie ich ogólnej sprawności bojowej. Ma to znaczenie tym większe, iż współczesne formy zewnętrzne dywersji, partyzantki, terroryzmu czy pospolitego bandytyzmu upodabniają się wzajemnie do siebie, co w prostej konsekwencji winno powodować jeszcze znaczniejszą unifikację taktyki zwalczania tych zagrożeń.

Obserwacja ewolucji programów szkolenia bojowego w charakteryzowanych jednostkach Wojska Polskiego oraz milicyjnych programów tzw. szkolenia specjalnego, pozwala zauważyć taką tendencję. Pododdziały specjalne MO w

---

34. Jedność ta wynika z podobieństwa rodzajów, form i sposobów działań przeciwdywersyjnych, antyterrorystycznych, i przeciwbandyckich,

pierwszych latach swojego istnienia /koniec lat 70./ niemal w całości adaptowały do operacyjnych potrzeb milicji wyposażenie bojowe wojsk powietrzno-desantowych oraz liczne elementy taktyki formacji zwiadu. Okazały się one w praktyce bardzo przydatne w działaniach antyterrorystycznych i przeciwbandyckich.

Opisywany proces adaptacyjny zachodził też w kierunku przeciwnym. Doświadczenia stanu wojennego, zwłaszcza na płaszczyźnie współdziałania oddziałów wojska i milicji, zwróciły uwagę taktyków wojskowych na przydatność niektórych elementów specjalnej taktyki milicyjnej do szkolenia bojowego wydzielonych oddziałów Wojsk Lądowych, przewidzianych do wspierania sił MO w działaniach zapewniających bezpieczeństwo państwa i porządek publiczny. Przykładem takiej tendencji może być choćby, opracowany przez grupę oficerów Jednostki Wojskowej 4829 z Góry Kalwarii, "Materiał pomocniczy do szkolenia pododdziałów WOWewn. /w tym oddziałów prewencji WSW/ z zadań realizowanych w okresie stanu wojennego"³⁵.

Wskazany powyżej materiał szkoleniowy, stanowiący próbę przewodnika do ćwiczeń taktycznych z zakresu:³⁶

- organizacji i pełnienia służby patrolowej w warunkach stanu wojennego,

---

35. Zgłoszenie pracowniczego projektu wynalazczo-nowatorskiego o nazwie "Materiał pomocniczy do szkolenia pododdziałów WOWewn. /w tym oddziałów prewencyjnych WSW/ z zadań realizowanych w okresie stanu wojennego" z dn. 20.05. 1983 r. nr ewid. 03/83/.

36. Tamże, s. 1.

- współdziałania pododdziału odwodu prewencyjnego WSW z jednostkami MO w przywracaniu porządku publicznego,
- wykorzystania piechoty do zabezpieczenia funkcjonowania zakładu pracy,
- organizacji i prowadzenia działań kontrolno-blokadowych dużego skrzyżowania dróg,
- działania plutonu piechoty w czasie ochrony i obrony mostu na szerokiej przeszkodzie wodnej.

zawiera szereg szczegółowych zasad zaczerpniętych w dużej mierze z taktyki działań milicyjnych, zwłaszcza o charakterze specjalnym,

R o z d z i a ł VI

OPTIMALIZACJA ROZWIĄZAŃ ORGANIZACYJNYCH I TAKTYCZNYCH W WALCE Z TERRORYSTAMI

1. Podmioty walki z terroryzmem oraz zakresy ich kompetencji

Jak zostało już nadmienione w poprzedniej części pracy /rozdział III/, nie ma dotąd w Polsce przepisu prawnego rangi ustawy, regulującego kompleksowo zagadnienie zwalczania terroryzmu, w szczególności wyznaczającego podmioty odpowiedzialne za realizację zadań w tym zakresie oraz klarownie określające zakresy ich kompetencji.

Dotychczasowe ustalenia dotyczące poruszanej dziedziny, w formie porozumień międzyresortowych oraz zarządzeń kilku zainteresowanych ministrów - jak wskazuje praktyka ostatnich kilkunastu lat - mają niewystarczającą trwałość, bowiem w kilku wypadkach utraciły moc na podstawie jednostronnego wypowiedzenia zawartych porozumień. Ponadto unormowania prawne dotyczące problematyki antyterrorystycznej, przyjęte w zainteresowanych resortach, nie zawsze są ze sobą spójne.

Ustanowienie przepisu rangi ustawy niewątpliwie istotnie organiczyłoby spory kompetencyjne zdarzające się w niektórych szczegółowych kwestiach dotyczących omawianej problematyki, poprzez staranniejsze niż dotąd usystematyzowanie elementów krajowego systemu antyterrorystycznego oraz jednoznaczniejsze przyporządkowanie ich określonym podmiotom. Prace nad polską ustawą antyterrorystyczną stałyby się ponadto okazją

do zweryfikowania dotychczasowych ustaleń między- i wewnątrzresortowych na ten temat, być może nowego nań spojrzenia.

Głównym podmiotem odpowiedzialnym za bezpieczeństwo kraju pod względem antyterrorystycznym nadal powinien być resort spraw wewnętrznych, zobowiązany - na mocy ustawy "O urzędzie Ministra Spraw Wewnętrznych i zakresie działania podległych mu organów" z 14 lipca 1983 roku - do realizacji całokształtu przedsięwzięć w dziedzinie utrzymania porządku publicznego i bezpieczeństwa państwa. Obok tego resortu, pewne specyficzne zadania - podobnie jak dotąd - wykonywałyby organy podległe innym ministerstwom, w szczególności: Spraw Zagranicznych, Obrony Narodowej oraz Transportu i Gospodarki Morskiej.

Z zakresu zadań resortu spraw zagranicznych wynika między innymi odpowiedzialność za bezpieczeństwo państwa w aspekcie jego międzynarodowych funkcji. Ta sfera działań resortu - odniesiona do problematyki antyterrorystycznej - sprowadza się do:

- upowszechniania na forum międzynarodowym oficjalnego stanowiska władz polskich wobec terroryzmu,
- nadawania właściwej rangi antyterrorystycznemu zabezpieczeniu oficjalnych przedstawicielstw, organizowanych za granicą,
- wspierania działaniami dyplomatycznymi wszelkich przedsięwzięć antyterrorystycznych wyspecjalizowanych służb krajowych w sytuacjach, gdy prowadzone operacje mają aspekty międzynarodowe.

Chociaż Wojsko Polskie nie jest odpowiedzialne bezpośrednio za zwalczanie terroryzmu, duża dyspozycyjność jednostek wojskowych, ich liczebność, wyposażenie bojowe i inne przydatne w tym zakresie cechy, predystynują je do wspierania antyterrorystycznych przedsięwzięć podejmowanych przez resort spraw wewnętrznych w wypadkach, gdy ich skala przekracza możliwości operacyjne Milicji Obywatelskiej. Koncepcja ta wymaga jednak wydzielenia - na mocy porozumienia kierowników obu zainteresowanych resortów - określonych jednostek WP, w szczególności o przeznaczeniu przeciwdywersyjnym i typu specjalnego.

Ogniwa służbowe Wojskowej Służby Wewnętrznej przygotowane są do rozpoznawania wszelkich zagrożeń porządku prawnego, mających źródła w jednostkach Wojska Polskiego lub w inny sposób powiązanych ze środowiskiem wojskowym.

Jednakże, wielość i waga przedsięwzięć WSW podejmowanych na rzecz ochrony osobistej prezydenta RP i ministra obrony narodowej oraz stałe korzystanie w tej dziedzinie ze wsparcia logistycznego i operacyjnego Biura Ochrony Rządu MSW, uzasadniają wyzbycie się tej funkcji przez wojsko, bowiem stanowi ona jednoznacznie domenę BOR.

Ogólnonarodowe przedsięwzięcia w zakresie obronności inspirowane są, planowane i nadzorowane przez Komitet Obrony Kraju. Organ ten, odpowiedzialny za ustalanie generalnych założeń obrony i bezpieczeństwa państwa, rozpatrywanie doraźnych zagadnień dotyczących tej dziedziny oraz koordynację działalności naczelných i terenowych organów administracji państwowej w zakresie obronności i bezpieczeństwa kraju, wyodrębnił wśród tematów swoich prac - jak dotąd - jedynie

obronę przeciwdywersyjną. Wydaje się być celowe postawienie na porządku dziennym jego działalności także problemu zwalczania terroryzmu który, choć pokrewny obronie przeciwdywersyjnej, cechuje się istotnymi odrębnościami, zarówno co do podłoża, źródeł i bazy zagrożenia, jak i metod walki z nim.

Antyterrorystyczne przedsięwzięcia realizowane przez jednostki organizacyjne resortu transportu i gospodarki morskiej sprowadzać się powinny do sfinansowania i zorganizowania /pod nadzorem wyspecjalizowanych służb MSW i Wojska Polskiego/ systemu fizycznego i technicznego zabezpieczenia obiektów, ciągów odpraw pasażerów, szlaków komunikacyjnych itd., zgodnie z wypracowanymi w tej mierze standardami¹.

Wąsko dotąd rozumiana w naszym kraju ochrona antyterrorystyczna systemu komunikacyjnego, sprowadzająca się w praktyce do przedsięwzięć zabezpieczających lotnictwo cywilne, powinna w przyszłości w szerszym zakresie objąć inne, nie mniej ważne, dziedziny transportu: wodnego /morskiego² i śródlądowego/ oraz kołowego /samochodowego i kolejowego/.

---

1. Dla przykładu, Międzynarodowa Organizacja Lotnictwa Cywilnego /ICAO/ już wiele lat temu wypracowała, i co pewien czas wraz z rozwojem myśli technicznej udoskonala, zasady i kryteria zabezpieczenia antyterrorystycznego lotnisk i portów lotniczych, obowiązujące wszystkich zrzeszonych w niej przewoźników /w tym PLL "Lot"/.

2. Polską opinię publiczną zbulwersowała podana w styczniu 1990 r. wiadomość o uprowadzeniu całej 30-osobowej załogi statku pełnomorskiego MS "Bolesław Krzywousty", cumującego u wybrzeży Etiopii. Incydent ten nie był bynajmniej odosobniony w powojennej historii rodzimej marynarki handlowej, której jednostki pływające były wielokrotnie napadane przez bliżej nie zidentyfikowanych sprawców, zarówno na pełnym morzu, jak i na redzie.

Gruntownej reformy wymaga system antyterrorystyczny zorganizowany - na mocy zarządzenia nr 0054/84 Ministra Spraw Wewnętrznych - w podległym mu resorcie. Okazał się on w praktyce mało spójny, a wyznaczony przez Ministra organ wiodący w tym systemie - Zespół do Walki z Terroryzmem w byłym Departamencie III MSW, w międzyczasie zreorganizowany - okazał się ogniwem, które w żadnym stopniu nie odegrało przypisanej mu roli.

W tych warunkach, pozbawione właściwej koordynacji, inne podmioty resortowe odpowiedzialne za realizację zadań w zakresie walki z terroryzmem, wywiązywały się z nich /lub też nie/, podejmując działania na rzecz doskonalenia systemu w oderwaniu od przedsięwzięć innych służb. Wyspecjalizowane jednostki antyterrorystyczne MO, Biuro Ochrony Rządu, grupy rozpoznania pirotechnicznego Nadwiślańskich Jednostek Wojskowych, graniczne placówki kontrolne WOP, obecny Departament Ochrony Konstytucyjnego Porządku Państwa, wreszcie Wywiad i Kontrwywiad realizują obecnie nałożone nań zadania antyterrorystyczne według własnych, nie skonsultowanych ze służbami współdziałającymi, koncepcji. W tej sytuacji występuje szereg niepożądanych zjawisk, m. in.:

- zbędne dublowanie funkcji i przedsięwzięć,
- wielość koncepcji wyposażenia i szkolenia specjalistycznego i związane z nią rozproszenie sprzętu i wysoko wykwalifikowanej kadry instruktorskiej,
- zbyt duże różnice w poziomie specjalistycznego przygotowania przedstawicieli poszczególnych służb antyterrorystycznych,

- nieodróżny obieg informacji mających znaczenie dla zwalczania terroryzmu,

Przedstawiona powyżej sytuacja nasuwa wniosek, aby system zwalczania terroryzmu przyjęty dotąd w resorcie spraw wewnętrznych gruntownie zreformować:

- wyodrębniając zwarty pion antyterrorystyczny mieszczący: wyspecjalizowane jednostki MO, BOR, ogniwa rozpoznania zagrożenia, interwencji pirotechnicznych itd.,
- wyodrębniając do jego obsługi służbę logistyczną,
- w większym - niż dotychczas - stopniu podporządkowując ogniwa terenowe systemu /np. kompanie specjalne OPMO/ Centrali MSW.

2. Optymalizacja struktur organizacyjnych milicyjnych formacji przewidzianych do fizycznej walki z terroryzmem

Jak zostało wskazane w rozdziale IV pracy, na formacje MO o przeznaczeniu antyterrorystycznym składają się: Wydział IV /do Walki z Terroryzmem/ Biura Operacyjnego Komendy Głównej Milicji Obywatelskiej, 10 pododdziałów specjalnych oraz 11 komisariatów w portach lotniczych, Część zadań antyterrorystycznych o charakterze prewencyjnym spoczywa na wydziałach WSK wojewódzkich /Stołecznego/ urzędów spraw wewnętrznych. Realizują je - obok innych obowiązków służbowych - wyznaczeni inspektorzy tych ogniw organizacyjnych.

Obecna struktura ogniwa koordynującego na szczeblu centralnym milicyjne przedsięwzięcia w zakresie fizycznej walki z terroryzmem, tj. Wydziału IV w Biurze Operacyjnym KGMO /naczelnik wydziału, starszy specjalista, specjalista, 4 starszych inspektorów, inspektor i sekretarz-maszynistka -
- łącznie 9 etatów/³ wydaje się być optymalna. Ewentualna zmiana koncepcji walki z charakteryzowanym zagrożeniem, powodująca przesunięcie jej punktów ciężkości, pozwoli - jak można sądzić - na odpowiednie do bieżących potrzeb przekształcenia organizacyjne, w ramach istniejącego etatu Wydziału.

W warunkach obecnych, efektywna animacja rozwoju jakościowego antyterrorystycznych formacji MO, podnoszenie ich mobilności i poziomu przygotowania bojowego, bieżący nad nimi nadzór itd., wymagają wyodrębnienia⁴ w Wydziale IV pojedynczych stanowisk do:

- współpracy z ogniwami resortowych Pionów Zabezpieczenia Materiałowego i Zabezpieczenia Operacyjnego MSW w zakresie pozyskiwania możliwie nowoczesnego wyposażenia, w tym bojowego,
- organizacji kompleksowego szkolenia w pododdziałach specjalnych MO, w szczególności w tak specjalistycznych dziedzinach, jak: spadochroniarstwo, pletwonurkowanie, techniki

---

3. Zarządzenie organizacyjne nr 0137/Org. Dyrektora Biura Organizacyjno-Prawnego MSW z dnia 13.11.82 oraz nr 031/Org. z dnia 21.04.1984.

4. Funkcjonalnego a nie etatowego.

wysokościowe, minierstwo, strzelectwo wyborowe czy doskonalenie jazdy samochodami⁵,

- doskonalenia systemu uruchamiania sił przewidzianych do fizycznego zwalczania terroryzmu,
- nadzoru nad problematyką antyterrorystycznej ochrony krajowego systemu komunikacyjnego, w tym lotnictwa cywilnego,
- stworzenia i rozwoju milicyjnego systemu interwencji pirotechnicznych oraz nadzoru nad utrzymaniem i operacyjnym wykorzystaniem w pododdziałach specjalnych MO własnych psów służbowych,
- śledzenia światowych nowości w zakresie sprzętu antyterrorystycznego, wypracowywania nowoczesnej metodyki szkolenia bojowego oraz coraz efektywniejszych rozwiązań taktycznych.⁶

W przeciwieństwie do Wydziału IV Biura Operacyjnego KGMO, pewne zmiany strukturalne są celowe w milicyjnych pododdziałach specjalnych.

W wiodącym i największym z nich - Wydziale Zabezpieczenia SUSW zaczęła obowiązywać w roku 1982 struktura przed-

---

5. Lata współdziałania w tym zakresie z Wydziałem IV byłego Departamentu Szkolenia i Doskonalenia Zawodowego MSW dowiodły, że ogniwo to nie jest w ogóle przygotowane do samodzielnej organizacji i nadzoru nad kursami szkoleniowymi z większości tych dziedzin. Rolę tę mogą spełnić tylko oficerowie o dużym wyspecjalizowaniu w technikach bojowych o charakterze specjalnym.

6. Do realizacji tej funkcji w zakładanym zakresie niezbędna jest jednakże baza sprzętowa w postaci kamery video, magnetowidu i stosownego monitora, a także komputera umożliwiającego gromadzenie i przetwarzanie potrzebnych danych.

stawiona na rysunku nr 1⁷. Jest ona aktualna do dzisiaj⁸.

Istotą tej struktury /etat ogólny 237 funkcjonariuszy/ jest wyodrębnienie w niej czterech podstawowych części: niewielkiej grupy "sztabowej /15 osób/, sekcji bojowych /łącznie 70 funkcjonariuszy/, sekcji ochrony lotów /etat 140/ i sekcji administracyjno-technicznej /ogółem 12 osób/.

Obecny kształt organizacyjny Wydziału Zabezpieczenia SUSW wymaga gruntownej reformy. Doświadczenia organizacyjne nabyte w ciągu 8 lat jego obowiązywania, wykazały że struktura tej jednostki, oparta na wzorcach zachodnich nie była bynajmniej optymalna. Śmiałe sięgnięcie po modele obce, uzasadnione w swoim czasie brakiem większych doświadczeń rodzimych i dużą renomą niektórych zachodnioeuropejskich oddziałów specjalnych o przeznaczeniu antyterrorystycznym, budzi dzisiaj szereg wątpliwości co do celowości niektórych, zastosowanych na gruncie polskim, rozwiązań strukturalnych.

Kilkuletnia praktyka funkcjonowania poszczególnych ogniw jednostki, uzasadnia potrzebę jej zmian strukturalnych. Powinny one iść w następujących kierunkach:

1. zlikwidowanie sekcji ochrony lotów, których funkcjonariusze pełnią dotąd służbę w patrolach specjalnych na pokładach samolotów pasażerskich w rejsach krajowych,

---

7. Została ona wprowadzona rozkazem organizacyjnym Ministra Spraw Wewnętrznych nr 0127/Org. z dnia 30.10.1982 r./.

8. Za wyjątkiem zlikwidowanego w 1989 r. etatu starszego inspektora ds. polityczno-wychowawczych.

2. zastąpienie, przewidzianej etatem, bojowej sekcji kobiecej kolejną, ósmą sekcją bojową męską, o zwiększonym składzie osobowym,
3. likwidacja całego ogniwa zabezpieczenia medycznego Wydziału, tj. 2 etatów lekarzy, etatów psychologa i pielęgniarki,
4. zastąpienie etatu inżyniera chemika etatem rusznikarza,
5. wyodrębnienie - w formie dodatkowych 5 etatów - grupy /patrolu/ interwencji pirotechnicznych,
6. utworzenie sfory 3 psów służbowych /jednego tropiącego i dwóch obronnych/.

Ad.1. Statystyka kilku ostatnich lat, odnosząca się do zagrożenia statków powietrznych krajowej komunikacji lotniczej uprowadzeniami lub ich usiłowaniami, tło odnotowywanych w Polsce zamachów na bezpieczeństwo w lotnictwie cywilnym /najczęściej chęć nielegalnego przekroczenia granicy/ oraz demokratyzacja życia w kraju przejawiająca się m. in. powszechną liberalizacją przepisów paszportowych, a także względy ekonomiczne, uczyniły utrzymywanie nadzwyczajnego środka w postaci patroli specjalnych MO na pokładach samolotów PLL "Lot" w komunikacji wewnętrznej niecelowym. W tej sytuacji ogniwo organizacyjne powołane do realizacji tej funkcji operacyjnej - sekcje ochrony lotów Wydziału Zabezpieczenia SUSW - powinny ulec rozwiązaniu. Specjalistycznie przygotowani funkcjonariusze tych komórek powinni w pierwszym rzędzie zająć istniejące wakaty w sekcjach bojowych wspomnianej jednostki lub w Kompanii Zabezpieczenia Naziemnego Komisarjatu MO w CPL Warszawa-Okęcie.

Ad.2. Wprowadzony - tylko w stolicy - system permanentnych dyżurów sekcji bojowych oparty jest o założenie, że dowolne zagrożenie, likwidacja którego leży w kompetencjach Wydziału Zabezpieczenia, może być zażegnana siłą jednej sekcji. Ponadto, dyżury bojowe tej samej sekcji przypadając będą z częstotliwością nie zakłócającą w większym stopniu planowego szkolenia. System 8-sekcyjny dyżurów bojowych /jedna sekcja: dyżur od 8.00 do 20.00 i kolejna: od 20.00 do 8.00/ powoduje, iż każde z tych ogniw służbowych angażowane jest do takich dyżurów co 4 doby. Wyodrębniona sekcja bojowa kobieca, jako z natury rzeczy słabiej przygotowana pod względem bojowym od męskich, musi być wyłączona z samodzielnych dyżurów bojowych, co ogranicza liczbę dyżurujących sekcji do 7 /stąd szybsza rotacja/. Przy obecnym etacie każdej z sekcji bojowych męskich /1 + 8/ oraz normalnym wskaźniku absencji funkcjonariuszy, rzeczywiste ich składy na dyżurach bojowych /5-7 osób/, choć na ogół pozwalają prawidłowo i bezpiecznie wykonać stawiane doraźnie zadania operacyjne, to jednak - w niektórych szczególnych sytuacjach, zwłaszcza wymagających interwencji na wysokości - są niewystarczające, a np. w porze nocnej nie ma możliwości natychmiastowego wzmocnienia dyżurującej sekcji odpowiednio wykwalifikowanymi funkcjonariuszami spoza niej. W tej sytuacji optymalny skład każdej z sekcji bojowych - charakteryzowanej jednostki powinien wynosić: 1+11.

Ad.3. Celowość likwidacji całego ogniwa zabezpieczenia medycznego Wydziału Zabezpieczenia wynika po części z trwałej niemożności obsadzenia niektórych jego etatów, po części zaś z błędnego rozwiązania obowiązującej koncepcji organizacyjnej. Od 1982 r. tj. od czasu obowiązywania aktualnego etatu Wydziału Zabezpieczenia, na istniejące 2 wakaty lekarzy, udało się obsadzić - i to na krótko - tylko jeden z nich. Wobec tego, że jak wskazuje praktyka, Wydział Zabezpieczenia skazany jest na trwały brak własnych lekarzy, utrzymywanie "martwych" etatów nie ma sensu. Niewątpliwie wzmożone zapotrzebowanie jednostki na opiekę lekarską powinno być w tej sytuacji zrealizowane poprzez przyznanie jej funkcjonariuszom realnego pierwszeństwa w tym zakresie we wszystkich placówkach medycznych podległych Stołecznemu Zarządowi Zdrowia MSW.

Ustosunkowując się do problemu etatu psychologa w Wydziale, trzeba sobie odpowiedzieć na pytanie, czy osoba go zajmująca ma być diagnostyką-klinicystą, o kwalifikacjach identycznych do umiejętności pracowników standardowych poradni psychologiczno-zawodowych, czy też negocjatorem przygotowanym do prowadzenia rozmów z terrorystami przetrzymującymi zakładników lub innymi niebezpiecznymi desperatami. Z pewnych, przytoczonych poniżej względów, obu tych funkcji nie da się raczej połączyć. Jeśli chodzi o psychologa z przygotowaniem klinicystycznym, mającym kwalifikacje metodycznego prowadzenia obserwacji i stawiania diagnoz, a więc do sprawowania ogólnej opieki psychologicznej nad funkcjonariuszami Wydziału, prowadzącego ich bieżącą weryfikację, służącą m. in. selekcji pod wzglę-

dem psychologicznym, a także realizującego zadania psycho-
terapeutyki w sytuacjach stresowych, to specjaliście takiemu
zabraknie najprawdopodobniej wiedzy i wyczucia taktyki dzia-
łań antyterrorystycznych, a więc nie "sprawdzi się" on jako
negocjator, pozostający siłą rzeczy w epicentrum skomplikowa-
nych i niebezpiecznych akcji milicyjnych. Istnieją różne te-
orie na temat doboru negocjatorów. Najbardziej przekonująca-
ce z nich głoszą, iż idealnym negocjatorem może być doświad-
czony oficer sił porządkowych, dysponujący m. in. elementami
wiedzy z zakresu psychologii, psychiatrii itd., ale przede
wszystkim bogatym doświadczeniem życiowym. Taka osoba też
najprawdopodobniej szybciej, niż psycholog-klinicysta, włą-
czy się w proces negocjacyjny /duża dyspozycyjność funkcyj-
nariuszy milicji/. Te argumenty przemawiają za oparciem kon-
cepcji negocjatora w Wydziale Zabezpieczenia o osobę doświad-
czonego oficera. Tymczasem niezbędną opiekę psychologiczną
nad funkcjonariuszami jednostki mogą z powodzeniem realizować
specjalistyczne poradnie resortowej służby zdrowia. Wielolet-
nia praktyka utrzymywania w Wydziale Zabezpieczenia SUSW pie-
lęgniarki /a nawet dwóch - jednej ponad etat/ dała doświad-
czenia negatywne: spełniają one bardzo ograniczoną rolę za-
bezpieczenia medycznego jednostki, nie licząc incydentalnego
wydawania drobnych środków opatrunkowych czy farmakologicz-
nych albo rzadko zdarzającej się asysty przy niektórych
zajęciach szkoleniowych. Wiele realizowanych przez nie czyn-
ności służbowych nie ma nic wspólnego z ich zawodem. Ze
względu na interes służby, powinny one wrócić do bardziej

zgodnej z ich kwalifikacjami pracy w którejś z placówek resortowej służby zdrowia. W tej sytuacji, zabezpieczenie medyczne w charakteryzowanej jednostce powinno być oparte o grupę nieetatowych sanitariuszy, którzy realizując codzienne zadania szkoleniowe i operacyjne, potrafiliby udzielić natychmiastowej, skutecznej pomocy medycznej poszkodowanemu koledze i byłiby do tego formalnie zobowiązani. Funkcjonariusze ci /docelowo 2 na sekcję/ odbyliby kilkutygodniowe, stacjonarne przeszkolenie dla sanitariuszy wojskowych, organizowane cyklicznie np. w Centralnym Szpitalu Klinicznym MSW /np. 2 tygodnie zajęć teoretycznych + 3-4 tygodnie praktyki szpitalnej na oddziale chirurgii/. Profil ich przeszkolenia oraz nabyte podstawowe umiejętności z zakresu udzielania pomocy przedlekarskiej i reanimacji, niewątpliwie byłyby wystarczające do należytego spełnienia funkcji zabezpieczenia medycznego zajęć szkoleniowych i akcji bojowych w Wydziale Zabezpieczenia. Na podkreślenie zasługuje ponadto fakt, iż proponowana w tej mierze zmiana umożliwiałaby zabezpieczenie medyczne wszystkich, a nie tylko niektórych przedsięwzięć szkoleniowych i operacyjnych jednostki.

Ad. 4. Przewidziane w etacie jednostki stanowisko inżyniera chemika nigdy nie było obsadzone. Nawet gdyby tak było, trudno byłoby określić zakres obowiązków na tym stanowisku służbowym, które polegać mogłoby co najwyżej na opiece, w miejsce magazyniera, nad wydziałowym potencjałem bojowych środków chemicznych. Tymczasem, jednostka potrzebuje od lat

doświadczonego rusznikarza, który objąłby technicznym nadzorem stosunkowo duży i wyjątkowo zróżnicowany arsenał sprzętu bojowego, w szczególności uzbrojenia.

Ad.5. Organizacja wojskowych grup rozminowania terenu, powołanych po ostatniej wojnie w celu oczyszczenia pozostałych niewybuchów oraz zakresy ich kompetencji przedmiotowej i terytorialnej, okazały się - w obliczu występującego w ostatnich latach coraz większego zagrożenia terrorystycznego, w tym pirotechnicznego - systemem nieszczelnym. Występujące istotne "luki kompetencyjne" wymagają wypełnienia, a zadanie to obarcza, w świetle obowiązujących przepisów prawa, resort spraw wewnętrznych, odpowiedzialny za bezpieczeństwo państwa i porządek publiczny. Wśród branych pod uwagę różnych służb resortowych, niezbędny system interwencji pirotechnicznych w sytuacjach zagrożeń wybuchem urządzeń podłożonych w celach terrorystycznych /najczęściej samodiałowych/, najracjonalniej jest oprzeć o pododdziały specjalne MO. W tym celu wszystkie one, w tym także Wydział Zabezpieczenia SUSW, powinny być nieznacznie wzmocnione etatowo /po 5 stanowisk na pododdział/. Funkcjonariusze wyodrębnionych ogniw interwencyjnych powinny zostać jak najszybciej przeszkoleni specjalistycznie /zadanie to powinno mieć charakter przedsięwzięcia centralnego/ oraz wyposażone w unikatowy sprzęt techniczny. Metody pracy milicyjnych grup interwencji pirotechnicznych, ich szkolenie oraz wyposażenie, nie mogłoby jednak być w szerszym zakresie oparte o wypracowane już przez dziesięciolecia wzorce wojskowych grup rozminowania terenu, które od

lat specjalizują się wyłącznie w neutralizacji etatowych środków wybuchowych stosowanych w wojsku, nie zajmując się prawie w ogóle bardzo trudnymi w rozpoznaniu i neutralizacji środkami pochodzenia terrorystycznego, najczęściej niepowtarzalnej konstrukcji samodiałowej.

Ad. 6. Utrzymywanie psów służbowych w oddziałach o przeznaczeniu antyterrorystycznym w innych państwach, zarówno Zachodu jak i Wschodu, stało się w ciągu ostatnich lat praktyką powszechną. W Polsce nie wprowadzono ich dotąd w pododdziałach specjalnych o podobnym przeznaczeniu wychodząc z założenia, że w razie operacyjnej potrzeby wymagającej użycia psów, będzie można skorzystać ze wsparcia sfor pozostających w dyspozycji większych jednostek terenowych MO. Jednakże praktyka dowiodła, że brak psów służbowych w pododdziałach specjalnych, przy niepełnym zaufaniu do psów ze współpracujących ogniw milicyjnych oraz ich przewodników, czyni wskaźnik wykorzystania ich do celów antyterrorystycznych i przeciwbandyckich bliski zeru. W tej sytuacji, odwołanie się w podejmowanych działaniach opisywanego rodzaju do niewątpliwie cennej pomocy psów służbowych w wyrażnie większym, niż dotąd, zakresie możliwe będzie poprzez sukcesywne utworzenie przy wszystkich pododdziałach specjalnych MO psich sfor, składających się z 3 psów /2 obronnych⁹ oraz jednego tropiącego - dowolnej

---

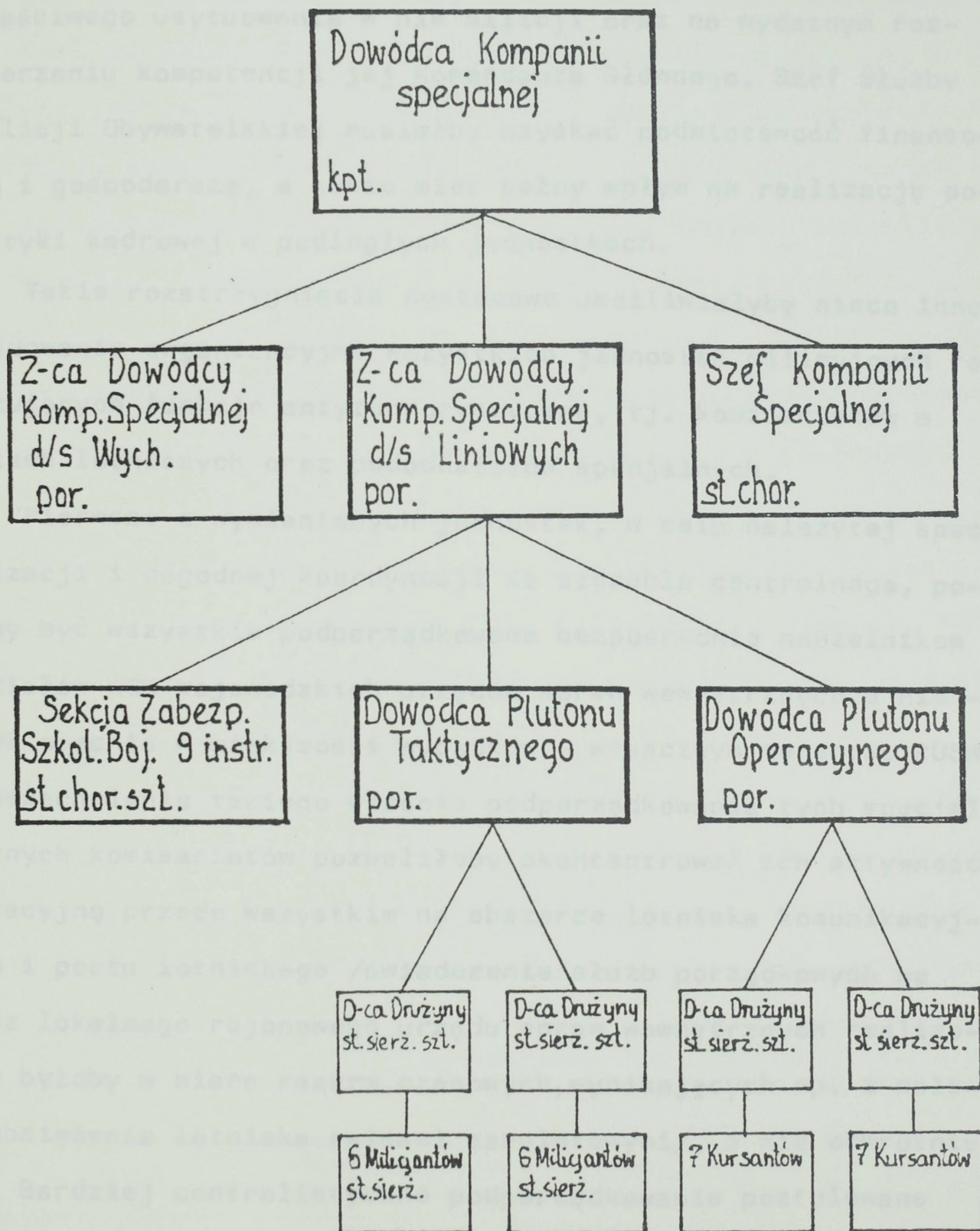
9. Zakład Tresury Psów Służbowych MO w Sułkowicach sugeruje wykorzystanie w tym celu cech genetycznych rotweilerów, rasy o szczególnych, jeszcze większych niż np. u owczarków niemieckich, zaletach bojowych.

rasy, przygotowanego do wyszukiwania materiałów wybuchowych, broni palnej, amunicji i łusek/. Psy obronne znalazłyby zastosowanie głównie w akcjach szturmowych /krytyczny moment wdarcia się do niedostatecznie rozpoznanego pomieszczenia/, blokadach, zasadzkach, konwojach specjalnych itp. Pierwsze sondáže na ten temat wśród funkcjonariuszy charakteryzowanych pododdziałów wykazały ich duże zainteresowanie pozyskaniem takich psów.

Chociaż struktury terenowych pododdziałów specjalnych /kompanii/ zostały zreformowane /por. rysunek nr 2/ stosunkowo niedawno- bo w 1989 r., przy okazji formowania oddziałów prewencji MO, to jednak różne uwarunkowania służbowe, w tym gwałtowne przeobrażenia strukturalne w całym resorcie, już teraz wymagają pewnych korekt dokonanych rozstrzygnięć. Celowe jest np. nieznaczne powiększenie każdego z tych pododdziałów o 5 stanowisk pirotechników i wyższe - niż dotąd - - służbowe zaszeregowanie kadry dowódczej /z uwagi na wymagane nadzwyczajne kwalifikacje wymagane na tych stanowiskach, samodzielny charakter kompanii oraz wyjątkową odpowiedzialność związaną z ich dowodzeniem/.

Kilkunastoletnia praktyka funkcjonowania pododdziałów specjalnych MO wskazuje, iż choć terenowe usytuowanie ich ma jak najbardziej sens operacyjny, to jednak podporządkowanie niemal w zupełności kierownictwom lokalnych urzędów spraw wewnętrznych powoduje istotną decentralizację /także związaną z nią przypadkowość/ zaopatrzenia i szkolenia oraz liczne wypadki wykorzystywania funkcjonariuszy tych ogniw do zadań

Struktura Kompanii Specjalnej

służbowych niezgodnych z resortowymi przepisami, w szczególności z decyzją nr 001/85 Komendanta Głównego MO.

Zdecydowana poprawa istniejącej sytuacji wynikać może z bardziej ogólnych przeobrażeń strukturalnych w resorcie spraw wewnętrznych, polegających głównie na przywróceniu właściwego usytuowania w nim milicji oraz na wydatnym rozszerzeniu kompetencji jej Komendanta Głównego. Szef Służby Milicji Obywatelskiej musiałby uzyskać podmiotowość finansową i gospodarczą, a także mieć pełny wpływ na realizację polityki kadrowej w podległych jednostkach.

Takie rozstrzygnięcia systemowe umożliwiałyby nieco inne usytuowanie organizacyjne wszystkich jednostek milicyjnych realizujących funkcje antyterrorystyczne, tj. komisariatów w portach lotniczych oraz pododdziałów specjalnych.

Pierwsze z wymienionych jednostek, w celu należytej specjalizacji i dogodnej koordynacji ze szczebla centralnego, powinny być wszystkie podporządkowane bezpośrednio naczelnikom wydziałów WSK wojewódzkich urzędów spraw wewnętrznych, a nie - jak obecnie w większości wypadków - właściwym terenowo RUSW. Upowszechnienie takiego właśnie podporządkowania tych specjalistycznych komisariatów pozwoliłoby skoncentrować ich aktywność operacyjną przede wszystkim na obszarze lotniska komunikacyjnego i portu lotniczego /świadczenie służb porządkowych na rzecz lokalnego rejonowego urzędu spraw wewnętrznych realizowane byłoby w miarę rezerw czasowych, wynikających np. z małego obciążenia lotniska rejsami samolotowymi/, a nie odwrotnie.

Bardziej centralistyczne podporządkowanie postulowane jest także w odniesieniu do innej grupy specjalistycznych jednostek, jaką stanowią pododdziały specjalne MO. Ich duża wartość operacyjna oraz nadzwyczaj wysokie wyspecjalizowanie, naka-

zują objęcie ich kompetentnym nadzorem i bieżącą koordynacją /zaopatrzenia, szkolenia i wykorzystania operacyjnego/ ze szczebla centralnego. Jak jednoznacznie wskazuje analiza aktywności operacyjnej tych sił, przeprowadzona za lata 1986-1989, proporcji ich ogólnej wielkości /etat łączny 628 funkcjonariuszy/ do stopnia zagrożenia kraju terroryzmem i bandytyzmem, a także analiza geografii tych zjawisk¹⁰, łączna liczebność funkcjonariuszy pododdziałów specjalnych MO oraz w miarę równomierną ich dyslokacja w 10 punktach obszaru kraju, jest bliska optymalnej. Pomimo tego, praktyka wykorzystywania tych pododdziałów przez kierownictwa poszczególnych WUSW, polegająca często na kierowaniu ich funkcjonariuszy do zadań służbowych nie wymagających specjalnych kwalifikacji i wyposażenia, bądź też odwrotnie - na nie angażowaniu pododdziałów specjalnych do zadań operacyjnych rzeczywiście skomplikowanych, zastrzeżonych zgodnie z decyzją nr 001/85 Komendanta Głównego MO do ich kompetencji, nie jest właściwa, wymaga zatem ściślejszego nadzoru ze strony KGMO.

Zróżnicowana w praktyce, co do natężenia i kierunków, aktywność operacyjna poszczególnych pododdziałów specjalnych prowadzi w konsekwencji do niepożądanego polaryzacji poziomów ich wyszkolenia bojowego /pododdziały nadmiernie obciążone działaniami operacyjnymi nie mają warunków realizowania permanentnego szkolenia, inne prawie w ogóle nie angażowane operacyjnie, stopniowo tracą kontakt z praktyką/, co nie jest do

---

10. Przez określenie "geografia zjawiska" rozumie się tutaj natężenie danego zagrożenia, odniesione do poszczególnych obszarów kraju: terenu miast i wsi, poszczególnych województw i regionów.

przyjęcia w zestawieniu z obowiązującym systemem uruchamiania sił MO przewidzianych do fizycznego zwalczania terroryzmu, wyodrębniającym na obszarze kraju 10 równorzędnych regionów odpowiedzialności operacyjnej, dla każdego z pododdziałów.

Funkcjonowanie pododdziałów specjalnych MO z konieczności oparte jest o logistykę wojewódzkich urzędów spraw wewnętrznych, co obecnie niemal w zupełności podporządkowuje je kierownictwom tych jednostek.

Dogłębna i uwzględniająca szereg czynników /organizacyjnych, kadrowych, ekonomicznych itd./ analiza zagadnienia wskazuje, że optymalnym rozwiązaniem byłoby przyjęcie modelu dychotomicznego podporządkowania charakteryzowanych pododdziałów WUSW /SUSW/ mają warunki umożliwiające zakwaterowanie pododdziałów specjalnych. One też prowadziłyby nabór ich funkcjonariuszy i świadczyły uposażenie. Ogniwa koordynacji funkcjonowania milicyjnych jednostek o przeznaczeniu antyterrorystycznym szczebla centralnego musiałyby przyjąć za to obowiązki: w pełni centralnego zaopatrzenia pododdziałów specjalnych w sprzęt i środki bojowe, finansowania szkolenia, a także bezpośredniego nadzoru /w formie akceptowania wniosków zgłaszanych przez jednostki terenowe/ nad wykorzystywaniem ich funkcjonariuszy do zadań służbowych o charakterze operacyjnym.

3. Zakres operacyjnego wykorzystywania pododdziałów specjalnych MO

Zakres operacyjnego wykorzystania pododdziałów specjalnych MO obowiązujący obecnie, określa ust. 10 decyzji nr 001/85 Komendanta Głównego MO "w przedmiocie realizacji zarzą-

dzenia nr 0054/84 Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie zadań resortu spraw wewnętrznych w zakresie walki z terroryzmem" /por. załącznik nr 1/.

Analiza praktyki operacyjnej Wydziału Zabezpieczenia SUSW i kompanii specjalnych OPMO w ostatnich latach stanowi wystarczającą podstawę do zweryfikowania obowiązującego katalogu przypadków angażowania tych pododdziałów do różnych działań interwencyjnych. Zapis optymalny dotyczący tego zagadnienia mógłby brzmieć:

"... funkcjonariusze Wydziału Zabezpieczenia i kompanii specjalnych OPMO mogą być użyci tylko do działań milicyjnych wymagających szczególnego przygotowania fizycznego i specjalistycznego, a więc:

1. interwencji bojowych podejmowanych w obliczu realnego zagrożenia terrorystycznego,
2. prewencyjno-zabezpieczających, związanych z zagrożeniem terrorystycznym oficjalnych przedstawicieli władz państwowych, polskich i obcych,
3. pościgów i zatrzymywania uzbrojonych przestępców,
4. akcji ratunkowych w czasie klęsk żywiołowych i katastrof¹¹,
5. obezwładniania niebezpiecznych dewiantów psychicznych i innych desperatów,

---

11. Jak wiadomo, klęski żywiołowe i katastrofy są zdarzeniami wyjątkowymi, wymagającymi szybkich, często zmasowanych działań interwencyjnych. Niektóre sytuacje powstałe w ich wyniku, zwłaszcza bezpośrednio zagrożenie życia ludzkiego, w pełni uzasadniają zaangażowanie funkcjonariuszy pododdziałów specjalnych MO, dysponujących niestandardowymi kwalifikacjami i wyposażeniem, które niejednokrotnie przydały się tam, gdzie zawiodły inne środki ratunku.

6. poszukiwań podwodnych zwłok i przedmiotów mających związek z przestępstwem,
  7. antyterrorystycznego wsparcia załóg komisariatów MO w portach lotniczych w sytuacjach realnych zagrożeń,
  8. rozpoznania pirotechnicznych obiektów o zasygnalizowanym zagrożeniu wybuchem oraz podejmowania interwencji pirotechnicznych wobec zlokalizowanych urządzeń wybuchowych lub przedmiotów nierozpoznanych co do ich potencjalnego niebezpieczeństwa, podłożonych w celach terrorystycznych,
  9. konwojów specjalnych osób /w tym deportacji/, dokumentów lub wartości o znaczeniu państwowym,
  10. antyterrorystycznej ochrony polskich misji dyplomatycznych za granicą,
  11. zabezpieczeń czynności procesowych w prestiżowych sprawach."
4. Uruchamianie sił przewidzianych do fizycznego zwalczania terroryzmu

Milicyjny system uruchamiania sił przeznaczonych do fizycznego zwalczania terroryzmu został opracowany w KGMO w 1985 roku. Określa on podstawowe zasady postępowania zainteresowanych ogniw tej służby, bezpośrednio po otrzymaniu wiadomości o zdarzeniu mającym znamiona czynu terrorystycznego. Choć wspomniany system generalnie sprowadził się w praktyce,¹² istnieją jeszcze możliwości jego optymalizacji.

---

12. Por. D. Woźniak: Podstawowe zasady uruchamiania sił resortu spraw wewnętrznych przeznaczonych do fizycznego zwalczania terroryzmu, w: "Taktyka specjalna w działaniach antyterrorystycznych", materiały poseminaryjne, "Zeszyty Naukowe WSO", Szczytno 1988, nr 1 /wyd. specjalne/, s. 30-36.

Najistotniejszą rolę w uruchamianiu wszelkich sił resortowych, w tym jednostek o przeznaczeniu antyterrorystycznym, pełnią stanowiska kierowania różnych szczebli. Z powodu niskiego ogólnego poziomu technicznego ich wyposażenia, procedura przyjmowania wstępnych informacji o wynikłym zagrożeniu terrorystycznym, ich weryfikacja, przetwarzanie i wykorzystanie obarczona jest poważnymi niedoskonałościami, rzutującymi w istotnym stopniu na tempo i styl dalszych czynności realizacyjnych.

Dyżurni milicyjnych stanowisk kierowania, dysponujący przestarzałymi systemami łączności oraz nie mający - jak dotąd - żadnego dostępu do urządzeń informatycznych¹³, działają niejednokrotnie chaotycznie, z pominięciem niektórych niezbędnych w takich sytuacjach czynności. Do tego jeszcze ich praca jest często utrudniana przez bezpośrednich /i wyższych/ przełożonych, pytających o szczegóły zaistniałego zdarzenia i bieżący rozwój sytuacji¹⁴. W konsekwencji opóźnia to czas uruchamiania całego systemu, a niepotrzebna utrata kilku minut w wypadku np. zagrożenia terrorystycznego samolotu pasażerskiego w powietrzu, może oznaczać w praktyce poważne pogorszenie sytuacji operacyjnej.

---

13. Do pamięci podręcznych komputerów na stanowiskach kierowania jednostek milicyjnych można np. wprowadzić algorytmy postępowania dyżurnych w różnych wariantach sytuacyjnych, numery telefonów alarmowych, schematy alarmowania funkcjonariuszy i inne dane, których szybkość udostępnienia w sytuacjach nagłych warunkuje wysokie tempo uruchomienia sił interweniujących.

14. Por. D. Woźniak: op. cit., s. 31.

Wydawane za pośrednictwem dyżurnych milicyjnych stanowisk kierowania polecenia służbowe dla dowódców ogniw służbowych, podejmujących w trybie alarmowych interwencję antyterrorystyczną, z powodu zwyczajnego w takich sytuacjach pośpiechu, są przyjmowane przez ich adresatów często ze zbyt małą precyzją. Nabyt lakoniczne dane, dotyczące operacyjnych uwarunkowań przyszłej interwencji, wpływają na nieodpowiednie przygotowanie się dowódców poszczególnych pododdziałów do postawionych zadań bojowych, kierowane do działań siły mają przez to niewłaściwe składy osobowe, nieadekwatne wyposażenie a taktyka ich rozwijania jest błędna. Zapobieganie takim sytuacjom wymaga wyposażenia wszystkich ogniw systemu antyterrorystycznego, w szczególności ich stanowisk kierowania, w środki magnetycznej rejestracji korespondencji telefonicznej i radiowej.

Istotnym elementem sprawności uruchamiania sił o przeznaczeniu antyterrorystycznym jest ogólny stopień mobilności ich funkcjonariuszy. Jego doskonaleniu służy przemyślany bardzo starannie system alarmowania danej jednostki lub pododdziału, uwzględniający dyslokację miejsc zamieszkania funkcjonariuszy, fakt ewentualnego dostępu do telefonu, posiadania własnego środka lokomocji itp. uwarunkowań organizacyjnych. Należy dążyć - w drodze czynności planistycznych i treningów praktycznych - do osiągnięcia takiego poziomu przygotowania bojowego danego ogniw służbowego o przeznaczeniu antyterrorystycznym, aby minimum 80 % funkcjonariuszy będących

aktualnie poza służbą stawiało się w macierzystej jednostce w czasie do 2 godzin, licząc od momentu podania sygnału alarmowego. Położenie ogólnego stanu jednostki zadanie to powinno zrealizować w czasie do 60 minut. Przekroczenie podanych kryteriów przez pododdział antyterrorystyczny powinno być traktowane jako niedopuszczalne.

Czas alarmowego osiągnięcia gotowości do działań bojowych przez funkcjonariuszy pododdziałów specjalnych MO będących aktualnie w służbie lecz przebywających poza siedzibą jednostki /ćwiczenia w odległych miejscach, realizacja zadań zabezpieczających w terenie itp./ musi być oczywiście jeszcze krótszy. Służyć temu musi opracowany i wdrożony system powiadamiania o alarmie drogą radiową /radiotelefony UKF w pojazdach i nasobne/ lub za pośrednictwem telefonu.

5. Nowe elementy taktyki działań antyterrorystycznych

Jak już nadmieniano to kilkakrotnie w poprzednich rozdziałach pracy, wiele elementów taktyki działań antyterrorystycznych stosowanych przez wyspecjalizowane siły milicyjne jest wyraźnie odmiennych od taktyki stosowanej w porównywalnych sytuacjach bojowych przez pododdziały wojskowe.

Stopniowe odchodzenie w tym zakresie od wzorców wojskowych - jak wskazuje operacyjna praktyka ostatnich lat stosowana zarówno w Polsce jak i poza jej granicami - pogłębia się.

Obserwowaną ewolucję taktyki antyterrorystycznej stymulują - jak się wydaje - dwa podstawowe czynniki: zmiana

taktyki stosowanej przez terrorystów oraz gwałtowny postęp techniki m. in. w dziedzinie uzbrojenia i innego sprzętu specjalistycznego. Nie bez znaczenia jest także coraz większe doświadczenie bojowe funkcjonariuszy milicyjnych formacji antyterrorystycznych, którzy - w przeciwieństwie do żołnierzy - względnie systematycznie uczestniczą w operacjach mających na celu likwidację rzeczywistych zagrożeń bezpieczeństwa państwa i porządku publicznego.

Pomimo wielu usprawnień taktycznych, wprowadzanych na bieżąco przez milicję w dotychczasowym okresie funkcjonowania pododdziałów specjalnych o przeznaczeniu antyterrorystycznym /od 1976 r./, ich coraz bogatsza praktyka operacyjna stanowi podstawę dalszej optymalizacji rozwiązań w tym zakresie. Niektóre z nich, zainspirowane doświadczeniami zagranicznych formacji antyterrorystycznych opisanymi w fachowych opracowaniach obcojęzycznych, są stosunkowo łatwo adaptowane do realiów polskich. Inne rozwiązania, oryginalnie rodzime, znajdowały niekiedy - obok zastosowań w kraju - naśladownictwo w zaprzyjaźnionych służbach milicyjnych państw ościennych.

Oryginalnym rozwiązaniem autora rozprawy jest, częściowo już zrealizowana, idea skonstruowania oraz wykorzystywania specjalnego telefonu polowego do prowadzenia negocjacji z osobą przetrzymującą zakładnika. Instalacja taka, długości 500 m, zakończona byłaby z obu stron aparatami telefonicznymi. Jeden z nich /po stronie terrorysty/ miałby kształt zwykłego telefonu biurowego, lecz byłby pozbawiony tarczy cyfrowej. Jego wnętrze

kryłoby m. in. mininadajnik radiowy o samoistnym, zakamuflo-
wanym źródle zasilania, umożliwiającym podsłuch z drugiej
części instalacji nawet wtedy, gdy napastnik odłożyłby słu-
chawkę na widełki aparatu, przeciął kabel lub wręcz znisz-
czył telefon. Aparatura po stronie negocjatora, obok podob-
nego telefonu beztarczowego, składałaby się ponadto z magne-
tofonu kasetowego do rejestrowania korespondencji telefoni-
cznej i odsłuchu¹⁵ radiowego, wysokiej klasy odbiornika syg-
nałów radiowych oraz zwijaka kabla.

Charakteryzowana instalacja specjalna byłaby w pierwszej
fazie negocjacji z przestępcą zręcznie mu "podsunięta", a
jej nie wzbudzający podejrzeń wygląd po stronie terrorysty
lub bandyty mógłby zapewnić interweniującym siłom kilka
korzyści taktycznych:

- aparatura udogodniłaby obu stronom negocjacje, przy wza-
jemnym zwiększonym poczuciu bezpieczeństwa,
- dawałaby możliwość odsłuchu i magnetycznej rejestracji
"nieoficjalnych" rozmów pomiędzy współnikami oraz terro-
rystów z zakładnikiem,
- dostarczenie instalacji, jej ewentualna naprawa lub wymia-
na, mogłyby stanowić pretekst zbliżenia się do miejsca
przetrzymywania zakładników.

Analiza sprawozdań z przebiegu licznych akcji szturmo-
wych, realizowanych przez funkcjonariuszy pododdziałów spec-
jalnych MO, a także wielokrotny udział autora rozprawy w ich
przygotowaniu i bezpośrednia obserwacja działań bojowych,
stanowią podstawę do przedstawienia nowych rozwiązań takty-
cznych w tej dziedzinie. Służą one między innymi ułatwieniu
wdzierania się do zamkniętych pomieszczeń, destrukcyjnemu
oddziaływaniu na psychikę przeciwników oraz podniesieniu
stopnia własnego bezpieczeństwa.

---

15. Termin "odsłuch" stanowi fachowe określenie z dzie-
dziny obserwacji operacyjnej, oznaczające przyjmowanie sygna-
łów dźwiękowych przesłanych i wzmocnionych przy pomocy aparatu-
ry elektroakustycznej.

Dość liczne, stosowane w praktyce antyterrorystycznej, techniki pokonywania drzwi pomieszczeń, w których ukrywają się przestępcy okazują się w niektórych wypadkach zawodne. Ich mała skuteczność powoduje potrzebę stosowania techniki uzupełniającej, co istotnie wydłuża czas wdarcia się do pomieszczenia, dając jednocześnie terroryście dodatkową okazję do przeciwdziałania podjętej akcji milicyjnej. Stąd też, mając swoją cenę kolejne pomysły dotyczące skutecznego pokonywania przeszkód fizycznych, w tym drzwi.

Wymieniony w rozdziale IV pracy arsenał środków otwierania zablokowanych drzwi, może być z powodzeniem rozszerzony poprzez:

- przygotowanie przez przemysł ładunków wybuchowych /TNT, plastik/ drobniej skonfekcjonowanych, niż dostępne. Przydatne byłyby porcje takich materiałów: 10,25, i 50-gramowe. Przemysł zbrojeniowy powinien przygotować także ofertę drobnego osprzętu minerskiego, w postaci: specjalnych przyklepców, klinów, płytek dociskających, lekkich statywów jednorazowego użytku, umożliwiających przytrzymanie ładunku na dowolnej wysokości itp.,
- upowszechnienie /zastosowanej z powodzeniem przez funkcjonariuszy kompanii specjalnej OPMO z Wrocławia/ techniki rozbijania zamków i zawiasów drzwiowych odpowiednio dobranymi ładunkami śrutowymi kal. 12, gumowymi lub ołowowymi, miotanymi z niewielkiej odległości - około 30 cm od wylotu lufy - przy pomocy strzelby gładkolufowej,

- zastosowanie do forsowania zamkniętych drzwi mechanicznych pił tarczowych do metalu /tzw. "gumówek"/ o napędzie spalinowym - w przypadku potrzeby pokonania okuć i zabezpieczeń metalowych, lub pił spalinowych do drewna - najlepiej poprzez przepołowienie drewnianych drzwi przez całą długość ich osi pionowej.

Przyszłościową formę taktyczną w działaniach antyterrorystycznych będzie sposób wdarcia się do pomieszczenia usytuowanego na wysokiej kondygnacji, przez jego okno, z wykorzystaniem kilkudziesięciometrowej wysokości podnośnika o napędzie hydraulicznym, usytuowanego na podwoziu ciężarówki. Istota pomysłu polega na skutecznym i funkcjonalnym opancerzeniu kosza /gondoli/ podnośnika, zapewnieniu jego sterowania dowolnie: z dołu i z góry oraz częściowym opancerzeniu kabiny samochodu. Prototyp takiego urządzenia już istnieje. Umożliwia ono dotarcie z niezbędnym sprzętem dwuosobowej grupy szturmowej na wysokość 36 m nad poziom gruntu /mniej więcej XII piętro/ oraz transport stamtąd dodatkowej osoby np. obojętnego przeciwnika, niedoszłego samobójcy lub rannego.

Doświadczenia wyniesione z operacji odblokowania zakładów karnych Pomorza, opanowanych przez agresywnych i wyposażonych w niebezpieczne narzędzia zbuntowanych więźniów w grudniu 1989 roku, wykazały dodatkowy walor użycia śmigłowca. Okazało się, że ten środek lotniczy /Mi-17/, trwający przez cały czas szturm w zawisie /około 5 m/ nad rejonem działań

milicyjnych, skutecznie straszył duże grupy napastników przebywające na dachach pawilonów więziennych oraz podmuchem powietrza, powodowanym przez wirnik śmigłowca, burzył znajdujące się gniazda oporu umocnione lekkimi elementami w postaci materacy, dykty itp. Zbuntowani więźniowie, stawiający początkowo silny opór, w popłochu opuszczali dach. Zwalczane grupy były dodatkowo rażone ładunkami chemicznymi i śrutem gumowym, miotanymi z pokładu śmigłowca przez niewielką grupę strzelców.

Newralgiczny moment szturmu na pomieszczenie stanowi przekroczenie jego progu /parapetu okiennego/ przez pierwszego z atakujących obiekt funkcjonariuszy. Waga tej chwili wynika z jego niebywałego zagrożenia ze strony zaczajonych wewnątrz przestępców. Wszechstronna analiza zagrożeń związanych z tego typu sytuacją podsunęła pomysł zastosowania w omawianym momencie dodatkowych zabezpieczeń.

Jednym z nich jest kuloodporna tarcza naramienna /lub jeszcze lepiej - na kółkach, osłaniająca całą sylwetkę/, umożliwiająca względnie bezpieczne przyjęcie na siebie pierwszego strzału /strzałów/ z broni palnej. Posłużyłaby ona funkcjonariuszowi praktycznie przez kilka pierwszych sekund szturmu, w czasie których wykonuje on dosłownie kilka kroków. Odmiana duża tarczy kuloodpornej mogłaby charakteryzować się kilkoma przydatnymi szczegółami konstrukcyjnymi, m. in. pancernym przezroczystym wizjerem i krytymi otworami strzelniczymi. Prototypy wspomnianych tarcz już są wykonane.

Innym, wartym upowszechnienia, elementem ubezpieczenia funkcjonariuszy /żołnierzy/ wdzierających się do bronionego pomieszczenia, są psy obronne. Zakładana w przyszłości taktyka działań antyterrorystycznych o charakterze szturmowym przewiduje użycie sfory 2-3 psów wpuszczonych do wnętrza zagrożonego pomieszczenia, natychmiast po sforsowaniu jego drzwi lub okna, zanim wtargną tam pierwsi funkcjonariusze /żołnierze/¹⁶.

Wartym zastosowania w praktyce jest także - nie praktykowane dotąd - wykorzystanie psów obronnych do blokad drogowych. O ile dobrze zorganizowana blokada skutecznie uniemożliwia przestępcom uciekającym samochodem zawrócenie pojazdu na jej widok, zawsze trzeba się liczyć z próbą niespodziewanego opuszczenia go i kontynuowania ucieczki pieszo. Praktyka milicyjna zna wiele przykładów powodzenia takich prób. Psy obronne zamiar taki mogłyby udaremnić.

Innowacją w rodzimej taktyce zwalczania terrorystów byłby sposób zatrzymywania ich samochodu w czasie trwającego za nimi pościgu. Jeśliby pojazd przestępców posiadał silnik z tyłu a prowadzący pościg zmotoryzowany patrol dysponowałby bronią długą lub rewolwerami klasy magnum, mógłby unieruchomić strzałami jego silnik, co niewątpliwie byłoby łatwiejsze

---

16. Oczywiście, charakteryzowany element taktyczny nie mógłby mieć zastosowania w sytuacji, w której pozostającym w pomieszczeniu terrorystom towarzyszą zakładnicy. Por. Wytyczne Dowódcy WOP w sprawie postępowania w przypadku zaistnienia aktów terrorystycznych w Granicznych Placówkach Kontrolnych WOP z dnia 11.10.1985 r.

i skuteczniejsze a przy tym w pewnym sensie bezpieczniejsze, niż strzelanie do opon.

Istotą współcześnie spotykanych urządzeń wybuchowych, podkładanych w celach terrorystycznych, jest ich samodiałowe /domowe/ wykonanie. Cecha ta powoduje, że są one na ogół o wiele trudniejsze do zneutralizowania, niż niewybuchy pochodzenia wojskowego, wystarczająco rozpoznane, usystematyzowane i skatalogowane przez Wojskową Służbę Inżynieryjno-Saperską.

Praktyka dowodzi, że ustalenie zawartości różnych przedmiotów, których wygląd, pewne charakterystyczne okoliczności /np. ich znalezienia/ lub wręcz wstępne informacje - często anonimowe - sugerują ich potencjalne właściwości wybuchowe, stanowi bardzo wielki problem dla interweniujących pirotechników, którzy skierowani zostali w miejsce rzekomego zagrożenia terrorystycznego. Wyposażenie wszystkich patroli rozminowywania terenu, podejmujących zadania neutralizacji przedmiotów o niewiadomych właściwościach, które mogą okazać się zakamuflowanymi przez terrorystów urządzeniami wybuchowymi, w przenośne prześwietlarki typu X-ray /nowoczesna generacja rentgenów/, wynikły z tej przyczyny problem niewątpliwie rozwiąże niemal w zupełności¹⁷.

---

17. Oczywiście, z wyjątkiem sytuacji, w których usytuowanie nierozpoznanego przedmiotu o potencjalnej zdolności wybuchowej uniemożliwia ustawienie części prześwietlarki: źródła emisji promieni X i ekranu, po obu stronach "bomby".

Nowoczesne rozbrajanie /neutralizowanie/ rozpoznanych już urządzeń wybuchowych, podłożonych w celach terrorystycznych, wymaga doskonalenia techniczno-taktycznego w następujących zasadniczych kierunkach:

- dobrania i stosowania możliwie szerokiej gamy osprzętu, umożliwiającego zdalne wykonywanie niektórych manipulacji przy urządzeniu wybuchowym,
- wprowadzenia technologii zamrażania układu inicjującego wybuch, przy pomocy ciekłych gazów,
- zorganizowania systemów ewentualnej kontrolowanej eksplozji urządzenia w miejscu jego znalezienia oraz bezpiecznego transportu drogami publicznymi, w ustronne miejsce zniszczenia.

Daleko idących zmian organizacyjno-technicznych wymagają obowiązujące dotąd rozwiązania odnoszące się do antyterrorystycznej osłony snajperskiej, realizowanej zarówno w działaniach o charakterze prewencyjnym /zabezpieczenie publicznych wystąpień VIP/, jak i interwencyjnym /szturmowym/.

Przede wszystkim zupełnie nierealistycznie ustalony został szczebel dyspozycji otwarcia ognia przez posterunki strzelców wyborowych, uczestniczących w działaniach prewencyjnych. Niebezpieczne sytuacje, mogące się rozegrać w rejonie publicznych wystąpień ochraniających dostojników, będą dostrzeżone przede wszystkim przez członka posterunku strzeleckiego usytuowanego zwykle wysoko, a więc mającego względnie szerokie pole obserwacji. Meldunek radiowy o zagrożeniu,

wypracowanie decyzji sztabowej i zwrotne przekazanie snajperowi rozkazu o likwidacji terrorysty niosącego zagrożenie wymaga czasu, który w określonej sytuacji taktycznej uczyni interwencję strzelca wyborowego najczęściej spóźnioną /może on co najwyżej uniemożliwić ucieczkę przestępcy, usiłującego uniknąć zatrzymania bezpośrednio po dokonaniu zamachu/. Wydaje się, że racjonalnym rozwiązaniem istniejącego problemu dowodzenia posterunkami strzelców wyborowych, rozlokowanymi w rejonie zabezpieczenia publicznego wystąpienia VIP, byłoby przyjęcie generalnej zasady meldowania sztabowi operacji przez snajpera /lub towarzyszącego mu obserwatora/ o dostrzeżonym zagrożeniu, lecz tylko w wypadkach gdy pozwala na to czas i gdy ocena obserwowanej przez niego sytuacji taktycznej wymaga zweryfikowania przez służby współdziałające, z powodu jej niepełnej jasności. W wypadkach zagrożeń absolutnie oczywistych dla strzelca, w szczególności w warunkach nie cierpiących zwłoki, decyzja otwarcia ognia do zamachowca powinna należeć do dowódcy posterunku snajperskiego¹⁸.

W historii pododdziałów specjalnych MO nie odnotowano wypadku użycia broni przez strzelca wyborowego w celach bojowych. Niemniej, znając właściwości broni tego typu, nie trudno wyobrazić sobie groźbę ewentualnych ubocznych skutków

---

18. Wniosek w tej sprawie, uzgodniony z BOR, przedstawiony został przez Biuro Operacyjne KGMO Ministrowi Spraw Wewnętrznych tuż przed operacją krypt. "Zorza II" związaną z zabezpieczeniem ostatniej wizyty papieża w Polsce /1987 r./. Niestety, nie doczekał się on akceptacji.

jej użycia w warunkach gęstej zabudowy miejskiej /wielokrotne rykoszety/. Przystarzałe karabiny wyborowe SWD, w które wyposażone są milicyjne pododdziały specjalne - historia ich konstrukcji sięga wczesnych lat powojennych - wymagają zastąpienia innymi, skonstruowanymi współcześnie specjalnie do celów antyterrorystycznych, o bezpiecznej dla przypadkowego otoczenia rażonego celu, amunicji. Być może alternatywną dla niej nie byłyby karabiny o kalibrach bojowych /od 7 mm wzwyż/, lecz broń klasy flover, na naboje sportowe kal 22 long /5,6 mm/. Karabinki takie, wyposażone w stosowne celowniki optyczne oraz dwójnog, mogą na dystansie 150-200 m być równie celne jak snajperska broń bojowa. Wskazany zakres odległości jest praktycznie maksymalny w operacjach antyterrorystycznych, prowadzonych w terenie zurbanizowanym.

Daleko idących zmian wymaga taktyka realizowania poszukiwań podwodnych, jednego z ważnych zadań milicyjnych pododdziałów specjalnych. Stosowana obecnie - nie uwzględniająca wykorzystania podwodnych środków łączności przewodowej i radiowej, aparatury rejestrującej obraz sytuacji zastanej pod wodą oraz technicznych urządzeń penetracji dna pracujących na powierzchni¹⁹ - taktyka tych poszukiwań jest wręcz anachroniczna, mało efektywna a nade wszystko niezdrowa i niebezpieczna dla funkcjonariuszy uczestniczących w poszukiwaniach.

---

19. Specjalistyczne urządzenia o wskazanych funkcjach są rozpowszechnione na Zachodzie. KGMO otrzymała liczne oferty sprzedaży tej aparatury. Niektóre z oferowanych urządzeń zostały przewidziane do sukcesywnego zakupu i wyposażenia pododdziałów specjalnych MO, w miarę przyznawania z budżetu MSW środków dewizowych.

Wyposażenie charakteryzowanych formacji we wspomniany sprzęt specjalistyczny umożliwiłoby - w warunkach zwykle nieprzejrzystych i zimnych wód polskich - znaczną część poszukiwań podwodnych zwłok i zatopionych przedmiotów realizować z powierzchni wody, bez potrzeby kosztownych i zawsze przecież zawierających potencjał ryzyka niebezpieczeństwa pławonurkowań "na ślepo". Dopiero wstępna lokalizacja zalegania poszukiwanego obiektu, dokonana przy pomocy technicznych urządzeń nawodnych /sondy, sonary/ skutkowałaby zejściem pławonurków pod wodę, mające na celu weryfikację wskazań aparatury i ewentualne wydobycie zwłok lub innych poszukiwanych przedmiotów.

Nawigacja podwodna pławonurków, zwłaszcza realizujących zadanie szczegółowej - miejsce przy miejscu - penetracji ściśle wyznaczonych wcześniej stref, jest w warunkach wód o znikomym stopniu przejrzystości niezwykle trudna, wspomaganą co najwyżej prymitywnym sposobem sygnalizacji przez pomocy linek asekuracyjnych. Dużym krokiem ku nowoczesności byłoby wyposażenie pławonurków w instalacje podwodnej łączności telefonicznej lub bezprzewodowej, umożliwiające przede wszystkim sterowanie nimi z powierzchni wody.

Podwodne znaleziska dokonywane przez pławonurków milicyjnych, okoliczności ich zlokalizowania oraz wygląd ukształtowania dna w ich pobliżu, mają często dużą wagę dowodową w przyszłym postępowaniu karnym. Do rejestracji obrazu w takich warunkach niezbędne są specjalny, wodoszczelny

sprzęt fotograficzny lub video²⁰, oddany do dyspozycji funkcjonariuszy pododdziałów specjalnych MO.

6. Podstawowe przesłanki podnoszenia wartości bojowej formacji o przeznaczeniu antyterrorystycznym

Rozpatrując możliwości udoskonalenia rozwiązań organizacyjnych i taktycznych w walce z terrorystami, warto jest podjąć próbę wyszczególnienia przesłanek podnoszenia i utrzymywania na możliwie wysokim poziomie wartości bojowej formacji realizujących tę funkcję. Mowa tu oczywiście o wyspecjalizowanych jednostkach i pododdziałach o charakterze szturmowym oraz ochronnym.

Optymalne warunki rozwoju tych jednostek oraz utrzymania ich kondycji bojowej na założonym wysokim poziomie, uzależnione są - jak wskazuje dogłębna analiza problematyki - od zapewnienia im:

1. możliwie wysokiego usytuowania w strukturze ogniw resortowych /także ich dowódców w hierarchii służbowej/,

---

20. Warto tutaj nadmienić, że zachodnie firmy oferują od kilku lat specjalne foliowe, przezroczyste, elastyczne futerały /worki/ do pomieszczenia aparatów fotograficznych lub kamer video, przystosowujące w ten sposób te urządzenia do pracy pod wodą. Jednakże trzeba zastrzec, że wodoszczelność charakteryzowanych futerałów jest ograniczona - zabezpieczają one aparaturę przed przeciekami wody na stosunkowo niewielkich głębokościach - do około 20 m.

2. naboru kadrowego, głównie spośród funkcjonariuszy zawodowych, rekrutowanych wyłącznie ochotniczo, spośród absolwentów minimum szkół średnich,
3. preferencji: zaopatrzeniowych, finansowych i socjalnych,
4. właściwej bazy koszarowej, z zapleczem socjalnym, treningowym, odnowy biologicznej, sanitarnym i magazynowym.
Najlepszym rozwiązaniem jest lokalizowanie siedzib tych pododdziałów na terenie większych jednostek, co z jednej strony pozwala na ich kamuflaż, z drugiej zaś - stwarza dostęp funkcjonariuszy formacji antyterrorystycznej do bazy treningowej, medycznej, żywieniowej itp., dzielonej wspólnie z sąsiadującymi z nią innymi pododdziałami,
5. wyposażenia specjalistycznego - potencjalny przeciwnik, to terroryści międzynarodowi, świetnie wyposażeni w środki techniczne o standardzie światowym,
6. wyszkolenia specjalistycznego - w maksymalnym wymiarze czasowym, urozmaiconego atrakcyjnymi formami oraz realizowanego z wykorzystaniem nowoczesnych metod i środków dydaktycznych, przez możliwie najwyższej klasy instruktorów z pożądanymi dziedzinami umiejętności,
7. warunków do nabycia przez ich funkcjonariuszy pełnego profesjonalizmu, w drodze premanentnego szkolenia specjalistycznego, przy jednoczesnym zwolnieniu od codziennej służby na rzecz ochrony porządku publicznego. Funkcjonariusze milicyjnych pododdziałów o przeznaczeniu antyter-

- rorystycznym powinni być angażowani praktycznie wyłącznie do zadań interwencyjnych, a w prestiżowych, szczególnie ważnych operacjach - także prewencyjno-ochronnych,
8. realnego dostępu do wiedzy na temat osiągnięć szkoleniowych i operacyjnych innych pododdziałów o podobnym przeznaczeniu, w tym zagranicznych,
  9. możliwości ćwiczenia współdziałania bojowego z innymi jednostkami systemu antyterrorystycznego,
  10. oparcia systemu uruchamiania sił w trybie alarmowym o przemyślane założenia i jak najdogodniejsze warunki przestrzenno-organizacyjne,
  11. jak najlepszej atmosfery w pododdziale, opartej o niczym nie zmącone stosunki międzyludzkie.

R o z d z i a ł VII

OPTYMALIZACJA SZKOLENIA ANTYTERRORYSTYCZNEGO I PRZECIWDYWERSYJNEGO

1. Szkolenie antyterrorystyczne realizowane w resorcie spraw wewnętrznych

Jedną z podstaw przygotowania sił przewidzianych do działań antyterrorystycznych jest właściwie zorganizowane, kompleksowe i permanentnie realizowane szkolenie. Zadanie to, choć spoczywa na kilku resortach /spraw wewnętrznych, obrony narodowej, spraw zagranicznych, transportu, żeglugi i łączności/, dotyczy głównie wyspecjalizowanych jednostek i ogniw służbowych podległych Ministrowi Spraw Wewnętrznych.

a. szkolenie bojowe w pododdziałach specjalnych MO

Przeważająca część przedsięwzięć szkoleniowych, podejmowanych przez resort spraw wewnętrznych w ramach przeciwdziałania terroryzmowi i jego bezpośredniego zwalczania, dotyczy pododdziałów specjalnych Milicji Obywatelskiej. Ponieważ z decyzji nr 001/85 Komendanta Głównego MO wynika, iż podstawowym, codziennym zadaniem tych formacji jest właśnie specjalistyczne szkolenie /5-6 dni w tygodniu/, akcent ten jest zrozumiały.

W wiodącej, a zarazem zdecydowanie największej, milicyjnej jednostce o przeznaczeniu antyterrorystycznym - Wydziale Zabezpieczenia SUSW, cały proces szkolenia i dosko-

nalenia zawodowego jej funkcjonariuszy poprzedzany jest, organizowanymi okresowo, około 1-miesięcznymi kursami szkolenia wstępnego, obejmującego problematykę:

- specjalistyczną /przepisy, instrukcje i regulaminy obowiązujące w służbie, przygotowanie ogniowe, ćwiczenia ogólnosprawnościowe, przeszkolenie w zakresie BHP, posługiwanie się podstawowym sprzętem technicznym będącym na wyposażeniu pododdziału/,
- społeczną.

Dla przykładu, w zakres ćwiczeń ogólnosprawnościowych, realizowanych w ramach szkolenia wstępnego, wchodzi:¹

- ćwiczenia siłowe z wykorzystaniem przyrządów,
- sporty walki,
- pływanie i skoki do wody.

Kurs wstępny zakończony jest egzaminem teoretyczno-praktycznym, dającym m. in. sposobność selekcji najsłabszych jego uczestników.

Podobne kursy nie są organizowane w terenowych pododdziałach specjalnych MO, z uwagi na ich stosunkowo niewielkie składy kadrowe /etat 31 funkcjonariuszy zawodowych/. Nowoprzyjęci do kompanii specjalnej OPMO funkcjonariusze nabywają i podnoszą swoje kwalifikacje zawodowe bezpośrednio

---

1. Por. J. Lewandowski: Wybrane aspekty szkolenia funkcjonariuszy pododdziałów specjalnych MO na przykładzie doświadczeń Wydziału Zabezpieczenia SUSW, pr. dyplomowa /maszynopis/, WSO MSW, Szczytno 1986, s. 8.

w toku permanentnego szkolenia specjalistycznego, realizowanego w danym pododdziale /niektórzy - bez przeszkolenia podoficerskiego - przechodzą dodatkowo kilkumiesięczny kurs ogólnomilicyjny, w resortowych szkołach szczebla podoficerskiego/.

Tak zorganizowany system szkolenia wstępnego jest daleki od doskonałości i wymaga zreformowania. Wydaje się, że warunkiem jego udoskonalenia jest zorganizowanie szkolenia wstępnego nowowstępujących do pododdziałów specjalnych funkcjonariuszy MO na szczeblu centralnym, w formie okresowych, kilkumiesięcznych, specjalistycznych kursów podoficerskich. Będzie to wszakże możliwe dopiero po uruchomieniu ośrodka szkolenia antyterrorystycznego, budowanego obecnie na poligonie Nadwiślańskich Jednostek Wojskowych MSW w Raduczu /woj. skierniewickie/, w którym znajdzie zatrudnienie 14 osób obsługi stałej /kadra dydaktyczna + pion zabezpieczenia szkolenia/, a także powołana doraźnie kadra nieetatowa².

Generalną zasadą szkolenia bojowego funkcjonariuszy pododdziałów specjalnych MO jest to, iż wszyscy oni muszą docelowo przyswoić każdą specjalistyczną technikę, wchodzącą w zakres ich pożądanych umiejętności, jednakże co naj-

---

2. Por. T. Ostrowski: Komunikat w sprawie utworzenia ośrodka szkolenia specjalistycznego dla jednostek organizacyjnych resortu spraw wewnętrznych w celu szkolenia kandydatów przewidzianych do wykonywania zadań związanych ze zwalczaniem terroryzmu, w: "Taktyka specjalna w działaniach antyterrorystycznych", materiały poseminaryjne, "Zeszyty Naukowe WSO", Szczytno 1988, nr 1/60/, wyd. specjalne, s. 171.

mniej jedna z nich, wybrana, /np. strzelectwo, taternictwo, pletwonurkowanie, walka wręcz/ musi być przez nich opanowana w stopniu mistrzowskim, w pełni perfekcyjnym. Taka formuła daje możliwość wyszkolenia kadry potrafiącej wykonać każde postawione jej zadanie bojowe, zaś sam pododdział staje się w zakresie szkolenia maksymalnie samowystarczalny.

Godny wzmiankowania jest także problem stopnia i zakresu specjalistycznego przeszkolenia funkcjonariuszy w tzw. służbie kandydackiej, odbywających w kompaniach specjalnych OPMO zastępczą służbę wojskową. Wobec tego, że jak wykazuje praktyka, zdecydowana ich większość po odbyciu 2-letniej zasadniczej służby wojskowej wraca do cywila, przedwczesne poddawanie ich intensywnemu, bardzo kosztownemu z natury rzeczy, bojowemu szkoleniu specjalistycznemu, pozwalającemu im na nabycie często niebezpiecznych dla porządku prawnego kwalifikacji /skuteczna walka wręcz, umiejętności pirotechniczne itd./, mija się z celem.

Szkolenie w pododdziałach specjalnych MO realizowane jest w oparciu o - wspomniany już w rozdziale III pracy - "Program szkolenia i doskonalenia zawodowego funkcjonariuszy pododdziałów specjalnych Milicji Obywatelskiej" z sierpnia 1986 r. Dokument ten wszakże nie jest bynajmniej doskonały, brakuje bowiem jego założeniom konkretności. I tak np. z godzinowego wyliczenia przewidzianej w nim tematyki wynika, że jest on realizowany w cyklu rocznym, czy zatem szkolenie w latach następnych ma mieć jedynie charakter

utrwalający nabytą wiedzę i umiejętności praktyczne? Nie jest także sprecyzowane, z czego i przed kim składać mają funkcjonariusze egzamin po zakończeniu realizacji cyklu programowego. Pozbawione są uszczegółowienia także, użyte w "Programie" sformułowania, jak: "doskonalić kwalifikacje w pletwonurkowaniu", "doprowadzić do posiadania wysokich kwalifikacji", "dążyć do wyszkolenia w zakresie mistrzowskim". Muszą być w nim zawarte przecież normy, których niewykonanie byłoby równoznaczne z uznaniem danego funkcjonariusza za nieprzydatnego do służby w pododdziale specjalnym. Wreszcie "Program" nie określa jednolitych dyscyplin i zuniifikowanych norm zaliczania sprawdzianów z wychowania fizycznego, które - jak się wydaje - każdy z funkcjonariuszy charakteryzowanych formacji przechodzić powinien dwukrotnie w ciągu roku³.

Planowanie procesu szkolenia w pododdziałach specjalnych odbywa się w cyklach rocznych /plany ogólne/ i miesięcznych /w rozbiciu na poszczególne dni szkoleniowe i szczegółową tematykę/. Trzeba tutaj zastrzec, że stopień realizacji tych planów nie jest w praktyce stuprocentowy, z uwagi na zdarzające się niekiedy wypadki operacyjnego angażowania pododdziałów do wykonawstwa różnych zadań służbowych, w tym o charakterze bojowym. Odnotowywane jest także zjawisko

---

3. Por. M. Żywczyk: Szkolenie funkcjonariuszy pododdziałów specjalnych MO przeznaczonych do fizycznego zwalczania terroryzmu, w: Taktyka specjalna w działaniach antyterrorystycznych ....., s. 143-144.

dość częstego "przestawiania" planowanych zajęć, z uwagi na doraźne warunki pogodowe i organizacyjne, wynikające ze złożoności przygotowań do specjalistycznych ćwiczeń.

Konieczność zachowania metodologicznego reżimu zajęć, a także prawnej "asekuracji" przed skutkami ewentualnych wypadków nadzwyczajnych związanych z ich przebiegiem, powodują potrzebę przygotowywania odpowiednich planów - konspektów do każdego szkolenia. Wymóg ten musi być kategori- czny w szczególności w odniesieniu do zajęć niebezpiecznych oraz skomplikowanych pod względem metodycznym. Jednakże, sporządzanie takich dokumentów przed każdym z realizowanych tematów stanowiłoby w praktyce przerost formy nad treścią. Opierając się na specyfice szkolenia funkcjonariuszy pod- oddziałów specjalnych MO należy postulować, aby bezwzględ- ny wymóg planowania na piśmie warunków realizacyjnych /zwłaszcza w zakresie BHP/ i przebiegu zajęć, w szczegól- ności praktycznych, respektowany był w zróżnicowanej for- mie, w zależności od ich rodzaju. I tak np. na zajęcia ru- tynowe, powtarzane w tym samym miejscu i w identycznych wa- runkach wielokrotnie w ciągu roku szkoleniowego /treningi strzeleckie, marszobiegi, ćwiczenia atletyczne itp./, przy- gotować się powinno jeden uniwersalny plan-konspekt na cały rok, zawierający obok części stałych, także miejsca wolne, umożliwiające każdorazowe naniesienie "ruchomych" danych, odnoszących się np. do terminu ćwiczenia, osoby je prowadzą- cej itp. Taki plan-konspekt byłby zatwierdzany przez właści-

wego przełożonego tylko raz. Zajęcia specyficzne, niepowtarzalne, a zwłaszcza wiążące się z dużym ryzykiem utraty życia lub odniesienia kontuzji przez ćwiczących, muszą oczywiście być przeprowadzane w oparciu o plan-konspekt przygotowany i zatwierdzony specjalnie z tej okazji.

Intensywne, codzienne szkolenie funkcjonariuszy milicyjnych pododdziałów specjalnych, w szczególności ogólnorozwojowe i strzeleckie, wymaga łatwego dostępu do odpowiedniej bazy treningowej. Tymczasem ta grupa funkcjonariuszy, podobnie jak ich koledzy z innych służb resortu spraw wewnętrznych, nie dysponuje bazą własną, stąd zmuszona jest korzystać z organizowanej niemałym trudem i różnym skutkiem, przypadkowej bazy szkoleniowej użyczanej przez Wojsko Polskie /poligony, specjalistyczne tory taktyczno-sprawnościowe, strzelnice, lotniska i zrzutowiska, bazy pływackie Marynarki Wojennej/ lub ogólnodostępnych, zatłoczonych sportowych obiektów komunalnych /pływalnie, hale sportowe, stadiony, sale ćwiczeń siłowych/. Nadmierne nakłady organizacyjno-finansowe związane z używalnością bazy, jej niestałość, znaczne dystanse dzielące miejsca stacjonowania jednostek od niezbędnych obiektów szkoleniowych, to przesłanki w sposób oczywisty ograniczające efekty treningowe ćwiczących i godzące w zasadę szeroko rozumianej ekonomiki szkolenia.

Obecny stan bazy szkoleniowej pozostającej w dyspozycji terenowych jednostek resortu spraw wewnętrznych, a właściwie ogólny jej brak, leży u podstaw słuszności tezy, że jednym z podstawowych warunków istotnego podniesienia

poziomu wyszkolenia bojowego funkcjonariuszy pododdziałów specjalnych MO, także ich kolegów z innych służb resortowych, jest podjęcie nadzwyczajnego wysiłku inwestycyjnego w celu zapewnienia dostępu do niektórych własnych obiektów treningowych. Wydaje się, że optimum stanowiłaby sytuacja, w której wszystkie jednostki OPMO wielkości co najmniej pułku posiadałyby własne: strzelnicę, boisko i halę sportową /z matą, salą ćwiczeń siłowych, także ciągiem odnowy biologicznej/, pływalnię /najlepiej krytą/ oraz tor taktyczno-sprawnościowy, a podobne jednostki o strukturze batalionu - przynajmniej część takiej bazy treningowej⁴. Te, oczywiście bardzo kosztowne inwestycje, mogłyby być w znacznej części zrealizowane tzw. sposobem gospodarczym lub z uwzględnieniem dużego wkładu społecznego, co w warunkach dużych jednostek milicyjnych, zwłaszcza skoszarowanych, bynajmniej nie stanowi możliwości teoretycznej.

Uzupełnienie stałej, typowej bazy ćwiczeń pododdziałów specjalnych MO stanowić muszą obiekty specyficzne, niezbędne do praktycznego opanowywania specyficznych elementów taktycznych, opracowywanych i doskonalonych z myślą o podejmowaniu w przyszłości interwencji bojowych w warunkach, środowiskach i pomieszczeniach o szczególnych cechach⁵ /np. pod-

---

4. Por. A. Skuza: Teoretyczne założenia systemu szkolenia pododdziałów specjalnych, w: Taktyka specjalna w działaniach antyterrorystycznych ....., s. 154.

5. Por. K. Jałoszyński: Uwagi na temat niektórych aspektów szkolenia specjalistycznego oraz taktyki specjalnej krajowych formacji antyterrorystycznych, w: Taktyka specjalna w działaniach antyterrorystycznych ..., s. 147.

ziemia, wysokie bloki mieszkalne, samoloty i inne środki komunikacyjne, zbiorniki wodne, teren leśny itd/. Typowanie i pozyskiwanie takiej doraźnej bazy treningowej wymaga dużej pomysłowości i operatywności, a także stosownych uzgodnień z jej właścicielami /administratorami/ odnośnie czasu i zakresu wykorzystywania jej.

Szkolenie w pododdziałach specjalnych milicji oparte jest w zasadniczej części o własną kadrę wykładowczo-instruktorską, rekrutującą się spośród funkcjonariuszy danej jednostki. Ta sytuacja w sposób oczywisty obniża jego efektywność. Stosowanym dotąd środkiem zaradczym w tej sprawie są, organizowane corocznie, kursy centralne, prowadzone przez pozyskiwaną doraźnie, najwyżej wykwalifikowaną kadrę szkoleniową. Takie postępowanie jednakże stanowi przymusowy półśrodek, bowiem liczba organizowanych w skali roku różnych kursów centralnych z udziałem funkcjonariuszy pododdziałów specjalnych oscyluje około dziesięciu /przy średniej wielkości grup szkoleniowych około 20-30 kursantów/, co i tak czyni szkolenie własne w pododdziałach zdecydowanie podstawowym. Wydaje się, że jedynym sposobem zaradzenia obecnej, dalekiej od optymalnej, sytuacji w tym zakresie jest zdecydowane zwiększenie środków z budżetu jednostek terenowych, asygnowanych na szkolenie w pododdziałach o przeznaczeniu antyterrorystycznym, zwłaszcza w formie środków bezosobowych, przeznaczonych na pokrycie kosztów angażowania, na umowy-zlecenia, wysokiej klasy wykładowców i instruktorów dyscyplin praktycznych.

Doskonalenie kwalifikacji omawianej grupy funkcjonariuszy odbywa się w następujących głównych kierunkach:⁶

- wychowanie fizyczne,
- szkolenie ogniowe,
- doskonalenie umiejętności posługiwania się sprzętem specjalnym,
- szkolenie spadochronowe,
- doskonalenie w zakresie technik wysokościowych,
- szkolenie wodne,
- doskonalenie jazdy pojazdami samochodowymi.

Wychowanie fizyczne /ogólnorozwojowe/ w pododdziałach specjalnych MO obejmuje:

- atletykę terenową⁷, biegi i marszbiegi oraz trening narciarski,
- zajęcia na macie /głównie sporty walki/,
- zajęcia na pływalni,
- ćwiczenia siłowe z wykorzystaniem przyrządów,

a ich ogólnym celem jest osiągnięcie przez ćwiczących wysokiego stopnia sprawności fizycznej, rozwinięcie pożądanых cech motorycznych, w tym wytrzymałości, siły, szybkości,

---

6. Por. Z. Machaj: Szkolenie ogólnorozwojowe i specjalistyczne funkcjonariuszy Wydziału Zabezpieczenia SUSW oraz okresowe sprawdziany aktualnej sprawności fizycznej, w: Taktyka specjalna w działaniach antyterrorystycznych ..., s. 157-158.

7. Wzorcowej wręcz adaptacji terenu na ten cel dokonali funkcjonariusze byłego plutonu specjalnego ZOMO w Poznaniu. Wykorzystali oni w tym celu rejon miejscowych starych fortów pruskich. Służy on obecnie nie tylko do przeprowadzania bardzo urozmaiconych ćwiczeń atletycznych, ale także stanowi

zwinności, skoczności, a także poznanie i doskonalenie najbardziej skutecznych technik walki wręcz /ataku i obrony/.

Charakterystyczną cechą wskazanej powyżej dziedziny szkoleniowej jest to, iż wyniki w niej uzyskiwane stanowią sumę indywidualnych poziomów sprawności fizycznej osiągniętych przez poszczególnych ćwiczących, a zatem zasadniczą rolę odgrywa w niej praca nad sobą. Ogólne efekty szkolenia w zakresie sprawności fizycznej funkcjonariuszy wynikają więc, obok dostępności do bazy treningowej i metodologicznej poprawności ćwiczeń, przede wszystkim z indywidualnych nastawień ćwiczących, ich motywacji. Tymczasem wydaje się, że stymulacja chęci do utrzymywania przez funkcjonariuszy pododdziałów specjalnych wysiłku treningowego na możliwie wysokim poziomie, przez długi czas, powinna opierać się na systematycznej ocenie ich postępów w tej dziedzinie /w drodze okresowych sprawdzianów sprawności fizycznej/a także na wyciąganiu z jej indywidualnych wyników wniosków kadrowych /powinny mieć tutaj pełne zastosowanie system wyróżnień i kar, a także inne środki oddziaływania na aktywność służbową funkcjonariuszy np. finansowe i kadrowe/.

W zakres szkolenia ogniowego funkcjonariuszy milicyjnych pododdziałów specjalnych wchodzi:⁸

---

miejsce doskonalenia niektórych elementów wyszkolenia bojowego, m. in. strzelań specjalnych z broni krótkiej oraz posługiwania się granatami specjalnymi. Por. G. Palacz: Naturalny terenowy tor przeszkód dla funkcjonariuszy plutonu specjalnego ZOMO w Poznaniu, w: Taktyka specjalna w działaniach antyterrorystycznych ..., s. 173-180.

8. Por. J. Lewandowski: op. cit., s. 22-25.

- trening strzelecki,
- doskonalenie posługiwania się granatami,
- szkolenie pirotechniczne⁹,
- doskonalenie umiejętności posługiwania się specjalnymi środkami obezwładniającymi.

Ogólne kwalifikacje strzeleckie funkcjonariuszy pododdziałów specjalnych, choć wyraźnie wyższe niż średnie umiejętności w tej dziedzinie odniesione do całej populacji funkcjonariuszy resortu¹⁰, nie wytrzymują konkurencji w zestawieniu z kunsztem strzeleckim, prezentowanym przez czołowe pododdziały zagraniczne o przeznaczeniu antyterrorystycznym¹¹.

Na niezadawalający poziom przygotowania strzeleckiego omawianej grupy funkcjonariuszy składa się, wzmiankowany już przedtem, ogólnie słaby dostęp do strzelnic /w tym zupełny brak dostępu do strzelnic zautomatyzowanych, umożliwiający efektywny trening sytuacyjny, na czas/, a także

---

9. Por. T. Baran: Poradnik pirotechnika, Podręcznik dla pracowników zajmujących się rozpoznawaniem i zabezpieczaniem pirotechnicznym obiektów. Wyd. Departament Szkolenia i Doskonalenia Zawodowego MSW, Warszawa /w druku, maszynopis/, s. 294.

10. Szczegółowe badanie skuteczności strzeleckiej w pododdziałach specjalnych MO, prowadzone w roku 1987 wykazały, że w strzelaniu z rewolweru kal. 38 do celu w postaci kartki formatu A-4, w ograniczonym czasie 15 sek, funkcjonariusze charakteryzowanych formacji - na 6 strzałów oddanych z odległości 15 m, uzyskali średnio 4,1 przestrzeliny. Strzelanie nr 8 /pistolet P-64, dystans do tarcz: 50 m, 100 m dobiegu torem przeszkód, czas ogólny 90 sek., liczba naboji 12, tarcza sylwetkowa/ przyniosło średni wynik 69,2 pkt. /na 120 możliwych/.

11. Rozegrany w Schönau pod Wiedniem w czerwcu 1988 r. Międzynarodowy Triathlon Antyterrorystyczny, zorganizowany z okazji 10 rocznicy powołania jednostki specjalnej żandarmerii

w większości niedoskonała, mało nowoczesna, standardowa broń strzelecka pozostająca na ich wyposażeniu.

Ponadto, analiza badanego problemu wskazuje, iż istotną przyczyną zbyt niskiego poziomu wyszkolenia strzeleckiego w pododdziałach specjalnych MO, a także w innych jednostkach resortu spraw wewnętrznych, są błędne pod względem generalnych założeń metodologicznych, resortowe przepisy regulujące tą sprawę, na czele z zarządzeniem nr 102 Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 26.09.1972 r. "w sprawie przeprowadzania w resorcie spraw wewnętrznych strzelań z broni ręcznej i maszynowej, rzutów granatami bojowymi i chemicznymi środkami obездwładniającymi w celach szkoleniowych". Powołany przepis narzuca resortowemu szkoleniu strzeleckiemu zasady w znacznej części sprzeczne w pożądanymi kierunkami doskonalenia w tej dziedzinie i jako ustanowiony prawie 20 lat temu, w ogóle nie uwzględnia potrzeb szkoleniowych nie istniejących jeszcze wtedy formacji specjalnych. Przerost zawartych w nim zasad formalnych i odnoszących się do bezpieczeństwa treningu nad elementami merytorycznymi, mającymi wpływ na efektywność szkolenia, niezyciowość założeń treningu, nadmiarna statyczność strzelań szkoleniowych, "usportowienie" zasad strzeleckich - obowiązek strzelania z wolnej ręki i przestarzałe wzory tarcz strzeleckich, to tylko niektóre przesłanki uzasadniające

---

austriackiej "Kobra" wykazał, iż umiejętności strzeleckie 5 reprezentantów pododdziałów specjalnych MO wyraźnie ustępowały kwalifikacjom w tym zakresie zaprezentowanym przez przedstawicieli najbardziej znanych grup antyterrorystycznych, z amerykańską Delta Force na czele. Por. Komunikat opublikowany na zakończenie Triatlonu.

podjęcie prac nowelizacyjnych, a w każdym razie opracowanie przepisu uzupełniającego, uwzględniającego w pełnym zakresie potrzeby resortowych formacji specjalnych /także BOR, sekcji wydziałów kryminalnych zajmujących się zwalczaniem bandytyzmu itp./, w zakresie tzw. specjalnego przygotowania strzeleckiego.

Wyjątkowo wielokierunkowe jest doskonalenie umiejętności posługiwania się sprzętem specjalistycznym, którego opanowanie przez funkcjonariuszy milicyjnych pododdziałów specjalnych jest niezbędne, z uwagi na przewidywaną realizację różnych specyficznych zadań bojowych oraz ratowniczych. W ramach tego konglomeratu przedsięwzięć szkoleniowych, realizowane są m. in. kursy i instruktaże w zakresie podstawowej obsługi:

- sprzętu ratownictwa technicznego,
- węzłów komunalnej sieci elektrycznej, wodociągowej i kanalizacyjnej,
- pojazdów szynowych /tramwajów i pociągów/,
- urządzeń lotniskowych /cystern paliwowych, platform bagażowych, samojezdnych trapów itd./.

Ten rodzaj szkolenia, choć zapewne nie dający kursantom zawodowych kwalifikacji w zakresie stałego użytkowania wspomnianego sprzętu, pozwala nabyć im wyobrażenie o funkcjach poznawanych urządzeń i opanować technikę ich uruchamiania. Nabyte podstawowe umiejętności w tym zakresie, okażą się być może nieodzowne do zastosowania w sytuacji ewentual-

go bezpośredniego zagrożenia terrorystycznego, z uwagi na celowość przeprowadzenia kombinacji operacyjnej, polegającej na skrytym podejściu lub podjeździe - pod legendą rutynowych czynności obsługowych - do miejsca usytuowania przestępców. Specjalistyczna wiedza w zakresie organizacji zaopatrywania miasta w energię elektryczną i wodę, pozwoli w przyszłości na skuteczną ochronę punktów newralgicznych tych instalacji przed spodziewanymi sabotażem lub dywersją. Wreszcie umiejętność obsługi specjalistycznego sprzętu ratowniczego, warunkować może skuteczną interwencję funkcjonariuszy milicyjnych pododdziałów specjalnych, w akcjach mających na celu ograniczenie skutków klęsk żywiołowych i katastrof.

Wyszkolenie spadochronowe w pododdziałach specjalnych MO oparte jest o przepisy obowiązujące w Wojsku Polskim. Dzięki wieloletniej, stałej współpracy z Głównym Zarządem Szkolenia Bojowego WP, przedsięwzięcia szkoleniowe w tej dyscyplinie zostały przykładowo uporządkowane, a obecny stan wyszkolenia spadochronowego milicyjnych pododdziałów o przeznaczeniu antyterrorystycznym wskazuje na to, iż za 2 - 3 lata pomoc szkoleniowa wojska w omawianym zakresie będzie mogła być ograniczona tylko do kształcenia i bieżącej weryfikacji około 40-osobowej grupy instruktorów spadochronowych, zatrudnionych w jednostkach resortu spraw wewnętrznych.

Przygotowanie spadochronowe w pododdziałach specjalnych MO traktuje się jako środek a nie cel szkoleniowy. Oznacza to, że doceniając walory tej dyscypliny umiejętności w za-

kresie kształtowania u ćwiczących odwagi, zaufania do instruktora i kolegów, opanowania lęku wysokości i oswojenia się z przeciążeniami, równocześnie odmawia się spadochroniarstwu /a konkretniej: desantowi spadochronowemu/ większego znaczenia taktycznego w dziedzinie walki z terrorystami. Niemniej, nie ma wątpliwości co do tego, że wszystkie charakteryzowane pododdziały powinny dysponować pewną grupą wysoko wykwalifikowanych spadochroniarzy. Posiadanie przez nich uprawnień instruktorskich pozwala ponadto na rozwój tej dyscypliny we własnym zakresie, w ramach możliwości szkoleniowych danej jednostki terenowej. Pełnej realności takiego rozwiązania nadaje rzeczywista dostępność milicyjnych pododdziałów specjalnych do resortowych środków latających, w tym jak najbardziej przydatnych do desantów spadochronowych, śmigłowców Mi-8 /Mi-17/.

Niemałych problemów organizacyjnych przysparza doskonalenie funkcjonariuszy omawianych formacji w zakresie technik wysokościowych, opartych głównie o elementy taternictwa. Perspektywa pełnej samowystarczalności pododdziałów specjalnych MO w tej dziedzinie szkoleniowej jest bardzo odległa, szacowana na lata, a jej warunkiem jest przyszłościowe przygotowanie pewnej liczby /łącznie w skali kraju około 30/ wykwalifikowanych instruktorów, posiadających stosowne uprawnienia w dziedzinie szkolenia innych. Wieloletnie starania o uzyskanie pomocy w tym zakresie ze strony Polskiego

Związku Alpinizmu okazały się nieskuteczne¹². Dokonywane najbardziej współcześnie zabiegi w tej sprawie prowadzą do wniosku, że pożądanym kontrahentem pododdziałów specjalnych MO w charakteryzowanej dziedzinie może być Górskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe, także władne w nadawaniu taternickich uprawnień kwalifikacyjnych¹³.

Wzorzec dla rozwinięcia koncepcji szkolenia taternickiego w milicyjnych pododdziałach specjalnych stanowi, realizowany już z dużym powodzeniem, spójny system szkolenia spadochronowego.

Poza wyszkoleniem stricte taternickim, w zakres umiejętności wysokościowych, doskonalonych w charakteryzowanych pododdziałach, wchodzi:

- techniki desantu z lin i ratownicze, realizowane we współpracy ze śmigłowcem,
- techniki specyficzne dla tzw. alpinizmu miejskiego /z użyciem drabin, grubych lin, podnośników hydraulicznych na podwoziu samochodu, a nawet tyczek lekkoatletycznych/.

Na szkolenie wodne funkcjonariuszy pododdziałów specjalnych składają się zajęcia z zakresu:

---

12. Jak wskazują dane rozpoznawcze, w latach 80. władze PZA opanowane zostały przez przedstawicieli opozycji politycznej, niechętnej milicji, skutecznie "torpedujących" wszelkie próby współpracy szkoleniowej.

13. Warto tutaj zaznaczyć, że choć niektóre jednostki Wojska Polskiego realizują szkolenie w zakresie podstaw taternictwa, to jednak MON nie ma dotąd uprawnień przyznawania stopni instruktorskich w tej dziedzinie.

- pływania i skoków do wody /z trampoliny i wieży/,
- skoków do wody ze śmigłowca w zawisie lub przy postępowej do 20 km/godz.,
- obsługi sprzętu motorowodnego,
- płetwonurkowania,
- spływu łodziami desantowymi.

Niewątpliwie najbardziej skomplikowane szkolenie obejmuje płetwonurków. Poziom tej dyscypliny umiejętności w pododdziałach specjalnych przeznaczonych do walki z terroryzmem, podobnie jak taternictwa, nie jest zadawalający. Główną przyczyną tego stanu rzeczy był do 1988 r. ogólny brak odpowiedniej klasy sprzętu płetwonurkowego. Ostatnio zrealizowane pełne zaopatrzenie w ten rodzaj wyposażenia, i to o najwyższym standardzie światowym, niewątpliwie przyczyni się do rozwoju w charakteryzowanych formacjach tej dziedziny umiejętności.

Także tutaj postulat samowystarczalności w zakresie szkolenia nakazuje nawiązanie ścisłej, stałej współpracy z organem posiadającym duży potencjał szkoleniowy i uprawnionym do nadawania stopni instruktorskich. Marynarka Wojenna, choć utrzymuje i doskonali własne pododdziały płetwonurków, ukierunkowuje tematykę ich szkolenia głównie na realizację zadań zwiadowczych, dywersyjnych i z zakresu ratownictwa morskiego. Profil ten w małym stopniu odpowiada obecnie realizowanym i przewidywanym zadaniom milicyjnych pododdziałów specjalnych. Prawne uporządkowanie dziedziny szkole-

nia pływackiego organizowanego przez cywilne stowarzyszenia wyższej użyteczności¹⁴ pozostawiło w kraju dwóch monopolistów: Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze /a dokładniej: Komisję Działalności Podwodnej Zarządu Głównego PTTK/ oraz Ligę Obrony Kraju. Próby zaplanowania dalszego rozwoju pływackiego w pododdziałach specjalnych MO w oparciu o współpracę z PTTK nie przyniosły oczekiwanych rezultatów. Aktualne przesłanki organizacyjne wskazują za to na realność zawiązania ścisłej współpracy tych formacji z Działem Przedpoborowych Pływackich Zarządu Głównego LOK, już od sezonu 1990 roku.

Nieodzowną umiejętnością funkcjonariuszy milicyjnych pododdziałów specjalnych są kwalifikacje w zakresie szybkiego i bezpiecznego prowadzenia podstawowych typów pojazdów samochodowych, zwłaszcza pozostających na służbowym wyposażeniu tych formacji. Doskonalenie w tym zakresie, choć bardzo kosztowne /bo wymagające pojazdów o specjalnie skonstruowanym nadwoziu, wyraźnego podwyższenia norm zużycia paliwa, specjalnych motodromów, a także najwyższej wykwalifikowanych instruktorów z zakresu automobilizmu/, jest niezbędne z uwagi na wymaganą w charakteryzowanej służbie dyspozycyjność i uniwersalność funkcjonariuszy, a także specyficzny charakter przewidywanych ich zadań /pościgi, szybkie

---

14. Por. Zarządzenie Przewodniczącego GKKFiT z dnia 29.06.1985 r. w sprawie uprawiania pływackiego /Monitor Polski nr 26, z 4.10.1985 r., poz. 194/.

przerzuty w każdych warunkach pogodowych i drogowych, precyzyjne działania osłonowe zabezpieczające kolumny rządowe itd./.

Dotychczas zorganizowano dla omawianej grupy funkcjonariuszy tylko nieliczne kursy doskonalenia jazdy samochodem. Najistotniejszą barierą w częstszej ich realizacji jest brak środków finansowych. Próbowano w celach zaradczych obniżyć koszty takich szkoleń, wysuwając koncepcję organizacji doskonalenia w tym zakresie, z wykorzystaniem odpowiednio zaadaptowanych pod względem technicznym pojedynczych pojazdów służbowych, jednakże zamysł taki nie wytrzymuje krytyki w konfrontacji z kategoriycznym wymogiem maksymalnego bezpieczeństwa tego rodzaju treningu, bardzo specyficznej bazy crossowej oraz jak najwyższych kwalifikacji instruktorów prowadzących zajęcia. Rekapitułując zagadnienie, podniesienie ogólnych kwalifikacji funkcjonariuszy pododdziałów specjalnych MO w dziedzinie prowadzenia pojazdów samochodowych do poziomu zbliżonego do mistrzowskiego, musi łączyć się z organizowaniem specjalistycznych kursów przygotowanych i zrealizowanych przez powołane do tego agendy sportu automobilowego. Doskonaleniom tego rodzaju powinni być poddawani wszyscy funkcjonariusze wspomnianych formacji, nie rzadziej niż co 5 lat.

Doskonalenie umiejętności w zakresie prowadzenia i bieżącej obsługi pojazdów samochodowych dotyczy także transporterów bojowych, typów używanych przez pododdziały specjalne MO /BTR, BRDM-1 i SKOT/.

b. doskonalenie zawodowe w Biurze Ochrony Rządu MSW

Specyficznie przedstawia się organizacja i tematyka szkolenia funkcjonariuszy BOR. I ono - podobnie jak w przypadku antyterrorystycznych jednostek milicyjnych - oparte jest głównie o bazę wynajmowaną. Zaplecze treningowe własne ogranicza się praktycznie tylko do małej sali ćwiczeń siłowych, pomieszczenia do gry w tenisa stołowego i boiska do siatkówki. Pozostała baza, tj. pełnowymiarowe boisko, sala sportowa, kryta pływalnia, strzelnice itd., jest dzierżawiona. Taka sytuacja powoduje oczywiście szereg trudności organizacyjnych, zakłóca realizację programu szkolenia i mnoży zbędne koszty /np. na odległe przejazdy¹⁵, najem obiektów i inne/.

Doskonalenie zawodowe funkcjonariuszy Biura Ochrony Rządu realizowane jest w oparciu o roczne programy szkolenia, opracowywane cyklicznie na podstawie zarządzenia Dyrektora BOR MSW "w sprawie realizacji szkolenia i doskonalenia zawodowego funkcjonariuszy Biura Ochrony Rządu". Dzieli się ono - najogólniej rzecz ujmując - na szkolenie:

- społeczne - łącznie 48 godzin rocznie,
- tzw. ogólnoresortowe /z zakresu wiedzy i umiejętności obowiązujących wszystkich funkcjonariuszy resortu/ - łącznie 60 godzin,

---

15. Dla przykładu, funkcjonariusze BOR korzystają z krytej pływalni WKS "Kadra" przy ASG w Rembertowie, a część treningów strzeleckich odbywają na strzelnicy wojskowej w Raduczu woj. skierniewickie/.

- obronno-strzeleckie - 5 godzin,
- specjalistyczno-wydziałowe¹⁶ - limit godzinowy uzależniony jest od rodzaju grupy szkoleniowej,
- sportowe¹⁷ - 30 godzin.

Organizacja doskonalenia zawodowego funkcjonariuszy charakteryzowanej jednostki oparta jest o funkcjonowanie grup szkoleniowych /grup szkolenia specjalistycznego/, których ilość odpowiada liczbie wydziałów Biura.

Każdy z funkcjonariuszy BOR szkoli się średnio około jednego dnia w tygodniu¹⁸. Roczny cykl zajęć wieńczę sprawdziany podsumowujące, obowiązujące wszystkich objętych szkoleniem.

Zasady ogólne doskonalenia zawodowego funkcjonariuszy Biura Ochrony Rządu, dotyczące zwłaszcza średniej intensywności zajęć, nie dotyczą wyodrębnionego ze struktur BOR podporządkowanego pododdziału ochronnego o nazwie Grupa Specjalnego Zabezpieczenia /GSZ/.

Funkcjonariuszy skupionych w GSZ obowiązuje szkolenie specjalistyczne w wymiarze znacznie większym, niż ich kolegów wywodzących się z innych ogniw BOR. Ich, zatwierdzony

---

16. Nazwa tego kierunku szkolenia wzięła się stąd, iż specjalistyczna problematyka szkolenia wynika ze specyfiki funkcji poszczególnych wydziałów BOR.

17. Składają się na nie zajęcia ogólnorozwojowe, zajęcia specjalistyczno-zawodowe /głównie elementy walki wręcz/, gry sportowe, pływanie a także uczestnictwo w turniejach sportowych i spartakiadach.

18. Por. Sprawozdanie z realizacji programu szkolenia i doskonalenia zawodowego funkcjonariuszy BOR MSW w roku szkoleniowym 1988/1989 - l.dz. OK-264/Pf/89 z dnia 8 października 1989 r.

przez Dyrektora Biura Ochrony Rządu, roczny program szkolenia przewiduje - obok tematyki standardowej, właściwej dla wszystkich - dalece intensywniejszy, niż u innych trening praktyczny w zakresie strzelectwa /35 godzin miesięcznie/ i wychowania fizycznego /do 60 godzin/.

Niezależnie od tego, funkcjonariusze Grupy Specjalnego Zabezpieczenia BOR, wspólnie z oficerami ochrony prowadzącymi samochody rządowe, odbywają na crossie w Kętrzynie okresowe kursy doskonalące w zakresie kierowania pojazdami w warunkach i sytuacjach wyjątkowych. Oni też, raz do roku, uczestniczą dodatkowo w zimowych zgrupowaniach narciarskich.

Pomimo dość istotnego zintensyfikowania doskonalenia zawodowego funkcjonariuszy GSZ, w szczególności w tak praktycznych dziedzinach jak walka wręcz i strzelectwo, pododdział ten - z powodu oczywistego przerostu zadań ochronnych nad szkoleniowymi i stosunkowo słabego wyposażenia technicznego - nadal pozostaje nieetatowy. Zakładane limity czasowe odbywanych treningów, z powodu dużych dystansów do miejsc ćwiczeń, są w rzeczywistości poważnie zmniejszone, a brak trwałej współpracy z instruktorami o najwyższych kwalifikacjach, zaniża poziom zajęć. Do tego jeszcze planowane treningi są często niespodziewanie zarywane z powodu bardziej lub mniej uzasadnionych potrzeb operacyjnych, wymagających zaangażowania funkcjonariuszy GSZ do bezpośredniej ochrony przedstawicieli władz /np. doraźne zastępstwa oficerów ochrony/.

2. Problemy szkolenia przeciwdywersyjnego w wydzielonych oddziałach Wojska Polskiego

Cele szkolenia bojowego wojskowych oddziałów i pododdziałów wydzielonych do działań przeciwdywersyjnych oparte są o przewidziane sytuacje zagrożeń, zarówno w stanie pokoju /okres "P"/, jak i w stanie wojny /czas "W"/.

Do realizacji zadań związanych z obroną przeciwdywersyjną są w Wojsku Polskim wydzielone głównie oddziały i pododdziały piechoty zmotoryzowanej. Szkolenie ich żołnierzy, podobnie jak przygotowanie bojowe żołnierzy służby zasadniczej formacji piechoty innych jednostek WP, realizowane jest w kilku etapach i dotyczy całego okresu ich dwuletniej służby.

Rozpoczyna się ono 3-miesięcznym szkoleniem podstawowym nowowcielonych żołnierzy. Dla przykładu, w oddziałach piechoty zmotoryzowanej Nadwiślańskich Jednostek Wojskowych MSW, ta początkowa faza szkolenia ma następujący przebieg:

- szkolenie wstępne /pierwsze 2 tygodnie/ - elementy musztry, regulaminów wojskowych i przygotowania strzeleckiego,
- szkolenie zasadnicze - dodatkowo: taktyka oraz szkolenie chemiczne i inżynieryjno-saperskie pojedynczego strzelca, a także zgrywanie nabywanych umiejętności na szczeblu drużyny, plutonu i kompanii,

- szkolenie adaptacyjne /wdrożenie do służby ochronno-wartowniczej i reprezentacyjnej/.

Pozostałe miesiące służby zasadniczej żołnierzy, to faza doskonalenia ich umiejętności bojowych. Jego średnią intensywność można określić na około 1 godzinę dziennie.

Poziom ogólnego funkcjonowania, w tym przygotowania bojowego charakteryzowanych pododdziałów i oddziałów wojskowych, kontrolowany jest w formie sprawdzianów organizacyjno-szczęblowych, obejmujących kompanie /raz na miesiąc/, bataliony /co 3 miesiące/ i wreszcie poszczególne brygady NJW MSW /co 2 lata/.

Niezależnie od tego, dokonywane są systematycznie oceny praktycznego pełnienia służby ochronnej przez żołnierzy Nadwiślańskich Jednostek Wojskowych oraz hospitacje realizowanych z ich udziałem zajęć szkoleniowych /z narzuconych wcześniej tematów/.

Indywidualny rozwój sprawności fizycznej żołnierzy kontrolowany jest w drodze okresowych testów /letnich i zimowych/. Obejmują one: bieg na dystancie 100 m, skok w dal, marszobieg na 3000 m, zestaw ćwiczeń gimnastycznych i pływanie /tylko latem/.

Efekty bieżącego szkolenia bojowego, wydzielonych do działań przeciwdywersyjnych formacji Wojska Polskiego, sprawdzane są również na przygotowywanych okresowo ćwiczeniach taktycznych, z udziałem licznych pododdziałów

wojskowych, a także milicyjnych. Mają one na ogół charakter terytorialny /dotyczą zwykle obszaru jednego województwa, niekiedy jednak kilku/¹⁹.

Odmienne zorganizowane jest specjalistyczne szkolenie i doskonalenie zawodowe w wojskowych pododdziałach pirotechnicznych. Dla przykładu, żołnierze grupy rozpoznania pirotechnicznego Oddziału Inżynieryjnego NJW MSW szkolą się i doskonalą nabyte umiejętności, praktycznie przez cały czas swojej służby, tj. przez 2 lata.

Pierwszy okres tego szkolenia /podstawowy/ jest bardzo intensywny: kandydaci na pirotechników uczestniczą w zajęciach realizowanych 5 dni w tygodniu, po 7 jednostek dydaktycznych dziennie. W okresie drugim /drugi rok służby zasadniczej/, przygotowani już do wykonywania zadań rozpoznania i interwencji pirotechnicznych, żołnierze - saperzy poddawani są permanentnemu doskonaleniu specjalistycznemu, lecz już nie tak intensywnemu, jak w fazie poprzedniej - czas przeznaczony na zajęcia doskonalące stanowi średnio 10-15 % czasu poświęconego na realizację ogółu

---

19. Przykładem takich ćwiczeń może być choćby, zakrojone na szeroką skalę, przedsięwzięcie krypt. "Podlasie 85", obejmujące teren województw: kieleckiego, tarnobrzesckiego i zamojskiego. Rolę grup dywersyjnych pełnili w czasie jego trwania żołnierze Batalionu Dalekiego Rozpoznania z Lublińca oraz funkcjonariusze Wydziału Zabezpieczenia SUSW. Pododdziały "zwalczające" te grupy zostały wydzielone z jednostek o przeznaczeniu przeciwdywersyjnym, podporządkowanych byłemu Inspektoratowi Obrony Terytorialnej i Wojsk Obrony Wewnętrznej MON. Działania destruktcyjne "dywersantów" polegały m. in. na próbach zbrojnych napadów na posterunki MO oraz aktów dywersji, skierowanych na instalacje i urządzenia zakładów przemysłowych, w szczególności realizujących produkcję specjalną - przykład: pozorowany atak na "Dezamet" w Nowej Dębie.

ich obowiązków służbowych /dyżury pirotechniczne, patrole rozpoznania pirotechnicznego, służba wewnętrzna itd/.

Szkolenie i doskonalenie specjalistyczne żołnierzy grup rozpoznania pirotechnicznego realizowane jest w formie wykładów, zajęć dyskusyjnych, projekcji przezroczey i filmów, pokazów autentycznych i prawdopodobnych dywersyjnych przedmiotów wybuchowych, a także zajęć praktycznych z użyciem bojowych materiałów wybuchowych.

Nieco inaczej przedstawia się doskonalenia w charakteryzowanej dziedzinie, obejmujące żołnierzy zawodowych wchodzących w skład grup rozpoznania pirotechnicznego. Ugruntowywanie i pogłębianie ich specjalistycznych umiejętności odbywa się z intensywnością 7 godzin w skali kwartału.

Specyficznym elementem szkolenia formacji rozpoznania pirotechnicznego Nadwiślańskich Jednostek Wojskowych MSW, jest przygotowanie do pracy węchowej psów służbowych, które wchodząc w skład omawianych grup, przeznaczone są do wyszukiwania ewentualnych materiałów wybuchowych, broni palnej i łusek, ukrytych przez dywersantów bądź terrorystów. Psy takie szkolone są na kilkumiesięcznych kursach w Zakładzie Tersury Psów Służbowych MO w Sułkowicach.

R o z d z i a ł VIII

OPTYMALIZACJA ZAOPATRZENIA MATERIAŁOWO-TECHNICZNEGO JEDNOSTEK I OGNIW POWOŁANYCH DO ZWALCZANIA TERRORYZMU I DYWERSJI

W skład wyposażenia bojowego, pozostającego na wyposażeniu specjalistycznych jednostek przewidzianych do walki z terroryzmem, wchodzi - obok elementów standardowych, stosowanych powszechnie w wojsku i milicji - także sprzęt i materiały specyficzne¹. Zaopatrywanie się w nie, często poza systemem rozdzielnictwa centralnego, stwarza szereg godnych omówienia problemów organizacyjnych.

W poruszonej dziedzinie można wyodrębnić względnie jednorodne działy, tj. umundurowanie oraz środki ochrony osobistej funkcjonariuszy /żołnierzy/, ich uzbrojenie, inny sprzęt specjalistyczny, urządzenia łączności oraz środki transportu. Ten konglomerat elementów składających się na całość problematyki zaopatrzenia charakteryzowanych formacji, wyznaczać będzie zakres tematyczny poszczególnych części niniejszego rozdziału.

---

1. Problem niestandardowych środków bojowych, w które zaopatrywane są ogniwa służbowe o przeznaczeniu antyterrorystycznym, dotyczy - jak dotąd - bodajże wyłącznie specjalistycznych jednostek resortu spraw wewnętrznych, przede wszystkim pododdziałów specjalnych Milicji Obywatelskiej.

1. Umundurowanie oraz środki ochrony osobistej funkcyj-
nariuszy /żołnierzy/ formacji antyterrorystycznych
/przeciwdywersyjnych/

Jeśli idzie o mundury ćwiczebne /polowe/ funkcyj-
nariuszy pododdziałów specjalnych MO, to szyte są one na
wzór tak zwanych US-ów /ubiorów skoczka wojsk powietrzno-
-destanowych/. Tkanina, z której są one wykonane, jest
impregnowana specjalnym ognioodpornym preparatem. Różni
się ona od tkaniny, z której uszyte są ćwiczebne mundury
wojskowe, tylko kolorem /ma barwę identyczną do ćwiczeb-
nych mundurów milicyjnych typu "moro"/. Uzupełnienie tego
umundurowania stanowią tzw. buty skoczka spadochronowego
oraz nakrycie głowy w postaci granatowego beretu /por.
załącznik nr 3 - zdjęcie 1/.

Stosowany obecnie krój umundurowania typu US, spraw-
dzony przez wiele lat zarówno pod względem funkcjonalnym
jak i estetycznym, można - co powszechnie podkreślają jego
użytkownicy - udoskonalić jedynie poprzez zastosowanie sta-
łych szelek podtrzymujących spodnie oraz kilkucentymetrowe
wydłużenie nogawek, umożliwiające "zbufowanie" ich na cho-
lewkach butów, co wyeliminowałoby dotychczasową wadę tych
spodni, organiczającą makrymalny wykrok.

Obok US-ów, powinny upowszechnić się w charakteryzo-
wanych pododdziałach także specjalnie skrojone kombinezony
bojowo-treningowe /por. załącznik nr 3 - zdjęcie 2/. Obser-
wacja wyposażenia antyterrorystycznego czołowych zagranicz-
nych jednostek szturmowych, w tym także ich umundurowania

ćwiczebnego, wskazuje na wyraźne preferowanie odzieży jednoczęściowej, uzupełnionej tylko najbardziej niezbędnymi, zindywidualizowanymi do zadań naznaczonych danemu funkcjonariuszowi /żołnierzowi/ w konkretnej akcji, elementami wyposażenia bojowego skupionego głównie na pasie, blisko zatem środka ciężkości osoby. Tak więc postulowane kombinezony specjalne powinny: być wykonane z ciemnej /"nie brudzącej się"/, higienicznej tkaniny, mieć niezawodne /a więc bezpieczne/ zamki suwakowe, zatrzaski, "rzepy" lub inne praktyczne zapięcia, posiadać minimalną liczbę kieszeni², wszytych dla bezpieczeństwa pod zewnętrzną warstwę tkaniny mundurowej, "zbufowane" nogawki dające wystarczający zapas ich długości, a także specjalną - zamykaną na zamek błyskawiczny - klapę umieszczoną z tyłu, umożliwiającą wygodne załatwianie potrzeb fizjologicznych³.

---

2. Funkcjonariusze formacji antyterrorystycznych, w przeciwieństwie do żołnierzy oddziałów przeciwdywersyjnych, a zwłaszcza dalekiego rozpoznania, realizują swoje zadania bojowe i szkoleniowe najczęściej w bezpośrednim kontakcie z pełnowartościową bazą bytową: noclegową, żywieniową, sanitarną itd., a więc nie potrzebują zabierać ze sobą racji żywnościowych i innych licznych elementów wyposażenia indywidualnego o przeznaczeniu bytowym lub bojowym w większym zapasie. Stąd też duża liczba różnych kieszeni w mundurze jest im nie tylko zbędna, ale wręcz niebezpieczna z powodu zwiększonego prawdopodobieństwa przypadkowego zaczepienia o nie.

3. Doświadczenie wskazuje, że występujące często u funkcjonariuszy napięcia nerwowe spowodowane stresującymi okolicznościami przyszłej operacji bojowej a nawet warunkami niektórych, bardziej niebezpiecznych ćwiczeń, wywołują u nich potrzebę niezwłocznego załatwienia potrzeby fizjologicznej, co przy jednoczęściowym kombinezonie i najczęściej krótkim czasie pozostałym do rozpoczęcia akcji /treningu/, powodować może niemałe kłopoty .

Do zadań specjalnych, wymagających długotrwałego przebywania na zimnie bez ruchu /np. w ukryciu/, stosowane są okrycia marynarzy pokładowych, tzw. "moleskiny", tj. dwuczęściowe, nieprzemakalne komplety z kapturem, chwalone za funkcjonalność przez ich użytkowników.

Elementem dodatkowym osobistego wyposażenia charakteryzowanej grupy funkcjonariuszy są kaski spadochronowe zabezpieczające głowę, w tym także części czołową i policzkowe twarzy, przede wszystkim w czasie ich działań na wysokości. Wymodelowanie kształtu takich kasków jest - w ocenie osób je użytkujących - bez zarzutu.

Maksymalne zapewnienie bezpieczeństwa w czasie akcji bojowych, w trakcie których funkcjonariusze pododdziałów specjalnych mają do czynienia z uzbrojonymi w broń palną przestępcami lub podłożonymi w celach terrorystycznych urządzeniami wybuchowymi, wymaga osłony ich ciał przy pomocy kamizelek i tarcz kuloodpornych, hełmów bojowych albo też tzw. ubrań antywybuchowych /antybombowych/.

Opisywane pododdziały dysponują obecnie w wystarczającej ilości bardzo dobrymi pod względem wytrzymałościowym i funkcjonalnym kamizelkami z importu: szwajcarskimi firmy TIG oraz angielskimi firmy ARMOUR, zarówno w odmianach ciężkich jak i lekkich. Poszczególne ich modele, choć istotnie zróżnicowane /por. załącznik nr 3 - zdjęcie 3/, bo przewidziane do zastosowania w różnych warunkach taktycznych⁴,

---

4. Spośród gamy kamizelek kuloodpornych wyróżnia się:

jako ogół są bez zarzutu.

Z różnością ich cech wiąże się - jak zostało to już nadmienione - zróżnicowanie ich zastosowania: osłona tylko przed pociskami mniejszych kalibrów pistoletowych, ochrona przed niemal wszystkimi rodzajami pocisków pistoletowych, rewolwerowych i karabinowych, zastosowanie zakamuflowane lub oficjalne, celowe dociążenie funkcjonariusza np. wyważającego drzwi własnym ciałem itd. Na podkreślenie zasługuje fakt produkowania - od 1988 r. - nowoczesnych polskich kamizelek kuloodpornych, które pod względem wytrzymałościowym i ogólnofunkcjonalnym, nie ustępują uznanym modelom zagranicznym. Są w nie sukcesywnie wyposażane niektóre jednostki i ogniwa resortu spraw wewnętrznych, głównie pododdziały OPMO, z przeznaczeniem np. do ochrony osobistej członków posterunków blokadowych /zapór/ lub patroli penetracyjnych.

Pilnego wyposażenia wymagają pododdziały specjalne MO w zakresie tarcz kuloodpornych, niezbędnych do wykorzystania np. w krytycznym momencie przekraczania progu pomieszczenia, natychmiast po sforsowaniu jego drzwi. Brak rozpoznania sytuacji wewnątrz dyktuje konieczność osłonięcia się taką tarczą - wykonaną z odpowiednio grubej blachy stalowej lub

---

lekkie /do 3 kg/, ciężkie /o wadze do kilkunastu kilogramów/, z samego kevlaru /włókna balistycznego/, z kevlaru wzmocnionego pancernymi płytami stalowymi lub tytanowymi, "operacyjne" /nadające się do dyskretnego noszenia pod ubraniami wierzchnimi/, szturmowe /noszone na zewnątrz munduru/. Por. też: S. Kochański: Nylon zatrzymuje pocisk, "Razem" 1983, nr 28, s. 10.

tytanowej - przed spodziewanym ostrzałem przeciwnika. Analiza sytuacji związanych ze wspomnianym elementem taktycznym wskazuje na potrzebę wyposażenia pododdziałów o przeznaczeniu antyterrorystycznym w pojedyncze egzemplarze tego typu tarcz, w dwóch rozmiarach: mniejsze - osłaniające korpus, mocowane w sposób klasyczny na przedramieniu, oraz większe - wielkości sylwetki ludzkiej, z wziernikiem /najlepiej ze szkła kuloodpornego/, toczone na niewielkich kółkach.

Wojskowe hełmy bojowe wz. 1967/1975, używane dotąd powszechnie także przez funkcjonariuszy pododdziałów specjalnych MO, są mało wygodne a przede wszystkim wykonane ze zbyt słabego tworzywa - ich stalowa blacha nie jest bynajmniej kuloodporna, chroni jedynie przed mniejszymi odłamkami. Idea zaprojektowania hełmu nowocześniejszego powinna być oparta o założenie, że jego skorupa /wykonana z doskonałej stali lub stopu tytanu/ będzie rzeczywiście chronić przed większością pocisków broni strzeleckiej, osłaniać większą niż dotychczas powierzchnię głowy - także skronie, część kości policzkowo-zuchwowych oraz w większym stopniu czoło, mieć wypukłości w okolicach uszu /umożliwiające montaż słuchawek/, a także uniwersalne zewnętrzne zaczepy do doraźnego montażu np. osłony ze szkła kuloodpornego, okularów noktowizyjnych itp.⁵.

---

5. Podjęty już temat badawczo-konstrukcyjny, zmierzający do opracowania nowego modelu hełmu wojskowego o wyraźnie lepszych parametrach wytrzymałościowych a także bardziej funkcjonalnego /wygodnego/, realizowany jest przez Wojskową Akademię Techniczną, wspólnie z Departamentem Gospodarki Materiałowo-Technicznej MSW.

Do ochrony funkcjonariuszy podczas pracy przy niebezpiecznych ładunkach wybuchowych powszechnie powinny być stosowane - występujące dotąd w kraju tylko w pojedynczych egzemplarzach - ubrania antywybuchowe /por. załącznik nr 3 zdjęcie 4/ wykonane, podobnie jak nowoczesne kamizelki kuloodporne, z nylonowego włókna balistycznego⁶. Każdy komplet takiego ubrania składa się ze spodni z osłoną przednią tułowia /rodzaj "ogrodniczek"/, kurtki, segmentowego pancerza z płyt stalowych, dającego dodatkową osłonę klatki piersiowej i brzucha oraz specjalnego, głębokiego hełmu tytanowego z odłamkoodporną, przezroczystą przyłbicą.

Niektóre milicyjne pododdziały specjalne dysponują kompletami odzieży tzw. operacyjnej, głównie w postaci mundurów personelu lotnictwa cywilnego/pasażerskiego/, kolejarzy, kierowców i motorniczych MPK oraz charakterystycznych ubrań roboczych pracowników budownictwa i służb komunalnych /np. utrzymania dróg/⁷.

W odniesieniu do umundurowania ćwiczebnego /polowego/ żołnierzy wchodzących w skład oddziałów przewidzianych do działań przeciwdywersyjnych, posłutować należy - z uwagi na przypuszczalny rejon prowadzenia ich operacji bojowych, wykraczający raczej poza tereny zurbanizowane - upowszechnie-

---

6. Tajemnica nieprzenikania przez nie pocisków z broni strzeleckiej oraz odłamków o stosunkowo dużej energii kinetycznej tkwi przede wszystkim w specyficznym splocie takiej tkaniny oraz jej przekroju dochodzącym do kilkudziesięciu warstw tworzywa /daje to średnią grubość tkaniny do 1 cm./.

7. Por. J. Pawlik, M. Żywczyk: Organizacja i przeznaczenie pododdziałów specjalnych Milicji Obywatelskiej, wyd. Departament Szkolenia i Doskonalenia Zawodowego MSW /w druku/, s. 29.

nie jego barwy w kolorze ochronnym /"plamiaki"/.

Upowszechnić się powinny w wojsku także, zwłaszcza w niektórych jego formacjach, w tym o przeznaczeniu przeciwdywersyjnym, kamizelki kuloodporne, tak doceniane w niektórych najnowocześniejszych armiach. Pokrycie tego rodzaju odzieży ochronnej również powinno mieć kolorystykę i desenń ułatwiający maskowanie w terenie zielonym. Podobny postulat dotyczy tak specjalistycznej osłony, jak ubrania antywybuchowe. Muszą się one, dla pełniejszego bezpieczeństwa saperów, znaleźć na wyposażeniu wszystkich wojskowych grup rozminowywania terenu.

2. Uzbrojenie sił antyterrorystycznych oraz przeciwdywersyjnych

Funkcjonariusze pododdziałów specjalnych MO dysponują bogatym arsenałem uzbrojenia indywidualnego oraz zespołowego, specjalnych urządzeń obezwładniających oraz materiałów wybuchowych i osprzętu pirotechnicznego.

Na ich indywidualne uzbrojenie składają się, wprowadzane sukcesywnie na powszechne uzbrojenie polskiego wojska i milicji, pistolety P-83 kal. 9 mm, a także 6-strzałowe rewolwery na naboje 38 special /odpowiednik kal. 9,65 mm/, produkcji amerykańskiej firmy Smith and Wesson oraz licencyjne mutacje tej broni - brazylijskie Taurusy i hiszpańskie Astry, pistolety maszynowe /akms, akmg, pm wz. 63/ oraz noże szturmowe wz. 1955.

Funkcjonariusze charakteryzowanych formacji podczas akcji bojowych uzbrojeni są z zasady w rewolwery /por. załącznik nr 3 - zdjęcie 5/, które mają tą przewagę nad pistoletami, że nie posiadają mechanizmu zabezpieczającego, a więc będąc załadowane, w każdej chwili są gotowe do strzału. Ponadto, o ile niewypał naboju w pistolecie oznacza zacięcie się broni, tj. nieprzewidzianą przerwę w prowadzeniu ognia, ewentualny niewypał w rewolwerze bynajmniej nie eliminuje tej broni z walki, obracający się bęben umożliwia oddanie następnego strzału z naboju tkwiącego w kolejnym gnieździe. Rewolwer jest też bardziej od pistoletu odporny na zacięcia, spowodowane zanieczyszczeniem poszczególnych mechanizmów. Te wszystkie jego cechy preferują go jednoznacznie, jako rodzaj krótkiej broni indywidualnej funkcjonariuszy pododdziałów specjalnych.

Jednakże wieloletnia, intensywna eksploatacja różnych modeli rewolwerów wykorzystywanych do treningów strzeleckich wykazała, że zdecydowanie najlepszymi parametrami techniczno-taktycznymi charakteryzują się oryginalne egzemplarze Smith and Wessona. Broń tej firmy /nawet modele o długości lufy 2 cale, tj. ok. 5 cm/ jest zaskakująco celna, ale najcenniejszą jej zaletą jest wręcz 100 % niezawodność, niespotykana przy innej broni. Licencyjne rewolwery Taurusa i Austri okazały się wyraźnie gorsze: ich niezbyt precyzyjne wykonanie skutkuje - co wykazała praktyka - dyskwalifikującym je, jako niezawodną z założenia broń antyterrorystyczną,

10 - 20 procentowym wskaźnikiem niewypałów. Stwierdzono przy tym, że wyłączną ich przyczyną była nie zła jakość stosowanej amunicji, lecz zbyt płytkie zbijanie przez iglicę rewolweru spłonek naboju.

Choć w Wojskowym Instytucie Techniki Uzbrojenia prowadzone są obecnie mocno już zaawansowane prace konstrukcyjne nad polskim rewolwerem, to jednak bardzo wysoka ocena eksploatowanych w resorcie spraw wewnętrznych, około 100 egzemplarzy, podobnej broni wyprodukowanej przez renomowaną firmę Smith and Wesson, nasuwa oczywisty wniosek doposażenia w oryginalne rewolwery tego producenta wszystkich pozostałych funkcjonariuszy formacji antyterrorystycznych, w tym pododdziałów specjalnych MO i BOR.

Na komplet amunicji rewolwerowej składają się liczne rodzaje naboju bojowych /z odmianami pocisku ołowianego/ i tzw. specjalnych⁸, przeznaczonych do użycia w pomieszczeniach, w tym na pokładach samolotów pasażerskich w locie, do bezpiecznego dla postronnych pasażerów obezwładniania ewentualnych porywaczy /por. załącznik nr 3 - zdjęcie 6/. Stosowana amunicja rewolwerowa typu specjalnego jest produkcji rodzimej a poziom jej wykonania odpowiada standardom międzynarodowym. Naboje tego rodzaju występują w 3 odmianach,

---

8. Por. Opis budowy i działania rewolwerowej amunicji specjalnej kaliber 0,38, wyd. Departament Gospodarki Materiałowo-Technicznej MSW, Warszawa 1982, s. 3.

o zróżnicowanej mocy, a istotą ich specjalnego działania jest fakt, iż ich pociski mają formę małych parcianych woreczków /o średnicy 21 mm/, wypełnionych bardzo drobnymi śrucinami /wielkości 1,5 mm/. Postrzelenia takimi pociskami z bliskiego dystansu /5 - 10 m/ powodują rozległe lecz powierzchowne obrażenia ciała. Pociski uderzające w cel martwy, praktycznie nie powodują szkód materialnych i nie rykoszetują.

Amunicja pistoletów /P-64 i P-83/ oraz minipistoletów maszynowych /pm wz. 63/ o kal. 9 mm systemu Makarowa, jest w porównaniu z najbardziej popularną na świecie amunicją pistoletową kal. 9 mm Parabellum, wyraźnie słabsza /energia początkowa 310 J wobec 584 J/, co w stopniu oczywistym rzutuje na zdolność przebijania przez pocisk napotkanej przeszkody. Gorsze parametry amunicji Makarowa mają bezpośredni, negatywny wpływ na taktyczne cechy broni, do której jest stosowana. Rozumiejąc przesłanki, które legły u podstaw decyzji o generalnym zróżnicowaniu modeli naboju strzeleckich używanych w przeciwstawnych blokach militarnych, trzeba jednakże z całą mocą opowiedzieć się za przestawieniem uzbrojenia indywidualnego kal. 9 mm, pozostającego na wyposażeniu polskich formacji o przeznaczeniu antyterrorystycznym, z amunicji systemu Makarowa /9 x 18 mm/ na naboje systemu Parabellum /9 x 19 mm/, jako jednoznacznie lepsze, bardziej "policyjne" a więc powodujące skutki pożądane w warunkach starć ogniowych z zatrzymywanymi uzbrojonymi przestępcami.

Warto zaznaczyć, że obecnie najnowocześniejszymi, najbardziej cenionymi na świecie modelami pistoletów kal. 9 mm Parabellum są: szwajcarsko-zachodnioniemiecki SIG-Sauer, zachodnioniemiecki HK/Heckler i Koch/model P 7 oraz austriacki Glock, a pistoletów maszynowych: HK oraz austriacki Steyr AUG. Wszystkie one przystosowane są do amunicji typu Luger.

Uzupełnienie uzbrojenia indywidualnego wskazanej grupy funkcjonariuszy stanowią - poza bronią strzelecką - noże szturmowe wz. 1955 oraz inne noże wojskowe /por. załącznik nr 3 - zdjęcie 16/.

W zakresie długiej broni strzeleckiej, na etatowym wyposażeniu pododdziałów specjalnych MO pozostają modele będące na standardowym uzbrojeniu Wojska Polskiego.

Będące na wyposażeniu milicyjnych formacji antyterrorystycznych radzieckie karabiny wyborowe swd kal. 7,62 mm, choć od wielu lat powszechnie cenione za parametry polowe, zdają się mieć małą przydatność w warunkach zabudowy miejskiej. Bardzo duża energia pocisków wystrzeliwanych z tej broni, wystarczająca do jednoczesnego przestrzelenia kilkunastu osób stojących jedna za drugą, grozi w obszarze przypadkowych przeszkód terenowych licznymi rykoszetami, co w warunkach dużego zaludnienia typowego dla miast, czyni oddawany strzał wtórnie niekontrolowanym. Snajperska broń o przeznaczeniu antyterrorystycznym, a zwłaszcza jej amunicja, musi być inna niż wojskowa. Funkcja wystrzeliwanych z niej

pocisków powinna raczej odpowiadać charakterystyce specjalistycznej amunicji stosowanej do myśliwskich sztucerów, a jej istotą powinna być m. in. zdolność samozniszczenia się po uderzeniu już w pierwszą napotkaną przeszkodę. Przykładem takiej nowoczesnej broni snajperskiej, skonstruowanej specjalnie na potrzeby formacji antyterrorystycznych, jest choćby model PSG-1 firmy Heckler i Koch, amunicja zaś do niej - naboje specjalne typu Gleiser.

Pododdziały specjalne MO wyposażone są także w broń niestandardową, nie spotykaną dotąd w wojsku. Składają się nań strzelby gładkolufowe typu myśliwskiego kal. 12 /rządzieckie bocki "Iż" oraz amerykańskie automaty "Mossberg" - - por. załącznik nr 3 - zdjęcie 8/ z bogatą gamą amunicji specjalnej, pistolety sygnałowe i 15-lufowe ręczne wyrzutnie pocisków specjalnych kal. 26 mm /por. załącznik nr 3 - - zdjęcie 14/, a także specyficzne urządzenia do obezwładniania osób, tzw. siatkowe zestawy obezwładniające /SZO/ wz. 1984 /por. załącznik nr 3 - zdjęcie 10 i 11/, nasobne miotacze gazowe /por. załącznik nr 3 - zdjęcie 12/, czeskosłowackie wielowybuchowe granaty oszałamiające P-1 /por. załącznik nr 3 - zdjęcie 13/ oraz pojedyncze egzemplarze tak zwanych taserów /por. załącznik nr 3 - zdjęcie 15/.

Strzelby gładkolufowe kal. 12, zwane oficjalnie w milicji miotaczami pocisków specjalnych mają, jak się wydaje, dużą przyszłość taktyczną. Przemawia za tym bogata gama

pocisków do niej przystosowanych⁹ /gumowych, typu "grom", typu "dym-błysk", myśliwskich/ oraz liczne przypadki skutecznego jej zastosowania w praktyce antyterrorystycznej i przeciwbandyckiej. Wydaje się jednak, że konstrukcyjny rozwój tej broni zmierzać powinien do jej miniaturyzacji i zwiększenia szybkostrzelności /przykład: amerykański model SPAS 12/.

Milicyjne miotacze kal. 26, także zaopatrzone w duży zestaw amunicji specjalnej /gumowej, oświetlającej, chemicznej/ mają - jak można sądzić - przyszłość przede wszystkim jako broń służąca do zwalczania masowych zakłóceń porządku publicznego, w mniejszym stopniu antyterrorystyczna.

Siatkowy zestaw obezwładniający SZO wz. 1984¹⁰ stanowi unikalną konstrukcję polską, chętnie zakupywaną przez kontrahentów zagranicznych z uwagi na jej niezaprzeczalne walory taktyczne. SZO wz. 1984 umożliwia bowiem skuteczne obezwładnienie /z miejsca lub w ruchu/, także uzbrojonych w niebezpieczne przedmioty, zachowujących się agresywnie osób, z dystansu do 5 m¹¹.

Nasobne miotacze gazowe rodzimej produkcji emitujące, przy pomocy specjalnego, elastycznego przewodu do 2 kg mie-

---

9. Por. Album sprzętu uzbrojenia specjalnego Milicji Obywatelskiej, wyd. MSW, Warszawa 1983, s. 14.

10. Por. Instrukcja "Nasadka SZO-84 do ręcznej wyrzutni gazów łzawiących", załącznik do zarządzenia nr 22 Dyrektora DGMT MSW z dn. 26.03.1985 r., s. 5/.

11. Jediną wadą siatkowego zestawu obezwładniającego jest ograniczoność jego zastosowania w ciasnych pomieszczeniach/.

szanki łzawiącej o składzie opartym na chloroacetofenonie, służą do porażenia agresywnych osób okupujących pomieszczenia i w konsekwencji zmuszenia do opuszczenia ich.

Niezastąpionymi urządzeniami obezwładniającymi są czechosłowackie, bezodłamkowe, wielowybuchowe /15 detonacji w ciągu 1-2 sek./ granaty oszałamiające P-1 /zasadniczo wybuchka/. Rozpoczęcie szturmów użyciem tych granatów daje na ogół bardzo dobre skutki, w postaci dezorientowania i głębokiego zestresowania przeciwnika. Efekt ten uzyskuje się wskutek nadzwyczaj silnych bodźców akustycznych /huki/ i wzrokowych /błyski, dym/¹².

Bardzo specyficzne urządzenie obezwładniające stanowi skonstruowany w USA taser. Jest to ręczny miotacz, umożliwiający wystrzelenie na odległość do 5 m dwóch pocisków, połączonych z urządzeniem cienkimi przewodami elektrycznymi, przewodzącymi impuls elektryczny o napięciu 50 kV. Atak na przeciwnika przy pomocy tasera powoduje u niego wielki szok, przechodzący w kilka sekund podtrzymywania porażającego impulsu w utratę przytomności.

Na etatowe uzbrojenie strzeleckie formacji wojskowych, przewidzianych do działań przeciwdywersyjnych, składają się:

- pistolety maszynowe pm wz. 1963 kal. 9 mm¹³,

---

12. Ten środek walki po raz pierwszy znalazł skuteczne zastosowanie w 1977 r. na somalijskim lotnisku w Mogadishu, w czasie szturmów komandosów zachodniemieckiego pododdziału GSG-9 na opanowany przez terrorystów palestyńskich samolot "Lufthansy". Użyte tam granaty były produkcji angielskiej.

13. 9 mm pistolet maszynowy wz. 1963. Opis i użytkowanie. Sposoby i zasady strzelania. Wyd. MON, Warszawa 1974.

- karabinki ak wz. 1947 kal. 7,62 mm¹⁴ /na amunicję pośrednią/ w kilku odmianach /por. załącznik nr 3 - zdjęcie 9/.
- karabiny maszynowe pk i pkm kal. 7,62 mm¹⁵ /na amunicję karabinową/, z alternatywnym wyposażeniem dodatkowym,
- karabiny wyborowe swd kal. 7,62 mm¹⁶ /na amunicję karabinową specjalną, o podwyższonym współczynniku celności, z celownikiem optycznym PSO-1 dającym 4-krotne powiększenie obrazu celu przy kącie pola widzenia 6°/.

Mało bezpieczna - jak wskazuje wieloletnia praktyka eksploatacyjna - konstrukcja pm wz. 1963, stała się powodem podjęcia przez Wojskowy Instytut Techniki Uzbrojenia prac doskonalących nad tą bronią. Temat konstrukcyjny krypt. "Glauberyt", dotyczący tego zagadnienia, miał na celu m. in. "przykrycie" zamka broni, którego ruch na zewnątrz powodował u strzelców liczne kontuzje. Opisywane przedsięwzięcie nie wyszło jak dotąd, poza fazę testowania pojedynczych egzemplarzy unowocześnionej konstrukcji.

Pozostające na powszechnym wyposażeniu żołnierzy Wojska Polskiego, karabinki szturmowe oparte o radziecki model ak wz. 1947, oznaczające się od lat bardzo dobrymi walorami bojowymi, doczekają się - lada rok - jak należy sądzić po tempie rozprzestrzeniania się tej broni po świecie - zastą-

---

14. Por. Noktowizor strzelecki NPS-3. Opis i użytkowanie, wyd. MON, Warszawa 1975; 7,62 mm karabinek-granatnik wz. 1966/1972. Opis i użytkowanie, Wyd. MON, Warszawa 1974.

15. Por. H. Głowacki, S. Niezgocki, S. Torecki: Budowa i eksploatacja broni lufowej i amunicji, wyd. WAT, Warszawa 1970, s. 34-67; Noktowizor strzelecki PPN-13. Opis i użytkowanie, wyd. MON, Warszawa 1976.

16. Por. 7,62 karabin wyborowy swd. Opis i użytkowanie. Zasady i sposoby strzelania, wyd. MON, Warszawa 1966.

pienia ich lżejszymi wydatnie, a bardziej efektywnymi w walce egzemplarzami modelu ak wz. 1974 kal. 5,45 mm /także na amunicję pośrednią/, zarówno w wersji podstawowej, jak i skróconej /akr/.

Radzieckiej konstrukcji karabiny maszynowe pk i pks kal. 7,62 mm, pozostające na wyposażeniu jednostek WP, są w ocenie ich użytkowników bardzo dobre, wyraźnie przewyższające swoimi walorami użytkowymi poprzedników: rkm Diegtariewa kal. 7,62 mm /amunicja pośrednia/ i ckm Goriunowa kal. 7,62 mm /na amunicję karabinową/.

Z pozastrzeleckich środków ogniowych, wojskowe pododdziały o przeznaczeniu dywersyjnym i antyterrorystycznym wyposażone są w granaty bojowe typu F-1 /obronne/ i RG wz. 1942 /zaczepne/ oraz chemiczne środki obездwładniające, oparte głównie na chloroacetofenonie.

Uzupełnieniem uzbrojenia żołnierzy formacji przeciwdywersyjnych Wojska Polskiego są bagnety nasadne, stanowiące dodatkowe wyposażenie kbkak lub karabinu wyborowego swd /mogą one znaleźć zastosowanie bądź jako noże szturmowe, bądź jako specyficzne narzędzia umożliwiające przecinanie przewodów i cieńszych prętów metalowych, także pod napięciem elektrycznym/ oraz wieloczynnościowe noże wojskowe wz. 1969 /składane, sprężynowe, przeznaczone m. in. do walki wręcz, obciskania spłonek minerskich na lonce prochowym, zapalania materiałów palnych, przecinania przewodów, cięcia i piłowania elementów metalowych i drewnianych oraz pomiaru niewielkich wartości liniowych/.

Charakteryzowane formacje nie są wyposażone w broń artyleryjską /również moździerze/, ani pokładową /np. wielkokalibrowe przeciwlotnicze karabiny maszynowe na transporterach opancerzonych/, z wyjątkiem oddziałów piechoty zmotoryzowanej Nadwiślańskich Jednostek Wojskowych MSW, wyposażonych w ręczne granatniki przeciwpancerne RPG-7.

3. Inny sprzęt specjalistyczny o zastosowaniu antyterrorystycznym/przeciwdywersyjnym/

Bardzo bogaty potencjał specjalistycznego sprzętu /poza uzbrojeniem/, przydatnego w działaniach antyterrorystycznych, skoncentrowany jest w pododdziałach specjalnych milicji. Ma on bardzo zróżnicowane przeznaczenie. Generalnie można, w mnogości jego zastosowań i typów, wyodrębnić grupy sprzętu:

- a/ spadochronowego,
- b/ wysokościowego,
- c/ wodnego,
- d/ pirotechnicznego,
- e/ ogólnotechnicznego.

a/ sprzęt spadochronowy

Milicyjne formacje przeznaczone do fizycznego zwalczania aktów terrorystycznych, wyposażone są w etatowy sprzęt spadochronowy¹⁷ w postaci spadochronów typu powietrzno-desan-

---

17. Por. J. Jacyszyn: Spadochron współczesny, wyd. MON, Warszawa 1981.

towego /SDW seria 2, SD-83 i ST-7/ oraz specjalnego, wyczynowego /szczelinowe SW-7 oraz tunelowe SW-12 i SW-12D, a także oparte o konstrukcję amerykańskich "Parafoili" polskie "Fenixy"/. Te ostatnie umożliwiają rewelacyjną wręcz celność przyziemia.

Charakteryzowany sprzęt spadochronowy uzupełnia gama spadochronów zapasowych: dla skoczków początkujących typ SZ-60 seria 2 oraz dla wyczynowców typ SZ-73 /"Deimos"/¹⁸, a także specjalistyczny osprzęt w postaci np. automatów spadochronowych KAP-3, do samoczynnego otwarcia spadochronu na zaplanowanej wysokości, wysokościomierzy, noży spadochroniarskich, osprzętu do układania spadochronów itd.

b/ sprzęt wysokościowy

Działalność wysokościowa /treningowa i operacyjna/ funkcjonariuszy MO realizujących zadania antyterrorystyczne, wymaga dysponowania przez nich specjalistycznym sprzętem taterniczym o najwyższych parametrach wytrzymałościowych i niezawodności /haki i kostki taternicze, tzw. dżipsy, raki, zatrzaśniki, ósemki Fiszera, jumary, uprząże alpinistyczne itd.- por. załącznik nr 3 - zdjęcie 17/ oraz zestawem specjalnych lin alpinistycznych /zjazdowych, podciągowych, asekuracyjnych/ i innych /np. grubych sizalowych/.

---

18. Różnią się one od spadochronów głównych zasadniczo powierzchnią czaszy i sposobem ułożenia w pokrowcu i jak wskazuje ich sama nazwa - mają przeznaczenie awaryjne.

Istotną częścią taterniczego wyposażenia charakteryzowanych pododdziałów jest niestandardowy zestaw sprzętu do wykonywania zadań bojowych oraz ratowniczych w specyficznych warunkach miejskich. Należą do niego: różnego typu drabiny /hakowe, sznurowe, słupkowe, segmentowe/, specjalny osprzęt asekuracyjny do wchodzenia po balkonach, a także tyczki lekkoatletyczne, służące do błyskawicznego przemieszczenia funkcjonariusza na wysokość odpowiadającą pierwszemu piętru.

c/ sprzęt wodny

Sprzęt wykorzystywany przy zadaniach wykonywanych przez omawianą grupę funkcjonariuszy na i pod wodą, podzielić można generalnie na sprzęt pływający oraz urządzenia służące do technicznego zabezpieczenia operacji wodnych, indywidualny sprzęt nurkowy, a także uzupełniający zestaw sprzętu ratownictwa wodnego.

Jeśli idzie o sprzęt do prac nawodnych, to wskazać tutaj trzeba przede wszystkim na sprzęt pływający, reprezentowany np. przez duże /bo 18-osobowe/ łodzie desantowe z silnikiem zaburtowym DE-45 DS oraz mniejsze, kilkusobowe łodzie pontonowe /ŁRM, "Gryf"/ przystosowane także do pływania z napędzającym silnikiem spalinowym /np. typu strumieniowego/ lub elektrycznym, wózki transportowe do przemieszczania środków pływających drogami lądowymi oraz na specjalistyczne urządzenia służące zabezpieczeniu podwodnej pracy

płetwonurków /np. baza płetwonurkowa "Ortolan" L-80 z komorą dekompresyjną, na podwoziu ciężarówki/, oraz sprężarki powietrza spalinowe i elektryczne .

Druga grupa sprzętu wodnego, pozostającego na wyposażeniu pododdziałów specjalnych MO, to lekki sprzęt niezbędny do pracy pod wodą¹⁹ /Por. załącznik nr 3 zdjęcie 18/. Funkcjonariusze - płetwonurkowie wykonujący zadania w środowisku wodnym są wyposażeni w maski, aparaty oddechowe, butle z zapasem sprężonego powietrza, lekkie skafandry nurkowe /tzw. suche lub mokre-"pianki"/, płetwy, noże płetwonurka, pasy balastowe oraz przyrządy wskaźnikowe, umożliwiające orientację pod wodą /głębokościomierze, zegarki wodoszczelne i kompasy/. Uzupełnienie wyposażenia płetwonurka stanowią również np. ręczne reflektory podwodne do prac w złych warunkach widoczności /por. załącznik nr 3 - zdjęcie 19/. Ten rodzaj sprzętu niemal w całości pochodzi z importu, a jego jakość odpowiada najwyższemu standardom światowym.

Budzący skąd inąd satysfakcję bogaty obecnie, nowoczesny sprzęt płetwonurkowy, pozostający w dyspozycji milicyjnych pododdziałów specjalnych, mimo wszystko nie jest jeszcze kompletny. Angażowanie płetwonurków tych formacji m. in. do poszukiwania pod wodą dowodów rzeczowych w realizowanych przez milicję i służbę bezpieczeństwa sprawach karnych, wymaga

---

19. Por. M. Przyłipiak i M. Witkowski: Nurkowanie w niezależnych aparatach powietrznych i ratowanie tonących, wyd. MON, Warszawa 1977.

niejednokrotnie rejestrowania obrazu sytuacji zastanej w środowisku wodnym, a to z kolei - przystosowanego do pracy w takich warunkach sprzętu fotograficznego i video. Polskie wody są generalnie brudne a więc mało przejrzyste, a także zimne. Te cechy penetrowanych środowisk wodnych wymagają posługiwania się przez płetwonurków elektronicznymi urządzeniami rozpoznania dna, efektywną łącznością podwodną /przewodową i radiową/ oraz oddania do ich dyspozycji specjalistycznych ambulansów umożliwiających m. in. niezwłoczne po płetwonurkowaniu wzięcie ciepłego natrysku, przebranie się i ogrzanie /operacje podwodne płetwonurków milicyjnych realizowane bywają praktycznie przez cały rok, także w zimie/.

Do dodatkowego wyposażenia wodnego zaliczyć można wodny sprzęt ratunkowy w postaci różnego wzoru kapoków i kół ratunkowych, niezbędnych np. przy wszelkich desantach na wodę, a także stanowiących obowiązkowe wyposażenie środków pływających /łodzi, pontonów i bojowych transporterów przystosowanych do pokonywania przeszkód wodnych/.

d/ sprzęt pirotechniczny

Będący w dyspozycji wyspecjalizowanych pododdziałów MO sprzęt pirotechniczny, podzielić można zasadniczo na minerski i mający zastosowanie przy rozbijaniu terenu.

W skład środków minerskich wchodzi materiały wybuchowe /plastik, konfekcjonowany TNT, lont wybuchowy/, zapalniki

/spłonki ogniowe ATAT8 i elektryczne/, lont prochowy, elektryczna sieć wybuchowa /tzw. "magistrala"/ oraz zapalarki /np. tranzystorowe typ TZK-100 A/. Ich całość składa się także na standardowe wyposażenie jednostek wojskowych.²⁰

Znacznie bardziej specyficzną grupę sprzętu stanowi zestaw wyposażenia do wyszukiwania, identyfikacji i neutralizacji urządzeń wybuchowych, podłożonych w celach przestępnych. Choć ten rodzaj wyposażenia nie jest jeszcze upowszechniony we wszystkich pododdziałach MO o przeznaczeniu antyterrorystycznym, to jednak skompletowane w wiodącej jednostce stołecznej, zakupione na Zachodzie, pojedyncze jego egzemplarze, wyraźnie wskazują pożądany kierunek rozwoju technicznego w tej dziedzinie.

I tak, Wydział Zabezpieczenia SUSW w zestawie środków przydatnych do interwencji likwidacyjnej w obliczu zagrożenia pirotechnicznego dysponuje, obok urządzeń typowych, stosowanych w wojskowych jednostkach saperskich /np. wykrywacze min/, cennymi egzemplarzami środków daleko bardziej nowoczesnych i specjalistycznych:

- elektronicznym analizatorem oparów materiałów wybuchowych "Explotest-100" /por. załącznik nr 3 - zdjęcie 20/,
- ręcznymi detektorami metali zachodniemieckiej firmy Heimann,
- elektronicznym aparatem podsłuchowym /stetoskopem elektronicznym/ - por. załącznik nr 3 - zdjęcie 21,

---

20. Por. Prace minerskie i niszczenie, wyd. MON, Warszawa 1973.

- szwajcarskim robotem "Garant-1" - samobieźnym, zdalnie sterowanym urządzeniem wielofunkcyjnym, o uniwersalnym przeznaczeniu antyterrorystycznym,
- zestawem chwytaków i przełożeń, służących do zdalnego manipulowania przy niebezpiecznym, grożącym wybuchem urządzeniu,
- kocami przeciwybuchowymi, tłumiącymi siłę eksplozji i minimalizującymi jej skutki /por. załącznik nr 3 -
- zdjęcie 22/.

Wskazany sprzęt uzupełniają urządzenia rozpoznania i neutralizacji pirotechnicznej, będące w dyspozycji niektórych wojskowych pododdziałów rozminowywania, w szczególności grup pirotechnicznych Nadwiślańskich Jednostek Wojskowych MSW oraz grupy pirotechnicznej Granicznej Placówki Kontrolnej WOP w Centralnym Porcie Lotniczym Warszawa-Okęcie.

Specyficznych urządzeń rozpoznania pirotechnicznego używa się - w ramach realizowanych tam przedsięwzięć antyterrorystycznych o charakterze prewencyjnym - na lotniskach komunikacyjnych. W największy ich potencjał wyposażony jest Centralny Port Lotniczy Warszawa-Okęcie. Będące w dyspozycji tamtejszej grupy pirotechnicznej Granicznej Placówki Kontrolnej WOP urządzenia tego rodzaju, podzielić można generalnie na:

- detektory metali /tzw. bramki magnetometryczne/ typ MDT-8806 i MDT-8900 oraz ręczne detektory metali zachodnoniemieckiej firmy "Heimann" HMD-101S i HMD-200, a także podobne urządzenia polskie typu WM-1,

- urządzenia rentgenowskie /np. RFN-owski model HI-SCAN-80120 do prześwietlania lotniczych przesyłek towarowych, model HI-SCAN-9080 do prześwietlania tzw. bagażu rejestrowanego oraz HI-SCAN-6040 do rozpoznawania zawartości bagażu podręcznego, wnoszonego przez pasażerów na pokład samolotów/²¹,
- detektory do wykrywania materiałów wybuchowych /metodą elektronicznej analizy oparów/ - np. brytyjskie urządzenie PD-5,
- przenośne urządzenia rentgenowskie /do prześwietlania bagażu o niezidentyfikowanej, potencjalnie niebezpiecznej zawartości, np. zachodnioniemiecki model firmy "Heimann" GPA-8200/,
- stetoskop elektroniczny, do wykrywania pracy mechanizmów zegarowych - np. również RFN-owski, urządzenie MEL-83.

Terenowe graniczne placówki kontrolne WOP, zlokalizowane na niektórych pozastołecznych lotniskach komunikacyjnych spełniających pewną, choć ograniczoną rolę w ruchu międzynarodowym /Kraków-Balice, Gdańsk-Rembiechowo, Szczecin-Goleniów, Poznań-Ławica/ posiadają - w stosunku do GPK WOP w Centralnym Porcie Lotniczym Warszawa-Okęcie - charakterystyczny sprzęt o wyraźnie mniejszym wyborze. Sprowadza się on praktycznie tylko do bramek magnetometrycznych i ręcznych detektorów metali.

---

21. W symbolach przytoczonych powyżej modeli urządzeń rentgenowskich wyodrębnione kody liczbowe określają maksymalne gabaryty prześwietlanego bagażu - odpowiednio: 8x120, 90x80, 60x40.

Niekompletność opisanego wyżej, lotniskowego sprzętu rozpoznania pirotechnicznego, czyni stworzony na polskich lotniskach komunikacyjnych system zabezpieczenia "niebezpiecznym": o ile dość skutecznie ujawnia niebezpieczne i inne niepożądane przedmioty, znajdujące się przy pasażerach i ich bagażach podręcznych, o tyle niemal w ogóle nie pozwala na rutynowe, pełne rozpoznanie zawartości tzw. bagażu rejestrowanego i frachtu. Wyeliminowanie tej nieprawidłowości wymaga jednak poważnych nakładów finansowych, niemal w zupełności dewizowych.

Dalece wyspecjalizowanych urządzeń i narzędzi używają, przy realizacjiznaczonych im zadań, żołnierze grupy rozpoznania pirotechnicznego, podporządkowani Oddziałowi Inżynierskiemu Nadwiślańskich Jednostek Wojskowych MSW. Wśród nich wyodrębnia się:

- sprzęt podstawowy, służący do bezpośredniego wykrywania przedmiotów wybuchowych /macki, wykrywacze elektryczne i pizotroniczne²²,
- wykrywacze chemiczne /oparów materiałów wybuchowych i tzw. podręczne laboratorium chemiczne do identyfikacji najczęściej spotykanych materiałów wybuchowych/,
- sprzęt pomocniczy /o przeznaczeniu ochronnym lub rozpoznawczym albo do oznaczania zagrożonej strefy/.

---

22. Idzie tutaj o wspomniane już wcześniej, pizotroniczne stetoskopy do wykrywania mechanizmów zagarowych.

- środki łączności,
- środki transportu specjalnego.

Metodyka pracy grupy rozpoznania pirotechnicznego NJW MSW oraz wynikający z niej wymóg precyzyjnego, starannego przygotowania technicznego do wykonania każdego z zadań rozpoznawczych lub likwidacyjnych, legły u podstaw skompletowania w tym pododdziale licznych /najczęściej walizkowych/ zestawów przyborów i narzędzi przydatnych pirotechnikom:

1. zestawu dowódcy pirotechnicznej grupy rozpoznawczej, /zawierającego m. in. lornetkę, radiotelefon nasobny, dane radiowe, nóż wojskowy wz. 1969, blankiety protokółów, pieczętkę, miotacz gazowy, samochodową mapę Polski, plany większych miast, długopis/,
2. małego zestawu narzędzi,
3. dużego zestawu narzędzi,
4. zestawu przyrządów rozpoznania przedmiotów wybuchowych i innych niebezpiecznych,
5. zestawu BHP /odzież ochronna, pasy, linki asekuracyjne/,
6. zestawu podglądaczy lusterkowych,
7. zestawu sprzętu przeciwybuchowego i okopowego /zawierającego m. in. koc przeciwybuchowy, tarcze ochronne, hełmy, drabiny, młoty fortyfikacyjne, łopatę/,
8. zestawu oznakowania miejsc i pojazdów,
9. zestawu łączności,

10. zestawu urządzeń mechanicznych,
11. zestawu pirotechnicznego rozpoznania przeszkód wodnych /łódzie, kamizelki ratunkowe, ubrania do pracy w wodzie/.

Cały ten sprzęt, z nielicznymi wyjątkami, jest przestarzały, nie gwarantujący efektywnego i bezpiecznego rozpoznania zagrożenia. Jego konfrontacja z oferowanymi przez przemysł obcy, najnowocześniejszymi technologiami i urządzeniami z tej specjalistycznej dziedziny pozwala zrozumieć, że choć przez dziesięciolecia sprawdzał się on przy wykrywaniu i likwidacji niewybuchów pochodzenia wojennego, to jednak w obliczu współczesnych, odmiennych jakościowo zagrożeń wybuchowych, zakamuflowanych, terrorystycznymi urządzeniami samodiałowymi, do konstrukcji których wykorzystywane są często nowoczesna elektronika i chemia, obecnie stanowi anachronizm. Ta dziedzina także wymaga zdecydowanego unowocześnienia.

e/ sprzęt ogólnotechniczny

Pod pojęciem "sprzętu ogólnotechnicznego" rozumie się w niniejszej pracy te wszystkie urządzenia specjalistyczne, które będąc przydatne w realizacji działań antyterrorystycznych i innych specjalnych, nie zostały dotąd uwzględnione w wyodrębnionych dotąd grupach sprzętu technicznego. Należą do niego w szczególności rozpoznawcze /zwiadowcze/ urządzenia optyczne: lornetkowe, noktowizyjne i oświetleniowe oraz sprzęt o przeznaczeniu ratowniczym.

Pozostający w dyspozycji pododdziałów specjalnych MO sprzęt ratowniczy, w postaci różnych podnośników mechanicznych i wciągarek, a także narzędzi ręcznych /w tym zmechanizowanych/, ma przede wszystkim przeznaczenie pomocnicze przy realizacji działań bojowych, w szczególności służy do pokonywania napotykaných przeszkód fizycznych. Oczywiście, znajdował on także wielokrotne zastosowanie stricte ratownicze, związane z udziałem w akcjach mających na celu likwidację skutków klęsk żywiołowych i katastrof.

Charakteryzowany sprzęt, choć będący w milicyjnych pododdziałach specjalnych w wystarczającym zestawie, cały czas jest niedostatecznie zmechanizowany. Obserwacja nowości technologicznych w tym zakresie prowadzi do wniosku, iż celowe byłoby wyposażenie tych formacji w pewne ilości np. ręcznych hydraulicznych rozpieraków i nożyc do metalu, materacy pneumatycznych oraz mechanicznych pił tarczowych do cięcia metalu i żelazobetonu.

4. Urządzenia łączności stosowane przez formacje antyterrorystyczne i przeciwdywersyjne

Operacyjne znaczenie działań, w których mogą uczestniczyć milicyjne pododdziały specjalne, nakazuje przywiązywanie szczególnej wagi do efektywności dowodzenia tymi jednostkami. Czynnikiem rzutującym bezpośrednio na jakość dowodzenia jest m. in. sprawność systemu łączności pomiędzy poszczególnymi patrolami lub ogniwami szturmowymi, a ich przełożonymi, albo też pomiędzy współdziałającymi pododdzia-

łami, ta zaś uzależniona jest w dużej mierze od jakości wykorzystywanego sprzętu łącznościowego.

Zasadniczym typem sprzętu tego rodzaju, pozostającego w dyspozycji funkcjonariuszy charakteryzowanych formacji, są urządzenia łączności bezprzewodowej, w szczególności różnego zasięgu i gabarytów radiotelefony UKF. Wśród nich rozróżnia się 12-kanałowe radiotelefony stacyjne /bazowe/ typu R-1433; 80-kanałowe przewoźne /samochodowe/ typu R-2433²³ oraz przenośne, 8-kanałowe R-4437 /z kamuflowaną, 4-kanałową odmianą R-4438/. Wszystkie pododdziały specjalne MO mają z góry uzgodniony kanał współdziałania.

Stołeczna jednostka antyterrorystyczna wyposażona jest ponadto w przenośne radiotelefony lotnicze typu RS-6103 i RS-6104, umożliwiające utrzymywanie łączności z pilotem śmigłowca współpracującego z pododdziałem lub, w sytuacji realnego zagrożenia terrorystycznego w komunikacji lotniczej, nasłuch korespondencji radiowej w relacji: wieża kontrolna lotniska - załoga samolotu pasażerskiego. Tej klasy i przeznaczenia środki łączności niezbędne są także w terenowych pododdziałach specjalnych typu kompanii.

Systemy łączności przewodowej, stworzone dla potrzeb pododdziałów specjalnych MO, są zasadniczo standardowe. Jedynym ich szczegółem specyficznym jest fakt zorganizowa-

---

23. Por. Instrukcja obsługi radiotelefonu R-2433, "Wema", Warszawa 1983.

nia bezpośredniej /selektywnej/, telefonicznej, łączności alarmowej, w relacjach: dyżurny Stanowiska Kierowania KGMO -
- dyżurny Wydziału Zabezpieczenia SUSW a także: dyżurny niektórych wojewódzkich stanowisk kierowania - dowódca kompanii specjalnej OPMO.

Sprawność systemu łączności milicyjnej, w tym w pododdziałach o przeznaczeniu antyterrorystycznym, generalnie zapewnia poprawną realizację bieżących zadań operacyjnych. Jednakże celowe jest jego unowocześnienie w dwóch zasadniczych elementach: trzeba w przyszłości wyposażyć funkcjonariuszy ogniw szturmowych w miniradiotelefony jednokanałowe wmontowane do hełmu, umożliwiające - bez posługiwania się ręcznym manipulatorem - dwustronną łączność z dowódcą akcji bojowej, a ponadto wszystkich ich zaopatrzyć w miniodbiorniki sygnałów nadawanych z milicyjnego stanowiska kierowania, umożliwiające zaalarmowanie o dowolnej porze doby, w czasie gdy pozostają oni poza macierzystą jednostką²⁴.

Odmienne zorganizowany jest system łączności, zwłaszcza bezprzewodowej, w wojskowych pododdziałach o przeznaczeniu przeciwdywersyjnym. Nasycenie pododdziałów wojskowych w środki łączności radiowej jest stosunkowo niewielkie

---

24. Wielokilometrowe rozproszenie miejsc zamieszkania tych funkcjonariuszy, niemal zupełny brak telefonów domowych, a przy tym pewne nasycenie prywatnymi środkami komunikacji, stanowią tutaj przesłanki założenia, że przy tak zorganizowanym systemie radiowego powiadamiania, czas pełnej mobilizacji pododdziału w żadnym razie nie przekroczyłby o dowolnej porze doby 1 - 1,5 godziny. Dla porównania: obecny system alarmowy - oparty głównie na powiadamianiu łącznikowym - nie pozwala, np. w porze popołudniowej, na pełną mobilizację kadry/cały stan pomniejszony o wskaźnik 10 %/ nawet w ciągu 3 godzin/.

a małowabarytowe radiostacje UKF, służące do utrzymania łączności o zasięgu do kilkunastu kilometrów /zasięg działań taktycznych/, są jednoznacznie przestarzałe /np. plecakowy typ R-107/.

Nieco lepiej pod tym względem wyposażone są patrole WSW oraz pododdziały Nadwiślańskich Jednostek Wojskowych MSW i WOP. Żołnierze tych formacji wyposażeni są w milicyjne, zminiaturyzowane radiotelefony UKF typu nasobnego /R-2244 lub nowocześniejsze R-4437/.

Lepsze doposażenie w środki łączności bezprzewodowej zaczyna się w formacjach wojskowych o przeznaczeniu przeciwdywersyjnym dopiero od szczebla batalionu - do dyspozycji dowódcy takiego oddziału pozostaje wóz dowodzenia RD-115 /na podwoziu samochodu osobowo-terenowego/, wyposażony m. in. w radiostacje typu R-107, R-112 /KF/ oraz odbiornik R-250 /do przyjmowania sygnałów obrony przeciwlotniczej/.

5. Środki transportowe w pododdziałach o przeznaczeniu antyterrorystycznym i przeciwdywersyjnym

Bogaty z założenia park pojazdów pododdziałów milicyjnych, przeznaczonych do fizycznej walki z terroryzmem /etat 14 samochodów w każdej kompanii specjalnej OPMO i 57 w Wydziale Zabezpieczenia SUSW/, podzielić można generalnie na pojazdy osobowe, osobowo-terenowe, ciężarowo-terenowe, bojowe oraz specjalne²⁵.

---

25. Por. K. Roszczyński: Kilka uwag na temat środków transportu wchodzących w skład wyposażenia Wydziału Zabezpieczenia SUSW, w: "Taktyka specjalna w działaniach antyterrorystycznych", materiały poseminaryjne, "Zeszyty Naukowe WSO", nr 1/60/, wyd. specjalne, Szczytno 1988.

Do pierwszej z wymienionych grup zaliczają się, eksploatowane na rejestracji cywilnej, FSO-1500, Polonezy i Wołgi. Park samochodów osobowych pododdziałów specjalnych MO uzupełniony jest mikrobusami marki Nysa, a także - w razie potrzeby - niewielkimi Jelczami 315 i Osinobusami.

Na potencjał środków transportowych o przeznaczeniu osobowo-terenowym składają się przede wszystkim standardowe UAZ-y, a ponadto pojedyncze egzemplarze polskich PW-2. Ostatnio w charakteryzowanych formacjach pojawiły się pierwsze egzemplarze Tarpanów-Honkerów.

Przewóz większych ładunków odbywa się przy pomocy samochodów ciężarowo-terenowych typu Star 266.

Pododdziały specjalne MO wyposażone są ponadto w opancerzone pojazdy bojowe, posiadające dodatkową zdolność pokonywania przeszkód wodnych. Eksploatowane są w nich Skoty, BRDM-y i BTR-y, mało wszakże przydatne do celów milicyjnych.

Skład opisanego parku samochodowego uzupełniają, pozostające w dyspozycji Wydziału Zabezpieczenia SUSW, pojazdy specjalne w postaci sanitarek na podwoziu FSO-1500 oraz, wspomnianego już przy okazji charakteryzowania sprzętu przydatnego do prowadzenia prac podwodnych, "Ortolana" L-80 /na podwoziu Stara 266/.

Park pojazdów samochodowych w pododdziałach specjalnych MO, choć obszerny, jest generalnie przestarzały, a więc zawodny technicznie, mało funkcjonalny, osiągający niewielkie szybkości i nieekonomiczny w eksploatacji. Jego ogólna wiel-

kość (około 200 samochodów w skali kraju) stanowi przesłank

do przeanalizowania zasadności zakupu części pojazdów, lub przynajmniej ich zespołów napędowych, z importu.

W razie potrzeb wynikających z realizacji szkoleń specjalistycznych oraz w sytuacjach bojowych, milicyjne pododdziały specjalne korzystają ze wsparcia lotniczego 103 Pułku Lotnictwa Nadwiślańskich Jednostek Wojskowych MSW, a niekiedy także z 13 Pułku Lotnictwa Transportowego WP, stacjonującego w Krakowie. Pierwsza ze wskazanych jednostek dysponuje m. in., przydatnymi do wspierania działań specjalnych, śmigłowcami Mi-2, Mi-8 i nowocześniejszymi Mi-17, druga zaś - samolotami AN-26 przeznaczonymi do transportu ludzi, sprzętu a nawet niewielkich pojazdów.

Możliwość każdorazowego korzystania z usług transportowych wojskowych jednostek lotniczych nie jest, w przypadku milicyjnych pododdziałów przeznaczonych do zwalczania terrorystów, dywersantów i niebezpiecznych bandytów kryminalnych, bynajmniej teoretyczna. Np. Wydział Zabezpieczenia SUSW dysponuje corocznym limitem nalotu śmigłowców w wysokości 100 godzin, a podobnego przeznaczenia jednostki terenowe - 60 godzin. Naznaczone limity są w praktyce niejednokrotnie przekraczane, co świadczy o intensywności współdziałania tych formacji ze środkami latającymi.

Eksploatowane w resorcie spraw wewnętrznych śmigłowce są - jak wykazuje praktyka - do celów antyterrorystycznych, w szczególności desantu z lin, nieodpowiednie gabarytowo /Mi-2 - za małe, Mi-8 i Mi-17 - za duże/, a ponadto - z wy-

jątkiem Mi-17 - ich jednostki napędowe mają zbyt mały zapas mocy. Interesującą alternatywą dla nich byłyby średniej wielkości /10-12 osobowe/ śmigłowce W-3 "Sokół", produkowane od niedawna w WSK Świdnik.

Nasylenie środkami transportu kołowego oddziałów Wojska Polskiego, przeznaczonych do działań przeciwdywersyjnych i antyterrorystycznych, jest wyraźnie mniejsze niż specjalnych jednostek milicyjnych. Dla przykładu, standardowy batalion piechoty zmechanizowanej Brygady Warszawskiej NJW MSW /etat 661 żołnierzy/ wyposażony jest w okresie pokoju ogółem w 39 pojazdów /5 osobowo-terenowych, 20 ciężarowo-terenowych, 7 Osinobusów i 6 przyczep transportowych do ciężarówek/²⁶.

Wydzielone do działań przeciwdywersyjnych pułki ochrony WOW dysponują dodatkowo kołowymi transporterami opancerzonymi.

Ćwiczenie współdziałania charakteryzowanych formacji wojskowych ze środkami lotnictwa transportowego, w szczególności śmigłowcami, należy do rzadkości. Paradoksalne, że dotyczy to nawet Nadwiślańskich Jednostek Wojskowych MSW, dysponujących przecież własnym pułkiem lotniczym.

---

26. Potrzebę poprawy tego stanu rzeczy dostrzeżono w związku z planami sformowania we wspomnianej Brygadzie doborowej kompanii rozpoznania. Pododdział ten, o przewidywanym etacie w okresie pokoju 69 żołnierzy, zamiast 7 pojazdów, miałby ich aż 16 /8 transporterów opancerzonych typu BRDM, 4 samochody osobowo-terenowe, 1 wóz dowodzenia, 2 pojazdy ciężarowo-terenowe i 1 przyczepa transportowa/.

WNIOSKI

Wyniki badań zaprezentowanych w niniejszym opracowaniu oraz przedstawione rozważania dotyczące problematyki fizycznego zwalczania terroryzmu w naszym kraju, stanowią podstawę do wysnucia licznych wniosków generalnych. Odnieść je można do kilku zasadniczych aspektów zagadnienia:

- A/ skali zagrożenia zjawiskiem,
- B/ unormowań prawnych dotyczących problematyki zwalczania terroryzmu,
- C/ obecnego stanu organizacji milicyjnego systemu fizycznego zwalczania terrorystów,
- D/ roli Wojska Polskiego w krajowym systemie zwalczania terroryzmu,
- E/ optymalizacji rozwiązań organizacyjnych, taktycznych, szkoleniowych i technicznych w badanej dziedzinie.

Ad A/ Choć statystyczna skala popełnianych w Polsce czynów o charakterze stricte terrorystycznym /z oczywistych pobudek politycznych/ jest niewielka, coraz większy problem - wraz z narastaniem zjawiska bandytyzmu - stanowią przestępstwa quasiterrorystyczne, niczym w sensie form zjawiskowych nie różniące się od klasycznie terrorystycznych, a więc jak najbardziej nadające się do zwalczania przez odpowiednio do tego przygotowane formacje antyterrorystyczne.

Polska nie jest wolna od zagrożenia zjawiskiem terroryzmu międzynarodowego, o czym świadczą odnotowywane w naszym kraju przypadki porachunków terrorystów obcych ugrupowań oraz informacje operacyjne o ich zakamuflowanym pobycie, w bliżej nieustalonym celu, na naszym terytorium.

Ad B/ Lepiej zorganizowany, rodzimy system antyterrorystyczny wymaga wprowadzenia ustawy dotyczącej tego zagadnienia, określającej podmioty walki z terroryzmem oraz precyzyjne zakresy ich kompetencji. Dopiero na jej podstawie tworzone powinny być przepisy wykonawcze rangi resortowej.

Ad C/ W odniesieniu do milicyjnego systemu fizycznego zwalczania terrorystów, przeprowadzone badania dają podstawę do następujących spostrzeżeń i wniosków:

1. Funkcjonujący od kilkunastu lat system milicyjnych pododdziałów specjalnych o przeznaczeniu antyterrorystycznym jest generalnie sprawny, co zapewnia właściwą realizację przypisanych mu zadań operacyjnych.

2. Zasadniczymi przesłankami względnie wysokiego ogólnego poziomu przygotowania bojowego wskazanych wyżej pododdziałów są: niestandardowe /częściowo pochodzące z importu/ wyposażenie bojowe oraz pełny profesjonalizm, wyrażający się poświęcaniem gros czasu służbowego ich funkcjonariuszy na specjalistyczne szkolenie.

3. Milicyjna taktyka szturmowania obiektów, jest w istotnym stopniu odmienna od taktyki wojskowej, stosowanej w takich wypadkach. Szturmy milicyjne prowadzone są na ogół na małe obiekty /pojedyncze pomieszczenia lub środki komunikacyjne/ oraz cechują się błyskawicznym przebiegiem, a także dążeniem do minimalizacji skutków akcji.

4. Domeną taktyczną milicyjnych formacji o przeznaczeniu antyterrorystycznym stały się w ostatnich latach liczne oryginalne techniki błyskawicznego wdzierania się do obiektów zablokowanych od wewnątrz przez przestępców.

5. O ile desant spadochronowy nie ma w działaniach antyterrorystycznych większego znaczenia taktycznego, o tyle wielką przydatność wykazać może użycie śmigłowców /do desantu z lin lub przyziemia, ostrzału z pokładu maszyny lub psychologicznego oddziaływania na przeciwnika/.

6. Poszukiwanie i neutralizacja urządzeń wybuchowych, podłożonych w celach terrorystycznych, wymaga sprzętu specjalistycznego i taktyki postępowania, w małym stopniu odpowiadających przygotowaniu bojowemu standardowych wojskowych grup rozminowania terenu.

7. Jedną z najbardziej przydatnych umiejętności funkcjonariuszy milicyjnych formacji szturmowych o przeznaczeniu antyterrorystycznym, są kwalifikacje z zakresu technik wysokościowych.

Ad D/ Szereg wniosków z przeprowadzonych badań odnosi się do roli jednostek Wojska Polskiego w dziedzinie fizycznego zwalczania terroryzmu. W ich grupie na czoło wysuwa się teza, iż ranga problematyki uzasadnia uwzględnienie jej w pracach koncepcyjno-perspektywicznych Komitetu Obrony Kraju. Inne wnioski dotyczą zagadnień bardziej praktycznych:

1. W ślad za porozumieniem międzyresortowym zatytułowanym "Zasady działania Sił Zbrojnych PRL w zakresie pomocy oddziałom i pododdziałom Milicji Obywatelskiej w działaniach podejmowanych w celach zapewnienia bezpieczeństwa państwa lub przywrócenia porządku publicznego", celowe byłoby uzgodnienie przez Ministrów Obrony Narodowej i Spraw Wewnętrznych wydzielenia do tych zadań z góry określonych jednostek wojskowych. Do wspierania milicyjnych operacji antyterrorystycznych przydatne byłyby zwłaszcza pododdziały wojskowych sił specjalnych, co mogłoby znaleźć odbicie w programie szkolenia bojowego tych formacji WP.

2. Ocena przebiegu zatrzymań, zlokalizowanych uprzednio, dezertarów z bronią daje podstawę do wniosku, aby w przyszłości zadania te realizowane były przez pododdziały specjalne MO, m. in. znacznie lepiej przygotowane pod względem bojowym do realizacji takich czynności, niż przypadkowo do nich kierowane pododdziały wojskowe. Działania WSW w takich wypadkach ograniczałyby się do przedsięwzięć o charakterze rozpoznawczym oraz pomocy w ewentualnych negocjacjach, mających na celu skłonienie dezertera do oddania się w ręce sił porządkowych.

3. Specyficzne zadania operacyjne Nadwiślańskich Jednostek Wojskowych MSW w pełni uzasadniają celowość wydzielenia w składzie ich brygad po jednej kompanii rozpoznania, o wzmocnionym uzbrojeniu i przeszkolonej w szerszym zakresie, także antyterrorystycznym. Celowe byłoby wyposażenie

i przeszkolenie pododdziału pirotechnicznego NJW MSW adekwatnie do jego zadań operacyjnych - wspierania BOR-u w zakresie lokalizacji i neutralizacji urządzeń wybuchowych i innych niebezpiecznych, podłożonych w celach terrorystycznych.

4. Uzasadnione jest, aby obecnie obowiązująca w Wojsku Polskim taktyka działań przeciwdywersyjnych stopniowo ewoluowała w kierunku elementów wypracowanych w toku działań bojowych skierowanych przeciwko terrorystom, bowiem analiza współczesnych form dywersji i terroryzmu pozwala zauważyć coraz ściślejszą wzajemną ich konwergencję.

Ad E/ Wynikające z przeprowadzonych badań najważniejsze wnioski, dotyczące optymalizacji rozwiązań organizacyjnych, taktycznych, szkoleniowych i technicznych są następujące:

1. Resortowy system antyterrorystyczny, określony zarządzeniem nr 0054/84 Ministra Spraw Wewnętrznych, okazał się mało spójny. Celowe jest, aby przewidywana reforma zmierzała do ściślejszego powiązania wszystkich resortowych jednostek i ogniw spełniających funkcje antyterrorystyczne oraz do większego scentralizowania nie tylko decyzji operacyjnego wykorzystania pododdziałów specjalnych MO, ale także specjalistycznego szkolenia i wyposażenia ich funkcjonariuszy.

2. Celowe jest, aby komisariaty MO w portach lotniczych, jako jednostki wysoce specjalistyczne, były - bez wyjątku - - podporządkowane bezpośrednio naczelnikom lokalnych wydziałów WSK w jednostkach szczebla wojewódzkiego, nie zaś rejonowym urządzeniom spraw wewnętrznych.

3. Wdrożony w milicji system uruchamiania sił przeznaczonych do zwalczania terroryzmu jest daleki od optymalnego. Jego wydatna poprawa uzależniona jest jednakże od technicznego wyposażenia stanowisk kierowania wszystkich jednostek milicyjnych i ogniw systemu antyterrorystycznego.

4. Urządzeniem, które w warunkach negocjacji z terrorystą może przynieść siłom interweniującym wiele korzyści operacyjnych, jest specjalny telefon polowy.

5. Doświadczenia rodzimych i zagranicznych jednostek o przeznaczeniu antyterrorystycznym wskazują, iż rozwój taktyki działań przeciwterrorystycznych powinien iść w kierunku m. in. możliwie maksymalnego wykorzystywania śmigłowców.

6. Pilnego zrewidowania wymagają, obowiązujące obecnie, zasady organizacji posterunków strzelców wyborowych i dyspozycji otwarcia przez nie ognia.

7. Znacznego unowocześnienia - w oparciu o środki łączności podwodnej i technicznej penetracji dna - wymaga także taktyka poszukiwań pod wodą.

8. Dużą szansę na w pełni systemowe szkolenie bojowe funkcjonariuszy pododdziałów specjalnych MO, stanowi oddanie do użytku wszystkich obiektów Ośrodka Szkolenia Antyterrorystycznego, przygotowywanego na poligonie Nadwiślańskich Jednostek Wojskowych MSW w Raduczu. Baza treningowa milicyjnych pododdziałów specjalnych jest szczątkowa, wymaga zatem znacznych nakładów inwestycyjnych.

9. Obecnie obowiązujący "Program szkolenia i doskonalenia zawodowego funkcjonariuszy pododdziałów specjalnych Milicji Obywatelskiej", opracowany przez były Departament Szkolenia i Doskonalenia Zawodowego MSW, wymaga przerehabrowania, z powodu małej konkretności zawartych w nim sformułowań.

10. Wskazane jest, aby szkolenie specjalistyczne funkcjonariuszy tych pododdziałów skupiło się obecnie między innymi na przygotowaniu - rekrutujących się z ich grona - instruktorów, mających formalne i merytoryczne podstawy do prowadzenia zajęć ze swoimi kolegami w różnych, niezbędnych pododdziałom specjalnościach.

11. Na wyposażenie bojowe milicyjnych pododdziałów specjalnych o przeznaczeniu antyterrorystycznym, także uzbrojenie, składają się elementy w coraz większym stopniu niestandardowe, nie spotykane w wojsku.

12. Strzelby gałdokolufowe kal. 12, zwłaszcza wielopowtarzalne, stanowią przyszłość jeśli idzie o uzbrojenie antyterrorystyczne. Podstawową ich zaletą jest uniwersalność, polegająca na możliwości stosowania do niej - w zależności od potrzeb taktycznych - licznego rodzaju amunicji.

13. Przyszłość w dziedzinie względnie humanitarnych urządzeń obezwładniających, stosowanych wobec szczególnie niebezpiecznych przeciwników, stanowią niewątpliwie aparaty porażające impulsem elektrycznym /o napięciu ok. 50 kV/, działające zarówno z przystawienia, jak i z niewielkiego /kilkumetrowego/ dystansu.

14. Środki łączności pozostające w dyspozycji formacji antyterrorystycznych oraz sił przeciwdwersyjnych są niewystarczające i mało nowoczesne, co ma wpływ na stosunkowo słaby zasięg i jakość ich pracy.

15. Środki transportowe wskazanych wyżej formacji są nienowoczesne, a zatem zawodne w eksploatacji, niesfunkcjonalne i nieekonomiczne. Park samochodowy jednostek wojskowych o przeznaczeniu przeciwdwersyjnym, które w sytuacjach zagrożeń terrorystycznych na większą skalę mogą wspierać siły milicyjne, jest ponadto zbyt szczupły.

W Y P I S

Z DECYZJI NR 001/85 KOMENDANTA GŁÓWNEGO MILICJI OBYWATELSKIEJ Z DNIA 28 MARCA 1985 ROKU DOTYCZĄCY ZAKRESU PRZEDMIOTOWEGO AKTYWNOŚCI OPERACYJNEJ PODODDZIAŁÓW SPECJALNYCH MILICJI OBYWATELSKIEJ

"... 10. Na podstawie decyzji Szefa Stołecznego i wojewódzkich urzędów spraw wewnętrznych funkcjonariusze Wydziału Zabezpieczenia i plutonów specjalnych ZOMO¹ mogą być użyci /oprócz bojowych interwencji o charakterze antyterrorystycznym, na udział w których wymagana jest zgoda Komendanta Głównego Milicji Obywatelskiej - przyp. J.P./ ..... tylko do działań milicyjnych wymagających specjalnego przygotowania fizycznego i specjalistycznego, takich jak:

1. prewencyjno-zabezpieczających, związanych z zagrożeniem terrorystycznym,
2. pościgów i zatrzymywania szczególnie niebezpiecznych przestępców,
3. akcji ratunkowych w czasie klęsk żywiołowych,
4. obezwładniania desperatów i dewiantów psychicznych,
5. zatrzymywania przemytników oraz handlarzy narkotyków i innych środków odurzających,
6. działań odśrodkowych w tłumie, izolacji i zatrzymywania prowodyrów lub innych szczególnych czynności w przypadku poważnego zagrożenia lub naruszenia porządku publicznego. Działania w tych przypadkach mogą być prowadzone tylko w zespołach .....

---

1. Obecnie kompanii specjalnych Oddziałów Prewencji Milicji Obywatelskiej.

W Y K A Z

PODODZIAŁÓW SPECJALNYCH MO¹ ORAZ OBSZARÓW ICH ODPOWIEDZIALNOŚCI OPERACYJNEJ, OKREŚLONYCH W DECYZJI NR 001/85 KOMENDANTA GŁÓWNEGO MILICJI OBYWATELSKIEJ Z DNIA 28 MARCA 1985 ROKU

1. Wydział Zabezpieczenia SUSW - teren województw: stołecznego warszawskiego, ciechanowskiego, radomskiego i siedleckiego;
2. kompania specjalna OPMO Białystok - teren województw: białostockiego, bielskopodlaskiego, łomżyńskiego, ostrołęckiego i suwalskiego;
3. kompania specjalna OPMO Gdańsk - teren województw: gdańskiego, bydgoskiego, elbląskiego, olsztyńskiego i toruńskiego;
4. kompania specjalna OPMO Katowice - teren województw: katowickiego, bielsko-bialskiego, częstochowskiego i opolskiego;
5. kompania specjalna OPMO Kraków - teren województw: krakowskiego, kieleckiego, nowosądeckiego i tarnowskiego;
6. kompania specjalna OPMO Łódź - teren województw: łódzkiego, piotrkowskiego, plockiego, sieradzkiego, skierniewickiego, i włocławskiego;

---

1. W terenie powołane niegdyś plutony specjalne ZOMO zostały we wrześniu 1989 roku przeformowane w kompanie specjalne Oddziałów Prewencji MO.

7. kompania specjalna OPMO Poznań - teren województw:
poznańskiego, kaliskiego, konińskiego, leszczyńskiego
i zielonogórskiego;
8. kompania specjalna OPMO Rzeszów: teren województw:
rzeszowskiego, chełmskiego, krośnieńskiego, lubelskie-
go, przemyskiego, tarnobrzeskiego i zamojskiego;
9. kompania specjalna OPMO Szczecin - teren województw:
szczecińskiego, gorzowskiego, koszalińskiego, pilskie-
go i słupskiego;
10. kompania specjalna OPMO Wrocław - teren województw:
wrocławskiego, jeleniogórskiego, legnickiego i wałbrzys-
kiego.

7. Komisja specjalna ONMO Poznań - teren województwa: poznańskiego, kaliskiego, konińskiego, leszczyńskiego i zielonogórskiego;

8. Komisja specjalna ONMO Wrocław - teren województwa: wrocławskiego, cholewickiego, kłodzkiego, lubuskiego, przeworskiego, tarnobrzaskiego i zamojskiego;

9. Komisja specjalna ONMO Szczecin - teren województwa: szczecińskiego, gorzowskiego, kamieńskiego, pilskiego i słupskiego;

10. Komisja specjalna ONMO Wrocław - teren województwa: wrocławskiego, zielonogórskiego, legnickiego i wałbrzyskiego.

Zdj. 1 - Funkcjonariusz w umundurowaniu polowym typu "US"

Zdj. 2 - Funkcjonariusz w kombinezonie bojowo-ćwiczebnym

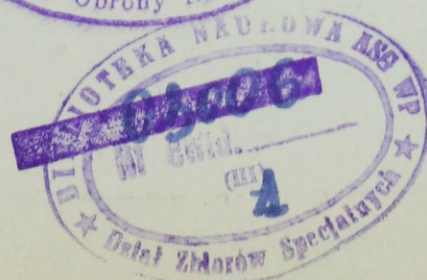

Zdj. 3 - Różne wzory kamizelek kuloodpornych:

- 1 - lekka
- 2 - średnia
- 3 - ciężka /z płytami pancernymi/

Zdj. 4 - Ubranie przeciw-
wybuchowe

Zdj. 5 - Rewolwery:

- 1 - kal. 38 special o dł. lufy 2 cale
- 2 - kal. 357 magnum o dł. lufy 4 cale
- 3 - kal. 357 magnum o dł. lufy 6 cali

Zdj. 6 - Amunicja rewolwerowa:

- 1 - specjalna "Komar" /śrutowa/
- 2 - specjalna "Osa" /śrutowa/
- 3 - specjalna "Szerszeń" /śrutowa/
- 4 - elementy składowe naboju specjalnych
- 5 - special z pociskiem ołowianym/short/
- 6 - special z pociskiem ołowianym w półpłaszczu
- 7 - special z pociskiem ołowianym pełnym
- 8 - magnum z pociskiem ołowianym w półpłaszczu

Zdj. 7

Karabiny wyborowe Steyr - Mannlicher kal. 7,62 mm

- 1 - z celownikiem optycznym/x6/
- 2 - z celownikiem noktowizyjnym

Zdj. 8

Strzelby gładkolufowe kal. 12:

- 1 - typu bock firmy Iz
- 2 - półauto-mat firmy Mossberg

Zdj. 9

Karabinki szturmowe Kałasznikowa kal. 7,62 mm:

- 1 - AKMGN z granatem nasadkowym
- 2 - AKM z celownikiem laserowym i tłumikiem PBS-1
- 3 - z celownikiem noktowizyjnym PN-3

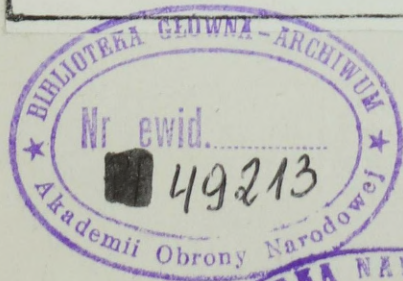

Zdj. 10 - Strzał z siatkowego zestawu obezwładniającego SZO wz. 84.

Zdj. 11 - Efekt zastosowania siatkowego zestawu obezwładniającego SZO wz. 84

Zdj. 12 - Sposób użycia na-
sobnego miotacza
gazowego

Zdj. 13 - Wielowybuchowy
granat oszołamia-
jący P-1:

- 1 - widok ogólny
- 2 - zapalnik
- 3 - korpus
- 4 - krążek obciążający
- 5 - kaptur zabezpieczający

Zdj. 14

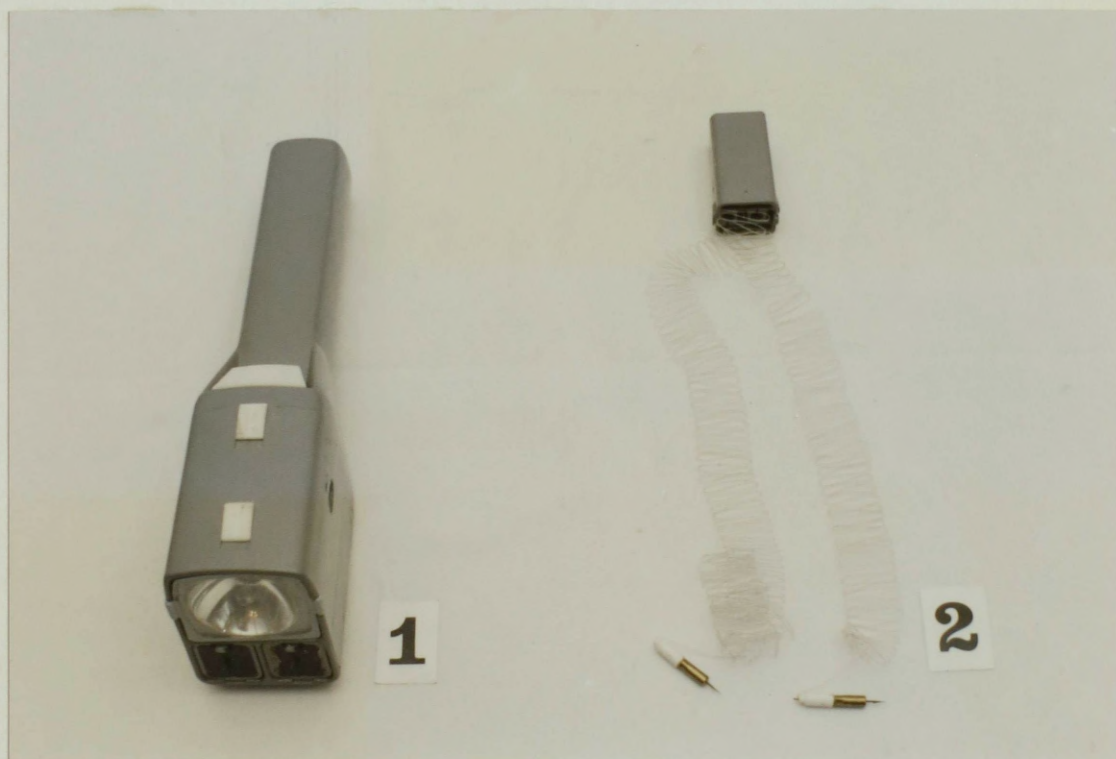
Ręczna wyrzutnia pocisków specjalnych kal. 26 mm:

- 1 - wyrzutnia
- 2 - nabój sygnałowy typu "Gwiazda"
- 3 - nabój chemiczny NPL-2
- 4 - nabój oświetlający /ze spadochr.

Zdj. 15

Taser:

- 1 - widok ogólny
- 2 - wymienny ładunek

Zdj. 16

- 1 - bagnet nasadowy do AKMS
- 2 - bagnet nasadowy do SWD
- 3 - nóż szturmowy wz. 55
- 4 - nóż spadochroniarski wz. 65
- 5 - wielofunkcyjny nóż wojskowy wz. 69

Zdjęcie 17 - Funkcjonariusz w uprząży alpinistycznej:

- 1 - ręczny przyrząd zaciskowy
- 2 - przyrząd zjazdowy /rolka Petzla/
- 3 - przyrząd zaciskowy piersiowy
- 4 - przyrząd zaciskowy nożny

Zdjęcie 18 - Kombinezony płetwonurkowe:

- 1 - mokry typu "Pianka"
- 2 - suchy /nieprzemakalny/

Zdj. 19 - Ręczny reflektor pływacza

Zdj. 20 - "EXPLOTEST-100" -
- elektroniczny
analizator oparów
materiałów wybu-
chowych:

- 1 - urządzenie za-
sadnicze
- 2 - detektor
- 3 - zestaw próbn-
ków do kalib-
rowania urzę-
dzenia
- 4 - manipulator

Zdj. 21 - Elektroniczny
aparat podsłuchowy

Zdj. 22 - Koc antywybuchowy:
1 - pierścień dystansowy
2 - warstwa spodnia
3 - wierzchnia warstwa kevlarowa

B I B L I O G R A F I A

1. ALLEN M.: Terrorist Firearms, Explosives, and Amunition -
- A Review of Current Trends, "International Law Enforcement" 1984, Vol. 1, nr 6.
2. AMBROZIEWICZ P.: Jak nie chronić papieża, "Prawo i Życie " 1981, nr 23.
3. ATCHINSON P.: How the damps down disorder, "Police Review" z 1983.11.25.
4. BAJER J.: Wzmocnienie kontroli antyterrorystycznej na lotniskach, "Biuletyn Specjalny PAP" z 1986.08.07.
5. BARRIL: Missions très spéciales, Presses de la Cité, Paris 1984, /tłumaczenie ASW, Warszawa 1986/.
6. Beretta 92 SB - F. - The Ultimate 9 mm Sidearm is now the Official Sidearm of the U.S. Military, "ICA" September 1985.
7. Beretta model 92 SB -F, "Żołnierz Polski" 1988, nr 17.
8. BIELECKI Z., NAWROCKI Z.: Terroryzm współczesny, wyd. Departamentu Szkolenia i Doskonalenia Zawodowego MSW, Warszawa 1986, /tajne/.
9. Biuletyn bezpieczeństwa, ASE-74-4, USA.
10. Biuletyn bezpieczeństwa, ASE-74-5, USA.
11. BALCKWOOD L.: Polizeihunde als "Bomben-Sucher" ?, "Die Polizei" 1970, nr 11-12, przekład, "Biuletyn Informacyjny ZK KGMO" 1973, nr 9.
12. BOGAL S.: Zatrzymywanie osób, "Problemy Kryminalistyki" 1971, nr 91-92.
13. BOLLE P.H.: Le droit et la répression du terrorisme, "Revue Internationale de Criminologie et de Police Technique" 1977, t. XXX, nr 2.
14. BORDOWICZ S.: Zwalczanie przestępców wymuszających okupy, "Problemy Kryminalistyki" 1958, nr 14.
15. Broń strzelecka, "Wojskowy Przegląd Techniczny" 1986, nr 5.
16. BRUCE R.: The Kalashnikow "Shorty", "ICA" September 1985.
17. Brytyjska broń do zwalczania zamieszek ulicznych, "Police Review" z 1984.03.09, przekład, "Biuletyn Informacyjny ZK KGMO" 1984, nr 54.
18. CASELLI G.C.: Włochy: jak zwyciężono Czerwone Brygady, /wg "Le Nouvel Observateur" z 1986.11.21-27/, "Biuletyn Specjalny PAP" z 1986.12.20/.
19. Celownik laserowy LAS 111, "Wojskowy Przegląd Techniczny" 1986, nr 7-8.

20. CHOCHA B.: Obrona terytorium kraju, wyd. MON, Warszawa 1967.
21. CHOCHA B.: Rozważania o taktyce, wyd. MON, Warszawa 1982.
22. CHUDZIK J.: Podstawowe zasady organizacji dowodzenia w działaniach pościgowych Milicji Obywatelskiej za szczególnie niebezpiecznymi przestępcami, "Służba MO" 1978, nr 129.
23. CIEPLIŃSKI A., WOŹNIAK R., FEDYNA K.: Pistolet wz. 1983 /P-83/, "Wojskowy Przegląd Techniczny" 1987, nr 6.
24. COPELAND A.: Śmierć podczas służby. Badanie przypadków zgonów policjantów podczas pełnienia służby na podstawie danych z okręgu Metro Dade Country - USA z lat 1956-1982, /wg "Journal of Forensic Sciences" 1984, t.25, nr 3/, przekład, "Problemy Kryminalistyki" 1985, nr 168.
25. Czechosłowacki granatnik RPG-75, "Wojskowy Przegląd Techniczny" 1987, nr 1.
26. Czechosłowacki pistolet ČZ 75, /wg "Militärtechnik"/, "Wojskowy Przegląd Techniczny" 1986, nr 5.
27. ĆWIERDZIŃSKI J.: Na współczesnym polu walki, wyd. MON, Warszawa 1970.
28. Das Buch von Schiessen, "Artia", Praha 1968, /s. 255/.
29. Der Rechtsstaat macht sich lächerlich, "Der Spiegel" 1986, nr 50.
30. Der Tod aus dem Regenschirm, "Kriminalistik" 1980, nr 12, przekład, "Biuletyn Informacyjny ZK KGMO" 1981, nr 41.
31. Die Terror Schule, "Stern" 1985, nr 28.
32. Diplomats and Terrorists: What Works, What Doesn't, A Symposium, Edited by Martin F. Herz, Institute for the Study of Diplomacy Edmund A. Walsh School of Foreign Service Georgetown University.
33. DUCROUX B.S.: Vingt-six semaines pour devenir un "dur" de Reagan, "Paris Match" 1984.05.19. /s. 159/.
34. 26,5 mm pistolet sygnałowy - granatnik, "Wojskowy Przegląd Techniczny" 1988, nr 5.
35. EHRLICH C.: Niebezpieczne spotkania z przestępcami i sposoby zmniejszania niebezpieczeństwa, skrót przekładu, "Kriminalistik" 1960, nr 12, "Służba MO" 1961, nr 23.
36. Eine neue Faustfeuerwaffe, "Die Polizei" 1985, nr 3, przekład, "Biuletyn Informacyjny ZK KGMO" 1987, nr 66 /tajne/.
37. EMERSON S.: Secret Warriors: Inside the Covert Military Operations of the Reagan Era, /wg "U.S. News and World Raport" z 1988.03.24/, "Biuletyn Specjalny PAP" z 1988.04.09.

38. Erfolgreiche Verhandlungstaktik gegenüber Bankräubern, "Kriminalistik" 1978, nr 3, skrót przekładu, "Służba MO" 1978, nr 129.
39. Explosives for Assault Entry, "International Law Enforcement" 1984, Vol. 1, nr 6.
40. FERRETTI F.: Taser.
41. G.J. Akty terroru psychicznego i bezpośredniego wobec funkcjonariuszy resortu spraw wewnętrznych, Zarząd Polityczno-Wychowawczy MSW.
42. GALICKI J.: Organizacja i prowadzenie przez Brygadę Manewrową Wojsk Obrony Wewnętrznej działań przeciwdywersyjnych /przeciwpartyzanckich/ na obszarach opanowanych przez wojska operacyjne, pr. dyplomowa przygotowana w ASG, Warszawa 1973 /tajne/.
43. GODLEŚ H.: Wybrane problemy obrony przeciwdywersyjnej obszaru kryju, "Przegląd Obrony Terytorium Kraju" 1985, nr 2 /tajne/.
44. Granatnik At-4, "Wojskowy Przegląd Techniczny" 1978, nr 1.
45. GRISZYN S., ŻUKOW P., KITOSZWILI Sz.: Taktyka armii państw kapitalistycznych, wyd. MON, Warszawa 1974.
46. GWÓŹDŹ Z.: Garłacze RWGł i AWGł, "Wojskowy Przegląd Techniczny" 1986, nr 6.
47. GWÓŹDŹ Z.: Noże wojskowe, "Wojskowy Przegląd Techniczny" 1986, nr 1.
48. HANAUSEK T.: W sprawie pojęcia współczesnego terroryzmu, "Problemy Kryminalistyki" 1980, nr 143.
49. HARTWIG D.: Neue Arbeitsweise bei Überfall auf Geldtransporte, "Kriminalistik" 1972, nr 12, skrót przekładu, "Służba MO" 1974, nr 101.
50. HENDRIKSEN J.W.: Ein Gerät, das schnellen Zutritt zu verschlossenen Räumen ermöglicht, "Kriminalistik" 1973, z.10, /za "Algemeen Politieblad van het Koninkrijk der Nederlanden" 1973, nr 17/, przekład, "Biuletyn Informacyjny ZK KGMO" 1974, nr 15.
51. HEROLD H.: Zmiany w taktyce działania terrorystów, /wg "Die Polizei" 1976, nr 12/, "Służba MO" 1977, nr 121-122.
52. HOŁYST B.: Przestępczość drugiej połowy XX wieku, wyd. "Wiedza Powszechna", Warszawa 1978.
53. Hostage Negotiation: a Matter of Life and Death, "International Security and Terrorism", Series No. 2, "Diane" Publishing Co., Defense Information Acces Network, Rancocas, New York.
54. Hostage Release Operations, "Law Enforcement Technology International" 1984, t. 1, nr 4.

55. How to Avoid, Prepare for and Survive Being Taken Hostage: A Guide for Executives and Travellers, "International Security and Terrorism", Series No. 1, "Diane" Defense Information Access Network, USA 1987.
56. HÜBNER S.F.: Combat-Schiess-Technik, 1971.
57. JACKSON M.L.: Parcel-X - aparatura rentgenowska do badania zawartości paczek, /wg "Proceedings - 1973 Carnahan Conference on Electronic Crime Countermeasures, 1973.04.25-27"/, przekład, "Biuletyn Informacyjny ZK KGMO" 1978, nr 30.
58. Jak zatrzymać podejrzany samochód, /wg "Spring 3100" 1955, nr 7/, "Służba MO", nr 34.
59. JAMES G.: Sterling, "ICA" September 1985.
60. JAROSZEWSKI W.: Akty terroru w komunikacji lotniczej, wyd. Departament Szkolenia i Doskonalenia Zawodowego MSW, Warszawa 1971 /tajne/.
61. JAROSZEWSKI W.: Zadania MO w zakresie ochrony komunikacyjnego transportu lotniczego, wyd. Departament Szkolenia i Doskonalenia Zawodowego MSW, Warszawa 1975 /poufne/.
62. JASTRZĘBSKI K.: Elementy taktyczno-techniczne słynnych akcji antyterrorystycznych na Zachodzie /wybrane problemy/, Biuro Operacyjne KGMO, Warszawa 1984.
63. JASTRZĘBSKI K.: Organizacja przedsięwzięć antyterrorystycznych na Zachodzie /wybrane problemy/, Biuro Operacyjne KGMO, Warszawa 1984.
64. JUSTKA T.: Terroryzm jako jedna z form dywersji, "Przegląd OTK" 1988, nr 2.
65. KACZMARSKI S., STĘPNIAK W.: Skuteczność granatów ręcznych, "Wojskowy Przegląd Techniczny" 1987, nr 12.
66. Karabin wyborowy M-36, "Wojskowy Przegląd Techniczny" 1986, nr 9.
67. KATZ P.: Razzia sur les poids lourds, "L'Express" z 1976.11.22-29, nr 1324, skrót przekładu, "Służba MO" 1977, nr 121-122.
68. KAWALEC J.: Zatrzymywanie niebezpiecznych przestępców w kryjówkach, "Służba MO" 1962, nr 33.
69. KAWALEC J.: Zatrzymywanie niebezpiecznych przestępców w kryjówkach, /cz.II/, "Służba MO" 1963, nr 39.
70. KICIŃSKI F.: Wykorzystywanie psa tropiącego w pracy organów MO, "Problemy Kryminalistyki" 1965, nr 53.
71. Kierowanie działalnością naukową w Akademii Sztabu Generalnego WP, pr. zbiorowa, wyd. ASG, Warszawa 1984.

72. KILIAS J.: Podczerwień w technice wojskowej, "Wojskowy Przegląd Techniczny" 1986, nr 12.
73. KITTLE R., KELLY Orr: W poszukiwaniu amerykańskiej polityki antyterrorystycznej, /wg "U.S. News and World Report" z 1985.10.25/, "Biuletyn Specjalny PAP" z 1985.11.14.
74. KOCHAŃSKI S.: Karabin AK-74 w ocenie specjalistów zachodnich, "Wojskowy Przegląd Techniczny" 1988, nr 5.
75. KOCHAŃSKI S.: Kevlar - tkanina pancerna, "Wojskowy Przegląd Techniczny" 1986, nr 6.
76. KOCHAŃSKI S.: Moc obalająca pocisków pistoletowych, "Wojskowy Przegląd Techniczny" 1986, nr 6.
77. KOCHAŃSKI S.: Nowa amunicja pistoletowa, "Wojskowy Przegląd Techniczny" 1986, nr 9.
78. KOCHAŃSKI S.: Nowa amunicja pistoletowa, "Wojskowy Przegląd Techniczny" 1987, nr 12.
79. KOCHAŃSKI S.: Nylon zatrzymuje pocisk, "Razem" 1983, nr 28.
80. KOCHAŃSKI S.: Przyszłościowy karabin bojowy - ACR, "Wojskowy Przegląd Techniczny" 1987, nr 12.
81. KOCHAŃSKI S.: Roboty zastępują komandosów, "Horyzonty Techniki" 1983, nr 10.
82. KOCHAŃSKI S.: W poszukiwaniu nowego pistoletu, "Wojskowy Przegląd Techniczny" 1986, nr 5.
83. KOCHAŃSKI S.: Współczesne pistolety maszynowe, "Wojskowy Przegląd Techniczny" 1986, nr 1.
84. KOCHAŃSKI S.: Zwalczanie terrorystów, "Horyzonty Techniki" 1983, nr 7.
85. KONDRATOWICZ K., WÓJCIK Z.: Formy i metody wyrabiania sprawności fizycznej żołnierzy w procesie szkolenia pododdziałów jednostek wojsk obrony wewnętrznej, "Przegląd Obrony Terytorialnej" 1973, nr 3.
86. KRAFT F.: Die Schwachstellen der deutschen Flugäfen, "Stern" 1985, nr 28.
87. KREFFT S.: Kriminalität in der Luftfahrt, "Archiv für Kryminologie" 1974, z. 3-4.
88. KRUPA K.: Uwagi dotyczące wykorzystania psów w wojsku, "Przegląd Kwatermistrzowski" 1977, zesz. 155.
89. KRUPSKI M.: Niektóre zagadnienia związane ze szkoleniem i wykorzystaniem brytyjskich pododdziałów dywersyjno-rozpoznawczych piechoty morskiej, "Przegląd Obrony Terytorialnej" 1971, nr 1.
90. KUBAJEWSKI D.: Bojowe działania przeciwdywersyjne - właściwości taktyki, organizacji i prowadzenia działań, wyd. ASG, Warszawa 1977.

91. KUBAJEWSKI D.: Właściwości bojowych działań przeciwdywersyjnych, wyd. Departamentu Szkolenia i Doskonalenia Zawodowego MSW, Warszawa 1979.
92. LANGFORD B. i inni: Zatrzymywanie podejrzanych samochodów oraz przeszukiwanie i przewożenie ich pasażerów, "Służba MO" 1967, nr 63.
93. LAQUEUR W.: Jak zwalczać terroryzm, /wg "Foreign Affairs", Fall 1986/, "Więź" 1987, nr 5.
94. Laser ARM'S R-300, "ICA" September 1985.
95. Laserowy wskaźnik celu, "Wojskowy Przegląd Techniczny" 1988, nr 2.
96. Lasertechnologie und Mikroelektronik ermöglichen wirksames Schiesstraining, "Die Polizei" 1987, nr 2, przekład, "Biuletyn Informacyjny ZK KGMO" 1987, nr 66 /tajne/.
97. LESCE T.: Firearms in American Law Enforcement", 1984, Vol. 1, nr 6.
98. LIGHTBODA A.: Antyterrorystyczne poradnik turysty, czyli 101 porad, jak nie stać się ofiarą, /wg "Harper's"/, "Forum" 1987, nr 42.
99. Lipstick-Knife, /wg "International Criminal Police Review" 1984, nr 379/, przekład, "Biuletyn Informacyjny ZK KGMO" 1985, nr 60.
100. LUDWIK C.: Nowy York: taktyka wobec porywaczy, /wg "Die Neue Polizei" 1975, nr 2/, przekład, "Służba MO" 1975, nr 111.
101. LUISI Ch.A.: Explosive Detection Canines, New York City Police Department.
102. Mac KENZIE-ORR: Bombs and Incidents, "Australian Police Journal" 1984, t. 33, nr 3, przekład, "Biuletyn Informacyjny ZK KGMO" 1985, nr 60.
103. MAC - die neue Lieblingswaffe der Kriminellen, "Die Polizei" 1986, nr 4, przekład, "Biuletyn Informacyjny ZK KGMO" 1987, nr 66 /tajne/.
104. MAGNUSON E.: Ten Minutes of Horror, "Time" z 1986.01.06.
105. MAŚLANKA J.: Ogólne zasady postępowania wobec pracowników polskich firm za granicą w sytuacjach kryzysowych, "Przegląd Obrony Terytorium Kraju" 1985, nr 2 /tajne/.
106. Materiały II Europejskiego Seminarium na temat Bezpieczeństwa Lotnictwa, Międzynarodowa Organizacja Lotnictwa Cywilnego, Paryż 10-14 marca 1986.
107. MENDYGRAŁ Z.: Broń snajpera, "Przegląd OC" 1986, nr 9.
108. MENZIES R.C.: Charakterystyka broni palnej z tłumikiem i efekty jej rażenia, wg "Medicine, Science and the Law" 1980, t. 20, nr 3/, przekład, "Biuletyn Informacyjny ZK KGMO" 1980, nr 40.

109. Metody i sposoby wykonywania zadań przez wojska specjalnego przeznaczenia Stanów Zjednoczonych, "Przegląd Obrony Terytorialnej" 1971, nr 2.
110. Metodyka wojskowych badań naukowych, pr. zbiorowa, wyd. ASG, Warszawa 1983.
111. Metody szkolenia służb ochronnych i grup antyterrorystycznych w niektórych krajach kapitalistycznych /tekst powielony/.
112. MEUZIES C.: Pociski eksplodujące typu "Glaser Slug" i "Velex Velet", "Journal of Forensic Sciences" 1980, nr 1, przekład, "Biuletyn Informacyjny ZK KGMO" 1981, nr 43.
113. MIDDENDORG W.: Menscheuraub Flugzeugentführungen Geiselnahme Kidnapping, Verlag Ernst u. Werner Gieseking, Bielefeld 1972, s. 62.
114. Modernizacja karabinka SG-77, "Wojskowy Przegląd Techniczny" 1986, nr 9.
115. Modernizacja pistoletu UZI, "Wojskowy Przegląd Techniczny" 1988, nr 1.
116. MODZORIAN Ł.A.: Tierrorizm: prawda i wymysiel, "Juridyczieskaja Litieratura", Moskwa 1983.
117. Muzzle Brake, "ICA" September 1985.
118. Na zadierżanie idiot umiełyj, "Sowietskaja Milicja" 1976, nr 8, skrót przekładu, "Służba MO" 1977, nr 121-122.
119. Neue Schwedische Nachtsichtgeräte, "Die Neue Polizei" 1980, nr 11, przekład, "Biuletyn Informacyjny ZK KGMO" 1982, nr 45.
120. Neues Delikt aus Island, /wg "Kriminalistik" 1985, nr 8/, skrót przekładu, "Problemy Kryminalistyki" 1986, nr 174.
121. Neues Nachtsichtgerät von Galileo-Electro-Optica Corp., USA, "Die Polizei" 1974, nr 8, przekład, "Biuletyn Informacyjny ZK KGMO" 1975, nr 19.
122. NEWMAN J.L.: Wykrywacze metali do użytku policji, /wg "Frist International Electronic Crime Conntermeasures Conference", Edynburg, 1973.07. 18-20/, przekład, "Biuletyn Informacyjny ZK KGMO" 1974, nr 15.
123. Nie daj się uprowadzić, /wg "Agence France Presse", "Le Figaro"/, "Forum" 1978, nr 13.
124. Niektóre aspekty rozwoju terroryzmu i działań antyterrorystycznych w świecie, Sztab Generalny WP, Warszawa 1982 /poufne/.
125. Nie trać głowy, /wg "Hobby"/, przekład, "Magazyn Polski" wrzesień 1987.
126. Nowe środki obezwładniające, "W Służbie Narodu" 1976, nr 48.

127. Nowy noktowizor, "Wojskowy Przegląd Techniczny" 1988, nr 2.
128. Obrona terytorium kraju. Terminy, struktury organizacyjne, warianty rozwiązań, pr. zbiorowa, wyd. ASG, Warszawa 1983.
129. Ochrona osobistości oficjalnych, Centrum Bezpieczeństwa Publicznego Międzynarodowe Stowarzyszenie Szefów Policji, Meryland 1973 /tekst powielony/.
130. ODRABIŃSKI J.: Międzynarodowy terroryzm i przestępne uprowadzanie statków powietrznych a skuteczne środki zapobiegające, "Problemy Kryminalistyki" 1978, nr 131.
131. Odrzucono wynalezione w USA promienie ogłuszające przeciwko porywaczom samolotów /wg "International Herald Tribune" z 1972.09.20/.
132. Ogólne zasady prowadzenia działań specjalnych, "Biuletyn Informacyjny Sztabu Generalnego MON" 1969, nr 91 /tajne/.
133. Opancerzony frak, /wg "Start"/, przekład, "Magazyn Polski" wrzesień 1987.
134. OW CZAREK M.: Dla ochrony placówek dyplomatycznych USA, "W Służbie Narodu" 1981, nr 15.
135. OW CZAREK M.: Ochronić przed gangsterami, "W Służbie Narodu" 1979, nr 39.
136. OW CZAREK M.: W bojowym stroju, "W Służbie Narodu" 1970, nr 17.
137. PAWLIK J.: Analiza informacji służbowych i publikacji prasowych dotyczących problematyki zwalczania terroryzmu /dane za rok 1985/, biuletyn nr 1, Biuro Operacyjne KGMO, Warszawa 1986 /tajne/.
138. PAWLIK J.: Formacje antyterrorystyczne we Francji, "Służba MO" 1988, nr 172.
139. PAWLIK J.: Formacje antyterrorystyczne w państwach kapitalistycznych, "Służba MO" 1988, nr 173.
140. PAWLIK J.: Formacje antyterrorystyczne w Republice Federalnej Niemiec, "Służba MO" 1987, nr 168-169.
141. PAWLIK J.: Formacje antyterrorystyczne w Stanach Zjednoczonych, "Służba MO" 1986, nr 166-167.
142. PAWLIK J.: Formacje antyterrorystyczne w Wielkiej Brytanii, "Służba MO" 1987, nr 170-171.
143. PAWLIK J.: Negocjacje z osobami przetrzymującymi zakładników, maszynopis złożony do druku w Wyd. Departamentu Szkolenia i Doskonalenia Zawodowego MSW.

144. PAWLIK J.: Ogólne zasady prowadzenia szturmu na obiekty opanowane przez terrorystów, "Przegląd OTK" 1988, nr 4.
145. PAWLIK J.: O większą efektywność działań ulicznych Milicji Obywatelskiej oraz lepsze zabezpieczenie życia i zdrowia jej funkcjonariuszy, wyd. Departamentu Szkolenia i Doskonalenia Zawodowego MSW, Warszawa 1983 /tajne/.
146. PAWLIK J.: Przegląd informacji służbowych i publikacji prasowych dotyczących problematyki zwalczania terroryzmu /dane za rok 1986/, biuletyn nr 2, Biuro Operacyjne KGMO, Warszawa 1987 /tajne/.
147. PAWLIK J.: Samoobrona przed zamachami terrorystycznymi i napaściami bandyckimi, "Przegląd OTK" 1987, nr 4.
148. PAWLIK J.: Strategia zwalczania terroryzmu, "Przegląd OTK" 1985, nr 1.
149. PAWLIK J., ŻYWCZYK M.: Pododdziały specjalne Milicji Obywatelskiej, wyd. Departamentu Szkolenia i Doskonalenia Zawodowego MSW, Warszawa 1988 /tajne./.
150. PELSMAKERS: Metody doboru kandydatów do pracy w policji, /wg "International Kriminal Police Review" 1978 nr 314/, przekład, "Biuletyn Informacyjny ZK KGMO" 1978 nr 31.
151. PIETRZAK T.: Działania specjalne we współczesnych warunkach prowadzenia działań bojowych, /pr. doktorska/przygotowana na ASG/, 1964.
152. Piratenüberfälle auf deutsche Schiffe, /wg "Die Polizei" 1985, nr 8/, skrót przekładu, "Problemy Kryminalistyki" 1986, nr 173.
153. Pistolet P-88, "Wojskowy Przegląd Techniczny" 1988, nr 1.
154. Pistolet CZ wzór 75, "Żołnierz Polski" 1988, nr 22.
155. Planning for the Bomb Threat, Guardsmark, Inc., USA 1971.
156. Police Dog Training, "Training and Support Programmes"; The Sas Group of Companies, London,
157. POPIOŁEK M.: Amerykańska wojna specjalna, wyd. MON, Warszawa 1968.
158. POYER J.: Countering the Modern Terrorist, "ICA" September 1985.
159. Radzieckie granaty ręczne, /wg "Militartechnik"/, "Wojskowy Przegląd Techniczny" 1987, nr 6.
160. RAFAŁOWSKI F.: Niektóre aspekty ścigania piractwa powietrznego, wyd. Departamentu Szkolenia i Doskonalenia Zawodowego MSW, Warszawa 1971.
161. Recommended Action to be Taken for Avoidance of Attacks on Motor Vehicles, Metropolitan Police Motor Driving School, Hendon.

162. Rhino Armor Protector, "ICA" Spetember 1985.
163. RICHARDSON L.: Rady dla porwanych, /wg "International Menagement"/, przekład, "Zarządzanie" 1987, nr 8.
164. ROGER B.T., TAYLOR R.W.: Gerate zur Unschadlichmachung van Bomben, "Kriminalistik" 1973, z. 10 /za "FBI Law Enforcement Bulletin", sierpień 1973/, przekład, "Biuletyn Informacyjny ZK KGMO" 1974, nr 15.
165. ROSENBERGER: Amunicja mikrokalibrowa /tekst powielony/.
166. ROWLISON D.L.: Studie über Polizistenstress, "Kriminalistik" 1978, z. 5, /wg "Michigan Police Journal", stycznia 1978 r./, przekład, "Biuletyn Informacyjny ZK KGMO" 1978, nr 31.
167. RUSSEL G.: An Implacable Enemy of This World, "Time" z 1986, 01.06.
168. RYTERS M.: Przegląd informacji służbowych i publikacji prasowych dotyczących problematyki zwalczania terroryzmu /dane za rok 1987/, biuletyn nr 3, Biuro Operacyjne KGMO, Warszawa 1988 /tajne/.
169. SCHREIBER M.: Anpassung und Weiterentwicklung polizeilicher Methoden, "Kriminalistik" 1980, nr 110, przekład, "Biuletyn Informacyjny ZK KGMO" 1983, nr 49.
170. SCHREIBER, FISCHER, SCHRATZENSTALLER: Sprengstoffverbrechen und - auschläge auf Flugzeuge, "Kriminalistik" 1970, z. 12, tłumaczenie, "Biuletyn Informacyjny ZK KGMO" 1971, nr 2.
171. SCHÄFER H.: Sicherheitstechnik - Sicherheitstaktik, "Kriminalistik" 1980, nr 12, przekład, "Biuletyn Informacyjny ZK KGMO" 1981, nr 42.
172. SEITER H.: "Die Stadtguerilla". Tupamaros in der Bundesrepublik, "Kriminalistik" 1972, z. 8, przekład, "Biuletyn Informacyjny ZK KGMO" 1973, nr 9.
173. Sicherheitkontrollen im Flugverkehr, /wg "Kriminalistik" 1986, nr 8/, skrót przekładu, "Problemy Kryminalistyki" 1986, nr 174.
174. SŁAWIK K.: Z zagadnień współczesnego terroryzmu /próba oceny zjawiska/, "Problemy Kryminalistyki" 1979, nr 138.
175. SMIAŁEK J.E., SPITZ W.U.: Amunicja o bliskim zasięgu - - jedno z narzędzi walki z porwaczami samolotów /wg "Journal of Forensic Sciences" 1976, t. 21, nr 4/, przekład, "Biuletyn Informacyjny ZK KGMO" 1978, nr 30.
176. SMITH W.E.: Terror Aboard Flight 847, "Time" 1985, nr 25.
177. Spaniens Polizei soll "unblutig" werden, "Die Exekutive" 1974, nr 9, skrót przekładu "Służba MO" 1975, nr 106.

178. Special Forces, "Training and Support Programmes", The SAS Group of Companies, London.
179. Special Projects Consultants /SPC/ Ltd, "Law Enforcement Technology International" t. I, nr 2, czerwiec 1984.
180. Sposób na terrorystów, /wg "Science et Vie"/, "Wiedza i Życie" 1985, nr 9.
181. STERK A.A., JOHNSTON P.A.: Automatyczne urządzenie do wykrywania broni w bagażu pasażerów samolotów, /wg "Proceedings - 1973 Carnahan Conference on Electronic Crime Countermeasures, 25-27.04.1973"/, przekład, "Biuletyn Informacyjny ZK KGMO" 1975, nr 19.
182. STIEBITZ F.: Postępowanie ze wzburzonym tłumem, /wg "Psychologie im Dienste der Polizei, Carl Heymanns Verlag KG, Köln-Berlin 1956/, skrót przekładu, "Służba MO" 1959, nr 15.
183. Stockholm - Syndrom - Erkenntnisse aus einer Geiselnahme, "Kriminalistik" 1979, nr 10, tłumaczenie, "Problemy Kryminalistyki" 1980, nr 145-146.
184. Stosowane za granicą środki i metody zwalczania aktów piractwa wobec środków transportu, /tłumaczenie z języka rosyjskiego/, MSW, Warszawa 1978 /tajne/.
185. STRASZEWSKI K.: Jednostki zwarte policji RFN, "Zeszyty Naukowe ASW", Warszawa 1982.
186. STRASZEWSKI K.: Policja Republiki Federalnej Niemiec w systemie obrony kraju, wyd. Departamentu Szkolenia i Doskonalenia Zawodowego MSW, Warszawa 1985.
187. STRATTON J.G.: Terrorystyczny akt brania zakładników. Wnioski dla organów ochrony porządku publicznego, /wg "Journal of Police Science and Administration" 1978, nr 2/, przekład, "Biuletyn Informacyjny ZK KGMO" 1979, nr 33.
188. Stress podczas ćwiczeń z bronią ręczną /tekst powielony/.
189. Strzelać, czy nie strzelać? /wg "Time" z 1985.12.09 i "The Times" z 1985.11.27/, "Forum" 1986, nr 2.
190. SZCZEPANIAK S.: Organizowanie i zastawianie zasadzek /I/, "Służba MO" 1962, nr 33.
191. Szturmowy karabin samoczynny SG-540, "Żołnierz Polski" 1988, nr 22.
192. TABOR M.: Zakładnicy, "W Służbie Narodu" 1988, nr 24.
193. Tactical Helicopter Use, "Training and Support Programmes", The SAS Group of Companies, London.

194. Taktyczno-techniczne możliwości Pułku Lotniczego NJW MSW /maszynopis/.
195. Taktyka specjalna w działaniach antyterrorystycznych /materiały z seminarium naukowego odbytego w dniach 25-26 kwietnia 1987 r. w WSO MSW w Szczytnie", "Zeszyty Naukowe WSO" 1988, nr 1 /tajne/.
196. Taser - eine neue gefährliche Schusswaffe, "Kriminalistik" 1976, nr 4, skrót przekładu, "Służba MO" 1977, nr 118.
197. Techno-Cop-New Police Technologies, BSSRS Technology of Political Control Group with RAMPET, London 1985.
198. The History of the New York Bomb Squad, Police Department City of New York.
199. TOPHOVEN R.: GSG 9 Kommando gegen Terrorismus, Bernard of Graefe Verlag, Koblenz 1984.
200. TOPHOVEN R.: Grenzschutzgruppe-9- The West German Response to Terrorism, "Law Enforcement Technology International" 1984, t. 1, nr 4.
201. Totungen von Polizeibeamten, "Kriminalistik" 1982, nr 5, przekład, "Biuletyn Informacyjny ZK KGMO" 1982, nr 47.
202. Tragbarer Sprengstoff - Detektor, "Die Polizei" 1987, nr 1, przekład, "Biuletyn Informacyjny ZK KGMO" 1981, nr 66 /tajne/.
203. TRIPPETT F.: "It Looks Just Like a War Zone", "Time" 1985, nr 21.
204. Trotz kugelsicherer Westen /wg "Kriminalistik" 1985, nr 9/, skrót przekładu, "Problemy Kryminalistyki" 1986, nr 174.
205. USA: Roboter räumt Bomben, /wg "Die Polizei" 1985, nr 8/, skrót przekładu, "Problemy Kryminalistyki" 1986, nr 173.
206. USA: Telefon als Alarmonlage /wg "Die Polizei" 1984, nr 8/, skrót przekładu, "Problemy Kryminalistyki" 1985, nr 168.
207. Use of Dogs by the Gendarmerie, "International Criminal Police Review" 1984, nr 375, przekład, "Problemy Kryminalistyki" 1985, nr 169.
208. WAŁĘSA A.: Planowane zatrzymywanie osób podejrzanych, "Służba MO" 1977, nr 118.
209. Was soll der Polizeibeamte über psychisch kranke Menschen wissen ?, "Die Polizei" 1971, nr 6, przekład, "Biuletyn Informacyjny ZK KGMO" 1971, nr 4.
210. WENZ F.V.: Lęk przed śmiercią u funkcjonariuszy policji, /wg "Journal of Police Science and Administration", 1979, nr 2/, przekład, "Biuletyn Informacyjny ZK KGMO" 1980, nr 37.

211. Węgierski pistolet R-78, "Wojskowy Przegląd Techniczny" 1986, nr 5.
212. Węgierski transporter opancerzony PSZH, "Wojskowy Przegląd Techniczny" 19 86, nr 5.
213. Wielozadaniowy samochód SOVAMAG 10, "Wojskowy Przegląd Techniczny" 1988, nr 2.
214. WILKINSON P.: Jak walczyć z piratami powietrznymi ? /wg "International Herald Tribune" z 1988.05.09/, "Biuletyn Specjalny PAP" z 1988.05.28.
215. WIŚNIEWSKI J., LIMANOWSKI T.: Wojska specjalne głównych państwa NATO, skrypt, Katedra Rozpoznania Wojskowego i Armii Obcych ASG, Warszawa 1987 /poufne/.
216. WÓJCIK T.: Przygotowanie wojsk pod względem psychicznym do działań w trudnych sytuacjach, "Myśl Wojskowa" 1980, nr 12.
217. Współczesne pistolety i rewolwery, /wg "Haditechniki"/, "Wojskowy Przegląd Techniczny" 1986, nr 5.
218. Wybrane problemy zagrożenia dywersją obszaru kraju /tekst powielony/, /tajne/.
219. Wzmocniona ochrona, "Motor" 1984, nr 50.
220. Zagrożenie terrorystyczne oraz możliwe do podjęcia środki bezpieczeństwa w celu uniknięcia zaliczenia się do ofiar, /przekład z języka niemieckiego/, tekst powielony/, Zakład Kryminalistyki KGMO, Warszawa 1983.
221. ZAJĄC B.: Wybrane aspekty taktyki zwalczania uzbrojonych terrorystów, "Zeszyty Naukowe ASW" 1979, nr 2 /wyd. specjalne/, /tajne/.
222. ZALEWSKI Z.: Zapobieganie i zwalczanie aktów terroru w cywilnej komunikacji lotniczej, KGMO, Warszawa 1982 /tajne/.
223. Zasady desantowania ze śmigłowca przy pomocy lin zjazdowych /maszynopis/.
224. ŻYWCZYK M.: Porównania energetyczne poszczególnych pocisków, KGMO, Warszawa .

WYKAZ AKTÓW PRAWNYCH

I. Konwencje i protokoły międzynarodowe

1. Konwencja chicagowska "o międzynarodowym lotnictwie cywilnym" z 7 grudnia 1944 r.
2. Konwencja tokijska "w sprawie przestępstw i niektórych innych czynów popełnionych na pokładzie statków powietrznych" z 14 września 1963 r.
3. Konwencja haska "o zwalczaniu bezprawnego zawładnięcia statkami powietrznymi" z 16 grudnia 1970 r.
4. Konwencja montrealaska "o zwalczaniu bezprawnych czynów skierowanych przeciwko bezpieczeństwu lotnictwa cywilnego" z 23 września 1971 r.
5. Konwencja "w sprawie zapobiegania i karania przestępstw przeciwko osobom korzystającym z ochrony międzynarodowej oraz dyplomatom" uchwalona w dniu 14.12.1973 r. na XXVIII Sesji Zgromadzenia Ogólnego ONZ.
6. Konwencja rzymska "w sprawie przeciwdziałania bezprawnym aktom przeciwko bezpieczeństwu żeglugi morskiej" z 10 marca 1988 r.
7. Protokół rzymski "w sprawie przeciwdziałania bezprawnym aktom przeciwko bezpieczeństwu stałych platform umieszczonych na szelfie kontynentalnym" z 10 marca 1988 r.

II. Akty rangi ponadresortowej

1. Zarządzenie nr 78 Prezesa Rady Ministrów z dnia 25 września 1974 r. w sprawie zgłaszania, zabezpieczania i unieszkodliwiania materiałów wybuchowych i innych przedmiotów niebezpiecznych /Monitor Polski, nr 34, poz. 202/.
2. Zarządzenie nr 84 Prezesa Rady Ministrów z dnia 9 października 1974 r. w sprawie ochrony lotnictwa cywilnego przed aktami terroru i sabotażu /poufne/.
3. Zarządzenie nr 29 Prezesa Rady Ministrów z dnia 23 września 1983 r. w sprawie powołania i zakresu działania Międzyresortowego Zespołu Antyterrorystycznego /tajne/.

4. Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 27 kwietnia 1984 r. w sprawie zasad użycia uzbrojonych oddziałów i pododdziałów zwartych Milicji Obywatelskiej lub oddziałów zwartych Sił Zbrojnych PRL w celu zapewnienia bezpieczeństwa państwa lub przywrócenia porządku publicznego.

III. Przepisy resortu obrony narodowej

1. Instrukcja o organizacji i zasadach prowadzenia poszukiwań przez Wojskową Służbę Wewnętrzną, Szefostwo WSW, Warszawa, wrzesień 1972 /tajne/.
2. Instrukcja o zasadach prowadzenia bojowych działań przeciwdywersyjnych, Inspektorat Obrony Terytorialnej, MON, 1974, /poufne/.
3. Instrukcja "Oczyszczanie terenów z przedmiotów wybuchowych i niebezpiecznych" /sygn. Inż 387/75/ wprowadzona zarządzeniem nr 23/Inż. Szefa Wojsk Inżynieryjnych z dnia 4.07.1975 r.
4. Zarządzenie nr 01 Ministra Obrony Narodowej z dnia 21.01.1980 r. w sprawie utworzenia odwodów Służby Prewencji WSW.
5. Zarządzenie nr 020/Oper. Szefa Sztabu Generalnego WP z dnia 25.06.1982 r. w sprawie stworzenia organizacyjnych warunków udzielania pomocy resortowi spraw wewnętrznych.
6. Instrukcja o zasadach prowadzenia działań ochronno-obronnych, Część I /kompania-pluton-drużyna/, Inspektorat Obrony Terytorialnej i Wojsk Obrony Wewnętrznej, MON /sygn. IOT 78/83/.
7. Zasady działania oddziałów zwartych Sił Zbrojnych PRL w zakresie pomocy oddziałom i pododdziałom Milicji Obywatelskiej w działaniach podejmowanych w celu zapewnienia bezpieczeństwa państwa lub przywrócenia porządku publicznego /sygn. RWD 125/0226/ z dn. 29.08.1984 /tajne/.
8. Instrukcja o prowadzeniu działań zaczepnych, Inspektorat Obrony Terytorialnej i Wojsk Obrony Wewnętrznej MON, Warszawa 1987.

IV. Akty prawne Ministerstwa Spraw Wewnętrznych

1. Zarządzenie nr 102 Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 26.09.1972 r. w sprawie przeprowadzania w resorcie spraw wewnętrznych strzelań z broni ręcznej i maszynowej, rzutów granatami bojowymi i chemicznymi środkami obezwładniającymi w celach szkoleniowych.
2. Porozumienie Ministrów Spraw Wewnętrznych i Komunikacji z dnia 1 grudnia 1975 r. o współdziałaniu w zakresie ochrony lotnictwa cywilnego przed aktami terroru i sabotażu /poufne/.
3. Zarządzenie Ministrów Spraw Wewnętrznych i Komunikacji z dnia 2 grudnia 1975 r. w sprawie powołania lokalnych zespołów ds. bezpieczeństwa w portach lotniczych i na cywilnych lotniskach niekomunikacyjnych oraz określenia ich składu i zadań /poufne/.
4. Zarządzenie nr 0023 Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 11.06.1981 r. w sprawie ochrony osób zajmujących kierownicze stanowiska w PRL oraz ochrony członków delegacji zagranicznych zajmujących stanowiska równorzędne.
5. Zarządzenie nr 0024 Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 11.06.1981 r. w sprawie zakresu działania i organizacji Biura Ochrony Rządu.
6. Instrukcja Dyrektora Biura Prewencji KGMO z dnia 10 stycznia 1982 r. w sprawie zasad wykonywania przez funkcjonariuszy MO służby w patrolach specjalnych /latających/ na pokładach samolotów PLL "Lot" w rejsach krajowych /tajne/.
7. Zarządzenie nr 40 Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 13.05.1983 r. w sprawie wprowadzenia do użytku w Wojskach Ochrony Pogranicza "Instrukcji rozpoznania pirotechnicznego i radiologicznego w lotniczych przejściach granicznych".
8. Instrukcja użycia koca przeciwwybuchowego firmy Inter-Nova prod. austriackiej, Biuro Prewencji KGMO, Warszawa 1984 /tajne/.
9. Zarządzenie nr 0054 Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 30 sierpnia 1984 r. w sprawie zadań resortu spraw wewnętrznych w zakresie walki z terroryzmem /tajne spec. znaczenia/.
10. Decyzja nr 001 Komendanta Głównego Milicji Obywatelskiej z dnia 28 marca 1985 r. w przedmiocie realizacji zarządzenia nr 0054/84 Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie zadań resortu spraw wewnętrznych w zakresie walki z terroryzmem /tajne spec. znaczenia/.

11. Zarządzenie nr 23 Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 5 kwietnia 1985 r. w sprawie zasad ochrony lotnictwa cywilnego przed aktami terroru i sabotażu /poufne/.
12. Instrukcja do prowadzenia rozmów w sprawie uwalniania zakładników, Departament III MSW, Warszawa 1985 /tajne/.
13. Zarządzenie nr 22 Dyrektora Departamentu Gospodarki Materiałowo-Technicznej MSW z dnia 26.03.1985 r. wraz z instrukcją "Nasadka SZO-84 do ręcznej wyrzutni granatów łzawiących".
14. Instrukcja obsługi i zastosowania spadowego aparatu Rollgliss, wyd. KGSP, Warszawa 1985.
15. Zarządzenie nr 071 Dowódcy Wojsk Ochrony Pogranicza z dnia 11.10.1985 r. w sprawie wprowadzenia wytycznych w sprawie postępowania w przypadku zaistnienia aktów terrorystycznych w Granicznych Placówkach Kontrolnych WOP.
16. Program szkolenia i doskonalenia zawodowego funkcjonariuszy pododdziałów specjalnych Milicji Obywatelskiej, wyd. Departament Szkolenia i Doskonalenia Zawodowego MSW, Warszawa, sierpień 1986 r.
17. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 12.12.1986 r. w sprawie rozciągnięcia niektórych przepisów ustawy o broni, amunicji i materiałach wybuchowych na pistolety, rewolwery i inne przedmioty do miotania chemicznych środków obezwładniających oraz odstrzeliwania amunicji alarmowej i sygnałowej /Dz.Urz. nr 1 z 16.01.1987 r., poz. 6/.

V. Przepisy instytucji i organizacji lotniczych

1. Program bezpieczeństwa lotnictwa cywilnego dotyczący ochrony przed aktami terroru i sabotażu, Ministerstwo Komunikacji, Warszawa 1987 /poufne/.
2. Instrukcja w sprawie zapobiegania bezprawnym aktom w lotnictwie cywilnym, Międzynarodowe Organizacja Lotnictwa Cywilnego /poufne/.
3. Wytyczne w sprawie zabezpieczenia sprzętu lotniczego /załącznik do pisma okólnego nr 25/75, Zarządu Głównego Areoklubu PRL, Warszawa 1975 /poufne/.

VI. Inne akty prawne

1. Instrukcja obsługi radiotelefonu R-2433, wyd. Przemysłu Maszynowego "Wema", Warszawa 1983.
2. Instrukcja obsługi radiotelefonu R-4431, wyd. Przemysłu Maszynowego "Wema", Warszawa 1983.
3. Zarządzenie Przewodniczącego Głównego Komitetu Kultury Fizycznej i Sportu z dnia 29.06.1985 r. w sprawie uprawiania pletwonurkowania /Monitor Polski, nr 26 z dnia 4.10.1985, poz. 194/.
4. Zarządzenie Przewodniczącego GKKFiS z dnia 31.07.85 w sprawie uprawiania alpinizmu /Monitor Polski nr 27, z dnia 10.10.1985 r. poz. 197/.
5. Informacja dotycząca działalności terrorystycznej w Wielkiej Brytanii, Departament I MSW, Warszawa 1982 /tajne/.
6. Informacja dotycząca działalności terrorystycznej w Wielkiej Brytanii, Departament I MSW, Warszawa 1982 /tajne/.
7. Informacja dotycząca działalności terrorystycznej w Wielkiej Brytanii, Departament I MSW, Warszawa 1982 /tajne/.
8. Informacja dotycząca działalności terrorystycznej w Wielkiej Brytanii, Departament I MSW, Warszawa 1982 /tajne/.
9. Informacja dotycząca działalności terrorystycznej w Wielkiej Brytanii, Departament I MSW, Warszawa 1982 /tajne/.
10. Informacja dotycząca działalności terrorystycznej w Wielkiej Brytanii, Departament I MSW, Warszawa 1982 /tajne/.
11. Informacja dotycząca nowych metod pracy brytyjskich służb specjalnych i policyjnych, Departament I MSW, Warszawa 1982 /tajne/.
12. Informacja dotycząca planowanych działań MSW przeciwko terrorystom, Departament I MSW, Warszawa 1982 /tajne/.
13. Informacja dotycząca planowanych działań MSW przeciwko terrorystom, Departament I MSW, Warszawa 1982 /tajne/.

Załącznik nr 6

WYKAZ INNYCH ŹRÓDEŁ BADAWCZYCH

1. Album sprzętu uzbrojenia specjalnego Milicji Obywatelskiej, wyd. MSW, Warszawa 1983.
2. Analiza skutków strzelania w pasażerskich kabinach samolotów Ił-14, Ił-18 i AN-24, Instytut Techniczny Wojsk Lotniczych, Warszawa 1970 /poufne/.
3. Dane taktyczno-techniczne: Specjalne naboje do rewolwerów kal. 38 - "Szerszeń", "Osa" i "Komar".
4. Decyzja Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie wykorzystania wydzielonych sił Wojska Polskiego delegowanych do wspierania działań milicyjnych w służbie prewencyjnej, zwalczania terronu i w sytuacjach szczególnych, /projekt-wariant II/, MSW, Warszawa 1982 /tajne/.
5. 9 mm pistolet maszynowy wz. 1963. Opis i użytkowanie. Sposoby i zasady strzelania, wyd. MON, Warszawa 1974.
6. Informacja dotycząca akcji brytyjskich służb specjalnych przeciwko terrorystom, którzy opanowali ambasadę Iranu w Londynie, Departament I MSW, Warszawa 1980 /tajne/.
7. Informacja dotycząca amerykańskiej koncepcji zwalczania międzynarodowego terroryzmu, Departament I MSW, Warszawa 1985 /tajne/.
8. Informacja dotycząca kontrwywiadowczego i antyterrorystycznego zabezpieczenia olimpiady w Los Angeles, Departament I MSW, Warszawa 1984 /tajne/.
9. Informacja dotycząca metod i środków walki z terroryzmem w głównych krajach kapitalistycznych, Departament I MSW, Warszawa 1983 /tajne/.
10. Informacja dotycząca nasilenia działalności terrorystycznej oraz wzmocnienia ochrony przedstawicielstw dyplomatycznych w Atenach, Departament I MSW, Warszawa 1985 /tajne/.
11. Informacja dotycząca nowych metod pracy brytyjskich służb specjalnych i policyjnych, Departament I MSW, Warszawa 1983 /tajne/.
12. Informacja dotycząca planowanych działań MSW przeciwko terroryzmowi, Departament I MSW, Warszawa 1985 /tajne/.
13. Informacja dotycząca planów modernizacji wyposażenia policji londyńskiej, Departament I MSW, Warszawa 1986 /tajne/.

14. Informacja dotycząca powołania na Węgrzech sztabu operacyjnego do zwalczania terroryzmu, Departament I MSW, Warszawa 1986 /tajne/.
15. Informacja dotycząca przedsięwzięć amerykańskich sił specjalnych w dziedzinie ochrony przedstawicielstw zagranicznych USA i ich pracowników przed działalnością terrorystyczną, Departament I MSW, Warszawa 1984 /tajne/.
16. Informacja dotycząca stanowiska władz RFN w kwestii zwalczania terroryzmu, Departament I MSW, Warszawa 1985 /tajne/.
17. Informacja dotycząca technicznego wyposażenia włoskiej policji kryminalnej, Departament I MSW, Warszawa 1986 /tajne/.
18. Informacja dotycząca zabezpieczenia piłkarskich mistrzostw świata w Meksyku, Departament I MSW, Warszawa 1986 /tajne/.
19. Informacja nr 21/82 dotycząca nowych typów amunicji, sprzętu uzbrojenia i ochrony osobistej wprowadzonych na wyposażenie Milicji Obywatelskiej, Służba Zabezpieczenia Materiałowego MSW, Warszawa 1982 /tajne/.
20. Koncepcja organizacji, wyposażenia i szkolenia pododdziałów Milicji Obywatelskiej i Wojska Polskiego przeznaczonych do zwalczania aktów terroru z dnia 13.03. 1983 r., KGMO.
21. Koncepcja w sprawie zapobiegania i zwalczania aktów terroru i sabotażu w cywilnej komunikacji lotniczej, Biuro Prewencji KGMO, Warszawa 1980 /tajne/.
22. Koncepcja wykorzystania środków latających dla potrzeb MO.
23. Konspekt nt. "Zasady prowadzenia bojowych działań przeciwdywersyjnych", Zarząd I MSW, Warszawa 1987 /poufne/.
24. Materiał reklamowy: Federal Tear Gas, Fechval Laboratories, Inc., Saltsburg, PA 15681, USA.
25. Materiał reklamowy: I.E.D. and E.O.D. Equipment-Improved Explosive Devices, Explosive Ordinance Disposal, The SAS Group of Companies, London.
26. Materiał reklamowy: Kajdanki plastikowe.
27. Materiał reklamowy: SA-74-Portable Road Block, The Sas Group of Companies, London.
28. Materiał reklamowy: Stun-Gum, San Ramon, California 94583, MBA.
29. Materiał reklamowy /tłumaczenie z języka francuskiego/: "Gomm-cogne" - naboje specjalne.

30. Materiał reklamowy: Smith and Wesson model 916-A.
31. Materiał reklamowy Spółdzielni Pracy "Techno-Mechanik": Ręczne reflektory dalekosiężne, Gdańsk-Oliwa 1985.
32. Materiały II Europejskiego Seminarium ICAO nt. bezpieczeństwa lotnictwa, Paryż 10-14.03.1986 t.
33. Materiały nasłuchu "Głosu Ameryki" z 1986.03.08: Amerykańskie założenia walki z terroryzmem.
34. Noktowizor strzelecki NSP-3. Opis i użytkowanie, wyd. MON, Warszawa 1975.
35. Noktowizor strzelecki PPN-3. Opis i użytkowanie, wyd. MON, Warszawa 1976.
36. Notatka dotycząca typów uzbrojenia rozważanych przez brytyjskie ministerstwo spraw wewnętrznych pod kątem ewentualnego wprowadzenia ich na wyposażenie specjalnych oddziałów policji do tłumienia zamieszek, Departament I MSW, Warszawa 1982 /tajne/.
37. Notatka informacyjna dotycząca akcji oddziału specjalnego GSG-9 zachodnioniemieckiej straży granicznej na lotnisku w Mogadiszu, Departament I MSW, Warszawa 1977 /tajne/.
38. Notatka informacyjna A. Wojewódzkiego dotycząca wyników analizy dotychczas wykonywanych zadań specjalnych z grupami Wydziału Zabezpieczenia, Nadwiślańskie Jednostki Wojskowe MSW, Warszawa 1982.
39. Notatka informacyjna W. Trydulskiego dot. opinii i zapotrzebowania na broń strzelca wyborowego w Wydziale Zabezpieczenia SUSW, Stołeczny Urząd Spraw Wewnętrznych, Warszawa 1983.
40. Notatka J. Chudzika ze spotkania z-cy Komendanta Głównego MO płk. Z. Trzcińskiego z przedstawicielami biur KGMO nt. "partyzantki miejskiej", KGMO, Warszawa 1982 /tajne/.
41. Notatka J. Wielocha dotycząca sił i środków Ministerstwa Obrony Narodowej do wspierania sił Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w działaniach antyterrorystycznych, KGMO, Warszawa 1983 /tajne/.
42. Notatka służbowa dot. wyposażenia MO w urządzenie do miotania pocisków gumowych, Warszawa 1982 /tajne/.
43. Notatka służbowa E. Sokołowskiego, Wojskowy Instytut Medycyny Lotniczej, Warszawa 1970.
44. Notatka służbowa R. Hałas dot. proponowanego zakupu sprzętu specjalistycznego, Biuro Prewencji KGMO, Warszawa 1982.
45. Notatka służbowa R. Rosiaka dotycząca wyposażenia funkcjonariuszy MO wykonujących służbę w patrolach specjalnych w samolotach PLL "Lot", Biuro Prewencji KGMO, Warszawa 1981.

46. Notatka służbowa Z. Trzecińskiego dot. pobytu delegacji polskiego MSW w Austrii, KGMO, Warszawa 1988.
47. Notatka służbowa Z. Zalewskiego dotycząca wyposażenia funkcjonariuszy MO wykonujących służbę w patrolach specjalnych na pokładach samolotów PLL "Lot" i jednostek MO w patrolach lotniczych - w specjalistyczny sprzęt antyterrorystyczny, Biuro Prewencji KGMO, Warszawa 1982.
48. Oceny zagrożeń terroryzmem politycznym w latach 1984, 1985, 1986 i 1987, Departament III MSW, /tajne/.
49. Ochrona i obrona obiektów i tras komunikacyjnych w warunkach zagrożenia dywersyjnego, Inspektorat Obrony Terytorialnej MON, Warszawa 1970.
50. Opis budowy i działania rewolwerowej amunicji specjalnej kaliber 0,38, wyd. Departament Gospodarki Materiałowo-Technicznej MSW, Warszawa 1982.
51. Opracowanie dokumentacji technicznej i uruchomienie produkcji naboju specjalnych, OBR "Skarżysko", Skarżysko 1982.
52. Pismo Dowództwa Nadwiślańskich Jednostek Wojskowych MSW l.dz. 763/84 w sprawie przydzielenia jednostkom MO limitów nalotów na śmigłowce Mi-8 i Mi-2.
53. Plan działań alternatywnych na wypadek zagrożenia bezpieczeństwa, aktów terroru, sabotażu i dywersji na lotnisku komunikacyjnym Poznań-Ławica, KWMO Poznań, 1982 /tajne/.
54. Plany USA w zakresie zwalczania międzynarodowego terroryzmu /załącznik do Informacji Dziennej z dnia 1985.02.28, MSW/.
55. Prace minerskie i niszczenie, wyd. MON, Warszawa 1973.
56. Prospekt handlowy firmy UMAREX /RFN/.
57. Protokół z narady w dniu 17.05.1982 r. poświęconej omówieniu zadań jednostek MO w portach lotniczych w zakresie zapobiegania aktom terroru w cywilnej komunikacji lotniczej, Wydz. II Biura Prewencji KGMO, Warszawa 1982 /tajne/.
58. Referaty Szefa Zarządu WSW Jednostek MSW na roczne odprawy służbowe za lata 1984-1987.
59. Ręczny granatnik przeciwpancerny RPG-7. Opis i użytkowanie, wyd. MON, Warszawa 1965.
60. 7,62 mm karabinek-granatnik wz. 1966/1967. Opis i użytkowanie, wyd. MON, Warszawa 1974.
61. 7,62 mm karabin wyborowy SWD. Opis i użytkowanie. Zasady i sposoby strzelania, wyd. MON, Warszawa 1966.

62. Sprawozdanie z opracowania i badania naboju specjalnego do 9 mm pistoletu wz. 64 przeznaczonego w warunkach konieczności użycia ww. pistoletu na pokładzie samolotów cywilnych linii lotniczych w celu udaremnienia próby uprowadzenia samolotu, Instytut Techniki Uzbrojenia, Warszawa 1971 /tajne/.
63. Sprawozdanie z przeprowadzonych badań nr ZKE-2331/82, Zakład Kryminalistyki KGMO, Warszawa 1982.
64. Sprawozdanie z przeprowadzonych badań nr ZKE-2503/82, Zakład Kryminalistyki KGMO, Warszawa 1982.
65. Tezy do informacji w sprawie prowadzenia rozpoznania w działaniach sił resortu spraw wewnętrznych przy użyciu śmigłowców typu Mi-2, Warszawa 1982, /tajne/.
66. Tezy do wystąpienia na naradzie dotyczącej lotniczego zabezpieczenia działań jednostek MO i wojsk MSW /tajne/.
67. Uchwała Komitetu Obrony Kraju w sprawie obrony przeciwdywersyjnej Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej /projekt/, Zarząd I MSW, Warszawa 1985 /tajne/.
68. Ulotka reklamowa: "Taser- obrońca obywatela" - pierwsza alternatywa dla broni palnej.
69. Ulotka reklamowa: The Hunting - SAS Hunter.
70. Uwagi M. Żywczyka do informacji nr 21/82 dotyczącej nowych typów sprzętu, uzbrojenia i ochrony osobistej wprowadzonych na wyposażenie Milicji Obywatelskiej, Biuro Operacyjne KGMO, Warszawa.
71. Węzłowe problemy obrony przeciwdywersyjnej obszaru PRL /manuskrypt/, Zarząd I MSW.
72. Wskazówki pomocnicze w sprawie warunków dokonywania przez funkcjonariuszy MO kontroli lądowisk i samolotów rolniczych, Biuro Operacyjne KGMO, Warszawa 1986 r. /poufne/.
73. Załącznik do informacji dziennej z dn. 1986.02.19 dot. szczególnych środków bezpieczeństwa zastosowanych w ambasadzie Francji w Warszawie, Departament II MSW, Warszawa /tajne/.
74. Załącznik do informacji dziennej z 1986.05.14: Amerykański program zwalczania terroryzmu /ATA/, Departament I MSW, Warszawa /tajne/.
75. Załącznik do informacji dziennej z 1988.04.15: Współpraca krajów zachodnich w zakresie zwalczania terroryzmu, Departament I MSW, Warszawa /tajne/.
76. Załącznik do informacji nt.: "Organizacja służb do walki z terroryzmem w niektórych państwach kapitalistycznych", Departament I MSW, Warszawa 1983 /tajne/.

77. Zasady działań bojowych jednostek manewrowych Milicji Obywatelskiej /projekt/, KGMO, Warszawa 1980 /poufne/.
78. Zasady współdziałania Biura Ochrony Rządu i Nadwiślańskich Jednostek Wojskowych MSW w zakresie rozpoznania pirotechnicznego oraz zadań ochronno-obronnych, Warszawa, grudzień 1985 /tajne/.
79. Zasady współdziałania Wojsk Ochrony Pogranicza z jednostkami MO w ramach działań antyterrorystycznych z dnia 25.10.1984 r. oraz z dnia 09.01.1985 r.
80. Zasady wykorzystania sił Wojska Polskiego delegowanych do wspierania działań prewencyjnych, zwalczania terroru i w sytuacjach szczególnych, projekt, Warszawa 1982 /tajne/.
81. Zasady wykorzystania sił Wojskowej Służby Wewnętrznej do służby prewencyjnej i działań w warunkach naruszenia porządku i bezpieczeństwa publicznego, KGMO /projekt/.
82. Zgłoszenie pracownicze projektu wynalazczo-nowatorskiego o nazwie: "Materiał pomocniczy do szkolenia pododdziałów Wojsk Wewnętrznych /w tym odwodów prewencyjnych WSW/ z zadań realizowanych w okresie stanu wojennego" z 1983.05.20, J.W.4829 w Górze Kalwarii, nr ewid. 03/83 /tajne/.

